
3 1761 09703088 6

HARMONIA EVANGELICA,

SIVE

QUATUOR EVANGELIA

ATQUE

ACTUS APOSTOLORUM

GRÆCE

PRO TEMPORIS ET RERUM SERIE

IN PARTES SEX DISTRIBUTI.

EDIDIT

EDVARDUS GRESWELL, S. T. B.

COLLEGII CORPORIS CHRISTI APUD OXONIENSES SOCIUS.

EDITIO QUINTA.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

M.DCCC.LV.

PRÆFATIO

AD

TERTIAM EDITIONEM.

IN tertia hac Harmoniæ Evangelicæ nostræ editione, visum est nobis, adprobantibus Preli Academici Curatoribus, Partem sextam adjicere, quæ Actus Apostolorum complecteretur. Quod adeo factu proclive, et præterea ad Historiæ Evangelicæ continuationem simul et perfectionem adeo necessarium erat; ut jure miretur aliquis non diu antea in mentem venisse, potius quam tandem aliquando præstitum esse. Et forsitan etiam jam pridem factum fuisset, nisi prava illa quidem, sed inveterata consuetudo obstitisset, quæ quatuor Evangelia tanquam integrum quiddam per se, separatim ab Actibus et reliquis Novi Fœderis scripturis, a teneris adhuc annis legenda et tractanda instituit. Quod contra, Divus Lucas rectius admonere poterat, non esse usu nostro disjungenda, quæ rerum natura conjunxisset; qui Evangelium suum priorem, Actus Apostolorum posteriorem, unius atque ejusdem libri partem vocat.

Utriusque quidem tum Evangeliorum tum Actuum historiæ suo tempore et suo loco perlegendæ et perno-

scendæ Christianis hominibus æqua necessitas, perlectæ et pernotæ par utilitas. Sed quanto virtute prior, etsi ordine posterior, est finis quam principium suum; et quo natura nobilius, quamvis ad tempus latentius, est id cujus gratia aliquid fit, quam ea per quæ fit: eo Christianitatis absolutæ tandem et consummatæ, quam ejusdem inchoatæ tantum atque adfectæ, nobilior saltem et præstantior est notitia. Si quis igitur, lectis Evangeliis non statim ad Actus transeat, is aut præpropere sese agere, aut nondum vel dimidio operæ suæ fructu cumulatum se esse intelligat oportet: Evangelia enim sine Actibus tanquam unum atque idem corpus esse, parte sua vel maxima privatum. Quod etiam Domini testimonio confirmetur licet: qui nunquam de se ipso, neque de Joanne, antecessore suo, nisi ut de præcone Regni Cælorum; nunquam de Regno Cælorum nisi ut de futuro atque adpropinquante tantum, loquitur. Regnum igitur Cælorum semperne adventabat, an aliquando tandem advenerat? Quod si advenerit, adventus historia nusquam apud Evangelia, tantum apud Actus reperienda est. Quare neque huic quoque parti Harmoniæ Evangelicæ nomen dare dubitavimus; non modo ut doctrinæ Apostolicæ et doctrinæ Dominicæ, suo utriusque tempore, unitatem et concentum complexæ, sed ut communis cum Evangeliis generis, et de iis, tanquam factis, unice disserenti, de quibus, ut futuris, per quinque et triginta annos illa unice prædixerant.

Proximum erat, ut, quemadmodum Evangeliis Actus Apostolorum, ita Actibus Apostolorum Epistolæ quoque adsciscerentur: cujusmodi adcessioni Harmoniæ Evangelicæ titulum optime conventurum esse, etiam sponte patet. Fieri enim non posse, quin Epistolæ,

pendente rerum apud Actus narratarum filo exaratæ, aut in Actuum historiam multum luminis reflexuræ, aut ab eadem multum mutuaturæ, alteris ad alteros exactis, forent. Cujus generis argumentatio et per se prægnans est, et omnium pæne ad probationem maxime nata; et justam in molem exculta, tum aliis et præclaris operibus, tum inprimis *Horis Paulinis* Paleii nostratis immortalem gloriam peperit, Ecclesiæ autem Christi immane quantum utilitatis et fructus adtulit. Dogmata etiam proprie dicta, respectu ad tempora, res, et personas, tunc cum primum traduntur, habito, illustrari atque explanari solere, seu potius, sine ejusmodi respectu, sæpe numero quo minus recte intelligantur periculum incurrere, negari nequit.

Quæ quamvis ita sint, nihilominus tamen non ausi sumus in præsenti hac Harmoniæ nostræ editione locum Epistolis quoque, juxta atque Actibus Apostolorum, dare. Primum, ne nimiam in molem voluminis magnitudo excresceret: deinde, ne ex insertione et lectione Epistolarum rerum gestarum cursus et perpetuitas nimium quantum interrumperetur: insuper, ne pro diversitate et discrepantia opinionum de temporibus et locis Epistolarum, quæ inter viros doctos atque ecclesiasticos obtinet, si quid in re tam vexata et tam ancipiti, inserendis hic vel illic Epistolis, ipsi tanquam certum definire ausi essemus, aut nimis confidenter egisse, aut ceterorum dubia ac scrupulos non eo quo par erat honore dignati esse videremur. Præterea, id quod omnes confitentur, sunt quædam etiam ex Epistolis unius Pauli, quæ intra tempus ab Actibus comprehensum concludi nequeunt; quas propterea necessario omittendas esse: quod si desiderarentur ullæ, frustra quodammodo effectum illud iri cujus

gratia etiam reliquæ insererentur. Postremo, quod maximum erat, eodem rediturum, atque idem multo minus invidiæ et calumniæ obnoxium fore videbatur, si satis haberetur locos et tempora Epistolarum, pro rationibus nostris, quoties res ipsa moneret, indicare. Id quod fecimus; ad rationes illas nostras excusationis caussa provocantes. Ceterum facile est, si cui libet, Epistolas, eodem ordine quo recensentur, singulas ad Actus adhibere et conferre: idque magnopere optandum est ut fiat, et factum suos secum fructus, mercedis loco, quam maximos procul dubio adferet: Actus enim ad Epistolas eo modo adplicatos optimi in easdem commentarii munere functos esse usu sæpissime deprehendetur.

De quatuordecim Epistolis Divi Pauli, et de duabus Epistolis Divi Petri, rationes chronologicæ alibi a nobis disceptatæ sunt[a]: unde apparet, quænam ex his aut ex illis intra tempus ab Actibus comprehensum pro sententia nostra redigendæ sint, et quænam minus. Supersunt ad Canonem Novi Fœderis constituendum, præter Evangelia atque Actus ipsos, quatuor tantum libri; Catholica Jacobi, Catholica Judæ, tres Joannis Epistolæ, quarum prima tantum proprie Catholica dici potest, atque Apocalypsis: de quibus, etsi quædam obiter apud Dissertationes nostras notata sunt, nihil proprio nomine disputatum est. Et de Apocalypsi quidem, quamvis nonnullis aliter videatur, ferme constare potest, A. D. 95 vel 96, id est triginta quatuor vel triginta quinque post conditam Actuum historiam annis, revelatam esse. De tribus Joannis Epistolis nihil

[a] Dissert. ii. Vol. i. 103–124: 157–168: Append. Diss. xix. Vol. iv. Pars i. 157–258.

certi fortasse constitui potest, nisi verisimillimum esse sub finem sæculi primi scriptas. Catholica Judæ ante Secundam Petri scripta non fuerit, utpote quam ipsa laudat: unde Actuum terminos hæc quoque egrediatur necesse est. Quod idem censemus et de Catholica Jacobi; cujus martyrium cum A. D. 62 labente, id est, biennio ferme post finem Actuum, contigerit, Catholica ipsius eodem quoque temporis intervallo et scribi potuit, atque haud scimus an scripta sit. Unde plurimum lucis in verba ejus, v. **1–11.** derivatur: siquidem *παρουσία* illa Domini, de qua loquitur, etiam tunc instabat. Bellum autem Judaïcum, quod A. D. 66, ineunte vere, exarsurum erat, etiam A. D. 61 vel 62 adventare, et tantum non adesse, dici poterat.

Incredibile pæne dictu est, quantum ad rerum gestarum evidentiam et recordationem faciat distincta temporum ac locorum cognitio; adeo ut sive chronologia sive geographia destitutam historiam magnus ille Scaliger non immerito *ἑτερόφθαλμον* dixerit: ambabus autem privatam, quid nisi cæcutientem atque in tenebris versantem dixeris? Ita, scilicet, a natura comparatum est, ut quibus cum *τοῖς καθ' ἕκαστα* per totam vitam suam vel unice vel præcipue res futura sit; ii ad *τῶν καθόλου*, sive generalium, perceptionem minime se natos esse etiam sensu atque experientia sua edoceantur. De generalibus enim ejusmodi, atque ab circumstantiis suis, sive *τοῖς κύκλῳ*, abstractis, semper cum difficultate et reluctante genio, semper plus minus obscure et confuse percipitur: nihil secundante aut præeunte natura, nihil vivide sensibus inprimi, nihil tenaciter memoriæ inhærere videtur, præter particularium adprehensionem ac cognitionem.

Unde enim, inter infinitam revera illam rerum consimilium et communis generis, quibuscum versamur, multitudinem, unum ab altero distingueretur, nisi *circumstantiæ* quædam *individuantes*, quas vocant, singulis propriæ essent; quas sensus communis adripiat, memoria teneat, judicium pro re nata suas cuique reddat? quod omnes ita facile præstant, ut etiam infantes in hoc genere non fallantur. Quantum autem inter generalia nuda et per se spectata, atque eadem adtributis atque adjunctis suis particularibus vestita atque illustrata, ad evidentiam sive ἐνάργειαν discriminis intersit, quivis experimento certior fiat licet; qui campum amplissimum et quaqua patentem, nihil tamen habentem unde oculorum acies requiescat, et prospectus molestia relevetur, atque eundem illum vel consimilem campum rivis ac fluminibus intersectum, viridariis seu paradisis distinctum, vicis aut urbibus frequentatum fingat, et sibi lustrandum repræsentet. Ita est, cum ad rerum præteritarum cognitionem accedimus, a circumstantiis suis separatarum, vel cum iisdem una percipiendarum: inter quas tempus et locus, τὸ, *ubi* quid gestum et *quando*, vel totum discriminis rerum alioquin simillimarum et vix ab invicem dijudicandarum facit, vel totum illud ad quod sponte præcipiendum atque adripiendum ipsi maxime nati sumus.

Quamobrem, etsi in curis nostris prioribus nonnulla ad geographiam, nonnulla ad antiquitates, nonnulla ad exegesim atque expositionem Sacrarum litterarum pertinentia, quæ fortasse non sine fructu suo legi possint, exstare reperiantur; tamen temporum seu epocharum constitutionem peculiari quadam ratione nobis incumbere et pro virili nostro excolendam arbitrati, de re

chronologica, tum in Evangeliis tum in Actibus percensendis, non nunc primum, sed semper, (de ceteris minime securi,) cumprimis solliciti fuimus: memores scilicet *Spartæ* illius, quam sortiti, exornatam etiam pro parte nostra præstare debebamus. Scopus igitur nunc quoque ex proposito nobis is fuit, ita ad amussim, si fieri posset, omnia exigere, ut ne quid ἀχρονολόγητον et ne quid ἀνακριβολόγητον relinqueretur. Quo dum contendimus, satius duximus etiam in nimiæ subtilitatis, ac περιεργίας cujusdam, crimen incurrere, quam oscitationis aut negligentiæ notam mereri. Atque omnium quidem primum, ad veritatem nobis conlineandum esse intelligebamus; deficiente autem veritate, id quod verisimillimum erat sequendum: deficiente utroque, tolerabilibus saltem conjecturis insistendum. Igitur, si quid apud Dissertationes nostras de temporum Evangelicorum inter se discrimine positum erat; id omne diligenter recognitum est: nonnulla, quæ nimis laxa et generalia erant, coarctata sunt: nonnulla, quæ a vero abludere videbantur, correcta: nonnulla, quæ desiderabantur, suppleta: ita ut totum corpus chronologiæ sacræ nostræ multo quam antea, uti speramus, limatius ac perfectius prodeat. Notæ, ad margines paginarum continenter adlitæ, suis singula temporibus vindicant. Et quamvis homines nos esse sentimus, et judicio falsos esse posse omnium primi confitemur; tamen hæc omnia, vel magnam eorum partem ejusmodi esse quæ mentibus candidis, et præjudicatis opinionibus liberis, fidem præ se latura sint, sperare audemus.

Atque ut suscepti hujusmodi operis administratio facilius, tutius, ac melius procederet, Kalendarium quoque anni sacri adornavimus; quod sicut maximam

ad molem tertiæ hujus editionis adcessionem, ita præcipuo eidem ornamento futurum, cum utilitas ejus perspecta et cognita fuerit—nihil est cur desperemus. Multo quidem longius retro hujus Kalendarii caput repetitum est, quam pro necessitatibus Evangeliorum vel Actuum satis fuisset; non autem longius quam ad usum Veteris Testamenti, ad Josephum, atque ad libros Maccabæorum, quibus singulis pari cum commodo inservire potest, necesse esset: neque longius etiam, quam pro principiis ipsius, et compositionis lege, retro abeundum erat. Nam principia illa, ac compositio ista, ejusmodi erat, ut non nisi unum atque idem ab initio usque ad finem Kalendarium nostrum procedere posset; distractum autem, et particulatim seu minutatim propositum, sine totius injuria vix constaret.

De principiis autem istis et de Kalendarii ipsius structura subtiliter disputare, hujus neque temporis neque loci: et si quid explanationis gratia necessario præmitti debebat, id alibi præmissum reperietur[b]. Nos quidem inficias non imus, nullum exstare anni sacri exemplar, neque in sacris litteris neque in profanis, ad quod tanquam typum sui Kalendarium hoc nostrum conformatum esse dicatur. Sed quid tum? Ut nullum hujusmodi exemplar, ita nullum alîus cujusvis generis. Itaque testimonium extrinsecus adsciscendum vel nullum est, vel neutram in partem inclinat. Nullo magis jure negari quam adfirmari potest Kalendarium hoc nostrum idem illud esse, quod apud Judæos jam inde a principio usu receptum fuerit.

[b] Prolegomena, Caput Primum, Pag. 1, et seqq. Cf. etiam Introductionem ad Tabulas Fastorum Catholicorum nostrorum, p. 79–120. Part. ii. Cap. i. ii.

Superest igitur, ut ad *internam*, quæ dicitur, sui *evidentiam* provocatio fiat, et de Kalendario ipso periculum faciamus; an quidquid etiam ab Kalendario sacro atque authentico, si aliquid ejusmodi exstitisset, exspectandum erat, idem et de nostro quoque usu capiendum oblatum sit. Etenim, ut verbis Maimonidis in re consimili utamur, "Harum disputationum ra-"tiones cum afferantur eæ, in quibus nullum liceat "reperire vitium, nec quisquam habeat quod opponat, "quid est, quod de auctore laboremus[c]?" Fide igitur concinnatoris sui, si ita placet, Kalendarium illud nostrum propositum sit. Multis et certis experimentis docti sumus, nullam nos auctoritatis jacturam facere, qui fidem pro eo præstare parati sumus. Nusquam enim exstat temporis *epocha* (id quod Anglice dicimus, *A date*) neque in Veteris Testamenti libris, post ingressum in terram sanctam, neque in Maccabæorum libris, neque apud Josephum, quam diligentissima lectione conligere, et satis certis indiciis ad annum quendam suum redigere ipsi potuimus, quin terminis conceptis notanda atque exprimenda apud Kalendarium nostrum, ordine suo, eadem ipsa reperiatur. Cujusmodi exempla quædam de pluribus sumta, per quæ fides pro ceteris fieret, alibi adduximus[d]; quoniam omnia, quæ in hoc genere commemorari potuissent, acervatim promere nimis longum futurum erat.

Meminerint tamen lectores Kalendarium nostrum anni lunaris formam istiusmodi repræsentare, quæ ad annum solarem seu Julianum, intra certos limites, perpetuo conformanda sit; qualem illam voce, origine quidem barbara, nunc autem in usum vulgo recepta, *Lu-*

c De Ratione Intercalandi, Caput xvii. §. 25.

d Prolegomena, Caput Primum, Pag. 49. et sqq.

næsolarem vocant: et propterea neomenias quidem, sive noviluniorum epochas, per omnes annorum suorum menses referre, et referre debere; easdem tamen, utpote non a naturæ legibus, sed a cyclo quodam pendentes, qui cum naturæ legibus, de motibus lunaribus, idem sentire atque idem testari, quantum per suum ipsius genium fieri possit, contendit, civiles tantum ac chronologicas; non autem medias, nedum veras. Igitur non in astronomorum, sed in historicorum usum, destinatum esse intelligatur par est; quorum illi naturæ veritatem in motibus cælestibus requirunt, hi satis habent, ad justum quoddam intervallum, quod temporibus dimetiendis atque inter se distinguendis sufficiat, eodem adpropinquare: licet, quemadmodum etiam medii lunæ vel solis motus, ad verorum deprehensionem viam substernentes, astrologorum usibus inserviunt, ita etiam civiles et chronologicæ tantum eorundem notæ, quales e Kalendario nostro hauriendæ sunt, ad mediorum indagationem quasi manu ducentes, conjectura de veris exinde facienda, ad instrumentum astronomicum ipsum haud spernendæ cujusdam symbolæ loco esse possint.

Kalendarium tamen ejusmodi omne, civile scilicet et chronologicum tantum, statis quibusdam temporibus reformatione opus habeat necesse est; salva interea ipsius auctoritate; quæ nihil detrimenti e necessitate illa neque capere debet, neque apud æquos judices capiet. Nam si etiam medii motus cælestes, respectu verorum, quo astronomorum usibus inserviant, nunquam non plus minus corrigendi; quid mirum, si civiles et historici tantum, respectu utrorumvis, correctione indigeant? Et quod ad lunæ inprimis rationes spectat, quemadmodum medii motus quia

veris constantiores, eo ipso nomine peccantiores sunt; ita civiles ac chronologici, quo etiam mediis stabiliores ac magis fixi sunt, eo propterea minus veri. Correctionem igitur Kalendario nostro, pro necessitate rei, subinde adhibemus: cujus virtute fit, ut spatio mille sexcentorum minimum annorum, per quod in annis expansis extenditur, neomeniæ ab ipso indicatæ, quas civiles et chronologicas easdemque historicas tantum esse jam antea monuimus, ad astronomicas, sive medias, sive veras et physicas, singulis mensibus adeo prope accedant, ut propius aliquid in eodem genere (si dicto invidia absit) neque desiderari debeat, neque fortassis excogitari possit. Id quod calculis identidem initis docti sumus: ita ut pro generali observatione constitui possit—neomenias, sive noviluniorum epochas, de Kalendario nostro petitas, parte quadam decursus sui, qui viginti quatuor horis perpetuo conficitur, vel priore vel posteriore, ita diem conjunctionis veræ indicare, ut vel in eum incidant, vel non ultra limites viginti quatuor horarum, idque certis tantum sui temporibus, ab eodem aberrent: id est, respectu ad clima Judææ habito, Kalendarium nostrum aut diem conjunctionis veræ, aut diem phasis, quæ pro climate isto intra viginti quatuor conjunctionis commissæ horas semper fere obtinet, nullo non tempore prodere.

Equidem ego non illud vereor, ne Kalendarium nostrum eo nomine in crimen incurrat, quasi ad motus lunares vel medios, vel astronomicos et veros, perpetuo sui decursu non satis respondeat; sed potius ne illud ipsum ei vitio vertatur, quod singulis fere temporibus nimium quantum cum iisdem congruat: quia argumento illud esse videbitur multo plus pro-

fectus in re astronomica, et multo plus scientiæ circa leges et motus cælestes, Judæis jam inde a principio contigisse, quam recentiores nostri iidemque astronomi libenter crediderint. De qua quæstione ingens subnascitur controversiæ seges; et amplus sed lubricus aperitur campus: in quem ne nunc cummaxime ingrediamur tum locus ipse monet, tum invidiosum nimis ac malignis procul dubio auribus obnoxium futurum, si, quid ipsi in hoc genere sentiamus, libere ac vere profiteamur. Quod si pronis animis acceptum iri crediderimus, quidquid ad antiquitatem sublevandam faceret, atque idem hodiernæ gloriæ plumas revelleret; forte fortuna factum dixerimus, ut egregia illa reperta, de quibus recentiores astronomi tanto opere sese jactant, nihil aliud præstiterint, nisi ut primigenia quædam, quæ cum hominibus nata commune humani generis peculium ab originibus suis facta essent, quasi postliminio recuperaverint, et generi humano, quorum jure hereditario sua ac propria erant, ad tempus tantum intercepta, de novo in possessionem vindicaverint. De Judæis inprimis, rationi omnino consentaneum videtur, ut si artifex ipse mundi anni lunaris formam quandam illis observandam præscripserit, qualem non antea observabant; etiam regulam eodem pertinentem dederit, per quam ad mentem ipsius ordinatus ac directus annus ille postea constaret; etiamsi nullam ejusmodi regulam antea cognitam haberent. Qui si regulam ullam eum in finem dare dignatus sit, imperfectam quandam dedisse, istiusmodi est quod nos quidem non ausi simus dicere: atque adeo contra sentimus ut, si quævis ejusmodi regula a Deo profecta sit, quam exactissimam et perfectissimam jam inde a principio profectam esse, totis viribus contenderimus: nihil enim a Deo proficisci

potuisse, quod perfectius in suo genere eumdem in finem profectum esse potuit. Ubinam vero terrarum, aut ubinam gentium, sapientiam in ullo genere repertum iri credimus, nisi apud Judæos; qui scientiæ suæ caput, principium, et fontem Deum, interpretes, rivos, et tanquam canales prophetas habuerunt?

Hæc erant præcipue, de quibus in fronte tertiæ hujus editionis lectores admonendos esse ducebamus. Prius tamen quam præfandi finem faciamus, de minoribus quibusdam pauca dicenda. Ac primum, etsi nihil erat caussæ cur accurationi utriusvis priorum editionum diffideremus, (et profecto ea est correctorum preli Academici diligentia, ut nullis in arte sua vigilantiæ palmam concedant,) tamen, ne quid humanitus peccatum esset, textum universum ad exemplar Millianum, cujus fidem religiose nos secutos esse a principio professi sumus, denuo recognoscendum curavimus. Deinde, Sectiones cum argumentis suis Partium omnium, tum pro Evangeliis tum pro Actibus, in unum collectas, operis fronti præmisimus; unde et consulendi major facultas evaderet, et totius Harmoniæ simul, atque Historiæ Evangelicæ, contextus et cohærentia, in synopsin redacta, uno intuitu pateret.

Superest, ut Deum optimum, et clementissimum, et *φιλανθρωπότατον*, humiliter comprecemur, et lectores etiam nostros ut nobiscum comprecentur obnixe oremus; Si quid e laboribus nostris in honorem ejus atque in usum Ecclesiæ ejus provenire natum sit, id ipse dignetur respicere, et gratia sua adjutum ac commendatum favorabile in vulgus et fructuosum reddere: Si quid ab imprudentibus admissum sit quod

contra tendat, id ipse, pro συγκαταβάσει sua ad infirmitatem humanam, et nobis errantibus condonet, atque aliis ne fraudi fiat intercedat. Cui, una cum Filio suo et Spiritu Sancto, laus, honos, et gratiarum actio, in omnibus Ecclesiis sanctorum, et in sæcula sæculorum.*

* *Scholion ad editionem Harmoniæ Evangelicæ quintam :* Quod ad Kalendarium Anni Sacri nostrum cujus supra meminimus, lectorem certiorem factum volumus fidem et auctoritatem ejus novis nec opinatis testimoniis confirmatam esse, in quæ incidimus dum propriam Fastorum Catholicorum nostrorum et Originum Kalendariarum materiam pertractamus : cujus quidem operis prima pars ante triennium e prelo Academico prodiit, secunda ante annum ; tertiam quæ de Originibus Kalendariis Hellenicis tractat nunc cummaxime in manibus habemus. Cf. Fastos Catholicos, Tom. ii. 528–543. Diss. xiii. Cap. iii. Sect. viii–x : 550–559. Cap. iv. Sect. ii. Etiam Origines Kalendarias Italicas, Tom. iv. 294–303. Diss. xxi. Cap. i. Sect. III. ii.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS PRIMA:

Exhibens Matthæi capp. i. ii. Lucæ i. ii. iii. 23–38. ordine suo disposita; quibus continetur spatium xxxi. annorum; ab anno U. C. 748. ante Christum natum 6. usque ad annum U. C. 779. post Christum natum 26.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS SECUNDA:

Exhibens Matthæi capp. iii. iv. v. vi. vii. viii. 1–4. 14–17. ix. 2–9. Marci i. ii. 1–22. Lucæ iii. 1–23. iv. v. Joannis i. ii. iii. iv. ordine suo disposita; quibus continetur spatium duodeviginti mensium; ab initio prædicationis Joannis Baptistæ, U. C. 779. A. D. 26. medio, usque ad primum annum exactum prædicationis Jesu Christi, U. C. 781. A. D. 28. ineuntem.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS TERTIA:

Exhibens Matthæi capp. viii. 5–13. 18–34. ix. 1. 10–38. x. xi. xii. xiii. xiv. Marci ii. 23–28. iii. iv. v. vi. Lucæ vi. vii. viii. ix. 1–17. Joannis v. vi. ordine suo disposita; quibus continetur spatium duodecim mensium; a primo anno prædicationis Jesu Christi exacto, U. C. 781. A. D. 28. ineunte, usque ad secundum annum exactum, U. C. 782. A. D. 29. ineuntem.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS QUARTA:

Exhibens Matthæi capp. xv–xxvii. Marci vii–xv. Lucæ ix. 18 –xxiii. Joannis vii–xix. ordine suo disposita; quibus continetur spatium duodecim mensium; a secundo anno prædicationis Jesu Christi exacto, U. C. 782. A. D. 29. ineunte, usque ad tertium annum exactum, U. C. 783. A. D. 30. ineuntem.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS QUINTA:

Exhibens Matthæi capp. xxviii. Marci xvi. Lucæ xxiv. Joannis xx. et xxi. ordine suo disposita; quibus continetur spatium quadraginta dierum; a mane resurrectionis Jesu, vii. id. Apriles, usque ad diem ascensionis ejus in cælum, xvii. kal. Junias, U. C. 783. A. D. 30.

SECTIONUM ET ARGUMENTORUM

PER

HARMONIAM EVANGELICAM

SYNOPSIS.

PARS SEXTA:

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS PRIMA:

Exhibens Act. i. 1–vi. 8. ordine suo disposita; quibus continetur spatium septem annorum, et triginta trium dierum; a die resurrectionis Jesu, vi. idus Apriles, U. C. 783. A. D. 30. usque ad diem Pentecostes, vii. idus Maii, U. C. 790. A. D. 37.

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS SECUNDA:

Exhibens Act. vi. 9–xii. 25, ordine suo disposita: quibus continetur spatium septem annorum et tredecim dierum; a die Pentecostes, vii idus Maii, U.C. 790. A.D. 37. usque ad diem Pentecostes, xi kalendas Junias, U.C. 797. A.D. 44.

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS TERTIA:

Exhibens Act. xiii. 1–xxviii. 31. ordine suo disposita; quibus continetur spatium septendecim ferme annorum; a die Pentecostes, XI. kalendas Junias, U. C. 797. A. D. 44. usque ad pridie nonas Martias, U. C. 814. A. D. 61.

gelium ibi prædicat, ab Apollonio secundus, a Paulo tertius: labente autem anno secundo, de Corintho Romam migrat. Interea Ephesi, Paulo ministrum agente, omnibus ferme, qui Asiam provinciam habitabant, innotescit verbum Dei. Miræ virtutes per manus Pauli fiunt. Filii Scevæ, Judæi ac principis sacerdotum, in nomine Jesu, quem Paulus prædicabat, dæmonium conati ejicere, nudi ac vulnerati a dæmonio profligantur. Credentium Ephesi, qui curiosas seu magicas artes sectati erant, libros suos in medium congestos comburunt. Rescitis illis quæ Paulo ab iis qui erant Chloës indicata fuerant, Timotheus Corinthum mittitur. Mox allatis ad Paulum Corinthiorum litteris, Prima ad Corinthios scribitur, et quidem circa Pascha, Nisan 14, Martii 30, A. D. 55. Neque multo post, Titus quoque ipse ad Ephesum delatus Pauli rogatu Corinthum proficiscitur. Quæ quidem omnia, etsi prætermissa in Actibus, tamen ex Epistolis colligi et suppleri possunt. Mart. 8. A. D. 53—Jun. 13. A. D. 55 . . . . Pag. 473

Actuum xix. 8–20.

XXX. Cum jam Paulus, Macedonia et Achaia perlustrata, de itinere ad Hierosolymam et postea ad Romam cogitaret; Timotheum (jam antea Corintho reversum) et Erastum in Macedoniam mittit; ipse aliquantum diutius Ephesi moraturus. Jun. 13. A. D. 55 474

Actuum xix. 21, 22.

XXXI. Interea Demetrius faber argentarius, coacta opificum manu, gravem adversus Paulum seditionem Ephesi movet: quam Scriba civitatis tempestiva oratione componit: et populum dimittit. Jun. 28. A. D. 55 475

Actuum xix. 23–41.

XXXII. Paulus Macedoniam pergit, ubi Tito Corintho redeunti occurrit. Peragratis regionibus illis Græciam et Achaiam secunda vice invisit. Quo temporis intervallo Secunda ad Corinthios scribitur, atque ut verisimillimum videtur, Epistola etiam ad Galatas. Marcus quoque, cum Petro Romæ agens, Evangelium suum litteris mandat. Jun. 28—Dec. 6. A. D. 55 476

Actuum xx. 1, 2.

XXXIII. Petrus Roma Ægyptum contendit, comitantibus Marco et Silvano. Actis autem in Græcia tribus mensibus, tanquam navigaturus in Syriam Paulus Epistolam ad Romanos scribit; et

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS PRIMA:

EXHIBENS

MATTHÆI CAPP. I. II. LUCÆ I. II. III. 23–38.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM XXXI ANNORUM; AB ANNO U. C. 748.
ANTE CHRISTUM NATUM 6. USQUE AD ANNUM U. C. 779.
POST CHRISTUM NATUM 26.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS PRIMA.

SECTIO I.

Evangelii secundum Lucam præfatio,

Lucæ i. 1–4.

1 ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ πολλοὶ ἐπεχεί-
ρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ
τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν
2 πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν
οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέ-
3 ται γενόμενοι τοῦ λόγου· ἔδοξε κά-
μοὶ, παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶ-
σιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι,
κράτιστε Θεόφιλε· ἵνα ἐπιγνῷς 4
περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν
ἀσφάλειαν.

SECTIO II.

Zachariæ futura Joannis Baptistæ nativitas per angelum annuntiatur[a]. *A. Ch. N.* 6.

Lucæ i. 5–23.

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡ-
ρώδου, τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας,
ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ
ἐφημερίας Ἀβία· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρὼν, καὶ τὸ
6 ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν
δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς
ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυ-
ρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς 7
τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦν
στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβη-
κότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν 8 Tisri 23. Oct. 5. Fer. 5.
αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας
αὐτοῦ ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ 9

[a] Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. Vol. i. 433–437. Prolegomena, Cap. ii. 110–112. 116–124. Cap. iv. Part. i. 173, 174.

LUCÆ i.

ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ
θυμιάσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν
10 τοῦ Κυρίου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος
τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω
Cir. 3. 30. P. M. τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος.
11 Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου,
ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου
12 τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη
Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπε-
13 σεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν
ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία·
διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ
ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει
υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα
14 αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρά
σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ
ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται.
15 ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυ-
ρίου· καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ
πίῃ· καὶ Πνεύματος ἁγίου πλησθή-
σεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ.
16 καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν
17 αὐτῶν. καὶ αὐτὸς προελεύσεται
ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυ-
νάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας
πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς
ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι
Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον[b].

Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγ- 18
γελον· Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο;
ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή
μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις
αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος 19
εἶπεν αὐτῷ· Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ
παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ·
καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ,
καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα.
καὶ ἰδοὺ, ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυ- 20
νάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας
γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπί-
στευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες
πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν
αὐτῶν.

Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν 21
Ζαχαρίαν· καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ
χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξ- 22
ελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐ-
τοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν
ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐτὸς ἦν
διανεύων αὐτοῖς· καὶ διέμενε κω-
φός. καὶ ἐγένετο, ὡς ἐπλήσθησαν 23 Tisri 26. Oct. 8. Fer. 1.
αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ,
ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

SECTIO III.

Joannes Baptista concipitur[c]. *A. Ch. N.* 5.

LUCÆ i. 24, 25.

Tebeth 27. Jan. 5. Fer. 6. 24 Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συν-
ἔλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ·
Adar 1. Feb. 7. Fer. 4. καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας
25 πέντε, λέγουσα· Ὅτι οὕτω μοι
πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις
αἷς ἐπεῖδεν, ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός
μου ἐν ἀνθρώποις. Thamuz 30 Julii 4. Fer. 5.

[b] Confer Parabolarum Expositionem nostram, Cap. xii. Part. i. Vol. i. p. 157.
[c] Prologomena, Cap. iv. P. i. 174–176.

SECTIO IV.

Mense sexto post conceptum Joannem Baptistam, futura etiam Jesu Christi nativitas per eundem angelum Mariæ Virgini annuntiatur[d]. *A. Ch. N.* 5.

LUCÆ i. 26–38.

hamuz 26. Junii 30. Fer. 1.

26 'Εν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπε-
στάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ
27 ὄνομα Ναζαρὲτ, πρὸς παρθένον,
μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα
'Ιωσὴφ, ἐξ οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ
28 ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ
εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν
εἶπε· Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύ-
ριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν
29 γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη
ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ· καὶ διελογίζετο
ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.
30 Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ
φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν
31 παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ, συλλήψῃ
ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν, καὶ καλέ-
σεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ 'ΙΗΣΟΥΝ.
32 οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψί-
στου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ
Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ βασιλεύσει 33
ἐπὶ τὸν οἶκον 'Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰ-
ῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ
ἔσται τέλος[e]. εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς 34
τὸν ἄγγελον· Πῶς ἔσται τοῦτο,
ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀπο- 35
κριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ·
Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ,
καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει
σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον
κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, 36
'Ελισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ
αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ
αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν
αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι 37
οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν
ῥῆμα. εἶπε δὲ Μαριάμ· 'Ιδοὺ, ἡ 38
δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ
τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ'
αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

SECTIO V.

Maria Elisabetham invisit[f]. *A. Ch. N.* 5.

LUCÆ i. 39–55.

Ab 3. Julii 7. Fer. 1.

39 'Αναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς
ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν
ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν
40 'Ιούδα. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
Ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν 'Ελι-
σάβετ.

Ab 7. Julii 11. Fer. 5.

Καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσεν ἡ 'Ελι- 41
σάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας,

[d] Prolegomena, iv. P. i. 176. Partem i. Vol. i. p. 188.

[e] Cf. Parabolarum Expositionem, Cap. xii.

[f] Prolegomena, iv. P. i. 176.

Lucæ i.

ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ
αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος
42 ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώ-
νησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν·
Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ
εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας
43 σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα
ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς
44 μέ; ἰδοὺ γὰρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ
τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου,
ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέ-
45 φος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακα-
ρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τε-
λείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ
παρὰ Κυρίου.
46 Καὶ εἶπε Μαριάμ· Μεγαλύνει
47 ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ ἠγαλ-
λίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ
48 τῷ σωτῆρί μου· ὅτι ἐπέβλεψεν
ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης
αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μα-
καριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι 49
ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς,
καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τὸ 50
ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς
φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κρά- 51
τος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπι-
σεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας
αὐτῶν. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ 52
θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς[g].
πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ 53
πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς.
ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, 54
μνησθῆναι ἐλέους· καθὼς ἐλάλησε 55
πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν· τῷ Ἀ-
βραὰμ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ,
εἰς τὸν αἰῶνα.

SECTIO VI.

Post tres menses, Maria domum redit[h]. *A. Ch. N.* 5.

Lucæ i. 56.

Tisri 28. Sep. 29. Fer. 1.

56 Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέστρεψεν εἰς
τὸν οἶκον αὐτῆς.

SECTIO VII.

Joannes Baptista nascitur; et circumcisus nomen suum accipit[i]. *A. Ch. N.* 5.

Lucæ i. 57–79.

Marchesvan 6. Oct. 5. Fer. 1. ineunte.

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ
χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ ἐγέν-
νησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περί- 58
οικοι, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι

[g] Vide Parabolarum Expositionem, Cap. xii. Part. i. Vol. i. 198.
[h] Prolegomena, iv. P. i. 178.
[i] Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. Vol. i. 410, 411. Proleg. iv. P. i. 179.

LUCÆ i.

ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ
μετ' αὐτῆς· καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.
Marches-van 13. Oct. 12. Fer. 1. ineunte.
59 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ
ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον. καὶ
ἐκάλουν αὐτὸ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ
60 πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν· καὶ ἀπο-
κριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν·
Οὐχί· ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.
61 καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν· Ὅτι οὐδείς
ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς κα-
62 λεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνέ-
νευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί
63 ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰ-
τήσας πινακίδιον ἔγραψε, λέγων·
Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
64 καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη
δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα,
καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ· καὶ ἐλάλει
65 εὐλογῶν τὸν Θεόν[k]. καὶ ἐγένετο
ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦν-
τας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ
τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα
66 τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάν-
τες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτῶν, λέγοντες· Τί ἄρα τὸ παι-
δίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ Κυρίου
ἦν μετ' αὐτοῦ.
67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ
ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου, καὶ
68 προεφήτευσε, λέγων· Εὐλογητὸς
Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ· ὅτι
ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν
τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας 69
σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ
τοῦ παιδὸς αὐτοῦ· καθὼς ἐλάλησε 70
διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ'
αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ· σωτηρίαν 71
ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς
πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποι- 72
ῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡ-
μῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας
αὐτοῦ· ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβ- 73
ραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦ-
ναι ἡμῖν, ἀφόβως, ἐκ χειρὸς τῶν 74
ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύ-
ειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο- 75
σύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, πάσας τὰς
ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν[l]. καὶ σὺ, 76
παιδίον, προφήτης ὑψίστου κλη-
θήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσ-
ώπου Κυρίου, ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐ-
τοῦ τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας 77
τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν
αὐτῶν διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ 78
ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς
ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφᾶναι τοῖς 79
ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθη-
μένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας
ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

[k] Prolegomena, iv. P. i. 174.
[l] Cf. ad Parabolarum Expositionem, Cap. xii. Partem i. Vol. i. 252.

SECTIO VIII.

Josephus, desponsus ipsi maritus, a Deo per somnium admonitus Mariam ad se recipit[m]. *A. Ch. N. 5.*

MATTHÆI i. 18–25.

18 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέν-
νησις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης
γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ
Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς
Mense Marchesvan seu Octobri. εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύ-
19 ματος ἁγίου. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ
αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων
αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη
20 λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ
αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγγελος
Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέ-
γων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φο-
βηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν
γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεν-
νηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
21 τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ· αὐτὸς γὰρ
σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον 22
γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ
τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέ-
γοντος· Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ 23
ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέ-
σουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·
ὅ ἐστι, μεθερμηνευόμενον, Μεθ'
ἡμῶν ὁ Θεός. διεγερθεὶς δὲ ὁ 24
Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν
ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος
Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖ- Chisleu 1. Octob. 31. Fer. 5.
κα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐ- 25
τὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς
τὸν πρωτότοκον.

SECTIO IX.

Reliquum historiæ Joannis privatæ; educationem ejus in desertis per xxx annos complexum. *A. Ch. N. 5—A. D. 26.*

LUCÆ i. 80.

80 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκρα-
ταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς
ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως
αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

[m] Confer Dissertationes nostras, Diss. xiv. Vol. i. 471, 472. Proleg. iv. P. i. 178.

SECTIO X.

Christus apud Bethlehemum nascitur: pastoribus per angelum annuntiatur: circumcisus nomen Jesu accipit[n]. *A. Ch. N.* 4.

LUCÆ ii. 1–21.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καί-
σαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι
2 πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἡ
ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμο-
νεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου.
3 καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφε-
σθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.
[Mense Martio, Veadar vel Nisan.] 4 ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γα-
λιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ, εἰς
τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβὶδ,
ἥτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ
εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς
5 Δαβίδ· ἀπογράψασθαι σὺν Μα-
ριὰμ, τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυ-
ναικὶ, οὔσῃ ἐγκύῳ.
6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς
ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
[Nisan 10. April. 5. Fer. 1. ineunte.] 7 τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν
αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαρ-
γάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐ-
τὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐ-
τοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ
τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες, καὶ φυλάσ-
σοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν
9 ποίμνην αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος
Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα
Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ
10 ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβεῖ-
σθε· ἰδοὺ γὰρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν
χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ
τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον 11
σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν
πόλει Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ 12
σημεῖον· εὑρήσετε βρέφος ἐσπαρ-
γανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.
καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγ- 13
γέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου,
αἰνούντων τὸν Θεὸν, καὶ λεγόν-
των· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ 14
ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐ-
δοκία.
Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' 15
αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι,
καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον
πρὸς ἀλλήλους· Διέλθωμεν δὴ ἕως
Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο
τὸ γεγονὸς, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν
ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ 16 [Nisan 10. April. 6. Fer. 1.]
ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν
Ἰωσὴφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον
ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ διεγνώ- 17
ρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαλη-
θέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τού-
του. καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες 18
ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων
ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς.
ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ 19
ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ 20

[n] Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. et Diss. xiv. et App. Diss. xi. Proleg. ii. 116–124. iii. 125–146. iv. P. 1. 180.

MATTHÆI i. 25.

25 Καὶ ἐκάλεσε (sc. ὁ Ἰωσήφ) τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.

LUCÆ ii.

ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες
τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν
καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς
αὐτούς.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι 21 Nisan 17. April. 12. Fer. 1. ineunte.
ὀκτὼ, τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον,
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗ-
ΣΟΥΣ· τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου
πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ
κοιλίᾳ.

SECTIO XI.

Jesu Christi genealogia duplex: quarum altera (quæ sc. secundum Matthæum) ad Josephum, altera (sc. Lucæ) ad Mariam, referenda[o].

MATTHÆI i. 1–17.

1 Βίβλος γενέσεως ἸΗΣΟΥ Χρι-
στοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.
2 Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ.
Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.
Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν, καὶ
3 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Ἰούδας δὲ
ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ
ἐκ τῆς Θάμαρ. Φαρὲς δὲ ἐγέννησε
τὸν Ἐσρώμ. Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησε
4 τὸν Ἀράμ. Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν
Ἀμιναδάβ. Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησε
τὸν Ναασσών. Ναασσὼν δὲ ἐγέν-
5 νησε τὸν Σαλμών. Σαλμὼν δὲ
ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ.
Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβὴδ ἐκ
τῆς Ῥούθ. Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν
6 Ἰεσσαί. Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν
Δαβὶδ τὸν βασιλέα.

Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε
τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου.

LUCÆ iii. 23–38.

Ὢν, (ἦν, sc. ὁ Ἰησοῦς,) ὡς ἐνο- 23
μίζετο, υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλὶ, τοῦ 24
Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ, τοῦ Μελχὶ, τοῦ
Ἰαννὰ, τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ματτα- 25
θίου, τοῦ Ἀμὼς, τοῦ Ναοὺμ, τοῦ
Ἐσλὶ, τοῦ Ναγγαὶ, τοῦ Μαὰθ, τοῦ 26
Ματταθίου, τοῦ Σεμεῒ, τοῦ Ἰω-
σὴφ, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωαννὰ, τοῦ 27
Ῥησὰ, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλα-
θιὴλ,

Τοῦ Νηρὶ, τοῦ Μελχὶ, τοῦ Ἀδ- 28
δὶ, τοῦ Κωσὰμ, τοῦ Ἐλμωδὰμ,
τοῦ Ἢρ, τοῦ Ἰωσὴ, τοῦ Ἐλιέζερ, 29
τοῦ Ἰωρεὶμ, τοῦ Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ,
τοῦ Συμεὼν, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰω- 30
σὴφ, τοῦ Ἰωνὰν, τοῦ Ἐλιακεὶμ,
τοῦ Μελεᾶ, τοῦ Μαϊνὰν, τοῦ Ματ- 31
ταθὰ, τοῦ Ναθὰν, τοῦ Δαβὶδ,

Τοῦ Ἰεσσαὶ, τοῦ Ὠβὴδ, τοῦ 32
Βοὸζ, τοῦ Σαλμὼν, τοῦ Ναασσὼν,

[o] Confer Dissertationes nostras, Diss. xvi. et xvii.

Matthæi i.

7 Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ.
Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά.
8 Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά. Ἀσὰ
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ. Ἰωσα-
φὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ. Ἰω-
9 ρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν. Ὀζίας
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ. Ἰωάθαμ
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἄχαζ. Ἄχαζ δὲ
10 ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν. Ἐζεκίας
δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ. Μα-
νασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών.
Ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν.
11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν,
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος.
12 Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυ-
λῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σα-
λαθιήλ. Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν
13 Ζοροβάβελ. Ζοροβάβελ δὲ ἐγέν-
νησε τὸν Ἀβιούδ. Ἀβιοὺδ δὲ
ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ. Ἐλια-
14 κεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ. Ἀζὼρ
δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ. Σαδὼκ
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ. Ἀχεὶμ
15 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ. Ἐλιοὺδ
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ. Ἐλε-
άζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν.
Ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.
16 Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ,
τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη
ἸΗΣΟΥΣ ὁ λεγόμενος Χριστός.
17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ, ἀπὸ Ἀβ-
ραὰμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσ-
σαρες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ, ἕως τῆς
μετοικεσίας Βαβυλῶνος, γενεαὶ
δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοι-
κεσίας Βαβυλῶνος, ἕως τοῦ Χρι-
στοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Lucæ iii.

τοῦ Ἀμιναδὰβ, τοῦ Ἀρὰμ, τοῦ 33
Ἐσρὼμ, τοῦ Φαρὲς, τοῦ Ἰούδα,
τοῦ Ἰακὼβ, τοῦ Ἰσαὰκ, τοῦ Ἀβ- 34
ραὰμ,
Τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχὼρ, τοῦ 35
Σαροὺχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ Φαλὲκ,
τοῦ Ἐβὲρ, τοῦ Σαλὰ, τοῦ Καϊνὰν, 36
τοῦ Ἀρφαξὰδ, τοῦ Σὴμ, τοῦ Νῶε,
τοῦ Λάμεχ, τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ 37
Ἐνὼχ, τοῦ Ἰαρὲδ, τοῦ Μαλελεὴλ,
τοῦ Καϊνὰν, τοῦ Ἐνὼς, τοῦ Σὴθ, 38
τοῦ Ἀδὰμ, τοῦ Θεοῦ.

SECTIO XII.

Post quadraginta dies Jesus infans coram Deo apud templum constituitur: per Simeonem et Annam prædicatur[p]. *A. Ch. N.* 4.

LUCÆ ii. 22–38.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι
τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν
νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν
Jar 21. εἰς Ἱεροσόλυμα, παραστῆσαι τῷ
Maii 16.
Fer. 6. 23 Κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ
Κυρίου· Ὅτι πᾶν ἄρσεν, διανοῖγον
μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσε-
24 ται· καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ
τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, ζεῦ-
γος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς
περιστερῶν.

25 Καὶ ἰδοὺ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱε-
ρουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα Συμεών· καὶ
ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐ-
λαβὴς, προσδεχόμενος παράκλησιν
τοῦ Ἰσραήλ· καὶ Πνεῦμα ἅγιον ἦν
26 ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρη-
ματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος
τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν
27 ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ
ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν·
καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς
τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι
αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ
28 νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέ-
ξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ,
καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν, καὶ εἶπε·
29 Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου,
δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν
εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου 30
τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας 31
κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν·
φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ 32
δόξαν λαοῦ σοῦ Ἰσραήλ. καὶ ἦν 33
Ἰωσὴφ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, θαυμά-
ζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ
αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συ- 34
μεὼν, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν
μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ, οὗτος κεῖται
εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν
ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον
ἀντιλεγόμενον[q]· καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς 35
τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία·
ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολ-
λῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγά- 36
τηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ·
αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολ-
λαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ A. Ch. N.
ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς. καὶ αὐ- 37 70—63.
τὴ χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοηκοντατεσ-
σάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ
ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι λα-
τρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ 38
αὐτὴ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθ-
ωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει
περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχο-
μένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

p Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. Vol. i. 410. et 399–401. et Proleg. ii. 107

q Vide Diss. xxiii. Vol. ii. 303. Notam.

SECTIO XIII.

Magi, conceptus et nativitatis *τοῦ Χριστοῦ* per stellam admoniti, Hierosolymam adveniunt; Bethlehemum invisunt; et adoratione pueri, jam quinque menses nati, facta domum redeunt[r]. *A. Ch. N.* 4.

MATTHÆI ii. 1–12.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις
Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ, μάγοι
b 10. ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς
ug. 2. er. 7. 2 Ἱεροσόλυμα, λέγοντες· Ποῦ ἐστιν
ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων[s];
ul. 5. εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν
.Ch.N. 5. t Apr. 5. τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυ-
.Ch.N. 4. νῆσαι αὐτῷ.
3 Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασι-
λεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσό-
4 λυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν
πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμμα-
τεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ'
5 αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. οἱ
δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς
Ἰουδαίας. οὕτω γὰρ γέγραπται
6 διὰ τοῦ προφήτου· Καὶ σὺ Βηθλε-
ὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη
εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ
γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις
ποιμανεῖ τὸν λαόν μου, τὸν Ἰσρα-
7 ήλ. τότε Ἡρώδης, λάθρα καλέσας
τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν
τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέ-
ρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθ- 8
λεὲμ εἶπε· Πορευθέντες, ἀκριβῶς
ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν
δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως
κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.
Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως 9
ἐπορεύθησαν. καὶ ἰδοὺ, ὁ ἀστὴρ, Ab 18.
ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν Aug. 9. Fer. 1. in.
αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ
ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν 10 Cir. 7. 13. P. M.
ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην
σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰ- 11
κίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μα-
ρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόν-
τες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοί-
ξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν
προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν,
καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. καὶ 12
χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνα-
κάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης
ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν Ab 18.
αὐτῶν. Aug. 10. Fer. 1.

[r] Confer Dissertationes nostras, Diss. xviii. Vol. ii. Prolegomena, iv. 182.
[s] Vide Parabolarum Expositionem, Cap. xii. Vol. i. 199. Item Vol. ii. 532.

SECTIO XIV.

Post Magorum reditum Josephus, a Deo admonitus, cum Jesu infante et Maria, Ægyptum perfugit; ibique vivo Herode exsul agit. Herodes infantes omnes intra bimatum Bethlehemi repertos trucidari jubet[t]. *A. Ch. N.* 4.

Matthæi ii. 13–18.

13 Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδού,
ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ
τῷ Ἰωσὴφ, λέγων· Ἐγερθεὶς πα-
ράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον,
καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι·
μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παι-
14 δίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ
Ab 19. Aug. 11. Fer. 2. ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνε-
Elul 6. Aug. 27. Fer. 4. 15 χώρησεν εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἦν ἐκεῖ
ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἐξ Αἰ-
γύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

Τότε Ἡρώδης, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαί- 16
χθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν·
καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς Post Aug. 11.
παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν
πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς
καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν
ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τότε 17
ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου
τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ 18
ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· Ῥα-
χὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι
οὐκ εἰσί.

SECTIO XV.

Mortuo Herode Josephus, iterum a Deo admonitus, domum redit, et relicto Bethlehemo Nazaretham migrat[u]. *A. Ch. N.* 3.

Matthæi ii. 19–23.

Cir. Adar 30. Martii 16. 19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου,
ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ
φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ,
20 λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνή-
κασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν

τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέ- 21 Nisan 17. Aprilis 2. Fer. 5.
λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα
αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ.
ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασι- 22
λεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώ-
δου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη
ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ

[t] Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. Vol. i. 392, 393. Diss. xiv. Vol. i. 518. Prolegomena, iv. P. i. 183.

[u] Cf. Diss. nostras, Vol. i. 302 et seqq. Prolegomena, iv. P. i. 183.

Matthæi ii.

Jar 5. κατ᾽ ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
April. 19. Fer. 1. 23 τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἐλθὼν κατῴκη-
Jar 8. σεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ·
April. 22. Fer. 4. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν
προφητῶν· Ὅτι Ναζωραῖος κλη-
θήσεται.

Lucæ ii. 39.

Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ 39
κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρε-
ψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ.

SECTIO XVI.

Reliquum historiæ Jesu privatæ, a primo ætatis ejus anno exacto usque ad tricesimum medium[v]. *A. Ch. N.* 3—*A. D.* 27.

Lucæ ii. 40–52.

40 Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκρα-
ταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σο-
φίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτό.
41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ
κατ᾽ ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ
Nisan 10. 42 τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν
April. 5. Fer. 7. δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱε-
A. D. 8. ροσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς,
43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν
Nisan 22. τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν
April. 17. Fer. 5. Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ
οὐκ ἔγνω Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
44 τοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ
συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέρας ὁδόν.
καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγ-
45 γενέσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς. καὶ
Nisan 23. μὴ εὑρόντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς
April. 18. Fer. 6. 46 Ἱερουσαλὴμ, ζητοῦντες αὐτόν. καὶ
Nisan 24. ἐγένετο, μεθ᾽ ἡμέρας τρεῖς εὗρον
April. 19. Fer. 7. αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν
μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκού-
οντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐ-
τούς. ἐξίσταντο δὲ πάντες, οἱ ἀκού- 47
οντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ
ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόν- 48
τες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν. καὶ πρὸς
αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον,
τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ, ὁ
πατήρ σου, κἀγὼ, ὀδυνώμενοι ἐζη-
τοῦμέν σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· 49
Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι
ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί
με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα 50
ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.
Καὶ κατέβη μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἦλ- 51 Nisan 25.
θεν εἰς Ναζαρέτ· καὶ ἦν ὑποτασ- April. 20. Fer. 1.
σόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
τοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦ-
τα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ Ἰησοῦς 52
προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ
χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώ-
ποις.

[v] Cf. Diss. xii. Vol. i. 396. Ib. 398. et 412. Notam. Prolegomena, iv. P. i. 185.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SECUNDA:

EXHIBENS

MATTHÆI CAPP. III. IV. V. VI. VII. VIII. 1–4. 14–17. IX. 2–9.
MARCI I. II. 1–22. LUCÆ III. 1–23. IV. V.
JOANNIS I. II. III. IV.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM DUODEVIGINTI MENSIUM; AB INITIO PRÆDICATIONIS JOANNIS BAPTISTÆ, U. C. 779. A. D. 26. MEDIO, USQUE AD PRIMUM ANNUM EXACTUM PRÆDICATIONIS JESU CHRISTI, U. C. 781. A. D. 28. INEUNTEM.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SECUNDA.

SECTIO I.

Evangelii secundum Joannem exordium.

JOANNIS i. 1–18.

1 ΕΝ ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος
ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ
2 λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν
3 Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο·
καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν
4 ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ
ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων·
5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.
6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμέ-
νος παρὰ Θεοῦ· ὄνομα αὐτῷ Ἰω-
7 άννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν,
ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα
8 πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ
ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρ-
9 τυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν τὸ
φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα
ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κό-
10 σμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κό-
σμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ ὁ κό-
11 σμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια
ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέ-
12 λαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν,
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ
γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, 13
οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ
θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ
ἐγεννήθησαν.

Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ 14
ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ ἐθεασά-
μεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς
μονογενοῦς παρὰ πατρός· πλήρης
χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης 15
μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε,
λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπί-
σω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου
γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ ἐκ 16
τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάν-
τες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χά-
ριτος. ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως 17
ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν 18
οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονο-
γενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον
τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

SECTIO II.

Joannes Baptista, verbo Dei admonitus, prædicare incipit[a].

A. D. 26.

MARCI i. 1–4. 6.

Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ 1
Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις· 2
Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν
μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατα-
σκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν
σου. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· 3
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· εὐ-
θείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

MATTHÆI iii. 1–4.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
παραγίνεται Ἰωάννης
ὁ Βαπτιστὴς,
κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ
τῆς Ἰουδαίας,

2 καὶ λέγων· Μετανοεῖτε·
ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
3 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος·
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου·
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

MARCI i. 4.

Ἐγένετο Ἰωάννης 4
βαπτίζων
ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

[a] Confer Dissertationes nostras, Diss. viii. ix. x. Vol. i. et Diss. xix. Vol. ii. et Proleg. Cap. iv. Part. i. 186.

Lucæ iii. 1–6.

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς
ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγε-
μονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς
Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς
Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος
τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος
χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιλη-
2 νῆς τετραρχοῦντος, ἐπ' ἀρχιερέων
Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα
Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην, τὸν τοῦ Ζαχα-
ρίου υἱὸν, ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Marchesvan 5. Octobris 4. Fer. 1.

3 Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν

περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου,
κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν·

4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων
Ἠσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος·
Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·
Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου·
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

Matthæi iii.

4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης
εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ
ἀπὸ τριχῶν καμήλου,
καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν
ὀσφὺν αὐτοῦ·
ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν
ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.

Marci i.

Ἦν δὲ Ἰωάννης 6
ἐνδεδυμένος
τρίχας καμήλου,
καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν
ὀσφὺν αὐτοῦ·
καὶ ἐσθίων
ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

SECTIO III.

Multitudines ad baptismum Joannis conveniunt: Pharisæi et Sadducæi objurgantur; vulgus, publicani, militantes, singuli de officio suo a Joanne admonentur. *A. D.* 26.

Matthæi iii. 5–10.

5 Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν
Ἱεροσόλυμα,
καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία,
καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου·

Chisleu 17. Nov. 15. Fer. 1.

6 καὶ ἐβαπτίζοντο
ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ,
ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ
τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς·

Marci i. 5.

Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν 5
πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα,
καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται·

καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες
ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ,
ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Lucæ iii. 7–14.

Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις 7
ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ·

LUCÆ iii.

5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται,
καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται·
καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν,
καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας.
6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ
τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

MATTHÆI iii.

Γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
8 ποιήσατε οὖν καρποὺς
ἀξίους τῆς μετανοίας·
9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς·
Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ·
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς
ἐκ τῶν λίθων τούτων
ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.
10 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη
πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται.
πᾶν οὖν δένδρον, μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν,
ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

LUCÆ iii.

Γεννήματα ἐχιδνῶν,
τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν
φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
ποιήσατε οὖν καρποὺς 8
ἀξίους τῆς μετανοίας·
καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς·
Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ·
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς
ἐκ τῶν λίθων τούτων
ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.
ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη 9
πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται.
πᾶν οὖν δένδρον, μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν,
ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, 10
λέγοντες· Τί οὖν ποιήσομεν; ἀπο- 11
κριθεὶς δὲ λέγει αὐτοῖς· Ὁ ἔχων
δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ

Lucæ iii.

ἔχοντι· καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁ-
μοίως ποιείτω.
Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτι- 12
σθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· Δι-
δάσκαλε, τί ποιήσομεν; ὁ δὲ εἶπε 13
πρὸς αὐτούς· Μηδὲν πλέον παρὰ
τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.
Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρα- 14
τευόμενοι, λέγοντες· Καὶ ἡμεῖς τί
ποιήσομεν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς·
Μηδένα διασείσητε, μηδὲ συκο-
φαντήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψω-
νίοις ὑμῶν.

SECTIO IV.

Opinione orta de Joanne ipsum esse *τὸν Χριστὸν*, Joannes, ut opinionem istam redarguat, futurum alius cujusdam post se adventum prædicit; quod est primum ejus *τῷ Χριστῷ* testimonium[b]. *A. D.* 26.

Matthæi iii. 11. 12.

11 *Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι*
εἰς μετάνοιαν·
ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος
ἰσχυρότερός μού ἐστιν·
οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
τὰ ὑποδήματα βαστάσαι.
αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει
ἐν Πνεύματι ἁγίῳ
καὶ πυρί.

Marci i. 7. 8.

Καὶ ἐκήρυσσε, λέγων· 7
Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου
ὀπίσω μου·
οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
κύψας
λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ.
ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· 8
αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς
ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

[b] Confer Dissertationes nostras, Diss. xix. Vol. ii. 175. Vide etiam Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 534 et seqq.

LUCÆ iii. 15–17.

hisleu vel Tebeth. Novembri vel Decembri.

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ
διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς
καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου
16 μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστὸς, ἀπε-
κρίνατο ὁ Ἰωάννης ἅπασι λέγων·
Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς·

ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου·

οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς

λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ.

αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει
ἐν Πνεύματι ἁγίῳ
καὶ πυρί.

Matthæi iii.	Lucæ iii.
12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ·	οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· 17
καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ·	καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ·
καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ	καὶ συνάξει τὸν σῖτον
εἰς τὴν ἀποθήκην·	εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ·
τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.	τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

SECTIO V.

Reliquum historiæ Joannis publicæ, secundum Lucam; hic loci per anticipationem narratum[c]. *A. D.* 26—*A. D.* 27.

Lucæ iii. 18–20.

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.
19 Ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρώδης,
προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, καὶ 20
κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. Jar 22. Maii 16. Fer. 1. A. D. 27.

SECTIO VI.

Ministerii Joannis medio fere curriculo Jesus ad baptismum ejus venit; quasi incipiens annorum esse triginta: Spiritus in eum descendit; vox de cælo testimonium ei perhibet[d]. *A. D.* 27.

Matthæi iii. 13–17.	Marci i. 9–11.
	Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς 9
Sebat 28. Jan. 24. Fer. 1. 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας	ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας·
ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.	
14 ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ;	
15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν.	
	καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην.
16 Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς	

[c] Cf. Diss. i. Vol. i. 11. et Appendicem Diss. x. Prolegomena, iv. Part. i. 200.
[d] Cf. Diss. xi. Vol. i. et Diss. xix. Vol. ii. 186 et sqq. Proleg. iii. 146–149. iv. P. i. 186.

Lucæ iii. 21–23.

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅ-
πάντα τὸν λαὸν,
καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος

Matthæi iii.	Marci i.
ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος·	καὶ εὐθέως ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος 10
καὶ ἰδοὺ, ἀνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ,	εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς,
καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ	καὶ τὸ Πνεῦμα,
καταβαῖνον, ὡσεὶ περιστερὰν,	ὡσεὶ περιστερὰν,
καὶ ἐρχόμενον ἐπ᾽ αὐτόν.	καταβαῖνον ἐπ᾽ αὐτόν.
17 καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν,	καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· 11
λέγουσα·	
Οὗτός ἐστιν	Σὺ εἶ
ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός·	ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός·
ἐν ᾧ εὐδόκησα.	ἐν ᾧ εὐδόκησα.

SECTIO VII.

Jesus, post baptismum suum, a Spiritu in desertum impellitur; per quadraginta dies jejunat; a Diabolo tentatur; Angelos sibi ministrantes habet[e]. *A. D.* 27.

Matthæi iv. 1–11.	Marci i. 12, 13.
Sebat 28. Jan. 24. Fer. 1. 1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον	Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει 12
ὑπὸ τοῦ Πνεύματος,	εἰς τὴν ἔρημον.
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ Διαβόλου.	
	καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ 13
	ἡμέρας τεσσαράκοντα,
	πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ.
	καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων.

e Confer Dissertationes nostras, Diss. xx. Vol. ii. et Prolegomena, iv. Part. i. 186–188.

Lucæ iii.

καὶ προσευχομένου,
ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανὸν,

22 καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
σωματικῷ εἴδει,
ὡσεὶ περιστερὰν,
ἐπ' αὐτόν·
καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι,
λέγουσαν·
Σὺ εἶ
ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός·
ἐν σοὶ εὐδόκησα.

---

23 Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ
ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος.

Lucæ iv. 1–13.

1 Ἰησοῦς δὲ, Πνεύματος ἁγίου
πλήρης, ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορ-
δάνου.
Καὶ ἤγετο ἐν τῷ Πνεύματι

εἰς τὴν ἔρημον

2 ἡμέρας τεσσαράκοντα·
πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Διαβόλου.

		Matthæi iv.	Lucæ iv.	
	2	Καὶ νηστεύσας	Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς	
		ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ νύκτας	ἡμέραις ἐκείναις·	
		τεσσαράκοντα,	καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν	
		ὕστερον ἐπείνασε.	ὕστερον ἐπείνασε.	
Veadar 9. Martii 5. Fer. 6.	3	καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πειράζων	καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διάβολος·	3
		εἶπεν·		
		Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,	Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,	
		εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι	εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα	
		ἄρτοι γένωνται.	γένηται ἄρτος.	
	4	ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε·	καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν,	4
			λέγων·	
		Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ	Γέγραπται· Ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ	
		ζήσεται ἄνθρωπος,	ζήσεται ὁ ἄνθρωπος,	
		ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι	ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι	
		ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.	Θεοῦ.	
	5	τότε παραλαμβάνει αὐτὸν	καὶ ἤγαγεν αὐτὸν	9
		ὁ Διάβολος		
		εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν·	εἰς Ἱερουσαλήμ·	
		καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον	καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον	
		τοῦ ἱεροῦ.	τοῦ ἱεροῦ.	
	6	καὶ λέγει αὐτῷ·	καὶ εἶπεν αὐτῷ·	
		Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,	Εἰ ὁ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,	
		βάλε σεαυτὸν κάτω.	βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω.	
		γέγραπται γάρ· Ὅτι	γέγραπται γάρ· Ὅτι	10
		τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται	τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται	
		περὶ σοῦ,	περὶ σοῦ,	
			τοῦ διαφυλάξαι σε.	
		καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε,	καί· Ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε,	11
		μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον	μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον	
		τὸν πόδα σου.	τὸν πόδα σου.	
	7	ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·	καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰη-	12
			σοῦς·	
		Πάλιν γέγραπται·	Ὅτι εἴρηται·	
		Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν	Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν	
		σου.	σου.	
	8	πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν	καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν	5
		ὁ Διάβολος	ὁ Διάβολος	
		εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν·	εἰς ὄρος ὑψηλὸν	

Matthæi iv.

καὶ δείκνυσιν αὐτῷ
πάσας τὰς βασιλείας
τοῦ κόσμου,
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν.

9 καὶ λέγει αὐτῷ·

Ταῦτα πάντα σοι δώσω,
ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι[e].
10 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Ὕπαγε, Σατανᾶ·
γέγραπται γάρ·
Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις,
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

11 τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ Διάβολος.

[V]eadar 9. [M]artii 5. [F]er. 6.

καὶ ἰδού, ἄγγελοι προσῆλθον,
καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

Lucæ iv.

ἔδειξεν αὐτῷ
πάσας τὰς βασιλείας
τῆς οἰκουμένης,

ἐν στιγμῇ χρόνου.
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Διάβολος· 6
Σοὶ δώσω
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν,
καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν·
ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται,
καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν.
σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν 7
μου, ἔσται σου πάντα.
καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· 8
Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·
γέγραπται γάρ·
Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου,
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν 13
ὁ Διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ,
ἄχρι καιροῦ.

Marci i. 13.

Καὶ οἱ ἄγγελοι 13
διηκόνουν αὐτῷ.

SECTIO VIII.

Legati a Synedrio Hierosolymitano ad interrogandum Joannem Baptistam mittuntur; quibus ille responsione facta secundum τῷ Χριστῷ testimonium reddit[f]. *A. D.* 27.

Joannis i. 19–28.

19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευΐτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν·

[e] Vide Parabol. Exposit. nostram, Cap. xii. Vol. i. 199. et Diss. Vol. iii. 577.

[f] Confer Dissertationes nostras, xxi. et xxii. Vol. ii. et Proleg. iv. Part. i. 188, 189.

JOANNIS i.

Veadar 8. 20 Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε καὶ οὐκ
Martii 4. ἠρνήσατο· καὶ ὡμολόγησεν· Ὅτι
Fer. 5.
21 οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώ-
τησαν αὐτόν· Τί οὖν; Ἠλίας εἶ
σύ; καὶ λέγει· Οὐκ εἰμί. Ὁ
προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη·
22 Οὔ. εἶπον οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα
ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν
ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;
23 ἔφη· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ
ἐρήμῳ· Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου·
καθὼς εἶπεν Ἠσαΐας ὁ προφήτης.
24 καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν
25 Φαρισαίων. καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις,
εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς, οὔτε Ἠ-
λίας, οὔτε ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη 26
αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· Ἐγὼ
βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν
ἕστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. αὐ- 27
τός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος,
ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· οὗ ἐγὼ
οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ
τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα 28
ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βα-
πτίζων.

SECTIO IX.

Quæ acta sunt duobus postea diebus, quibus et Joannes ipsi Jesu duplex testimonium reddiderit, et Jesus cum quibusdam e discipulis ejus colloquium habuerit[g]. *A. D.* 27.

JOANNIS i. 29–43.

Veadar 9. 29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης
Martii 5. τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν,
Fer. 6. καὶ λέγει· Ἴδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ,
exeunte. ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.
30 οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον·
Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμ-
προσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός
31 μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν·
ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ,
διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι
32 βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰω-
άννης, λέγων· Ὅτι τεθέαμαι τὸ
Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστε-
ρὰν ἐξ οὐρανοῦ· καὶ ἔμεινεν ἐπ'
αὐτόν. κἀγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· 33
ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν
ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν
ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον,
καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν
ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.
κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα 34
ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ 35 Veadar 10.
Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐ- Martii 6.
τοῦ δύο. καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ 36 Fer. 7.
περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε, ὁ ἀμνὸς
τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ 37
δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκο-

[g] Confer Dissertationes supra dictas, et Diss. xxiii. Vol. ii. 282. et Prolegomena, iv. Part. i. 189.

JOANNIS i.

38 λούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς
δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐ-
τοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς·
39 Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ·
Ῥαββί· ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον
40 Διδάσκαλε· ποῦ μένεις; λέγει
αὐτοῖς· Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον
καὶ εἶδον ποῦ μένει· καὶ παρ' αὐτῷ
ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα
δὲ ἦν ὡς δεκάτη.
41 Ἦν Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς Σίμω-
νος Πέτρου, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν
ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου, καὶ
ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑρίσκει 42
οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον
Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ· Εὑρήκα-
μεν τὸν Μεσσίαν· ὅ ἐστι μεθερμη-
νευόμενον ὁ Χριστός· καὶ ἤγαγεν 43
αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας
δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· Σὺ εἶ
Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ
Κηφᾶς· ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

SECTIO X.

Postridie Jesus Galilæam revertitur; tertio postea die nuptiis apud Canam celebratis interest; aquam in vinum convertit; (quod est primum ejus miraculum;) Capernaumum descendit, ibique dies quosdam commoratur[h]. *A. D.* 27.

JOANNIS i. 44–52. ii. 1–12.

Veadar II. Martii 7. Fer. I.
44 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰη-
σοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν·
καὶ εὑρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει
45 αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. ἦν δὲ ὁ
Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς
46 πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὑ-
ρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ,
καὶ λέγει αὐτῷ· Ὃν ἔγραψε Μω-
σῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆται,
εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ
47 Ἰωσὴφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ
εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· Ἐκ Να-
ζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι;
λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Ἔρχου καὶ
48 ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθα-
ναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ
λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἴδε, ἀληθῶς
Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.
λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· Πόθεν με 49
γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,
καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πρὸ τοῦ σε Φί-
λιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν
συκῆν εἶδόν σε. ἀπεκρίθη Ναθα- 50
ναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ῥαββὶ, σὺ
εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασι-
λεὺς τοῦ Ἰσραήλ. ἀπεκρίθη Ἰη- 51
σοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἶπόν
σοι, εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς,
πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψει[i].
καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω 52
ὑμῖν· ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρα-
νὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους

[h] Confer Dissertationes supra laudatas, et Diss. xvii. 120. 134. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 189, 190.
[i] Vide Parabolarum Expositionem, Cap. xii. Part. i. Vol. i. p. 200. et 232 et sqq.

JOANNIS ii.

τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας, καὶ κα-
ταβαίνοντας, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου.
Veadar 14. Martii 10. Fer. 4.
1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος
ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας·
καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.
2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ
3 μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰς τὸν γάμον. καὶ
ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ
τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· Οἶνον οὐκ
4 ἔχουσι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Τί
ἐμοὶ καί σοι, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ
5 ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ
τοῖς διακόνοις· Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν,
6 ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι
λίθιναι ἓξ κείμεναι κατὰ τὸν κα-
θαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι
7 ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Γεμίσατε τὰς
ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς
8 ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀν-
τλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχι-
τρικλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. ὡς δὲ 9
ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ
οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει
πόθεν ἐστίν· οἱ δὲ διάκονοι ᾔδει-
σαν, οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φω-
νεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος,
καὶ λέγει αὐτῷ· Πᾶς ἄνθρωπος 10
πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι,
καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν
ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν
οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησε 11
τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰη-
σοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ
ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ.
Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερ- 12 Veadar 22. Martii 18. Fer. 5.
ναοὺμ, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ
πολλὰς ἡμέρας.

SECTIO XI.

Appropinquante Pascha primo Jesus Hierosolymam ascendit; mercaturam exercentes e templo ejicit: Judæis, signum flagitantibus, resurrectionem corporis sui obscure prædicit[k]. *A. D.* 27.

JOANNIS ii. 13–22.

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν
Nisan 5. Martii 31. Fer. 4.
Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσό-
14 λυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ
Nisan 10. April. 5. Fer. 2.
ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρό-
βατα καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερ-
15 ματιστὰς καθημένους. καὶ ποιήσας
φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας
ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρό-
βατα καὶ τοὺς βόας· καὶ τῶν κολ-
λυβιστῶν ἐξέχεε τὸ κέρμα, καὶ τὰς
τραπέζας ἀνέστρεψε· καὶ τοῖς τὰς 16
περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· Ἄρα-

[k] Confer Dissertationes nostras, Diss. iv. v. vi. et App. Diss. iv. et Diss. x. Vol. i. 357. Diss. xii. 405, 406. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 190.

JOANNIS ii.

τε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν
οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμ-
17 πορίου. ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν·
Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ
με.
18 Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι,
καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί σημεῖον δει-
κνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
19 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς· Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ
ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.
εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Τεσσαρά- 20
κοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ
ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ 21
ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος
αὐτοῦ. ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, 22
ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι
τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ ἐπίστευ-
σαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶ-
πεν ὁ Ἰησοῦς.

Ab usque A. CH. N. 20. April. 8.

SECTIO XII.

Miracula Hierosolymæ per Pascha eduntur; multi in Jesum credunt; Nicodemus noctu eum invisit; colloquium, quod cum eo habitum est. *A. D.* 27.

JOANNIS ii. 23–25. iii. 1–21.

Nisan 14–21. April. 9–16. Feria 6.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν
τῷ πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ
24 ἐποίει. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ
ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ
25 αὐτὸν γινώσκειν πάντας· καὶ ὅτι
οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ
περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ
ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Post Nisan 14. April. 9. Ante Nisan 21. April. 16.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρι-
σαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ,
2 ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. οὗτος ἦλθε
πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν
αὐτῷ· Ῥαββὶ, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ
Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς
γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποι-
εῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς
3 μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,
καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν,
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικό- 4
δημος· Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεν-
νηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς
τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύ-
τερον εἰσελθεῖν, καὶ γεννηθῆναι;
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν 5
λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ
ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς 6
σαρκὸς σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεν-
νημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά
ἐστι. μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι· 7
δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. τὸ 8
πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν
φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ

JOANNIS iii.

οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπά-
γει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημέ-
9 νος ἐκ τοῦ Πνεύματος. ἀπεκρίθη
Νικόδημος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πῶς
10 δύναται ταῦτα γενέσθαι; ἀπεκρίθη
ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ
διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα
11 οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ
ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν
12 μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ
τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πι-
στεύετε, πῶς, ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ
13 ἐπουράνια, πιστεύσετε; καὶ οὐδεὶς
ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ
ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.
14 καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν
ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ
15 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλη-
16 ται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὕτω
γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον,
ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ
ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐ-
τὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν
αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς 17
τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα
κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ
κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς 18
αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύ-
ων ἤδη κέκριται· ὅτι μὴ πεπίστευ-
κεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ 19
κρίσις· ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς
τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄν-
θρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ
φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ
ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων 20
μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς
τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα
αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν 21
ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερω-
θῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν
εἰργασμένα.

SECTIO XIII.

Post Pascha Jesus Hierosolyma profectus in Judæa commoratur, et per discipulos suos baptizare incipit; baptizante adhuc etiam Joanne[k]. *A. D.* 27.

JOANNIS iii. 22–24.

Nisan 23. April. 18. Fer. 1.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς,
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἰου-
δαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ'
23 αὐτῶν, καὶ ἐβάπτιζεν. ἦν δὲ καὶ
Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς
τοῦ Σαλεὶμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν
ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο, καὶ ἐβαπτί-
ζοντο. οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος 24
εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

[k] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 190, 191.

SECTIO XIV.

Disputatione orta inter discipulos suos et Judæos, *περὶ καθαρισμοῦ*, Joannes postremum suum Jesu testimonium, idque omnium longe luculentissimum, reddit. *A. D.* 27.

JOANNIS iii. 25–36.

25 Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν
μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίων
26 περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς
Mense Jar. Aprili vel Maio. τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐτῷ·
Ῥαββὶ, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε,
οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχον-
27 ται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης,
καὶ εἶπεν· Οὐ δύναται ἄνθρωπος
λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδο-
28 μένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ
ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον·
οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὅτι
ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐ-
29 κείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος
ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ
ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ
χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου.
αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρω-
30 ται. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ
ἐλαττοῦσθαι. ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος 31
ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς
γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς
γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρ-
χόμενος ἐπάνω πάντων ἐστί. καὶ 32
ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε τοῦτο μαρ-
τυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ
οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ 33
τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ
Θεὸς ἀληθής ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέ- 34
στειλεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ
Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δί-
δωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ 35
ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν
ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς 36
τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ
ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν,
ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ'
αὐτόν.

SECTIO XV.

Cum jam Pharisæi in Jesum per discipulos baptizantem oculos converterent, ipse e Judæa Galilæam commigrat; et, Joanne nondum in carcerem conjecto, biduo apud urbem Samaritanorum Sychar commoratur[1]. *A. D.* 27.

JOANNIS iv. 1–42.

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκου-
σαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλεί-
ονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει
ἢ Ἰωάννης· καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς 2
οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ· ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ 3

[1] Confer Dissertationes nostras, Diss. ix. Append. Vol. iii. 408. Ibid. Diss. x. et Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 190, 191.

JOANNIS iv.

Jar 19. Maii 13. Fer. 5. ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλι-
λαίαν.
4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ
5 τῆς Σαμαρείας. ἔρχεται οὖν εἰς
πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην
Συχὰρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδω-
κεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ·
6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν
Ἰησοῦς, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπο-
ρίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ·
Cir. 6 P.M. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.
7 Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας
ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη-
8 σοῦς· Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μα-
θηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς
τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.
9 λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμα-
ρεῖτις· Πῶς σὺ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ'
ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς
Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται
10 Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ᾔδεις
τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν
ὁ λέγων σοι· δός μοι πιεῖν· σὺ ἂν
ᾔτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι
11 ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή·
Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ
φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις
12 τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὃς ἔδω-
κεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ
αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ
13 τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ
Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ
πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψή-
14 σει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδα-
τος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ οὐ μὴ δι-
ψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ
ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ
πηγὴ ὕδατος, ἁλλομένου εἰς ζωὴν
αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· 15
Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα
μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε
ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· 16
Ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου,
καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, 17
καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας· ὅτι
ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας 18
ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι
σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.
λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ 19
ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες 20
ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύ-
νησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν
Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου
δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη- 21
σοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι ὅτι
ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει
τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις,
προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς 22
προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς
προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ
σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.
ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, 23
ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσ-
κυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι
καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοι-
ούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας
αὐτόν. πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς 24
προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι
καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει 25
αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας
ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός·
ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν
πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· 26
Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθη- 27

JOANNIS iv.

ταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ
γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι
εἶπε· Τί ζητεῖς; ἤ· Τί λαλεῖς μετ᾽
28 αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν
αὐτῆς ἡ γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς
τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώ-
29 ποις· Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς
εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι
30 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον
οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο
πρὸς αὐτόν.
31 Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐ-
τὸν οἱ μαθηταὶ, λέγοντες· Ῥαββὶ,
32 φάγε. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ
βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ
33 οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ
πρὸς ἀλλήλους· Μήτις ἤνεγκεν
34 αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα
ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.
35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε· Ὅτι ἔτι τετρά-
μηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχε-
ται; ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν· ἐπάρατε
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεά-
σασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι
πρὸς θερισμὸν ἤδη. καὶ ὁ θερίζων 36
μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει
καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ
ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ, καὶ ὁ θερί-
ζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν 37
ὁ ἀληθινὸς, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ
σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.
ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ 38
οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι
κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε[m].
Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης 39
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν
Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς
γυναικὸς, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ
μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. ὡς οὖν 40
ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται,
ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς·
καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ 41 Jan 20 et 21. Maii 14 et 15. Fer. 6 et 7.
πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ
τὸν λόγον αὐτοῦ· τῇ τε γυναικὶ 42
ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν
λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ
ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός
ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κό-
σμου, ὁ Χριστός.

SECTIO XVI.

Joanne in carcerem jam conjecto, ipse a Sychar Galilæam pergit; Canam rursus invisit; ibique basilici filium, Capernaumi ægrotantem, sanat: quod est secundum ejus in Galilæa miraculum[n]. *A. D.* 27.

JOANNIS iv. 43–54.

Jan 22. Maii 16. Fer. 1.
43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλ-
θεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν
44 Γαλιλαίαν· αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς
ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ
ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε 45
οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέ- Jan 23. Maii 17. Fer. 2.

[m] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxi. Vol. ii. 222. et Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 523 et sqq.

[n] Dissertationes, xxi. Vol. ii. 220. 229 sqq.

JOANNIS iv.

ξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα
ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσο-
λύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ
Jar 24. Maii 18. Fer. 3.
46 ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ἦλθεν οὖν
ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς
Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ
οἶνον.
Καὶ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς
47 ἠσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος
ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς
Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλ-
Jar 25. Maii 19. Fer. 5. in. 7. P. M.
θε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν
ἵνα καταβῇ, καὶ ἰάσηται αὐτοῦ
τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνή-
48 σκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς
αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα
49 ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει
πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε,
κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παι-
δίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 50
Πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπί-
στευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ
εἶπεν αὐτῷ Ἰησοῦς· καὶ ἐπορεύ-
ετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος 51
Jar 26. Maii 20. Fer. 5.
οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ,
καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες· Ὅτι
ὁ παῖς σου ζῇ. ἐπύθετο οὖν παρ' 52
αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον
ἔσχε· καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὅτι χθὲς
ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ
πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι 53
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ὁ υἱός σου
ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς, καὶ ἡ
οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν 54
δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰη-
σοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς
τὴν Γαλιλαίαν.

SECTIO XVII.

Hujus miraculi fama per Galilæam vulgata, Nazaretham, patriam suam, adit; ibique apud synagogam ejus die sabbati prædicat[o]. *A. D.* 27.

LUCÆ iv. 14–30.

14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν
τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν
Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ'
ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ.
15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ
πάντων.
Jar 27. Maii 21. Fer. 6.
16 Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρὲτ, οὗ
ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε, κατὰ
τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
σαββάτων, εἰς τὴν συναγωγήν.
Jar 28. Maii 22. Fer. 7.
καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι· καὶ ἐπε- 17
δόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ
προφήτου. καὶ ἀναπτύξας τὸ βι-
βλίον εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γε-
γραμμένον· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' 18
ἐμὲ οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με· εὐαγ-
γελίζεσθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ
με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμέ-
νους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμα- 19

[o] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Vol. ii. 270. 277 sqq.

LUCÆ iv.

λώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνά-
βλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμέ-
νους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν
20 Κυρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βι-
βλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκά-
θισε· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ
οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες
21 αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐ-
τούς· Ὅτι σήμερον πεπλήρωται
ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.
22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ
ἐθαύμαζον, ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς
χάριτος, τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ
τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ἔλεγον·
Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;
23 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Πάντως
ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην·
ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα
ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ Καπερ-
ναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πα-
24 τρίδι σου. εἶπε δέ· Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός
ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' 25
ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ
χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις
Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλεί-
σθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ
μῆνας ἓξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς οὐ- 26
δεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας, εἰ
μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος, πρὸς
γυναῖκα χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ 27
ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου
ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν
ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος.
καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν 28
τῇ συναγωγῇ, ἀκούοντες ταῦτα.
καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν 29
ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν
ἕως τῆς ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ
ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, εἰς τὸ
κατακρημνίσαι αὐτόν. αὐτὸς δὲ, 30
διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπο-
ρεύετο.

SECTIO XVIII.

A municipibus suis indigne habitus Capernaumum migrat, ibique habitare decernit, ac deinde, quo in genere Joannes ipsi præierat, prædicandi initium facere[p]. *A. D.* 27.

MATTHÆI iv. 12–17.

12 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰω-
άννης παρεδόθη
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

MARCI i. 14.

Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰω- 14
άννην,
ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν·

Post Jan. 28. Maii 22.

13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ
ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καπερναοὺμ,

LUCÆ iv. 31.

Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ, 31
πόλιν τῆς Γαλιλαίας.

[p] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem secundam, Vol. ii. 277 sqq.

MATTHÆI iv.

τὴν παραθαλασσίαν, ἐν ὁρίοις Ζα-
14 βουλὼν καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ
15 προφήτου, λέγοντος· Γῆ Ζαβου-
λὼν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸν θα-
λάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γα-
16 λιλαία τῶν ἐθνῶν· ὁ λαὸς, ὁ καθ-
ήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα,
καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ
σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐ-
τοῖς.

17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσ-
σειν,
καὶ λέγειν·
Μετανοεῖτε·
ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

MARCI i. 14, 15.

κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βα- 14
σιλείας τοῦ Θεοῦ,
καὶ λέγων· Ὅτι 15
πεπλήρωται ὁ καιρὸς,
καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
μετανοεῖτε· καὶ πιστεύετε ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ.

SECTIO XIX.

Prius tamen quam inceptum opus peragere instituat, quatuor discipulos Andream, Simonem, Jacobum, et Joannem, inter piscandum ad se sequendum vocat. *A. D.* 27.

MATTHÆI iv. 18–22.

Sivan 11. Junii 4. Fer. 6.

18 Περιπατῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς
παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
εἶδε δύο ἀδελφοὺς, Σίμωνα,
τὸν λεγόμενον Πέτρον,
καὶ Ἀνδρέαν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν
θάλασσαν·
ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
19 καὶ λέγει αὐτοῖς·
Δεῦτε ὀπίσω μου·

MARCI i. 16–20.

Περιπατῶν δὲ 16
παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
εἶδε Σίμωνα,
καὶ Ἀνδρέαν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ
θαλάσσῃ·
ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· 17
Δεῦτε ὀπίσω μου·

	Matthæi iv.	Marci i.	
	καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.	καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.	
20	οἱ δὲ εὐθέως	καὶ εὐθέως	18
	ἀφέντες τὰ δίκτυα	ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν	
	ἠκολούθησαν αὐτῷ.	ἠκολούθησαν αὐτῷ.	
21	καὶ προβὰς ἐκεῖθεν	καὶ προβὰς ἐκεῖθεν ὀλίγον	19
	εἶδεν	εἶδεν	
	ἄλλους δύο ἀδελφούς,		
	Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζεβεδαίου,	Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζεβεδαίου,	
	καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,	καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,	
	ἐν τῷ πλοίῳ	καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ	
	μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν,		
	καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν·	καταρτίζοντας τὰ δίκτυα·	
	καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.	καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς.	20
22	οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες	καὶ ἀφέντες	
	τὸ πλοῖον,		
	καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν,	τὸν πατέρα αὐτῶν	
		Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ,	
		μετὰ τῶν μισθωτῶν,	
	ἠκολούθησαν αὐτῷ.	ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.	

SECTIO XX.

Mox in synagogam Capernaumi die sabbati profectus docere incipit; populum novo docendi genere perculsum habet; dæmonium ejicit. *A. D.* 27.

	Marci i. 21–28.	Lucæ iv. 31–37.	
21	Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναούμ.		
ivan 12. unii 5. 'er. 7.	καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν	Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς	31
	εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν		
	ἐδίδασκε.	ἐν τοῖς σάββασι.	
22	καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·	καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·	32
	ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων,	ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.	
	καὶ οὐχ ὡς οἱ Γραμματεῖς.		
23	Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ.	Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου.	33

MARCI i.

24 καὶ ἀνέκραξε, λέγων·
Ἔα, τί ἡμῖν καί σοι,
Ἰησοῦ Ναζαρηνέ;
ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
οἶδά σε τίς εἶ·
ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
25 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
λέγων·
Φιμώθητι·
καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
26 καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ
ἀκάθαρτον,
καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ,
ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
27 καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες,
ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς,
λέγοντας·
Τί ἐστι τοῦτο;
τίς ἡ διδαχὴ, ἡ καινὴ, αὕτη;
ὅτι κατ' ἐξουσίαν
καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις
ἐπιτάσσει,
καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
28 ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς
εἰς ὅλην τὴν περίχωρον
τῆς Γαλιλαίας.

LUCÆ iv.

καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· 34
Ἔα, τί ἡμῖν καί σοι,
Ἰησοῦ Ναζαρηνέ;
ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
οἶδά σε τίς εἶ·
ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 35
λέγων·
Φιμώθητι·
καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς
τὸ μέσον
ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ,
μηδὲν βλάψαν αὐτόν.
καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, 36
καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους,
λέγοντες·
Τίς ὁ λόγος οὗτος;
ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει
ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύ-
μασι,
καὶ ἐξέρχονται.
καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ 37
εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

SECTIO XXI.

Eodem die e synagoga in domum Simonis sese recipit; socrum ejus febricitantem sanat; et mox vesperi complures alios, morbis diversis laborantes. *A. D.* 27.

MATTHÆI viii. 14–17.

MARCI i. 29–34.

Καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς 29 Sivan 12. Junii 5. Fer. 7.
ἐξελθόντες

Lucæ iv. 38–41.

38 Ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς

	Matthæi viii.	Marci i.	
14	Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς	ἦλθον	
	εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου	εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος	
		καὶ Ἀνδρέου, μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου·	
	εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ	ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος	30
	βεβλημένην, καὶ πυρέσσουσαν.	κατέκειτο πυρέσσουσα.	
		καὶ εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ	
		περὶ αὐτῆς·	
		καὶ προσελθὼν	31
		ἤγειρεν αὐτὴν,	
15	καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς·	κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς·	
	καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός·	καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως·	
	καὶ ἠγέρθη,		
	καὶ διηκόνει αὐτοῖς.	καὶ διηκόνει αὐτοῖς.	
Sivan 13. Junii 5. Fer. 1. ineunte. 16	Ὀψίας δὲ γενομένης,	Ὀψίας δὲ γενομένης,	32
		ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος,	
	προσήνεγκαν αὐτῷ	ἔφερον πρὸς αὐτὸν	
		πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,	
	δαιμονιζομένους πολλούς·	καὶ τοὺς δαιμονιζομένους·	
		καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν	33
		πρὸς τὴν θύραν.	
	καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ.	καὶ ἐθεράπευσε πολλοὺς κακῶς	34
	καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας	ἔχοντας ποικίλαις νόσοις·	
	ἐθεράπευσεν·	καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε,	
		καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια,	
		ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.	
17	ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε.		

Lucæ iv.
εἰσῆλθεν
εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος·

ἡ πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος
ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ.
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν
περὶ αὐτῆς·

39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς
ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ·

καὶ ἀφῆκεν αὐτήν·
παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα
διηκόνει αὐτοῖς.

---

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου,
πάντες, ὅσοι εἶχον
ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις,
ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν.

ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας
ἐπιθεὶς ἐθεράπευσαν αὐτούς.
41 ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια
ἀπὸ πολλῶν,
κράζοντα, καὶ λέγοντα·
Ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν·
ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν
εἶναι.

SECTIO XXII.

Postridie, id est mane feriæ primæ, in desertum locum ad precandum proficiscitur; consequuntur eum discipuli ejus; quibus comitantibus universæ Galilææ primum circuitum instituit, prædicans evangelium regni, docens, et miracula sanandi edens, ubique[s]. *A. D.* 27.

MARCI i. 35–38.

Sivan 13. Junii 6. Feria 1.

35 Καὶ πρωῒ ἔννυχον λίαν ἀναστὰς
ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν
εἰς ἔρημον τόπον,
κἀκεῖ προσηύχετο.
36 Καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων,
37 καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ εὑρόντες
αὐτὸν λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι πάντες
38 ζητοῦσί σε. καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἄ-
γωμεν εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπό-
λεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο
γὰρ ἐξελήλυθα.

LUCÆ iv. 42, 43.

Γενομένης δὲ ἡμέρας, 42
ἐξελθὼν ἐπορεύθη
εἰς ἔρημον τόπον.

Καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ
ἦλθον ἕως αὐτοῦ· καὶ κατεῖχον
αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ᾽ αὐ-
τῶν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὅτι 43
καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγε-
λίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ· ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι.

MATTHÆI iv. 23–25.

A Sivan 13. Jun. 6. usque ad Elul 28. Sept. 17.

23 Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλι-
λαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων
τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ
θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶ-
σαν μαλακίαν, ἐν τῷ λαῷ.

24 Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς
ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγ-
καν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχον-
τας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις
συνεχομένους, καὶ δαιμονιζομέ-
νους, καὶ σεληνιαζομένους, καὶ

MARCI i. 39.

Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συνα- 39
γωγαῖς αὐτῶν
εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν·

καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

[s] Dissert. Vol. ii. xxiii. 289 sqq. Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 191.

Lucæ iv. 44.

44 Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συνα-
γωγαῖς
τῆς Γαλιλαίας.

MATTHÆI iv.

παραλυτικούς· καὶ ἐθεράπευσεν
25 αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας,
καὶ Δεκαπόλεως, καὶ Ἱεροσολύ-
μων, καὶ Ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ
Ἰορδάνου.

SECTIO XXIII.

Qui circuitus cum ad finem appropinquaret, et multitudinum frequentia longe maxima esset, concionem ad discipulos de monte quodam Capernaumo vicino habet Jesus[o]. *A. D.* 27.

MATTHÆI v. 1–viii. 1.

Elul 28. Sept. 17. Fer. 6.

1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς
τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ
προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
2 Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ
3 ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέγων· Μακά-
ριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
4 νῶν. μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι
5 αὐτοὶ παρακληθήσονται. μακάριοι
οἱ πρᾳεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομή-
6 σουσι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πει-
νῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιο-
σύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ
8 ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθα-
ροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν
9 ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ,
ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.
10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν
δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ
11 βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί
ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ
διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν
ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνε-
κεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶ- 12
σθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν
τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν
τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· 13
ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι
ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι
εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπα-
τεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς 14
ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύ-
ναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους
κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ 15
τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον,
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν· καὶ λάμπει
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. οὕτω λαμ- 16
ψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων· ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ
καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πα-
τέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον κατα- 17
λῦσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφή-
τας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ

[o] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxvi. Vol. ii. ad pag. 422. et Prolegomena, iv. Part. i. 191, 192.

Matthæi v.

18 πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ
γῆ, ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ
παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν
19 πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ
μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν
ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς
ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς
δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέ-
γας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
20 τῶν οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι,
ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη
ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21 Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρ-
χαίοις· Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν
φονεύσῃ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργι-
ζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ
ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ῥακὰ, ἔνο-
χος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν
εἴπῃ, μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν
23 γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσ-
φέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελ-
24 φός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες
ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ
θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε· πρῶτον
διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ
τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν
σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ 25
σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ
μετ' αὐτοῦ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ
ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής
σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς
φυλακὴν βληθήσῃ. ἀμὴν λέγω 26
σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρ- 27
χαίοις· Οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ 28
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυ-
ναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς
ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου 29
ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐ-
τὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει
γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν με-
λῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου
βληθῇ εἰς γέενναν. καὶ εἰ ἡ δεξιά 30
σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον
αὐτὴν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμ-
φέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν
μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά
σου βληθῇ εἰς γέενναν.

Ἐῤῥέθη δὲ ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ 31

MATTHÆI v. vi.

τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δότω αὐτῇ
32 ἀποστάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν,
ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας,
ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὃς ἐὰν
ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται.

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς
ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιορκήσεις· ἀποδώ-
σεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.
34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι
ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι
35 θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ
γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν
αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι
πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως·
36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς,
ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν
37 ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ἔστω δὲ ὁ
λόγος ὑμῶν ναὶ, ναί· οὒ, οὔ· τὸ
δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονη-
ροῦ ἐστιν.

38 Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη· Ὀφθαλ-
μὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα
39 ἀντὶ ὀδόντος. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ'
ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν
σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ
40 τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι
κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λα-
βεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον·
41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον
42 ἓν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. τῷ αἰ-
τοῦντί σε δίδου· καὶ τὸν θέλοντα
ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστρα-
φῇς.

43 Ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη· Ἀγαπή-
σεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις
44 τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,
καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς,
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεα-
ζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς·
ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν 45
τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅτι τὸν ἥλιον αὐ-
τοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ
ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους
καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε 46
τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν
ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ
αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε 47
τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί πε-
ρισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶ-
ναι οὕτω ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν 48
ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην 1
ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν
ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐ-
τοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε
παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεη- 2
μοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν
σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς
ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέ-
χουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ 3
ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω
ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά
σου· ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν 4
τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ
βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀπο-
δώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ 5
ὥσπερ οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς
γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες

MATTHÆI vi.

προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι
τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
6 σὺ δὲ, ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς
τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν
θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί
σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀπο-
7 δώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. προσευ-
χόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσ-
περ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν
τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθή-
8 σονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς·
οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν
ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.
9 οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πά-
τερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
10 ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω
ἡ βασιλεία σου[p]· γενηθήτω τὸ
θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ
11 ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
12 ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον[q]· καὶ
ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς
καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις
13 ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς
ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοῦ ἐστιν
ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ
14 δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. ἐὰν
γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ
παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ
ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.
15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις
τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώ-
ματα ὑμῶν.
16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε,
ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί·
ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐ-
τῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν 17
κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου
νίψαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώ- 18
ποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου
τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ
σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ,
ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς 19
ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις
ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσ-
σουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε 20
δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου
οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ
ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν
οὐδὲ κλέπτουσιν. ὅπου γάρ ἐστιν 21
ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ
καρδία ὑμῶν. ὁ λύχνος τοῦ σώ- 22
ματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν
ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ 23
ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ
σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν
τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ
σκότος πόσον. οὐδεὶς δύναται δυ- 24
σὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν
ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγα-
πήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ
ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε
Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. διὰ 25
τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε
τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί
πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί

[p] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Cap. xii. Part. i. Vol. i. 254.
[q] Vide Dissertationes nostras, xxiii. Partem Tertiam, Vol. ii. 301. Notam.

MATTHÆI vi. vii.

ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν
ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ
26 ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· ὅτι οὐ σπείρου-
σιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνά-
γουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. οὐχ
ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;
27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται
προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ
28 πῆχυν ἕνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί
μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα
τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει. οὐ κοπιᾷ,
29 οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ
Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ
30 περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ
τὸν χόρτον, τοῦ ἀγροῦ σήμερον
ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλ-
λόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυ-
σιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλι-
31 γόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε,
λέγοντες· τί φάγωμεν, ἤ, τί πίω-
32 μεν, ἤ, τί περιβαλώμεθα; πάντα
γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε
γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι
33 χρήζετε τούτων ἁπάντων. ζητεῖτε
δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,
καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται
34 ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν
αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει
τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ
κακία αὐτῆς[r].

1 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε·
2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθή-
σεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε
3 ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ
βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀ-
φθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατα-
νοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ 4
σου· ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος
ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδού,
ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; ὑπο- 5
κριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν
ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ, καὶ τότε
διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, 6
μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν
ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μήποτε
καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς πο-
σὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξω-
σιν ὑμᾶς.

Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, 7
ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε,
καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ 8
αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑ-
ρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσε-
ται. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρω- 9
πος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπι- 10
δώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ 11
ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι
τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ
πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα 12
ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω
καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ
ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· 13
ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος
ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώ-
λειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχό-

[r] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 160–279.

14 μενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη,
καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα
εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ
εὑρίσκοντες αὐτήν.
15 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδο-
προφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς
ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσω-
16 θεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ-
τούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκαν-
θῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων
17 σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν
καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σα-
πρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς
18 ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγα-
θὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ
δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς
19 ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν
καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς
20 πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ-
τούς.
21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε,
Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν
τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν
22 οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ
τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν,
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβά-
λομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις
πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμο- 23
λογήσω αὐτοῖς· Ὅτι οὐδέποτε
ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ
οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.
Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς 24
λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτοὺς,
ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ,
ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ κατέβη ἡ 25
βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ
ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέ-
πεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ
ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν
πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς 26
λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐ-
τοὺς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
ἐπὶ τὴν ἄμμον. καὶ κατέβη ἡ 27
βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ
ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσ-
έκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε·
καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.
Καὶ ἐγένετο, ὅτε συνετέλεσεν ὁ 28
Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξε-
πλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ
αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς 29
ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ
γραμματεῖς. καταβάντι δὲ αὐτῷ 1
ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοί.

SECTIO XXIV.

Capernaumum reversus, e navigio super lacu docet; deinde, dicto ejus demissis in mare retibus, Simon, et ejus socii, vim magnam piscium includunt[s]. *A. D.* 27.

LUCÆ v. 1–11.

Tisri 28. Oct. 17. Fer. 1.

1 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῷ τὸν ὄχλον
ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν
ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησα-
2 ρέτ. καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα
παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀπο-
βάντες ἀπ' αὐτῶν ἀπέπλυναν τὰ
3 δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων,
ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλί-
γον· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ
πλοίου τοὺς ὄχλους.
4 Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε
πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς
τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα
5 ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιστάτα,
δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες
οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί
6 σου χαλάσω τὸ δίκτυον. καὶ τοῦτο
ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων
πλῆθος πολύ· διερρήγνυτο δὲ τὸ
δίκτυον αὐτῶν. καὶ κατένευσαν 7
τοῖς μετόχοις, τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ
πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι
αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν
ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθί-
ζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέ- 8
τρος προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ
Ἰησοῦ, λέγων· Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ,
ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε·
θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν, καὶ 9
πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ
τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον· ὁμοίως 10
δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,
υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ
τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν
Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ·
ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζω-
γρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα 11
ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκο-
λούθησαν αὐτῷ.

SECTIO XXV.

Leprosum quendam sanat[t]. *A. D.* 28.

Mense Sebat vel Adar. Februario Juliano.

MATTHÆI viii. 2–4.

2 Καὶ ἰδοὺ, λεπρὸς ἐλθὼν
προσεκύνει αὐτῷ,
λέγων·

MARCI i. 40–44.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς, 40
παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν
αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ·

[s] Confer Dissertationes nostras, Vol. ii. Diss. xxiv. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 192, 193. [t] Diss. xxiii. Pars ii. Vol. ii. 295. Proleg. Cap. iv. Pars i. 193, 194.

Lucæ v. 12–14.

12 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ
πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰη-
σοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη
αὐτοῦ, λέγων·

Matthæi viii.	Marci i.
Κύριε, ἐὰν θέλῃς,	Ὅτι ἐὰν θέλῃς,
δύνασαί με καθαρίσαι.	δύνασαί με καθαρίσαι.
	ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς 41
3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα	ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων·	ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ·
Θέλω. καθαρίσθητι.	Θέλω. καθαρίσθητι.
	καὶ εἰπόντος αὐτοῦ 42
καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ	εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα,
ἡ λέπρα.	καὶ ἐκαθαρίσθη.
	καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως 43
	ἐξέβαλεν αὐτὸν,
4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·	καὶ λέγει αὐτῷ· 44
Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς·	Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς·
ἀλλὰ ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ	ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ
ἱερεῖ,	ἱερεῖ,
καὶ προσένεγκε	καὶ προσένεγκε
	περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου
τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωσῆς·	ἃ προσέταξε Μωσῆς·
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

SECTIO XXVI.

Hujus miraculi fama cum multitudines concivisset Jesus in deserta concedit; ibique aliquantum temporis commoratur, precationi ad Deum sese dedens[u]. *A. D.* 28.

Marci i. 45.	Lucæ v. 15, 16.
45 Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλά, καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον·	Διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· 15
	καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.
ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν·	

[u] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Vol. ii. ad pag. 297.

Lucæ v.

Κύριε, ἐὰν θέλῃς,
δύνασαί με καθαρίσαι.

13 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἥψατο αὐτοῦ, εἰπών·
Θέλω. καθαρίσθητι.

καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ᾽
αὐτοῦ.

14 καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ
μηδενὶ εἰπεῖν·
᾿Αλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ
ἱερεῖ,
καὶ προσένεγκε
περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου
καθὼς προσέταξε Μωσῆς·
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

---

ense
dar.
ebruario
el Martio.

Marci i.

ἀλλ᾽ ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν.

καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

Lucæ v.

αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς 16
ἐρήμοις,
καὶ προσευχόμενος.

SECTIO XXVII.

Capernaumum reversus, paralyticum sanat; populum ad mare rursus docet; et mox Levim, qui idem est Matthæus, vocat. *A. D.* 28.

Matthæi ix. 2–9.	Marci ii. 1–14.	
	Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερ- 1 ναοὺμ δι' ἡμερῶν· καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ εὐθέως 2 συνήχθησαν πολλοὶ, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.	Nisan 1. Martii 16. Fer. 5.
2 Καὶ ἰδοὺ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.	Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παρα- 3 λυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων.	
	καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι 4 αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.	
καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.	ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν 5 αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.	

Lucæ v. 17–28.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν,
καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν
καθήμενοι Φαρισαῖοι, καὶ νομο-
διδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες
ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας
καὶ Ἰουδαίας, καὶ Ἱερουσαλήμ·
καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ
ἰᾶσθαι αὐτούς.
18 Καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες, φέροντες ἐπὶ
κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παρα-
λελυμένος·

καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν,
καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ.
19 καὶ μὴ εὑρόντες διὰ ποίας εἰσ-
ενέγκωσιν αὐτὸν,
διὰ τὸν ὄχλον,
ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα

διὰ τῶν κεράμων
καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ

εἰς τὸ μέσον, ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ.
20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν
αὐτῶν
εἶπεν αὐτῷ·
Ἄνθρωπε,
ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

Matthæi ix.	Marci ii.
	ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων 6
	ἐκεῖ καθήμενοι,
3 καὶ ἰδού,	
τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν	καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις
ἑαυτοῖς·	αὐτῶν·
Οὗτος βλασφημεῖ.	Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; 7
	τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας,
	εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός;
4 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς	καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς 8
	τῷ πνεύματι αὐτοῦ
τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν	ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς
εἶπεν·	εἶπεν αὐτοῖς·
Ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ	Τί ταῦτα διαλογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;	ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον;	τί ἐστιν εὐκοπώτερον; 9
εἰπεῖν·	εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ·
ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι·	ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι·
ἢ εἰπεῖν·	ἢ εἰπεῖν·
ἔγειραι,	ἔγειραι,
	καὶ ἆρόν σου τὸν κράββατον,
καὶ περιπάτει;	καὶ περιπάτει;
6 ἵνα δὲ εἰδῆτε	ἵνα δὲ εἰδῆτε 10
ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-	ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου	θρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας·	ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας·
τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ·	λέγει τῷ παραλυτικῷ·
	Σοὶ λέγω· 11
Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην,	ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράββατόν
	σου,
καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.	καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.
7 καὶ ἐγερθεὶς	καὶ ἠγέρθη εὐθέως, 12
	καὶ ἄρας τὸν κράββατον
ἀπῆλθεν	ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων·
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.	
8 ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν,	ὥστε ἐξίστασθαι πάντας,
καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν,	καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν,

LUCÆ V.

21 καὶ ἤρξαντο
διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ
οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες·
Τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας;
τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας,
εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός;
22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς

τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν
ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς·
Τί διαλογίζεσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
23 τί ἐστιν εὐκοπώτερον;
εἰπεῖν·
ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου·
ἢ εἰπεῖν·
ἔγειραι,

καὶ περιπάτει;
24 ἵνα δὲ εἰδῆτε
ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου
ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας·
εἶπε τῷ παραλελυμένῳ·
Σοὶ λέγω·
ἔγειραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν
σου
πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.
25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς
ἐνώπιον αὐτῶν,
ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο,
ἀπῆλθεν
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
δοξάζων τὸν Θεόν.
26 καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας,
καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν,

Matthæi ix.	Marci ii.
τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.	
	λέγοντας· ῞Οτι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν.
	Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· 13 Nisan 1. Martii 16. Fer. 5.
	καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.
9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον	καὶ παράγων 14 εἶδε Λευῒν, τὸν τοῦ Ἀλφαίου,
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον·	καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον·
καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.	καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.
καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.	καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

SECTIO XXVIII.

Convivio a Levi exceptus Pharisæis, indignantibus quod cum publicanis et peccatoribus cœnaret, respondet; discipulos suos quia nondum jejunia exercerent defendit[r]. *A. D.* 28.

Marci ii. 15–22.	Lucæ v. 29–39.
	Καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ 29 Nisan 2. Martii 16. Fer. 6. in. Λευῒς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ,	
καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ	καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς, καὶ ἄλλων,
συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·	οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι.
ἦσαν γὰρ πολλοὶ, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.	

r Confer Dissertationes nostras, Vol. ii. Diss. xxv.

LUCÆ V.

καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες·

Ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

---

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε,

καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευῒν,

καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον·

28 καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.
καὶ καταλιπὼν ἅπαντα
ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

MARCI ii.

16 καὶ οἱ γραμματεῖς,
καὶ οἱ Φαρισαῖοι,
ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν,
ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
Τί ὅτι
μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν
ἐσθίει καὶ πίνει;
17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς
λέγει αὐτοῖς·
Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ,
ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους,
ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς,
εἰς μετάνοιαν.
18 καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου,

LUCÆ V.

καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, 30

πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγοντες·
Διατί
μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν
ἐσθίετε καὶ πίνετε;
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 31
εἶπε πρὸς αὐτούς·
Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ,
ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες·
οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, 32
ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς,
εἰς μετάνοιαν.

MARCI ii.

καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, νηστεύ-
οντες· καὶ ἔρχονται,
καὶ λέγουσιν αὐτῷ·
Διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου,
καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, νηστεύ-
ουσιν,
οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι;
19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμ-
φῶνος,
ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,
νηστεύειν;
ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι
τὸν νυμφίον
οὐ δύνανται νηστεύειν.
20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος·
καὶ τότε νηστεύσουσιν
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
21 καὶ οὐδεὶς
ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου
ἐπιῤῥάπτει
ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ·
εἰ δὲ μὴ,
αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ, τὸ καινὸν,
τοῦ παλαιοῦ,
καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.
22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον
εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
εἰ δὲ μὴ,
ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς,
καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται,
καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·

LUCÆ v.

οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· 33
Διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου
νηστεύουσι πυκνὰ,
καὶ δεήσεις ποιοῦνται,
ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων·
οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν;
ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· 34
Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμ-
φῶνος,
ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,
ποιῆσαι νηστεύειν;
ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι καὶ 35
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος·
τότε νηστεύσουσιν
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐ- 36
τούς· Ὅτι οὐδεὶς
ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ
ἐπιβάλλει
ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν·
εἰ δὲ μήγε,
καὶ τὸ καινὸν σχίζει,
καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ
ἐπίβλημα, τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.
καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον 37
εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
εἰ δὲ μήγε,
ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκοὺς,
καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται,
καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·

Marci ii.

ἀλλὰ οἶνον νέον
εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.

Lucæ v.

ἀλλὰ οἶνον νέον 38
εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον,
καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.
καὶ οὐδεὶς 39
πιὼν παλαιὸν εὐθέως θέλει νέον·
λέγει γάρ· ὁ παλαιὸς χρηστότε-
ρός ἐστιν.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS TERTIA:

EXHIBENS

MATTHÆI CAPP. VIII. 5–13. 18–34. IX. 1. 10–38. X. XI. XII. XIII. XIV. MARCI II. 23–28. III. IV. V. VI. LUCÆ VI. VII. VIII. IX. 1–17. JOANNIS V. VI.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM DUODECIM MENSIUM; A PRIMO ANNO PRÆDICATIONIS JESU CHRISTI EXACTO, U. C. 781. A. D. 28. INEUNTE, USQUE AD SECUNDUM ANNUM EXACTUM, U. C. 782. A. D. 29. INEUNTEM.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS TERTIA.

SECTIO I.

Appropinquante Pascha secundo, Jesus Hierosolymam ascendit; ægrotum ad piscinam Bethesdæ jacentem sabbato sanat: quod factum cum Judæi ægrè ferrent ipse gravi sermone defendit[a]. *A. D.* 28.

JOANNIS V. 1–47.

1 ΜΕΤΑ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰου-
δαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς
2 Ἱεροσόλυμα. ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱερο-
σολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμ-
βήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ
3 Βηθεσδὰ, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν
ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ
τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χω-
λῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ
4 ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ
καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβή-
θρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν
πρῶτος ἐμβὰς, μετὰ τὴν ταραχὴν
τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δή-
5 ποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ
τις ἄνθρωπος ἐκεῖ, τριακονταοκτὼ
6 ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. τοῦτον
ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ
γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει,
λέγει αὐτῷ· Θέλεις ὑγιὴς γενέ-
σθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· 7
Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα
ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με
εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρ-
χομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ κατα-
βαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 8
Ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου,
καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο 9
ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦρε τὸν
κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει.
ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ- Nisan 10. Martii 25.
ρᾳ· ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ 10 Fer. 7.
τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν·
οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββα-
τον. ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας 11
με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον
τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει.
ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ 12
ἄνθρωπος, ὁ εἰπών σοι· ἆρον τὸν
κράββατόν σου, καὶ περιπάτει;

[a] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem primam Vol. ii. 245 et sqq.

JOANNIS V.

13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ
γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὄχλου
ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
Post Nisan 10. Martii 25. 14 Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ
Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ· Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι
ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι
15 γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ
ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰη-
σοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.
16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν
οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν
17 σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρί-
νατο αὐτοῖς· Ὁ πατήρ μου ἕως
ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.
18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν
αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι· ὅτι
οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ
καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεὸν,
ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.
19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ
εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ᾽
ἑαυτοῦ οὐδὲν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν
πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖ-
νος ποιῇ ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως
20 ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν
υἱὸν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ
αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων
δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυ-
21 μάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγεί-
ρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωοποιεῖ,
οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
22 οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα,
ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε
23 τῷ υἱῷ· ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν
υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ
μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν
πατέρα, τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν 24
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον
μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμ-
ψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μετα-
βέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν
ζωήν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 25
ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστὶν, ὅτε οἱ
νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες
ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ 26
ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε
καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ·
καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ 27
κρίσιν ποιεῖν· ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου
ἐστί. μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρ- 28
χεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς
μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς
αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται, οἱ τὰ 29
ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν
ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες,
εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. οὐ δύνα- 30
μαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ οὐδέν.
καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρίσις
ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ
θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, 31
ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής·
ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, 32
καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυ-
ρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς 33
ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην· καὶ
μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ 34
οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν
λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα
ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύ- 35
χνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς
δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς

JOANNIS V.

36 ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ
ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ
Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα, ἃ ἔδωκέ
μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτὰ,
αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ μαρ-
τυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με
37 ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πα-
τὴρ αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ.
οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώ-
ποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε·
38 καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε
μένοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστει-
λεν ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πι-
στεύετε.

39 Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς· ὅτι ὑμεῖς
δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον
ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυ-
40 ροῦσαι περὶ ἐμοῦ. καὶ οὐ θέλετε
ἐλθεῖν πρὸς μὲ, ἵνα ζωὴν ἔχητε.
41 δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμ-
βάνω· ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν 42
ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν
ἑαυτοῖς.

Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι 43
τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ
με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι
τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε[b]. πῶς 44
δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν
παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ
τὴν δόξαν, τὴν παρὰ τοῦ μόνου
Θεοῦ, οὐ ζητεῖτε;

Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγο- 45
ρήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα·
ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,
εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ 46
ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν
ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγρα-
ψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμα- 47
σιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς
ῥήμασι πιστεύσετε;

[b] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 537 et sqq.

SECTIO II.

Sabbato δευτεροπρώτῳ discipuli Jesu per segetes iter facientes spicas vellunt, Pharisæis frustra succensentibus[c]. *A. D.* 28.

	Matthæi xii. 1–8.	Marci ii. 23–28.	
1	Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ	Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν	23
	Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων·	ἐν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων·	
	οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο	καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν	
	τίλλειν στάχυας,	τίλλοντες τοὺς στάχυας.	
	καὶ ἐσθίειν.		
2	οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ·	καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ·	24
	Ἰδοὺ, οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν	Ἴδε, τί ποιοῦσιν	
	ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.	ἐν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι;	
3	ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·	καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς·	25
	Οὐκ ἀνέγνωτε	Οὐδέποτε ἀνέγνωτε	
	τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε	τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε	
		χρείαν ἔσχε καὶ	
	ἐπείνασεν αὐτὸς,	ἐπείνασεν αὐτὸς,	
	καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ;	καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ;	
4	πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,	πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ	26
		ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως,	
	καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,	καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,	
	οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν,	οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν	
	οὐδὲ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ,		
	εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;	εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι·	
		καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι;	

[c] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem tertiam. Vol. ii. 300 et sqq.

LUCÆ vi. 1–5.

san 17. ril. 1. r. 7. 1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ
διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων·

καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας,
καὶ ἤσθιον,
ψώχοντες ταῖς χερσί.
2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς·
Τί ποιεῖτε
ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασι;
3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·
Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε
ὃ ἐποίησε Δαβὶδ, ὁπότε

ἐπείνασεν αὐτὸς,
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;
4 ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,

καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔλαβε, καὶ ἔφαγε,
καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ·
οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν
εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

Matthæi xii.	Marci ii.
5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ 6 ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι 7 τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε. εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστίν· Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους.	
	καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 27 Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ
8 κύριος γάρ ἐστι καὶ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.	τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν 28 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

SECTIO III.

Altero sabbato aliud miraculum editur, sanato homine cui manus exaruerat: quod Pharisæi adeo inique ferunt ut contra vitam Jesu cum Herodianis conspirent[d]. *A. D.* 28.

Matthæi xii. 9–14.	Marci iii. 1–6.
9 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.	Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν. 1
10 καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν.	καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν 2
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν;	εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει αὐτόν·
ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.	ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.
	καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, 3 τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἔγειραι εἰς τὸ μέσον.

[d] Prologomena, Cap. iv. Pars i. 194.

LUCÆ vi.

5 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι

κύριός ἐστιν
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαβ-
βάτου.

LUCÆ vi. 6–11.

6 Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαβ-
βάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συν-
αγωγὴν,
καὶ διδάσκειν.
καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος,
καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἡ δεξιὰ, ἦν ξηρά.
7 παρετήρουν δὲ αὐτὸν
οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι,
εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει·

ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν αὐτοῦ.
8 αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς
αὐτῶν,
καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ,
τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα·
Ἔγειραι, καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον.

Matthæi xii.	Marci iii.
	καὶ λέγει αὐτοῖς· 4
	Ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων.
11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ 12 κρατήσει αὐτὸ, καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.	
	καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς 5
	μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν,
13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.	λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
14 οἱ δὲ Φαρισαῖοι	καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως 6 μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν
συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες,	συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ,
ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.	ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

Lucæ vi.

ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη.

9 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς·

Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι·

ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι

ἢ κακοποιῆσαι;

ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι;

10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς

εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ·

Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου.

ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω·

καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ

ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.

11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας,

καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους,

τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

SECTIO IV.

Quibus ut pro tempore locum cederet Jesus, mare versus sese recipit; ibique comitantibus discipulis suis, et multitudine, oram ejus occidentalem lustrat, miracula quam plurima edens, et plebem subinde de navicula docens[e]. *A. D.* 28.

MATTHÆI xii. 15–21.

Jar 3. April. 16. Fer. 1.

15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν
ἐκεῖθεν.
καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ,
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας,
16 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανε-
17 ρὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πλη-
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἠσαΐου τοῦ προ-
18 φήτου, λέγοντος· Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου
ὃν ᾑρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου εἰς
ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω
τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ κρί-
19 σιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ
ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκού-
σει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φω-
20 νὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμ-

MARCI iii. 7–12.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε 7
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
πρὸς τὴν θάλασσαν.
καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύ- 8
μων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ
πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ περὶ
Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ,
ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς
αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς 9
αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ
αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλί-
βωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθε- 10
ράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ,
ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται ὅσοι εἶχον
μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ 11
ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει,
προσέπιπτον αὐτῷ, καὶ ἔκραζε,
λέγοντα· Ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς 12
ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι.

[e] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 194.

MATTHÆI xii.

μένον οὐ κατεάξει, καὶ λῖνον τυ-
φόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ
21 εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. καὶ ἐν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι.

SECTIO V.

Finito hoc circuitu, pridie quam Capernaumum reviseret noctem super monte quodam in precatione transigit; mane duodecim e discipulis ad se vocatos apostolos constituit; mox ad plebem descendit, et singulorum infirmitatibus sanatis, postremo ad discipulos suos concionem habet[f]. *A. D.* 28.

Matthæi x. 2–4.

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων
τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα. πρῶτος
Σίμων, ὁ λεγόμενος Πέτρος·
καὶ Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
Ἰάκωβος, ὁ τοῦ Ζεβεδαίου·
καὶ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·

3 Φίλιππος·
καὶ Βαρθολομαῖος·
Θωμᾶς·
καὶ Ματθαῖος, ὁ τελώνης·

Marci iii. 13–19.

Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος· 13

καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτὸς,
καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.
καὶ ἐποίησε δώδεκα, 14
ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ,
καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσ-
σειν,
καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς 15
νόσους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

καὶ ἐπέθηκε 16
τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον·
καὶ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζεβεδαίου· 17
καὶ Ἰωάννην,
τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου·
καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα
Βοανεργές· ὅ ἐστιν· Υἱοὶ βροντῆς·
καὶ Ἀνδρέαν· 18
καὶ Φίλιππον·
καὶ Βαρθολομαῖον·
καὶ Ματθαῖον·
καὶ Θωμᾶν·

[f] Confer Dissertationes nostras, Vol. ii. Diss. xxvi. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 195.

Lucæ vi. 12–49.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύ-
ταις,
ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος
προσεύξασθαι·
καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσ-
ευχῇ τοῦ Θεοῦ.

van 1. aii 13. r. 1. r. 9h. 23′. M.

13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα
προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·

van 1. aii 14. r. 1. . 4h. 20′. M.

καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα

οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε·

14 Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον·
καὶ Ἀνδρέαν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·
Ἰάκωβον·
καὶ Ἰωάννην·

Φίλιππον·
καὶ Βαρθολομαῖον·
15 Ματθαῖον·
καὶ Θωμᾶν·

MATTHÆI x.

Ἰάκωβος, ὁ τοῦ Ἀλφαίου·
καὶ Λεββαῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Θαδ-
δαῖος·
4 Σίμων, ὁ Κανανίτης·
καὶ Ἰούδας, Ἰσκαριώτης,
ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

MARCI iii.

καὶ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ἀλφαίου·
καὶ Θαδδαῖον·

καὶ Σίμωνα, τὸν Κανανίτην·
καὶ Ἰούδαν, Ἰσκαριώτην, 19
ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

LUCÆ vi. 17–49.

17 Καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ
τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν
αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ
ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας, καὶ Ἱε-
ρουσαλὴμ, καὶ τῆς παραλίου Τύρου
καὶ Σιδῶνος· οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι
αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων
18 αὐτῶν· καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ
πνευμάτων ἀκαθάρτων· καὶ ἐθερα-
19 πεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει
ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ'
αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.
20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
ἔλεγε· Μακάριοι οἱ πτωχοί· ὅτι
ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
21 Θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν·
ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ
22 κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε. μα-
κάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς
οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν
ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβά-
λωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν,
ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
23 χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ
σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ, ὁ μισθὸς
ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ
ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις
24 οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν
τοῖς πλουσίοις· ὅτι ἀπέχετε τὴν
παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν οἱ 25
ἐμπεπλησμένοι· ὅτι πεινάσετε.
οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν· ὅτι
πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ὑ- 26
μῖν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάν-
τες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ
ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ
πατέρες αὐτῶν.
Ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, 27
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, κα-
λῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς,
εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, 28
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρε-
αζόντων ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε 29
ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν
ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου
τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κω-
λύσῃς. παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε 30
δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ
σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε 31
ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι καὶ
ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ 32
εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς,
ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ
ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς
ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε 33
τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία
ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρ-
τωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν 34
δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπο-

Lucæ vi.

Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ἀλφαίου·
καὶ Σίμωνα, τὸν καλούμενον Ζη-
λωτήν·
16 Ἰούδαν, Ἰακώβου·
καὶ Ἰούδαν, Ἰσκαριώτην,
ὃς καὶ ἐγένετο προδότης.

Lucæ vi.

λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ
γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δα-
νείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.
35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε,
μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ
μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε
υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρη-
στός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους
36 καὶ πονηρούς. γίνεσθε οὖν οἰκτίρ-
μονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
οἰκτίρμων ἐστί.
37 Καὶ μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κρι-
θῆτε, μὴ καταδικάζετε καὶ οὐ μὴ
καταδικασθῆτε, ἀπολύετε καὶ ἀ-
38 πολυθήσεσθε· δίδοτε καὶ δοθή-
σεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν, πεπι-
εσμένον, καὶ σεσαλευμένον, καὶ
ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς
τὸν κόλπον ὑμῶν. τῷ γὰρ αὐτῷ
μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσε-
ται ὑμῖν.
39 Εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς·
Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδη-
γεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
40 πεσοῦνται; οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑ-
πὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, κατηρ-
τισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδά-
41 σκαλος αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ
κάρφος, τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ
ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν, τὴν ἐν
τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ, οὐ κατανοεῖς;
ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ 42
σου· ἀδελφὲ, ἄφες ἐκβάλω τὸ
κάρφος, τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου·
αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ
δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτὰ, ἔκ-
βαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ σοῦ, καὶ τότε διαβλέ-
ψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος, τὸ ἐν
τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
Οὐ γὰρ ἐστὶ δένδρον καλὸν, 43
ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ δέν-
δρον σαπρὸν, ποιοῦν καρπὸν κα-
λόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ 44
ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ
ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ
ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν. ὁ 45
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ
θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προ-
φέρει τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὁ πονηρὸς
ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυ-
ροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει
τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύ-
ματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα
αὐτοῦ.
Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε· 46
καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; πᾶς ὁ ἐρ- 47
χόμενος πρός με, καὶ ἀκούων μου
τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτοὺς, ὑπο-
δείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. ὅ- 48
μοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι

Lucæ vi.

οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε,
καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν.
πλημμύρας δὲ γενομένης, προσέρ-
ρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ,
καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν·
τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.
49 ὁ δὲ ἀκούσας, καὶ μὴ ποιήσας,
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομή-
σαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς
θεμελίου· ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποτα-
μὸς, καὶ εὐθέως ἔπεσε· καὶ ἐγέ-
νετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης
μέγα.

SECTIO VI.

Post concionem Capernaumum intrat, et centurionis cujusdam servum ægrotantem sanat[g]. *A. D.* 28.

Matthæi viii. 5–13.

5 Εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ εἰς Κα-
περναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκα-
6 τόνταρχος, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ
λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβλη-
ται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δει-
νῶς βασανιζόμενος.
7 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ
ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.
8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος
ἔφη·
Κύριε,

Lucæ vii. 1–10.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ 1
ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ
λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ. Sivan 1. Maii 14. Fer. 1.
ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος, κα- 2
κῶς ἔχων, ἤμελλε τελευτᾷν, ὃς ἦν
αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ 3
τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν
πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρω-
τῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ
τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παρα- 4
γενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρε-
κάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες
ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξει τοῦτο·
ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ 5
τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν
ἡμῖν.
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐ- 6
τοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν
ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε
πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φί-
λους, λέγων αὐτῷ·
Κύριε, μὴ σκύλλου·

[g] Cf. Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 195–198. Proleg. Cap. iv. Part. i. 195.

Matthæi viii.

οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν
στέγην εἰσέλθῃς·

ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον,
καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
9 καὶ γὰρ ἐγὼ
ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν,

ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας·
καὶ λέγω τούτῳ·
πορεύθητι· καὶ πορεύεται·
καὶ ἄλλῳ·
ἔρχου· καὶ ἔρχεται·
καὶ τῷ δούλῳ μου·
ποίησον τοῦτο· καὶ ποιεῖ.
10 ἀκουσὰς δὲ ὁ Ἰησοῦς
ἐθαύμασε·

καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην
πίστιν εὗρον.
11 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ
ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ
ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ
12 τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασι-
λείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος
τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυ-
θμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόν-
13 των[h]. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκα-
τοντάρχῳ· Ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπί-
στευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ
παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Lucæ vii.

οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν
στέγην μου εἰσέλθῃς·
διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς 7
σὲ ἐλθεῖν·
ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ,
καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
καὶ γὰρ ἐγὼ 8
ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν
τασσόμενος,
ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας·
καὶ λέγω τούτῳ·
πορεύθητι· καὶ πορεύεται·
καὶ ἄλλῳ·
ἔρχου· καὶ ἔρχεται·
καὶ τῷ δούλῳ μου·
ποίησον τοῦτο· καὶ ποιεῖ·
ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς 9
ἐθαύμασεν αὐτόν·
καὶ στραφεὶς
τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε·
Λέγω ὑμῖν,
οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην
πίστιν εὗρον.

καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες 10
εἰς τὸν οἶκον εὗρον τὸν ἀσθενοῦν-
τα δοῦλον ὑγιαίνοντα.

[h] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 442 et sqq.

SECTIO VII.

Postridie Naim profectus viduæ filium, cum ad funus efferretur extra portam urbis offensum, ad vitam revocat[h]. *A. D.* 28.

LUCÆ vii. 11–16.

Sivan 2. Maii 15. Fer. 2.
11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς, ἐπο-
ρεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν·
καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς.
Cir. 6h. 49'. P. M.
12 ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως,
καὶ ἰδοὺ, ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς,
υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
καὶ αὐτῇ χήρᾳ· καὶ ὄχλος τῆς πό-
13 λεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. καὶ
ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνί-
σθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ
κλαῖε. καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς 14
σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστη-
σαν. καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ
λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν 15
ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ
ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδό- 16
ξαζον τὸν Θεὸν, λέγοντες· Ὅτι
προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡ-
μῖν· καί· Ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς
τὸν λαὸν αὐτοῦ.

SECTIO VIII.

Cujus miraculi fama cum ad Joannem in carcerem perlata esset, nuncios ille ad Jesum mittit: hi omne genus miracula patrantem Jesum conveniunt, et cum responso suo ad Joannem remittuntur[i]. *A. D.* 28.

LUCÆ vii. 17–23.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν 17
ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ
ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ. καὶ ἀπήγ- 18 Sivan 9. Maii 22. Fer. 2.
γειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
περὶ πάντων τούτων.

MATTHÆI xi. 2–6.

Sivan 10. Maii 23. Fer. 3.
2 Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ
δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ,
πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
3 εἶπεν αὐτῷ·
Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος[k], ἢ ἕτερον
προσδοκῶμεν;

(Lucæ)
Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς 19
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης
ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγων·
Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν;
παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ 20 Sivan 13. Maii 26. Fer. 6.
ἄνδρες εἶπον· Ἰωάννης ὁ Βαπτι-

[h] Confer Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 195, 196.

[i] Confer Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 227–232. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 196, 197.

[k] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 532 et sqq.

	Matthaei xi.	Lucae vii.	
		στῆς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ,	
		λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλ-	
		λον προσδοκῶμεν ; ἐν αὐτῇ δὲ τῇ	21
		ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νό-	
		σων, καὶ μαστίγων, καὶ πνευμά-	
		των πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς	
		ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν.	
4	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-	22
	τοῖς·	τοῖς·	
	Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰω-	Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰω-	
	άννῃ	άννῃ	
	ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε·	ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε·	
5	τυφλοὶ ἀναβλέπουσι,	ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι,	
	καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι,	χωλοὶ περιπατοῦσι,	
	λεπροὶ καθαρίζονται,	λεπροὶ καθαρίζονται,	
	καὶ κωφοὶ ἀκούουσι,	κωφοὶ ἀκούουσι,	
	νεκροὶ ἐγείρονται,	νεκροὶ ἐγείρονται,	
	καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·	πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·	
6	καὶ μακάριός ἐστιν	καὶ μακάριός ἐστιν	23
	ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.	ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.	

SECTIO IX.

Occasione ex hoc nuncio sumta, populum de Joanne alloquitur Jesus : inde ad alios, et cognatos, sermones transit. *A. D.* 28.

	Matthaei xi. 7–30.	Lucae vii. 24–35.	
7	Τούτων δὲ πορευομένων,	Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων	24 Sivan 13. Maii 26. Fer. 6.
		Ἰωάννου,	
	ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄ-	ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους	
	χλοις περὶ Ἰωάννου·	περὶ Ἰωάννου·	
	Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεά-	Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεά-	
	σασθαι ;	σασθαι ;	
	κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον ;	κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον ;	
8	ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν ;	ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν ;	25
	ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις	ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις	
	ἠμφιεσμένον ;	ἠμφιεσμένον ;	
	ἰδοὺ,	ἰδοὺ,	

MATTHÆI xi.

οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες

ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.
9 ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν;
προφήτην;
ναὶ, λέγω ὑμῖν· καὶ περισσότερον
προφήτου.
10 οὗτος γάρ ἐστι περὶ οὗ γέγραπται·
Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγε-
λόν μου
πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
ἔμπροσθέν σου.
11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναι-
κῶν μείζων
Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ·

ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν
μείζων αὐτοῦ ἐστιν.
12 Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου
τοῦ Βαπτιστοῦ, ἕως ἄρτι, ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ
13 βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες
γὰρ οἱ προφῆται, καὶ ὁ νόμος, ἕως
14 Ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ
θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν
15 Ἠλίας, ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων
ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω[1].

LUCÆ vii.

οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ
καὶ τρυφῇ
ὑπάρχοντες
ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν.
ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; 26
προφήτην;
ναὶ, λέγω ὑμῖν· καὶ περισσότερον
προφήτου.
οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται· 27
Ἰδοὺ, *ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγε-
λόν μου
πρὸ προσώπου σου,
ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
ἔμπροσθέν σου.
λέγω γὰρ ὑμῖν, 28
μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προ-
φήτης
Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ
οὐδείς ἐστιν·
ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ Θεοῦ
μείζων αὐτοῦ ἐστιν.

Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ 29
τελῶναι, ἐδικαίωσαν τὸν Θεὸν,
βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰω-
άννου· οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νο- 30
μικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτη-
σαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες
ὑπ' αὐτοῦ.

[1] Cf. Diss. xix. Vol. ii. 163. Cf. etiam Parab. Expos. Vol. i. Cap. xii. Part. i. p. 159 et sqq.

MATTHÆI xi.

16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω
τὴν γενεὰν ταυτήν ;

ὁμοία ἐστὶ παιδαρίοις,
ἐν ἀγοραῖς καθημένοις,
καὶ προσφωνοῦσι
τοῖς ἑταίροις αὐτῶν,
17 καὶ λέγουσιν·
ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχή-
σασθε·
ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκό-
ψασθε.
18 ἦλθε γὰρ Ἰωάννης

μήτε ἐσθίων, μήτε
πίνων·
καὶ λέγουσι·
δαιμόνιον ἔχει.
19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐσθίων καὶ πίνων·
καὶ λέγουσιν·
ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνο-
πότης·
τελωνῶν φίλος, καὶ ἁμαρτωλῶν.
καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία
ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πό-
λεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται
δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν·
21 Οὐαί σοι, Χοραζὶν, οὐαί σοι, Βηθ-
σαϊδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι
ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι
ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
22 σποδῷ μετενόησαν. πλὴν λέγω
ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον
ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν.
23 καὶ σὺ, Καπερναοὺμ, ἡ ἕως τοῦ

LUCÆ vii.

Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· 31
Τίνι οὖν ὁμοιώσω
τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης ;
καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι ;
ὅμοιοί εἰσι παιδίοις, 32
τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις,
καὶ προσφωνοῦσιν
ἀλλήλοις,
καὶ λέγουσιν·
ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχή-
σασθε·
ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύ-
σατε.
ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης 33
ὁ Βαπτιστὴς
μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον
πίνων·
καὶ λέγετε·
δαιμόνιον ἔχει.
ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 34
ἐσθίων καὶ πίνων·
καὶ λέγετε·
ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνο-
πότης·
τελωνῶν φίλος, καὶ ἁμαρτωλῶν.
καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία 35
ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς
πάντων.

MATTHÆI xi.

οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου κατα-
βιβασθήσῃ[m]· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις
ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι
ἐν σοὶ, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σή-
24 μερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ
Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοι.
25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀπο-
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐξομο-
λογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ
οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυ-
ψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συν-
ετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νη-
26 πίοις. ναὶ, ὁ πατήρ· ὅτι οὕτως
ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.
πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πα- 27
τρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει
τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ, οὐδὲ τὸν
πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ
υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς
ἀποκαλύψαι.
Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κο- 28
πιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ
ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν 29
μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ
ὅτι πρᾷός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ
καρδίᾳ· καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν
ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός 30
μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου
ἐλαφρόν ἐστιν.

SECTIO X.

Eodem die apud Pharisæum quendam panem comedit: mulier, quæ peccatrix erat, pedes ejus accumbentis ungit. Quæ hanc rem secuta sunt. *A. D.* 28.

LUCÆ vii. 36–50.

Sivan 13. Maii 26. Fer. 6.
36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρι-
σαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ
εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρι-
σαίου ἀνεκλίθη.
37 Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις
ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνά-
κειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου,
38 κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ
στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ
ὀπίσω κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν
τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ
ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξ-
έμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας
39 αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν
δὲ ὁ Φαρισαῖος, ὁ καλέσας αὐτὸν,
εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Οὗτος, εἰ
ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ
ποταπὴ ἡ γυνὴ, ἥτις ἅπτεται αὐ-
τοῦ· ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι. καὶ ἀπο- 40
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν·
Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ
φησι· Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεω- 41
φειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι· ὁ εἷς
ὤφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ
ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων 42
δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις
ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπὲ,
πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκρι- 43
θεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· Ὑπολαμ-
βάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο.

m Vide Parabolarum Expositionem, Vol. v. Partem secundam, 315 et sqq.

Lucæ vii.

ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὀρθῶς ἔκρινας.
44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα
τῷ Σίμωνι ἔφη· Βλέπεις ταύτην
τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς
τὴν οἰκίαν· ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας
μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δά-
κρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ
ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξ-
45 έμαξε. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας·
αὕτη δὲ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέ-
λιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.
46 ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλει-
ψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου
τοὺς πόδας. οὗ χάριν, λέγω σοι, 47
ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ
πολλαί· ὅτι ἠγάπησε πολύ· ᾧ δὲ
ὀλίγον ἀφίεται ὀλίγον ἀγαπᾷ.
Εἶπε δὲ αὐτῇ· Ἀφέωνταί σου 48
αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἤρξαντο οἱ συν- 49
ανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς·
Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας
ἀφίησιν; εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυ- 50
ναῖκα· Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε·
πορεύου εἰς εἰρήνην.

SECTIO XI.

Postea secundum universæ Galilææ circuitum instituit: quo peracto Capernaumum rursus sese confert[n]. *A. D.* 28.

Marci iii. 19.

Lucæ viii. 1–3.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ 1 Sivan 15. Maii 28. Fer. 1.
αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώ-
μην, κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμε-
νος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ
οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυ- 2
ναῖκές τινες, αἳ ἦσαν τεθεραπευ-
μέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν,
καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλου-
μένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμό-
νια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα 3
γυνὴ Χουζᾶ, ἐπιτρόπου Ἡρώδου,
καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαὶ,
αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν
ὑπαρχόντων αὐταῖς.

ul 30. pt. 8. r. 6. 19 Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον.

[n] Diss. xxiii. Vol. ii. 328 et sqq. Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 197.

SECTIO XII.

Præterito Tabernaculorum festo, confluit rursus ad Jesum multitudo; quibus cum ille ita totum se dederet ut ne ad comedendum quidem tempus haberet, consanguinei ejus ad apprehendendum eum exeunt[o]. *A. D.* 28.

Marci iii. 20, 21.

20 Καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος·
ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε
21 ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ
παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γάρ· Ὅτι ἐξέστη. Marchesvan 25. Nov. 1. Fer. 4.

SECTIO XIII.

Interea affertur ad Jesum dæmoniacus quidam, cæcus et mutus; quo sanato, cum admirarentur multitudines, Pharisæi miraculum elevant, et in Spiritum Sanctum blasphemant. Quæ idcirco secuta sunt[p]. *A. D.* 28.

Matthæi xii. 22–37.	Marci iii. 22–30.
Marchesvan 25. Nov. 1. Fer. 4. 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ 23 βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ;	
24 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες	Καὶ οἱ γραμματεῖς, 22 οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες,
εἶπον·	ἔλεγον· Ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει· καί· Ὅτι
Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ, ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.	ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.
25 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν	
	καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς 23 ἐν παραβολαῖς

o Cf. Diss. xxiii. Vol. ii. 330–334. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 197–199.

p Confer Dissertationes nostras, Vol. ii. Diss. xxxiii. Proleg. Cap. iv. Part. i. 197–199.

Matthæi xii.	Marci iii.
εἶπεν αὐτοῖς·	ἔλεγεν αὐτοῖς·
	Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν;
Πᾶσα βασιλεία	καὶ ἐὰν βασιλεία 24
μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς	ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ
ἐρημοῦται·	οὐ δύναται σταθῆναι
	ἡ βασιλεία ἐκείνη·
καὶ πᾶσα πόλις,	
ἢ οἰκία,	καὶ ἐὰν οἰκία 25
μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς	ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ
οὐ σταθήσεται.	οὐ δύναται σταθῆναι
	ἡ οἰκία ἐκείνη·
26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς	καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς 26
τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει,	
ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη·	ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ μεμέρισται,
πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;	
	οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει.
27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκ- βάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο 28 αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.	
29 ἢ πῶς δύναταί τις	οὐ δύναται οὐδεὶς 27
εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ,	τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ,
	εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ,
καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ	
διαρπάσαι,	διαρπάσαι,
ἐὰν μὴ πρῶτον	ἐὰν μὴ πρῶτον
δήσῃ τὸν ἰσχυρόν;	τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ·
καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.	καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει,
30 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.	
31 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν·	ἀμὴν λέγω ὑμῖν· 28

Matthæi xii.	Marci iii.
πᾶσα ἁμαρτία, καὶ βλασφημία, ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις·	ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσωσιν·
ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.	
32 καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀφεθήσεται αὐτῷ·	
ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.	ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ 29 εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα·
	ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως.
	ὅτι ἔλεγον· Πνεῦμα ἀκάθαρτον 30 ἔχει.

33 Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν,
καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλὸν, ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ
τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ
τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκε-
34 ται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύ-
νασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄν-
τες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος
35 τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ
θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ
ἀγαθά· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ
τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
36 πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν
ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ
ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ
37 λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ
τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ
τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

SECTIO XIV.

Pharisæis, signum flagitantibus, respondet; deinde ad priorem sermonem revertitur. *A. D.* 28.

MATTHÆI xii. 38–45.

Iarches-an 25. ov. 1. er. 4.

38 Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν
γραμματέων καὶ Φαρισαίων, λέ-
γοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ
39 σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ
καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ
σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ
τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.
40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ
τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς
τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν
τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης,
καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετε-
νόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ
42 ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασί-
λισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ
κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ
κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ
τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι
τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ,
πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.
Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα 43
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-
χεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν
ἀνάπαυσιν· καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε 44
λέγει· ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
μου, ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑ-
ρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον,
καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, 45
καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
ἑαυτοῦ· καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ
ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ
ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν
πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ
ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

SECTIO XV.

Mox, cum consanguinei ejus jam advenissent, de eo certior factus quale responsum reddiderit. *A. D.* 28.

MATTHÆI xii. 46–50.	MARCI iii. 31–35.
Marches-an 25. Nov. 1. Fer. 4. 46 Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ, ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω,	Ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ καὶ 31 ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ ἔξω ἑστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν,
ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.	φωνοῦντες αὐτόν.
	καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν· 32
47 εἶπε δέ τις αὐτῷ·	εἶπον δὲ αὐτῷ·
Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου,	Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί σου.

Matthæi xii.	Marci iii.
ἔξω ἑστήκασι	ἔξω
ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.	ζητοῦσί σε.
48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ·	καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· 33
Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου;	Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου;
καὶ τίνες εἰσὶν	ἢ
οἱ ἀδελφοί μου;	οἱ ἀδελφοί μου;
49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν·	καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει· 34
Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου·	Ἴδε, ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα	ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα 35
τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς,	τοῦ Θεοῦ,
αὐτός μου ἀδελφὸς, καὶ ἀδελφὴ,	οὗτος ἀδελφός μου, καὶ ἀδελφή μου,
καὶ μήτηρ, ἐστίν.	καὶ μήτηρ, ἐστί.

SECTIO XVI.

Eodem die, ad lacum se confert; ibique in navicula consistens regni mysteria per parabolas multitudini aperire incipit. Harum quinque omnino recitantur; prima seminantis–secunda τῶν ζιζανίων–tertia seminis sponte maturescentis–quarta grani sinapis–quinta fermenti[q]. *A. D.* 28.

Marchesvan 25. Nov. 1. Fer. 4.

Matthæi xiii. 1–9.	Marci iv. 1–9.
1 Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο	Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν 1
παρὰ τὴν θάλασσαν.	παρὰ τὴν θάλασσαν.
2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοὶ,	καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολὺς,
ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι·	ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ·
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος	καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει.	πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν.
3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς,	καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ, 2

q Confer Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Capp. i–xi. pag. 1–139. et Vol. v. Part. ii. Capp. i–iii. pag. 1–66.

Lucæ viii. 4–8.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ
τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων
πρὸς αὐτὸν,

εἶπε διὰ παραβολῆς·

Matthæi xiii.	Marci iv.
λέγων·	καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·
	Ἀκούετε· 3
Ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν.	ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι.
4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν	καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ σπείρειν 4
ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν·	ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν·
καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ,	καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ κατέφαγεν αὐτά.	καὶ κατέφαγεν αὐτό.
5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη,	ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, 5
ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν·	ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν·
καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε	καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε
διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.	διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.
6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη,	ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, 6
καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη.	καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη.
7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας·	καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας· 7
καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι,	καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι,
καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.	καὶ συνέπνιξαν αὐτὸ,
	καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.
8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν·	καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν· 8
καὶ ἐδίδου καρπὸν,	καὶ ἐδίδου καρπὸν
	ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα,
ὁ μὲν ἑκατὸν,	καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα,
ὁ δὲ ἑξήκοντα,	καὶ ἓν ἑξήκοντα,
ὁ δὲ τριάκοντα.	καὶ ἓν ἑκατόν.
	καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 9
9 ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω[r].	Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

[r] Hujus Parabolæ interpretationem vide apud Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 1–66. quacum conferendum est etiam ejusdem, Appendicis Cap. ix. Vol. v. Part. ii. 238–260.

Lucæ viii.

5 Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι

τὸν σπόρον αὐτοῦ.
καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν
ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν·
καὶ κατεπατήθη,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατέφαγεν αὐτό.
6 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν·

καὶ φυὲν ἐξηράνθη
διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.
7 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν
ἀκανθῶν·
καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι
ἀπέπνιξαν αὐτό.

8 καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν
ἀγαθήν·
καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν

ἑκατονταπλασίονα.
ταῦτα λέγων ἐφώνει·
Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

SECTIO XVII.

Interposita inter primam et secundam parabolam mora quadam, discipulis suis inquirentibus quare per parabolas multitudini loqueretur respondet; deinde ad ceteras parabolas enarrandas se comparat[s]. *A. D.* 28.

MATTHÆI xiii. 10–17. 24–30.

Marchesvan 25. Nov. 1. Fer. 4.

10 *Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
εἶπον αὐτῷ· Διατί ἐν παραβολαῖς
11 λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ὑμῖν δέδοται
γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας
τῶν οὐρανῶν· ἐκείνοις δὲ οὐ δέδο-
12 ται. ὅστις γὰρ ἔχει δοθήσεται
αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις
δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται
13 ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβο-
λαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες
οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ
14 ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσι· καὶ ἀνα-
πληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία
Ἠσαΐου, ἡ λέγουσα· Ἀκοῇ ἀκού-
σετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέ-
ποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.
15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ
τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκου-
σαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι,
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπι-
στρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.
16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ
ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν
ὅτι ἀκούει. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
17 ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι
ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ
οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε,
καὶ οὐκ ἤκουσαν.*

*Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν 24
αὐτοῖς, λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασι-
λεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπεί-
ροντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ
αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς 25
ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς,
καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ
σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλά- 26
στησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποί-
ησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.
προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰ- 27
κοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· Κύριε,
οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν
τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ
ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἐχθρὸς 28
ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ
δοῦλοι εἶπον αὐτῷ· Θέλεις οὖν
ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ 29
δὲ ἔφη· Οὔ· μήποτε συλλέγοντες
τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς
τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι 30
ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ
ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς
θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ
ζιζάνια, καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δε-
σμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά·
τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν
ἀποθήκην μου*[t].

[s] Confer Dissertationes nostras, Vol. ii. Diss. xxvii. 435 et sqq.
[t] De hac Parabola, adi Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 67–123.

MARCI iv. 26–29.

26 Καὶ ἔλεγεν· Οὕτως ἐστὶν ἡ βα-
σιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς ἐὰν ἄνθρω-
πος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς·
27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα
καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλα-
στάνῃ καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν
αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρπο- 28
φορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στά-
χυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στά-
χυϊ. ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπὸς, 29
εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον,
ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός[u].

[u] Cf. de hac Parabola, Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 124–150.

Matthæi xiii. 31–35.

31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν
αὐτοῖς,
λέγων·

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐ-
ρανῶν κόκκῳ σινάπεως,
ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν
τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

32 ὃ μικρότερον μέν ἐστι πάντων
τῶν σπερμάτων·

ὅταν δὲ αὐξηθῇ
μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶ,

καὶ γίνεται δένδρον,
ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐ-
ρανοῦ,
καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις
αὐτοῦ[x].

33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν
αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα
γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα
τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον[y].

34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς
ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις·

καὶ χωρὶς παραβολῆς
οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς·

35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ

Marci iv. 30–34.

Καὶ ἔλεγε· 30
Τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ,
ἢ ἐν ποίᾳ παραβολῇ παραβάλω-
μεν αὐτήν;

ὡς κόκκῳ σινάπεως· 31

ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς
μικρότερος πάντων
τῶν σπερμάτων ἐστὶ,
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς·
καὶ ὅταν σπαρῇ ἀναβαίνει, 32
καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων
μείζων,
καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους,

ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν
αὐτοῦ
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκη-
νοῦν.

Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολ- 33
λαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον
καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν·
χωρὶς δὲ παραβολῆς 34
οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς·
κατ᾽ ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
ἐπέλυε πάντα.

[x] De hac Parabola, cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 151–184.

[y] De hac quoque Parabola, confer eandem Expositionem, Vol. ii. 185–214.

Matthæi xiii.

τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

SECTIO XVIII.

Finitis parabolis domum redit; ibique cum discipulis suis intus agens primæ et secundæ parabolæ petentibus ipsis interpretationem annuit: tres alias parabolas deinceps addit; tertiam cum interpretatione. *A. D.* 28.

MATTHÆI xiii. 36. 18–23. 36–52.	MARCI iv. 10–25.
Marches-van 25. Nov. 1. Fer. 4. 36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰησοῦς.	
	Ὅτε δὲ ἐγένετο καταμόνας 10 ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν, σὺν τοῖς δώδεκα, τὴν παραβολήν. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 11 Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ, τοῖς ἔξω, ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα βλέποντες βλέπωσι 12 καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα. καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὴν 13 παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;
18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος.	
	ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 14 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν· 15
19 παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας,	ὅπου σπείρεται ὁ λόγος,
	καὶ ὅταν ἀκούσωσιν
καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ Πονηρὸς,	εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς,

Lucæ viii. 9–18.

9 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, λέγοντες·
Τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὔτη ;
10 ὁ δὲ εἶπεν·
Ὑμῖν δέδοται
γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασι-
λείας τοῦ Θεοῦ·
τοῖς δὲ λοιποῖς
ἐν παραβολαῖς,
ἵνα βλέποντες
μὴ βλέπωσι,
καὶ ἀκούοντες
μὴ συνιῶσιν.

11 ἔστι δὲ αὔτη ἡ παραβολή.
ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.
12 οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν

εἰσιν οἱ ἀκούοντες,

εἶτα ἔρχεται ὁ Διάβολος,

MATTHÆI xiii.

καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν
σπαρείς.

20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεὶς
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων,
καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς
λαμβάνων αὐτόν·
21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ,
ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι·
γενομένης δὲ θλίψεως,
ἢ διωγμοῦ, διὰ τὸν λόγον,
εὐθὺς σκανδαλίζεται.

22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεὶς
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων,
καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου,
καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου,

συμπνίγει τὸν λόγον,
καὶ ἄκαρπος γίνεται.

23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
σπαρεὶς
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων
καὶ συνιῶν·
ὃς δὴ καρποφορεῖ,

καὶ ποιεῖ
ὁ μὲν ἑκατὸν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ
τριάκοντα.

MARCI iv.

καὶ αἴρει τὸν λόγον, τὸν ἐσπαρ-
μένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως 16
οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι·
οἳ ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον
εὐθέως μετὰ χαρᾶς
λαμβάνουσιν αὐτὸν,
καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, 17
ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν·
εἶτα γενομένης θλίψεως,
ἢ διωγμοῦ, διὰ τὸν λόγον,
εὐθέως σκανδαλίζονται.
καὶ οὗτοί εἰσιν 18
οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι·
οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούοντες,
καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου, 19
καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου,
καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι,
εἰσπορευόμεναι
συμπνίγουσι τὸν λόγον,
καὶ ἄκαρπος γίνεται.
καὶ οὗτοί εἰσιν 20
οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
σπαρέντες,
οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον
καὶ παραδέχονται·
καὶ καρποφοροῦσιν

ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ
ἓν ἑκατόν.

Lucæ viii.

καὶ αἴρει τὸν λόγον

ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν,
ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

13 οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας,
οἳ ὅταν ἀκούσωσι
μετὰ χαρᾶς
δέχονται τὸν λόγον,
καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν·
οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι,
καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ

ἀφίστανται.

14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσὸν
οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες·
καὶ ὑπὸ μεριμνῶν,
καὶ πλούτου,
καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου,

πορευόμενοι συμπνίγονται,
καὶ οὐ τελεσφοροῦσι.

15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ οὗτοί εἰσιν

οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ
ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι,
καὶ καρποφοροῦσιν
ἐν ὑπομονῇ,

MARCI iv.	LUCÆ viii.
21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·	
Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται	οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας 16
ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ,	καλύπτει αὐτὸν σκεύει,
ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην;	ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν·
οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῇ;	ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν,
	ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς.
22 οὐ γάρ ἐστί τι κρυπτὸν	οὐ γάρ ἐστι κρυπτὸν 17
ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ·	ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται·
οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον,	οὐδὲ ἀπόκρυφον
	ὃ οὐ γνωσθήσεται,
ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ.	καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.
23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.	
24 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·	
Βλέπετε τί ἀκούετε·	βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· 18
ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν, τοῖς ἀκούουσιν.	
25 ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ δοθήσεται αὐτῷ·	ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ δοθήσεται αὐτῷ·
καὶ ὃς οὐκ ἔχει,	καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ,
καὶ ὃ ἔχει	καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν
ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

MATTHÆI xiii. 36–52.

36 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, λέγοντες· Φράσον ἡμῖν
τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ
37 ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τοῖς· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρ-
38 μα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ
δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ
καλὸν σπέρμα οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ
τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά
39 εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ Πονηροῦ· ὁ δὲ
ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ
Διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέ-
λεια τοῦ αἰῶνός ἐστιν· οἱ δὲ θε-
40 ρισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν
συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ
κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ
συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου. ἀπ- 41
οστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς
ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν
ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ
σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν
ἀνομίαν· καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς 42
τὴν κάμινον τοῦ πυρός. ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμ- 43
ψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων
ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

MATTHÆI xiii.

44 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ
ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος
ἔκρυψε· καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ
ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πω-
λεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖ-
νον.
45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ,
46 ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς
εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην
ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε,
καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.
47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ, βληθείσῃ
εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς
48 γένους συναγαγούσῃ· ἥν, ὅτε
ἐπληρώθη, ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν
αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες, συνέ-
λεξαν τὰ καλὰ εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ
σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται 49
ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἐξε-
λεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφορι-
οῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν
δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς 50
τὴν κάμινον τοῦ πυρός. ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων[z].
Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Συνή- 51
κατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐ-
τῷ· Ναὶ, Κύριε. ὁ δὲ εἶπεν αὐ- 52
τοῖς· Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς,
μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ
οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ
τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ
παλαιά.

SECTIO XIX.

Dum Jesus et discipuli adhuc intus essent, cognati ejus rursus eum invisunt, et rursus idem responsum ferunt. *A. D.* 28.

LUCÆ viii. 19–21.

ches- 19 Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ
25. μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ
. 1. 4. οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ
20 τὸν ὄχλον. καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ,
λεγόντων· Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ
ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν
σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε 21
πρὸς αὐτούς· Μήτηρ μου καὶ
ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες, καὶ
ποιοῦντες αὐτόν.

[z] Harum Parabolarum interpretationem vide, apud Parabolas nostras, Primæ et Secundæ, Vol. ii. p. 215–248: tertiæ, Ibid. 249–262. Cf. etiam ad ejusdem Voluminis p. 263–270.

SECTIO XX.

Vespere ejusdem diei tecto exit; atque ut concursum populi evitet lacum transire decernit. Quæ idcirco facta sunt, partim in via ad lacum, partim super lacu, partim ad alteram lacus ripam, donec postridie reversus sit Jesus[a]. *A. D.* 28.

MATTHÆI xiii. 53. viii. 18–34.	MARCI iv. 35–v. 20.
53 Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετ- Marchesvan 26. Nov. 1. Fer. 5. Post solis occasum. 18 ῆρεν ἐκεῖθεν. Ἰδὼν δὲ (ὁ Ἰησοῦς) πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.	Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ 35 ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.
19 Καὶ προσελθὼν εἷς, γραμματεὺς, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ἀκολου- 20 θήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.	
21 Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν 22 πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.	
23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.	Καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον 36 παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ·
	καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ᾽ αὐτοῦ.
24 καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ,	καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου με- 37 γάλη,

[a] Conf. Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 199–211. et Diss. xxiii. Vol. ii. 335–339. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 197–199.

Lucæ viii. 22–39.

22 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμέρων,
καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον, καὶ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς
αὐτούς·
Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης.

καὶ ἀνήχθησαν·
23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε.
καὶ κατέβη λαίλαψ ἀνέμου εἰς τὴν
λίμνην,

MATTHÆI viii.

ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ
τῶν κυμάτων·
αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε.
25 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἤγειραν αὐτὸν,
λέγοντες·
Κύριε, σῶσον ἡμᾶς·
ἀπολλύμεθα.
26 καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί δειλοί ἐστε,
ὀλιγόπιστοι;
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέ-
μοις καὶ τῇ θαλάσσῃ,
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν,
λέγοντες·
Ποταπός ἐστιν οὗτος,
ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα
ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Marches-van 26. Nov. 2. Fer. 5. Post solis ortum.

28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν,
εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν,
ὑπήντησαν αὐτῷ δύο,
δαιμονιζόμενοι,

MARCI iv. v.

τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ
πλοῖον,
ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι·
καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, 38
ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων.
καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν,
καὶ λέγουσιν αὐτῷ·
Διδάσκαλε,
οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;
καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, 39
καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ·
Σιώπα, πεφίμωσο.
καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος,
καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 40
Τί δειλοί ἐστε οὕτω;
πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;
καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, 41
καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους·
Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν,
ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα
ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν 1
τῆς θαλάσσης,
εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν.
καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου 2
εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ
ἐκ τῶν μνημείων
ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ,

Lucæ viii.

καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύ-
νευον.

24 προσελθόντες δὲ
διήγειραν αὐτὸν,
λέγοντες·
Ἐπιστάτα, Ἐπιστάτα,
ἀπολλύμεθα.

ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ,
καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος,

καὶ ἐπαύσαντο,
καὶ ἐγένετο γαλήνη.
25 εἶπε δὲ αὐτοῖς·

Ποῦ ἐστιν ἡ πίστις ὑμῶν;
φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν,
λέγοντες πρὸς ἀλλήλους·
Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν,
ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει
καὶ τῷ ὕδατι,
καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

---

26 Καὶ κατέπλευσαν

εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν,
ἥτις ἐστὶν ἀντιπέραν τῆς Γαλι-
λαίας.
27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν
ὑπήντησεν αὐτῷ

ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως,
ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν,

MATTHÆI viii.

ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι,

χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν
τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεί-
νης.

29 καὶ ἰδοὺ, ἔκραξαν λέγοντες·
Τί ἡμῖν καί σοι, Ἰησοῦ,
υἱὲ τοῦ Θεοῦ;
ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι
ἡμᾶς;

MARCI v.

ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς 3
μνημείοις·

καὶ οὔτε ἁλύσεσιν οὐδεὶς ἠδύνατο
αὐτὸν δῆσαι· διὰ τὸ αὐτὸν πολλά- 4
κις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι,
καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύ-
σεις, καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι·
καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι.
καὶ διαπαντὸς, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, 5
ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν
ἦν, κράζων, καὶ κατακόπτων ἑαυ-
τὸν λίθοις. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν 6
ἀπὸ μακρόθεν

ἔδραμε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ,
καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· 7
Τί ἐμοὶ καί σοι, Ἰησοῦ,
υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου;
ὁρκίζω σε τὸν Θεὸν μή με βασα-
νίσῃς.
ἔλεγε γὰρ αὐτῷ· 8

Ἔξελθε, τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον,
ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· 9

Τί σοι ὄνομα;
καὶ ἀπεκρίθη, λέγων·

Lucæ viii.
καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο,
καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν,
ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν.

28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν,

καὶ ἀνακράξας,
προσέπεσεν αὐτῷ,
καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε·
Τί ἐμοὶ καί σοι, Ἰησοῦ,
υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ;
δέομαί σου μή με βασανίσῃς.

29 παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ
ἀκαθάρτῳ
ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει
αὐτόν· καὶ ἐδεσμεῖτο ἁλύσεσι καὶ
πέδαις φυλασσόμενος· καὶ διαῤ-
ῥήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ
τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.
30 ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,
λέγων·
Τί σοί ἐστιν ὄνομα ;
ὁ δὲ εἶπε·

	Matthæi viii.	Marci v.	
		Λεγεὼν ὄνομά μοι· ὅτι πολλοί ἐσμεν.	
		καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.	10
30	ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν	ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη	11
	ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.	ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη.	
31	οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν, λέγοντες·	καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες·	12
	Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς,		
	ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.	Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους,	
		ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.	
32	καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε.	καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς.	13
	οἱ δὲ ἐξελθόντες	καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα	
	ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.	εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους.	
	καὶ ἰδοὺ, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων	καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη	
	κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,	κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν·	
		ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι·	
	καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.	καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.	
33	οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον·	οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον·	14
	καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν	καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν,	
		καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.	
	ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.		
34	καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν	καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονὸς,	

LUCÆ viii.

Λεγεών·
ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς
αὐτόν.
31 καὶ παρεκάλει αὐτὸν
ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς

εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν[b].
32 ἦν δὲ ἐκεῖ
ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένη
ἐν τῷ ὄρει.
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν

ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς

εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν.
καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.

33 ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια

ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους.

καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη

κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην,

καὶ ἀπεπνίγη.
34 ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγε-
νημένον ἔφυγον·
καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς
τὴν πόλιν,
καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.

35 ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς,

[b] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. v. Partem secundam, 339 et 365.

Matthæi viii.	Marci v.
εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ.	καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν· 15
	καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον,
	καὶ ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
	τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα·
	καὶ ἐφοβήθησαν.
	καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες 16
	πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ,
	καὶ περὶ τῶν χοίρων.
καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν	καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν 17
ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.	ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Marci v.	Lucæ viii.
	Αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον ὑπέστρεψεν.
18 Καὶ ἐμβάντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον,	
παρεκάλει αὐτὸν	ἐδέετο δὲ αὐτοῦ 38
ὁ δαιμονισθεὶς,	ὁ ἀνὴρ, ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια,
ἵνα ᾖ μετ' αὐτοῦ.	εἶναι σὺν αὐτῷ.
19 ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν,	ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,
ἀλλὰ λέγει αὐτῷ·	λέγων·
Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου	Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, 39
πρὸς τοὺς σούς·	
καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς	καὶ διηγοῦ
ὅσα σοι ὁ Κύριος ἐποίησε,	ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός.
καὶ ἠλέησέ σε.	
20 καὶ ἀπῆλθε,	καὶ ἀπῆλθε,
καὶ ἤρξατο κηρύσσειν	καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων
ἐν τῇ Δεκαπόλει	
ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·	ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.
καὶ πάντες ἐθαύμαζον.	

Lucæ viii.

καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν·
καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον
ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει,
ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,

παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ·
καὶ ἐφοβήθησαν.
36 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες
πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς.

37 καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆ-
θος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν
ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν·

ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο.

SECTIO XXI.

Capernaumum reversus a multitudine excipitur, et domum deducitur: domi epulans Pharisæis obmurmurantibus quod cum publicanis convivaretur, discipulis Joannis de jejuniis inquirentibus, utrisque de eadem re, rursus respondet[d]. *A. D.* 28.

MATTHÆI ix. 1. 10–17.

Marches-van 26. Nov. 2. Fer. 5.

1 Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

MARCI v. 21.

Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ 21
ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν,
συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν·
καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.

---

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμέ-
νου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ, πολλοὶ
τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες
συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς
11 μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ
Φαρισαῖοι εἶπον τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ· Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκα-
12 λος ὑμῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρείαν ἔχουσιν
οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς
13 ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί
ἐστίν· Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν.
οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους,
ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς, εἰς μετάνοιαν.
14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μα-
θηταὶ Ἰωάννου, λέγοντες· Διατί
ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύο-
μεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ
νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ 15
Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ
νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ'
αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσον-
ται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐ-
τῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύ-
σουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπί- 16
βλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ
παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα
αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον
σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν 17
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς·
εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοὶ,
καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ
ἀπολοῦνται. ἀλλὰ βάλλουσιν οἶ-
νον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ
ἀμφότερα συντηροῦνται.

[d] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxv. Vol. ii. 397 et sqq. et Diss. iii. Vol. i. 213–215.

Lucæ viii. 40.

40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι
τὸν Ἰησοῦν,

ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος·
ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες
αὐτόν.

SECTIO XXII.

Inter loquendum a Jaïro ad filiam suam ægrotantem invisendam exoratur: mulierem quandam quæ sanguinis fluxu per XII annos laborasset sanat: filiam Jaïri, dum hæc fierent, morte præventam ipse ad vitam revocat[r]. *A. D.* 28.

	MATTHÆI ix. 18–26.	MARCI v. 22–43.
Marchesvan 26. Nov. 2. Fer. 5.	18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς,	
	ἰδοὺ, ἄρχων ἐλθὼν	Καὶ ἰδοὺ, ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχι- 22
		συναγώγων,
		ὀνόματι Ἰάειρος·
		καὶ ἰδὼν αὐτὸν
	προσεκύνει αὐτῷ,	πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,
		καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, 23
	λέγων· Ὅτι ἡ θυγάτηρ μου	λέγων· Ὅτι τὸ θυγάτριόν μου
	ἄρτι ἐτελεύτησεν·	ἐσχάτως ἔχει·
	ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου	ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας
	ἐπ' αὐτὴν,	
		ὅπως σωθῇ,
	καὶ ζήσεται.	καὶ ζήσεται.
	19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθη-	καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ. 24
	σεν αὐτῷ,	
	καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.	
		καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς,
		καὶ συνέθλιβον αὐτόν.
	20 καὶ ἰδοὺ, γυνὴ,	καὶ γυνή τις, 25
	αἱμοῤῥοοῦσα	οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
	δώδεκα ἔτη,	ἔτη δώδεκα
		καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν 26
		ἰατρῶν,

[r] Confer Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 215–217.

Lucæ viii. 41–56.

41 Καὶ ἰδοὺ, ἦλθεν ἀνὴρ,

ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς
ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε·

καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ
Ἰησοῦ
παρεκάλει αὐτὸν

εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·

42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ
ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὐτὴ
ἀπέθνησκεν.

ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν
οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.
43 καὶ γυνὴ,
οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος
ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα,
ἥτις, εἰς ἰατροὺς

Matthæi ix.	Marci v.
	καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα,
	καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα,
	ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα,
	ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, 27
προσελθοῦσα ὄπισθεν,	ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν,
ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·	ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·
21 ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ·	ἔλεγε γάρ· Ὅτι 28
Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ	κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι
σωθήσομαι.	σωθήσομαι.
	καὶ εὐθέως ἐξηράνθη 29
	ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς,
	καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.
	καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγνοὺς ἐν 30 ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν,
22 ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐπιστραφεὶς,	ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε·
	Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων;
	καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 31
	Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε,
	καὶ λέγεις· τίς μου ἥψατο;
	καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο 32 ποιήσασαν.
	ἡ δὲ γυνὴ, 33
	φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα,
	εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ,
	ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ,

Lucæ viii.

προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον,

οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδένος θεραπευθῆναι,

44 προσελθοῦσα ὄπισθεν,
ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

καὶ παραχρῆμα ἔστη
ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.

45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·
Τίς ὁ ἁψάμενός μου;
ἀρνουμένων δὲ πάντων,
εἶπεν ὁ Πέτρος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ·
Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε,

καὶ ἀποθλίβουσι,
καὶ λέγεις· τίς ὁ ἁψάμενός μου;
46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἥψατό μού τις·
ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ.

47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε,
τρέμουσα

ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ

Matthæi ix.	Marci v.
	καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλή- θειαν.
καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε· Θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.	ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· 34 Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.
καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.	
	ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος 35 ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου,
	λέγοντες· Ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς εὐθέως, ἀκούσας 36 τὸν λόγον λαλούμενον, λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ· Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε.
	καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συν- 37 ακολουθῆσαι, εἰ μὴ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.
23 καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος,	καὶ ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον 38 τοῦ ἀρχισυναγώγου,
καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον, λέγει αὐτοῖς·	καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά. καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· 39

Lucæ viii.

δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγ-
γειλεν
αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ,
καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.
48 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ·
Θάρσει θύγατερ,
ἡ πίστις σου σέσωκέ σε·
πορεύου εἰς εἰρήνην.

49 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώ-
γου,
λέγων αὐτῷ· Ὅτι
τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου·
μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀκούσας,

ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων·
Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε,
καὶ σωθήσεται.

51 εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν
οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα,
εἰ μὴ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον,
καὶ Ἰωάννην,
καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς, καὶ τὴν
μητέρα.
52 ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο
αὐτήν.
ὁ δὲ εἶπε·

	Matthæi ix.	Marci v.	
		Τί θορυβεῖσθε, καὶ κλαίετε;	
24	Ἀναχωρεῖτε·		
	οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον,	τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν,	
	ἀλλὰ καθεύδει.	ἀλλὰ καθεύδει.	
	καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.	καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.	40
25	ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος,	ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἅπαντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ'	
	εἰσελθὼν	αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον ἀνακείμενον.	
	ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς·	καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου	41
		λέγει αὐτῇ·	
		Ταλιθὰ κοῦμι·	
		ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον· Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι.	
	καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.	καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον,	42
		καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα.	
		καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ·	
		καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα	43
		μηδεὶς γνῷ τοῦτο. καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.	
26	καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.		

SECTIO XXIII.

Domum reversus duos cæcos, et post eos dæmoniacum quendam mutum, sanat: Pharisæi miraculum rursus elevant. *A. D.* 28.

Matthæi ix. 27–34.

Marches-van 26. Nov. 2. Fer. 5.

27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰη-
σου ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ,
κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέη-
28 σον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. ἐλθόντι δὲ
εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ
τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆ-
σαι; λέγουσιν αὐτῷ· Ναὶ, Κύριε.
τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, 29
λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν

Lucæ viii.

Μὴ κλαίετε·

οὐκ ἀπέθανεν,

ἀλλὰ καθεύδει.

53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ,

εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

54 αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας,

καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς,

ἐφώνησε, λέγων·

Ἡ παῖς ἐγείρου.

55 καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς,

καὶ ἀνέστη παραχρῆμα·

καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.

56 καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς·

ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδένι

εἰπεῖν τὸ γεγονός.

---

30 γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεῴχθησαν
αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμή-
σατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων·
31 Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ
ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν
ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ,
προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κω-
φὸν, δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβλη- 33
θέντος τοῦ δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ
κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι,
λέγοντες· Ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη
οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. οἱ δὲ Φα- 34
ρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι
τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαι-
μόνια.

SECTIO XXIV.

Jesus patriam suam, Nazaretham, rursus invisit: municipes ejus in incredulitate sua perseverant[f]. *A. D.* 28.

Matthæi xiii. 54–58.

Marches-van 28. Nov. 4. Fer. 7.

54 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν· ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν·

Πόθεν τούτῳ
ἡ σοφία αὕτη;

καὶ αἱ δυνάμεις;

55 οὐχ οὗτός ἐστιν
ὁ τοῦ τέκτονος υἱός;
οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ,
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
Ἰάκωβος καὶ Ἰωσῆς,
καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;
56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσί;
πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα;
57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
Οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος
εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ,

καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
58 καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Marci vi. 1–6.

Marches-van 27. Nov. 3. Fer. 6.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν 1
εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο 2
ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες·

Πόθεν τούτῳ ταῦτα;
καὶ τίς ἡ σοφία
ἡ δοθεῖσα αὐτῷ,
ὅτι καὶ δυνάμεις
τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται;
οὐχ οὗτός ἐστιν 3
ὁ τέκτων,

ὁ υἱὸς Μαρίας,

ἀδελφὸς δὲ
Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ,
καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος;
καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
ὧδε πρὸς ἡμᾶς;

καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.
ἔλεγε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· 4
Ὅτι οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος
εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ,
καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι,
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν 5
δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀῤῥώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσε. καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν 6
ἀπιστίαν αὐτῶν.

[f] Cf. Diss. xvii. Vol. ii. 108 et sqq. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 199.

SECTIO XXV.

Nazaretha profectus tertium universæ Galilææ circuitum instituit[g].
A. D. 28.

Marches-van 29. Nov. 5. Fer. 1.

MATTHÆI ix. 35.

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς
τὰς πόλεις πάσας, καὶ τὰς κώμας,
διδάσκων
ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν,
καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς
βασιλείας,
καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον,
καὶ πᾶσαν μαλακίαν,
ἐν τῷ λαῷ.

MARCI vi. 6.

Καὶ περιῆγε 6
τὰς κώμας κύκλῳ,
διδάσκων.

[g] Confer Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 218. Diss. xxiii. Vol. ii. 340. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 199, 200.

SECTIO XXVI.

Capernaumum reversus, multitudinum tamen frequentia commotus, apostolos suos, miraculorum quorundam patrandorum potestate indutos, et mandatis suis uberrime instructos, ad prædicandum et docendum binos dimittit; neque tamen ab eodem ministerio interea cessat ipse[h]. *A. D.* 29.

Matthæi ix. 36–38. x. 1. 5–xi. 1.	Marci vi. 7–13.
Adar 12. Feb. 14. Fer. 4. 36 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγ- χνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐῤῥιμμένοι ὡσεὶ 37 πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλί- 38 γοι. δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.	
1 Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν. 5 τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς,	Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, 7 καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο. καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.
παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλ- 6 θητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου 7 Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσ-	καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς 8

[h] Confer Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 218–227. Diss. xxiii. Vol. ii. 342–344. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 199, 200.

LUCÆ ix. 1–6.

---

1 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα
μαθητὰς αὐτοῦ
ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν
ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια,

καὶ νόσους θεραπεύειν.

2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς

κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας.
3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς·

Matthæi x.	Marci vi.
σετε, λέγοντες· ὅτι ἤγγικεν ἡ βα-	
8 σιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦν-	
τας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρί-	
ζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια	
ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δω-	
ρεὰν δότε.	
9 μὴ κτήσησθε χρυσὸν,	ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν,
μηδὲ ἄργυρον,	εἰ μὴ ῥάβδον μόνον·
μηδὲ χαλκὸν, εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,	μὴ πήραν,
10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν,	μὴ ἄρτον,
μηδὲ δύο χιτῶνας,	μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν·
μηδὲ ὑποδήματα,	ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· 9
μηδὲ ῥάβδον·	καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας.
ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς	
αὐτοῦ ἐστίν.	
	καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 10
11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλ-	Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν,
θητε,	
ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι·	
κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.	ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖ-
	θεν.
12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν	
13 ἀσπάσασθε αὐτήν. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ	
ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν	
ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰ-	
ρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.	
14 καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς,	καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, 11
μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν,	μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν,
ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πό-	ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν
λεως ἐκείνης	
ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν	ἐκτινάξατε τὸν χοῦν,
τῶν ποδῶν ὑμῶν.	τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν,
	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,	ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἀνεκτότερον ἔσται	ἀνεκτότερον ἔσται
γῇ Σοδόμων καὶ Γομόῤῥων	Σοδόμοις ἢ Γομόῤῥοις
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως,	ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως,
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.	ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Lucæ ix.

Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν,
μήτε ῥάβδους,
μήτε πήραν,
μήτε ἄρτον,
μήτε ἀργύριον,

μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν.

4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε,

ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.

5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς,

ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκεί-
νης
καὶ τὸν κονιορτὸν
ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε,
εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.

Matthæi x. 16–42.

16 Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε
οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέ-
17 ραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσ-
έχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· πα-
ραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια,
καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μα-
18 στιγώσουσιν ὑμᾶς. καὶ ἐπὶ ἡγε-
μόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε
ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς
19 καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παρα-
διδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς
ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν
20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε. οὐ
γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ
λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

21 Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελ-
φὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέ-
κνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα
ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐ-
22 τούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ
ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθή-
σεται.

23 Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ
πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλ-
λην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ,
ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που.

24 Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν δι-
δάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν
25 κύριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ
ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐ-
τοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐ-
τοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελ-
ζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον
τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν 26
γάρ ἐστι κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀπο-
καλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ
γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ 27
σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ
εἰς τὸ οὖς ἀκούετε κηρύξατε ἐπὶ
τῶν δωμάτων. καὶ μὴ φοβηθῆτε 28
ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα,
τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀπο-
κτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν
δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα
ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο 29
στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται, καὶ
ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν
γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν; ὑμῶν 30
δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶ-
σαι ἠριθμημέναι εἰσί. μὴ οὖν φο- 31
βηθῆτε· πολλῶν στρουθίων δια-
φέρετε ὑμεῖς.

Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν 32
ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων
ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσ-
θεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρα-
νοῖς· ὅστις δ᾽ ἂν ἀρνήσηταί με 33
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἀρνή-
σομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ
πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν 34
εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον
βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν.
ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ 35
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα
κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ νύμφην
κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ 36
ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ
αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα 37
ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ
ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ
ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὃς 38

MATTHÆI X.

οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι
39 μου ἄξιος. ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ ἀπο-
λέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν
ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.
40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται·
καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν
41 ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος
προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου
μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ
δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δι-
καίου μισθὸν δικαίου λήψεται.
καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν 42
τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον
εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν
αὐτοῦ.

MATTHÆI xi. 1.

Adar 12. Feb. 14. Fer. 4.

1 Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

MARCI vi. 12, 13.

Καὶ ἐξελθόντες 12
ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι·
καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον· 13
καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀῤῥώστους, καὶ ἐθεράπευον.

SECTIO XXVII.

Post missionem apostolorum fama Jesu Herodi Tetrarchæ affertur; unde occasione orta mors Joannis Baptistæ per digressionem narratur[i]. *A. D.* 29.

MATTHÆI xiv. 1–12.

Post Veadar 3. Martii 7. Ante Nisan 2. Aprilis 4.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ
ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ Τετράρχης
τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ.

2 καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ·
Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής·
αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν,
καὶ διὰ τοῦτο
αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

MARCI vi. 14–29.

Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης· 14
φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

καὶ ἔλεγεν· Ὅτι
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων
ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη·
καὶ διὰ τοῦτο
ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.
ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι Ἠλίας ἐστίν. 15
ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Ὅτι προφήτης
ἐστὶν, ἢ ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης εἶπεν· 16

[i] Confer Dissertationes nostras, Diss. iii. Vol. i. 230–232. App. Diss. x. Vol. iii. 413 et sqq. et Diss. xxiii. Vol. ii. 341. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 200–202.

Lucæ ix. 6.

6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ
τὰς κώμας,
εὐαγγελιζόμενοι,
καὶ θεραπεύοντες, πανταχοῦ.

Lucæ ix. 7–9.

7 Ἤκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ Τετράρχης

τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ πάντα.

καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό
τινων ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ
8 νεκρῶν· ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἠλίας
ἐφάνη· ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης
9 εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. καὶ εἶ-
πεν ὁ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ
ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος
περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα;

Matthæi ix.	Marci vi.
	Ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην οὗτός ἐστιν· αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.
3 Ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φίλιππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· (Jar 22. Maii 16. A. D. 27.)	Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης 17 ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν·
4 ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.	ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ· 18 Ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.
	ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, 19
5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι	καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι· καὶ οὐκ ἠδύνατο.
ἐφοβήθη τὸν ὄχλον· ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.	ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰω- 20 άννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον. καὶ συνετήρει αὐτὸν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει· καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουε.
	Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, 21
6 Γενεσίων δὲ ἀγομένων τοῦ Ἡρώδου, (Adar 30. Martii 4. Fer. 1. A. D. 29.)	ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας· καὶ εἰσ- 22 ελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς
ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ·	Ἡρωδιάδος, καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι.
7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται.	καὶ ὤμοσεν αὐτῇ· Ὅτι 23 ὃ ἐάν με αἰτήσῃς δώσω σοι, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.

Lucæ ix.	Marci vi.
καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.	
Matthæi xiv.	
	ἡ δὲ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐ- 24
	τῆς· Τί αἰτήσομαι; ἡ δὲ εἶπε· Τὴν
	κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.
	καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπου- 25
8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μη-	δῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἠτήσατο, λέ-
τρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησὶν, ὧδε,	γουσα· Θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς,
ἐπὶ πίνακι,	ἐπὶ πίνακι,
τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βα-	τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βα-
πτιστοῦ.	πτιστοῦ.
9 καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς·	καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασι- 26
	λεὺς
διὰ δὲ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συν-	διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συν-
ανακειμένους	ανακειμένους
ἐκέλευσε δοθῆναι.	οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι.
10 καὶ πέμψας	καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς 27
	σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι
	τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
[Ve]adar 3. [Ma]rtii 7. [Fe]r. 4. ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην	ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐ- 28
ἐν τῇ φυλακῇ.	τὸν ἐν τῇ φυλακῇ,
11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ	καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ
πίνακι,	πίνακι,
καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ·	καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ·
καὶ ἤνεγκε	καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν
τῇ μητρὶ αὐτῆς.	τῇ μητρὶ αὐτῆς.
12 καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ	καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 29
	ἦλθον
ἦραν τὸ σῶμα,	καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ,
καὶ ἔθαψαν αὐτό·	καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν τῷ μνημείῳ. Veadar 12. Martii 16. Fer. 6.
[Ve]adar 22. [Ma]rtii 26. [Fe]r. 2. καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰη-	
σοῦ.	

SECTIO XXVIII.

Reversi ad Jesum apostoli in desertum Bethsaidæ, secreti causa, trans lacum abducuntur: præveniunt eos abeuntes, vel saltem consectantur, multitudo. Quinque millia virorum quinque panibus et duobus piscibus saturantur[k]. *A. D.* 29.

MATTHÆI xiv. 13–21.	MARCI vi. 30–44.
	Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, 30 (Nisan 2. April 4. Fer. 4.)
	καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Δεῦτε 31 ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοὶ, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ηὐκαίρουν.
(Nisan 3. April. 4. Fer. 5. sub noctem.) 13 Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν	καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον 32
ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν.	τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν.
	καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας οἱ 33 ὄχλοι· καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί.
καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πέζῃ ἀπὸ τῶν πόλεων.	καὶ πέζῃ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ,
	καὶ προῆλθον αὐτοὺς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν.
(Nisan 3. Aprilis 5. Fer. 5. mane.) 14 καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον,	καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν 34 ὄχλον,
καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς,	καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα·
	καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.
καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν.	

[k] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Vol. ii. 344–351. Diss. xii. Vol. i. 406–408. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 202–204.

LUCÆ ix. 10–17.

10 Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι

διηγήσαντο αὐτῷ
ὅσα ἐποίησαν.

καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς
ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τόπον
ἔρημον

πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδά.

11 οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

καὶ δεξάμενος αὐτοὺς
ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας
τοῦ Θεοῦ,
καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας
ἰᾶτο.

JOANNIS vi. 1–13.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς 1
πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλι-
λαίας, τῆς Τιβεριάδος.

καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, 2
ὅτι ἑώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα, ἃ
ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

Matthæi xiv.	Marci vi.
Nisan 3. April. 5. Fer. 5. post meridiem. 15 ὀψίας δὲ γενομένης,	καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης, 35
προσῆλθον αὐτῷ	προσελθόντες αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,	οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
λέγοντες·	λέγουσιν· Ὅτι
Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,	ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν·	καὶ ἤδη ὥρα πολλή·
ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους,	ἀπόλυσον αὐτούς, 36
ἵνα ἀπελθόντες	ἵνα ἀπελθόντες
εἰς τὰς κώμας	εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς
	καὶ κώμας
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.	ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους·
	τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν.
16 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·	ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· 37
Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν·	
δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.	Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.
17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ·	καὶ λέγουσιν αὐτῷ·
	Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακο-
	σίων δηναρίων ἄρτους, καὶ δῶμεν
	αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· 38
	Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε καὶ
	ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι·

Lucæ ix.

12 ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν·
προσελθόντες δὲ
οἱ δώδεκα
εἶπον αὐτῷ·

Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον,
ἵνα ἀπελθόντες
εἰς τὰς κύκλῳ κώμας
καὶ τοὺς ἀγροὺς
καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν·

ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.
13 εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς·

Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.
οἱ δὲ εἶπον·

Joannis vi.

Ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, 3
καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, 4
ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας 5
οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ
θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρ-
χεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν
Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρ-
τους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο 6
δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς
γὰρ ᾔδει τί ἔμελλε ποιεῖν. ἀπε- 7
κρίθη αὐτῷ Φίλιππος· Διακοσίων
δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐ-
τοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχύ τι
λάβῃ.

λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν 8
αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμω-
νος Πέτρου·

Matthæi xiv.	Marci vi.
Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.	Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.
18 ὁ δὲ εἶπε· Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε.	
19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι	καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς 39 ἀνακλῖναι πάντας
	συμπόσια, συμπόσια,
ἐπὶ τοὺς χόρτους,	ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ·
	καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ, πρασιαὶ, 40 ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε· καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.	καὶ λαβὼν 41 τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε· καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς. καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι.
20 καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν.	καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν. 42
καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.	καὶ ἦραν κλασμάτων 43 δώδεκα κοφίνους πλήρεις·

LUCÆ ix.

Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον
ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες,

εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς
ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
14 τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ
ἄνδρες πεντακισχίλιοι.

εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·
Κατακλίνατε αὐτοὺς

κλισίας,
ἀνὰ πεντήκοντα.

15 καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ἀνέκλι-
ναν ἅπαντας.
16 λαβὼν δὲ
τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας,
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν,
εὐλόγησεν αὐτούς·
καὶ κατέκλασε,
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς
παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ.

17 καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν,
πάντες.

καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς
κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

JOANNIS vi.

Ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε, ὃ ἔχει 9
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο
ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς
τοσούτους ;

εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· 10
Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπε-
σεῖν.

ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ·

ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες, τὸν ἀρι-
θμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι.
ἔλαβε δὲ 11
τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς,

καὶ εὐχαριστήσας

διέδωκε τοῖς μαθηταῖς,
οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις·
ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
ἤθελον.

ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς 12
μαθηταῖς αὐτοῦ· Συναγάγετε τὰ
περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή
τι ἀπόληται.
συνήγαγον οὖν, 13
καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους
κλασμάτων,

Matthæi xiv.	Marci vi.
	καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.
21 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες	καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους 44
ὡσεὶ πεντακισχίλιοι,	ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, ἄνδρες.
χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.	

SECTIO XXIX.

Jesus super mare ambulat: Petrus ad eum descendit: navis ubi erant disciputi miraculo lacum trajicit. *A. D.* 29.

	Matthæi xiv. 22–33.	Marci vi. 45–52.
	22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς	Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε 45
	τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον,	τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον,
	καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν,	καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν,
		πρὸς Βηθσαϊδὰν,
	ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.	ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον.
	23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους	καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς 46
	ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν	ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος
	προσεύξασθαι.	προσεύξασθαι.
Nisan 4. April. 5. Fer. 6. Post solis occasum, id est 6h. 13′. P. M.	ὀψίας δὲ γενομένης	καὶ ὀψίας γενομένης 47
	μόνος ἦν ἐκεῖ.	ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης,
	24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν,	καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.
		καὶ εἶδεν αὐτοὺς 48
	βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων·	βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν·
	ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.	ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς.

JOANNIS vi.

ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων,
ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωκόσιν.



JOANNIS vi. 14–21.

Οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ὃ 14
ἐποίησε σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον·
Ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφή-
της, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν, γνοὺς ὅτι μέλλουσιν 15
ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν,
ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα,

ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς
μόνος.

ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, 16
κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ
τὴν θάλασσαν·
καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον ἤρ- 17
χοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Κα-
περναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγό- Post 7 h. 30′. P. M.
νει, καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς
ὁ Ἰησοῦς· ἥ τε θάλασσα, ἀνέμου 18
μεγάλου πνέοντος, διηγείρετο. ἐ- 19
ληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσι-
πέντε ἢ τριάκοντα

MATTHÆI xiv.

Nisan 4. April. 6. Fer. 6. Post 2h. 53'. A. M.

25 τετάρτῃ δὲ φυλακῇ
τῆς νυκτὸς
ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Cir. 4h. 26'. A. M.

26 καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα
ἐταράχθησαν, λέγοντες·
Ὅτι φάντασμά ἐστι.
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

27 εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς, λέγων·
Θαρσεῖτε·
ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.
28 ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε·
Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς
29 σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶ-
πεν· Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ
πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν
ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν
30 Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον
ἰσχυρὸν ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος
καταποντίζεσθαι ἔκραξε, λέγων·
31 Κύριε σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελά-
βετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ·
Ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας;

32 καὶ ἐμβάντων αὐτῶν
εἰς τὸ πλοῖον
ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.

33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες

MARCI vi.

καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν
τῆς νυκτὸς
ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς,
περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς·
οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν 49
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης
ἔδοξαν
φάντασμα εἶναι·
καὶ ἀνέκραξαν.
πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐτα- 50
ράχθησαν.
καὶ εὐθέως ἐλάλησε μετ' αὐτῶν,
καὶ λέγει αὐτοῖς·
Θαρσεῖτε·
ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς 51
εἰς τὸ πλοῖον,
καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.

Joannis vi.

θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν
περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον.

καὶ ἐφοβήθησαν.

ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· 20

Ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ 21
πλοῖον·

καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ
τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

Nisan 4.
April. 6.
Fer. 6.
Post 4h.
26'. A.M.

MATTHÆI xiv.

προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες·
Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.

MARCI vi.

καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς
ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον· οὐ γὰρ 52
συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ
ἡ καρδία αὐτῶν πεπωρωμένη.

SECTIO XXX.

Postridie dum Capernaumum iter facit oram Genesariticam lustrat: multitudo, quæ ultra lacum relicta erat, ipsa etiam Jesum investigans Capernaumum revertitur. *A. D.* 29.

MATTHÆI xiv. 34–36.

Nisan 4. April. 6. Fer. 6.

34 Καὶ διαπεράσαντες
ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.
35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν
οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου
ἀπέστειλαν εἰς ὅλην
τὴν περίχωρον ἐκείνην,
καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας,
36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν
ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου
τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·
καὶ ὅσοι ἥψαντο
διεσώθησαν.

MARCI vi. 53–56.

Καὶ διαπεράσαντες 53
ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γενησαρὲτ,
καὶ προσωρμίσθησαν.
καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοί- 54 Cir. solis ortum. 5h.46'. A.M.
ου, εὐθέως ἐπιγνόντες αὐτὸν,
περιδραμόντες ὅλην 55
τὴν περίχωρον ἐκείνην,
ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις
τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν
ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστι.
καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώ- 56
μας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγροὺς, ἐν ταῖς
ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας,
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν
ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
αὐτοῦ ἅψωνται·
καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ
ἐσώζοντο.

Joannis vi.

Joannis vi. 22–24.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος, ὁ ἑστηκὼς 22 Nisan 4.
πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι April. 6. Fer. 6.
πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ, εἰ μὴ
ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθε
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς
τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· ἄλλα δὲ ἦλθε 23
πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος, ἐγγὺς τοῦ
τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον
εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου· ὅτε 24
οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ
ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα,
καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοὺμ, ζη-
τοῦντες τὸν Ἰησοῦν.

SECTIO XXXI.

Cum hisce, apud synagogam Capernaumensem repertus, gravissimum sermonem instituit Jesus; quo cum multi e discipulis ejus offenderentur, duodecim fidem explorat; futuram Judæ proditoris perfidiam anno ante eventum prædicit. *A. D.* 29.

JOANNIS vi. 25–71.

Nisan 5. April. 7. Fer. 7.

25 *Καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς*
θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· Ῥαββὶ
26 *πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐ-*
τοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ
ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ᾿ ὅτι ἐφά-
γετε ἐκ τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτά-
27 *σθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν*
τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶ-
σιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον,
ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώ-
σει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφρά-
γισεν, ὁ Θεός.
28 *Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Τί ποι-*
οῦμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα
29 *τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,*
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτό ἐστι τὸ
ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε
εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.
30 *Εἶπον οὖν αὐτῷ· Τί οὖν ποιεῖς*
σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν, καὶ πι-
31 *στεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ*
πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον
ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι γεγραμ-
μένον· Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
32 *ἔδωκεν αὐτοῖς φάγειν. εἶπεν οὖν*
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν
τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλ᾿ ὁ
πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον
33 *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν· ὁ*
γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ κατα-
βαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν
διδοὺς τῷ κόσμῳ.
Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Κύριε 34
πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦ-
τον. εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· 35
Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ὁ ἐρ-
χόμενος πρὸς μὲ οὐ μὴ πεινάσῃ,
καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ δι-
ψήσῃ, πώποτε. ἀλλ᾿ εἶπον ὑμῖν 36
ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πι-
στεύετε. πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πα- 37
τὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχό-
μενον πρὸς μὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω·
ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 38
οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν,
ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός
με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ 39
πέμψαντός με πατρὸς, ἵνα πᾶν ὃ
δέδωκέ μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ,
ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχά-
τῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέ- 40
λημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς
ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν, καὶ πιστεύων
εἰς αὐτὸν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ
ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ
ἡμέρᾳ.
Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ 41
αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρ-
τος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ 42
ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς,
ὁ υἱὸς Ἰωσὴφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς

JOANNIS vi.

οὖν λέγει οὗτος· ὅτι ἐκ τοῦ οὐ-
43 ρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη οὖν
ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ
44 γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς
δύναται ἐλθεῖν πρὸς μὲ, ἐὰν μὴ ὁ
πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτὸν,
καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχά-
45 τῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν
τοῖς προφήταις· Καὶ ἔσονται πάν-
τες διδακτοὶ τοῦ Θεοῦ. πᾶς οὖν
ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ
46 μαθὼν, ἔρχεται πρὸς μέ. οὐχ ὅτι
τὸν πατέρα τις ἑώρακεν, εἰ μὴ ὁ
ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὗτος ἑώρακε
47 τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει
48 ζωὴν αἰώνιον. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος
49 τῆς ζωῆς. οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφα-
γον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
50 ἀπέθανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος, ὁ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα
τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀπο-
51 θάνῃ. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις
φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσε-
ται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὁ ἄρτος δὲ
ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σάρξ μού ἐστιν,
ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου
ζωῆς.

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους
οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Πῶς δύνα-
ται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα
53 φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷ-
54 μα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ
τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων
μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον,
καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχά-
τῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σάρξ μου ἀλη- 55
θῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου
ἀληθῶς ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου 56
τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα,
ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. καθ- 57
ὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ,
κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ
τρώγων με κἀκεῖνος ζήσεται δι'
ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ 58
οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφα-
γον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα,
καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον
τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ 59
διδάσκων, ἐν Καπερναούμ. πολ- 60
λοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μα-
θητῶν αὐτοῦ εἶπον· Σκληρός ἐστιν
οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐ-
τοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς 61
ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσι περὶ
τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν
αὐτοῖς· Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀν- 62
θρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ
πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζω- 63
οποιοῦν· ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν.
τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν
πνεῦμά ἐστι, καὶ ζωή ἐστιν. ἀλλ' 64
εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύ-
ουσιν. ᾔδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰη-
σοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες,
καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.
καὶ ἔλεγε· Διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν 65
ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς μὲ,
ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ
πατρός μου.

JOANNIS VI.

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν.
67 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα·
68 Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπ-
εκρίθη οὖν αὐτῷ Σίμων Πέτρος·
Κύριε πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα;
69 ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις. καὶ
ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκα-
μεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐ- 70
τοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς
δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν
εἷς διάβολός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν 71
Ἰούδαν Σίμωνος, Ἰσκαριώτην· οὗ-
τος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδό-
ναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS QUARTA:

EXHIBENS

MATTHÆI CAPP. XV–XXVII. MARCI VII–XV.
LUCÆ IX. 18.–XXIII. JOANNIS VII–XIX.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM DUODECIM MENSIUM; A SECUNDO ANNO PRÆDICATIONIS JESU CHRISTI EXACTO, U. C. 782. A. D. 29. INEUNTE, USQUE AD TERTIUM ANNUM EXACTUM, U. C. 783. A. D. 30. INEUNTEM.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS QUARTA.

SECTIO I.

Pharisæis interrogantibus quare, non observata traditione seniorum, disciputi ipsius illotis manibus cibum comederent, respondet Jesus[a]. *A. D.* 29.

MATTHÆI XV. 1–20.

isan 25.
pril. 27.
er. 6.

1 TOTE προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ
οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμματεῖς
καὶ Φαρισαῖοι,

λέγοντες·
2 Διατί οἱ μαθηταί σου
παραβαίνουσι
τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων;
οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν
ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.

MARCI vii. 1–5. 9–13. 6–8. 14–23.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ 1
Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμμα-
τέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων.
καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐ- 2
τοῦ κοιναῖς χερσὶ, τοῦτ᾽ ἐστὶν ἀνί-
πτοις, ἐσθίοντας ἄρτους ἐμέμψαν-
το. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες 3
οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψων-
ται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρα-
τοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρε-
σβυτέρων. καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ 4
βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι. καὶ
ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ παρέλαβον
κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων, καὶ
ξεστῶν, καὶ χαλκίων, καὶ κλινῶν.
ἔπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρι- 5
σαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς·
Διατί οἱ μαθηταί σου
οὐ περιπατοῦσι κατὰ
τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων;
ἀλλὰ ἀνίπτοις χερσὶν
ἐσθίουσι τὸν ἄρτον;

[a] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem iv. Vol. ii. 352. et Diss. xxviii. Ibid. 448. Proleg. Cap. iv. Part. i. 204.

Matthæi xv.

3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς·
Διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν
ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παρά-
δοσιν ὑμῶν;

4 ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο, λέγων·
Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
τέρα· καί·
Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
θανάτῳ τελευτάτω.
5 ὑμεῖς δὲ λέγετε·
ὃς ἂν εἴπῃ
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί·
δῶρον,
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς·
καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐ-
6 τοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἠκυ-
ρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ
τὴν παράδοσιν ὑμῶν.

7 ὑποκριταί,
καλῶς προεφήτευσε
περὶ ὑμῶν Ἠσαΐας,
λέγων·
8 Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος
τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ
τοῖς χείλεσί με τιμᾷ·
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

Marci vii.

καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Καλῶς ἀθετεῖτε 9
τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν
παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.
Μωσῆς γὰρ εἶπε· 10
Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
τέρα σου· καί·
Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
θανάτῳ τελευτάτω.
ὑμεῖς δὲ λέγετε· 11
ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος
τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί·
κορβᾶν· ὅ ἐστι
δῶρον·
ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς·

καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποι- 12
ῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ
αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ 13
Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν, ᾗ παρε-
δώκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα
πολλὰ ποιεῖτε.
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι 6

καλῶς προεφήτευσεν
Ἠσαΐας περὶ ὑμῶν
τῶν ὑποκριτῶν,
ὡς γέγραπται·
Οὗτος ὁ λαὸς
τοῖς χείλεσί με τιμᾷ·
ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

MATTHÆI XV.

9 μάτην δὲ σέβονταί με,
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλ-
ματα ἀνθρώπων.

10 καὶ προσκαλεσάμενος
τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς·
Ἀκούετε,
καὶ συνίετε.
11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον
εἰς τὸ στόμα
κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον·
ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον
ἐκ τοῦ στόματος
τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

12 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ· Οἶδας ὅτι οἱ
Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες τὸν λόγον,
13 ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκρι-
θεὶς εἶπε· Πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ
ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐρά-
14 νιος, ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς·
ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν· τυ-
φλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφό-
τεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.
15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐ-
τῷ· Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν
16 ταύτην. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν·
Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;
17 οὔπω νοεῖτε ὅτι
πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον
εἰς τὸ στόμα

MARCI VII.

μάτην δὲ σέβονταί με, 7
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλ-
ματα ἀνθρώπων.
ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ 8
Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν
ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ
ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρόμοια τοι-
αῦτα πολλὰ ποιεῖτε.
καὶ προσκαλεσάμενος 14
πάντα τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς·
Ἀκούετέ μου πάντες,
καὶ συνίετε.
οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου 15
εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν,
ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι·
ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα
ἀπ' αὐτοῦ
ἐκεῖνά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄν-
θρωπον.
εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. 16
καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ 17
ὄχλου,

ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
περὶ τῆς παραβολῆς.
καὶ λέγει αὐτοῖς· 18
Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε;
οὐ νοεῖτε ὅτι
πᾶν, τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον
εἰς τὸν ἄνθρωπον,

MATTHÆI XV.	MARCI vii.
	οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι,
	ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν 19
	καρδίαν, ἀλλ'
εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ,	εἰς τὴν κοιλίαν,
καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται ;	καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται,
	καθαρίζον πάντα τὰ βρώματα ;
	ἔλεγε δέ· Ὅτι 20
18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στό-	τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον
ματος	
ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται·	
κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.	ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
	ἔσωθεν γὰρ 21
19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας	ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων
ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί,	οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύ-
	ονται,
φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι,	μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι,
κλοπαί,	κλοπαί, 22
ψευδομαρτυρίαι,	
	πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλ-
	γεια, ὀφθαλμὸς πονηρός,
βλασφημίαι.	βλασφημία,
	ὑπερηφανία, ἀφροσύνη.
20 ταῦτά	πάντα ταῦτα 23
	τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται,
ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον·	καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν	
οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.	

SECTIO II.

Capernaumo profectus Tyro ac Sidoni vicina invisit; Syrophœnissæ filiam dæmonio laborantem sanat[b]. *A. D.* 29.

MATTHÆI XV. 21–28.	MARCI vii. 24–30.
Nisan 27. April. 29. Fer. I. 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς	Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς 24
ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου	ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου
καὶ Σιδῶνος.	καὶ Σιδῶνος.

[b] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Vol. ii. ad pag. 355. Prolegomena. Cap. iv. Part. i. 204.

MATTHÆI XV.

22 καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναναία, ἀπὸ τῶν
ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύ-
γασεν αὐτῷ, λέγουσα· Ἐλέησόν
με Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ
23 μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ
ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσ-
ελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων
αὐτὸν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐ-
24 τὴν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην
εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολω-
λότα οἴκου Ἰσραήλ.

25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ,

λέγουσα· Κύριε βοήθει μοι.

26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν·

Οὐκ ἔστι καλὸν
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων,
καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
27 ἡ δὲ εἶπε·
Ναὶ, Κύριε·
καὶ γὰρ τὰ κυνάρια

ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων

τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης
τῶν κυρίων αὐτῶν.
28 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
αὐτῇ·
Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις·

MARCI VII.

καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν οὐδένα Nisan 29. Maii 1. Fer. 3.
ἤθελε γνῶναι. καὶ οὐκ ἠδυνήθη
λαθεῖν· ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ 25
αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς
πνεῦμα ἀκάθαρτον,
ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πό-
δας αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνὶς, 26
Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα
αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ
ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· 27
Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ
τέκνα·
οὐ γὰρ καλόν ἐστι
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων,
καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· 28
Ναὶ, Κύριε·
καὶ γὰρ τὰ κυνάρια
ὑποκάτω τῆς τραπέζης
ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων
τῶν παιδίων.

MATTHÆI XV.

γενηθήτω σοι ὡς θέλεις.

καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ
τῆς ὥρας ἐκείνης.

MARCI vii.

καὶ εἶπεν αὐτῇ· Διὰ τοῦτον τὸν 29
λόγον ὕπαγε· ἐξελήλυθε τὸ δαι-
μόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου.

καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς 30
εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθὸς, καὶ
τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς
κλίνης.

SECTIO III.

Inde digressus lacum Galilææ, qua desertum Bethsaidæ contingebat, iterum invisit; surdum quendam et balbutientem sanat; miracula omnis generis edit[c]. *A. D.* 29.

MATTHÆI XV. 29.

Jar 5. Maii 6. Fer. 1.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς
ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γα-
λιλαίας.

MARCI vii. 31.

Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων 31
Τύρου καὶ Σιδῶνος ἦλθε πρὸς τὴν
θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἀνὰ μέ-
σον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως.

MARCI vii. 32–37.

Jar 10. Maii 11. Fer. 6.

32 Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογι-
λάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
33 ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπο-
λαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου
κατ᾽ ἰδίαν ἔβαλε τοὺς δακτύλους
αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύ-
σας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ·
34 καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
ἐστέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐφ-
35 φαθὰ, ὅ ἐστι, Διανοίχθητι. καὶ
εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀ-
κοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς
γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.
καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ 36
εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς
διεστέλλετο μᾶλλον περισσότε-
ρον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισσῶς 37
ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· Καλῶς
πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς
ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους
λαλεῖν.

MATTHÆI XV. 29–31.

29 Καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο
30 ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι
πολλοὶ, ἔχοντες μεθ᾽ ἑαυτῶν χω-
λοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς,

[c] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 204.

MATTHÆI XV.

καὶ ἑτέρους πολλούς· καὶ ἔῤῥιψαν
αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰη-
σοῦ. καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς·
31 ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι, βλέ-
ποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλ-
λοὺς ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦν-
τας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας. καὶ
ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.

SECTIO IV.

Tertio die, multitudinem dimissurus, quatuor mille etiam virorum tantum septem panibus et pisciculis quibusdam pascit[d]. *A. D.* 29.

MATTHÆI XV. 32–38.	MARCI viii. 1–9.
	1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς·
Jar 12. Maii 13. Fer. 1. 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε·	
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι.	2 Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι.
καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι·	καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι·
καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις	3 καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν
οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.	ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκασι.
33 καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον 34 τοσοῦτον; καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·	4 καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; 5 καὶ ἐπηρώτα αὐτούς·
Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά· καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.	Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά.
35 καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν.	6 καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς.
36 καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους, καὶ τοὺς ἰχθύας,	καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους,
εὐχαριστήσας, ἔκλασε,	εὐχαριστήσας, ἔκλασε,

[d] Append. Diss. ix. Vol. iii. 402. Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 204, 205.

Matthæi xv.	Marci viii.
καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,	καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσι·
οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ.	καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
	καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλο- 7 γήσας εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά.
37 καὶ ἔφαγον πάντες,	ἔφαγον δὲ, 8
καὶ ἐχορτάσθησαν.	καὶ ἐχορτάσθησαν.
καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων	καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων
ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις.	ἑπτὰ σπυρίδας.
38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν	ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες 9
τετρακισχίλιοι, ἄνδρες,	ὡς τετρακισχίλιοι.
χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.	
	καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

SECTIO V.

Dalmanutham sive Magdalam mari profectus Pharisæis ibi, signum denuo flagitantibus, responsum dat[e]. *A. D.* 29.

Matthæi xv. 39. xvi. 1–4.	Marci viii. 10–12.
39 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους	
Jar 12. Maii 13. Fer. 1. ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον,	Καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον 10
	μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά.	ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.
1 καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι	καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, 11
καὶ Σαδδουκαῖοι,	
	καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, Jar 13. Maii 14. Fer. 2.
πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν	ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ
σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ	σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ·
ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.	
	πειράζοντες αὐτόν.
2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς·	
Ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία·	
3 πυῤῥάζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ	

[e] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Vol. ii. 359–364. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 205.

Matthæi xvi.	Marci viii.
πρωΐ· σήμερον χειμών· πυῤῥάζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. ὑποκριταὶ, τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;	
4 γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.	
	καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· Τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. 12

SECTIO VI.

Bethsaidam rursus navigat, atque inter navigandum de fermento Pharisæorum, aliorumque, cavendo discipulos suos monet[f]. *A. D.* 29.

Matthæi xvi. 4–12.	Marci viii. 13–21.
4 Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς	Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, 13 Jar 14. Maii 15. Fer. 3.
	ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον,
ἀπῆλθε.	ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.
5 καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν	
ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν.	καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους· 14
	καὶ, εἰ μὴ ἕνα ἄρτον, οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.
6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·	καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς, λέγων· 15
Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε	Ὁρᾶτε, βλέπετε
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων	ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων,
καὶ Σαδδουκαίων.	
	καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου.
7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς,	καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, 16
λέγοντες·	λέγοντες·
Ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.	Ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν.
8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·	καὶ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· 17
Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς,	Τί διαλογίζεσθε,

f Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 205.

MATTHÆI xvi.

ὀλιγόπιστοι,
ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;
9 οὔπω νοεῖτε;
οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισ-
χιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλά-
10 βετε; οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν
τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυ-
ρίδας ἐλάβετε;
11 πῶς οὐ νοεῖτε
ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φα-
12 ρισαίων καὶ Σαδδουκαίων; τότε
συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν
ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλ'
ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων
καὶ Σαδδουκαίων.

MARCI viii.

ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
οὔπω νοεῖτε,
οὐδὲ συνίετε;
ἔτι πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρ-
δίαν ὑμῶν;
ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; 18
καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε;
καὶ οὐ μνημονεύετε;
ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς 19
τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κο-
φίνους, πλήρεις κλασμάτων, ἤρα-
τε; λέγουσιν αὐτῷ· Δώδεκα. ὅτε 20
δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχι-
λίους, πόσων σπυρίδων πληρώ-
ματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ
εἶπον· Ἑπτά. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 21
Πῶς οὐ συνίετε;

SECTIO VII.

Bethsaidæ cæcum sanat[g]. *A. D.* 29.

MARCI viii. 22–26.

Jan 14. Maii 15. Fer. 3.

22 Καὶ ἔρχεται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ
φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν, καὶ παρα-
καλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται.
καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ 23

[g] Cf. Diss. xxiii. Vol. ii. 364–367. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 205.

MARCI viii.

τυφλοῦ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς
κώμης. καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα
αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ,
24 ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει. καὶ
ἀναβλέψας ἔλεγε· Βλέπω τοὺς
ἀνθρώπους· ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ·
25 περιπατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέ-
θηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν
ἀναβλέψαι. καὶ ἀποκατεστάθη,
καὶ ἐνέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας.
καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶ- 26
κον αὐτοῦ, λέγων· Μηδὲ εἰς τὴν
κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ
ἐν τῇ κώμῃ.

SECTIO VIII.

Inde in vicos Cæsareæ Philippi digressus primum quid homines, deinde quid ipsi, de se sentirent discipulos suos interrogat: respondet Petrus; cui benedicit Jesus[h]. *A. D.* 29.

	Matthæi xvi. 13–20.	Marci viii. 27–30.	
13	Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς	Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,	27 Jar 16. Maii 17. Fer. 5.
	εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου,	εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου.	
		καὶ ἐν τῇ ὁδῷ	
Jar 19. Maii 20. Fer. 1.	ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων·	ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς·	
	Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;	Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;	
14	οἱ δὲ εἶπον·	οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν·	28
	Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν·	Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν·	
	ἄλλοι δὲ Ἠλίαν·	καὶ ἄλλοι Ἠλίαν·	
	ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν,	ἄλλοι δὲ	
	ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.	ἕνα τῶν προφητῶν.	
15	λέγει αὐτοῖς·	καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς·	29
	Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;	Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;	
16	ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε·	ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ·	
	Σὺ εἶ ὁ Χριστός· ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος.	Σὺ εἶ ὁ Χριστός.	
17	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος εἶ Σίμων, βὰρ Ἰωνᾶ· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ		
18	ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ		
19	κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ δώσω		

[h] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 205, 206.

Lucæ ix. 18–21.

18 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
προσευχόμενον καταμόνας, συν-
ῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί.

καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς,
λέγων·
Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι ;

19 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον·
Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν·
ἄλλοι δὲ Ἠλίαν·
ἄλλοι δὲ ὅτι

προφήτης τις, τῶν ἀρχαίων, ἀνέστη.
20 εἶπε δὲ αὐτοῖς·
Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι ;
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε·
Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.

	Matthæi xvi.	Marci viii.	
	σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν		
	οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς		
	γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρα-		
	νοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς		
	ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς[1].		
20	τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐ-	καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς	30
	τοῦ		
	ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν	ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ.	
	ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.		

SECTIO IX.

Futuram suam passionem, et circumstantias ejus, ab hoc usque tempore aperire incipit Jesus; cui cum Petrus intercederet repulsam fert: unde occasione data, de cruce tollenda et negatione sui orationem ad cunctos instituit. *A. D.* 29.

	Matthæi xvi. 21–28.	Marci viii. 31–ix. 1.	
Jan 19. Maii 20. Fer. 1. 21	Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς	Καὶ ἤρξατο	31
	δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ	διδάσκειν αὐτοὺς	
	ὅτι δεῖ αὐτὸν	ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου	
	ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ		
	πολλὰ παθεῖν	πολλὰ παθεῖν,	
		καὶ ἀποδοκιμασθῆναι	
	ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων	ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων	
	καὶ ἀρχιερέων	καὶ ἀρχιερέων	
	καὶ γραμματέων,	καὶ γραμματέων,	
	καὶ ἀποκτανθῆναι·	καὶ ἀποκτανθῆναι·	
	καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.	καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.	
		καὶ παῤῥησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει·	32
22	καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος	καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος	
	ἤρξατο ἐπιτιμᾷν αὐτῷ,	ἤρξατο ἐπιτιμᾷν αὐτῷ.	
	λέγων· Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ		
	ἔσται σοι τοῦτο.		
23	ὁ δὲ στραφεὶς	ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς,	33
		καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,	
	εἶπε τῷ Πέτρῳ·	ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων·	
	Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·	Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·	
	σκάνδαλόν μου εἶ·		

[1] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 365 et sqq.

Lucæ ix.

21 ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε

μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο.

Lucæ ix. 22–27.

22 Εἰπών·
"Οτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου

πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι
ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
καὶ ἀρχιερέων
καὶ γραμματέων,
καὶ ἀποκτανθῆναι·
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

MATTHÆI xvi.

ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ,
ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

24 Τότε ὁ Ἰησοῦς
εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·

Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν,
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ·

καὶ ἀκολουθείτω μοι.
25 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ

εὑρήσει αὐτήν.
26 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος
ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ,
τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;
ἢ τί δώσει ἄνθρωπος
ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ·
καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ
τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

MARCI viii. ix.

ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ,
ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον 34
σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν
αὐτοῖς·
Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν,
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ·

καὶ ἀκολουθείτω μοι.
ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ 35
σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ,
καὶ τοῦ εὐαγγελίου,
οὗτος σώσει αὐτήν.
τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον 36
ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον,
καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;
ἢ τί δώσει ἄνθρωπος 37
ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με 38
καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους
ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ,
τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν
ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δοξῇ
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· 1

Lucæ ix.

---

23 Ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας·

Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν,
καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καθ' ἡμέραν·
καὶ ἀκολουθείτω μοι.
24 ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἕνεκεν ἐμοῦ

οὗτος σώσει αὐτήν.
25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος,
κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον,
ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς;

26 ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με
καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους

τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπαισχυνθήσεται,
ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ,
καὶ τοῦ πατρὸς,
καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

	Matthæi xvi.	Marci ix.
28	ἀμὴν λέγω ὑμῖν,	Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
	εἰσί τινες, τῶν ὧδε ἑστηκότων,	εἰσί τινες, τῶν ὧδε ἑστηκότων,
	οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου	οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου
	ἕως ἂν ἴδωσι	ἕως ἂν ἴδωσι
	τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον	τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,
	ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ[k].	ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

SECTIO X.

Post septem dies, præsentibus Petro, Jacobo, et Joanne, solis, transfiguratur Jesus. *A. D.* 29.

		Matthæi xvii. 1–8.	Marci ix. 2–8.	
Jar 26. Maii 26. Fer. 1. Post solis occasum.	1	Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἓξ	Καὶ μεθ᾽ ἡμέρας ἓξ	2
		παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς	παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς	
		τὸν Πέτρον,	τὸν Πέτρον,	
		καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην	καὶ τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὸν Ἰωάννην,	
		τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,		
		καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν, κατ᾽ ἰδίαν.	καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν, κατ᾽ ἰδίαν, μόνους.	
Jar 26. Maii 27. Fer. 1.	2	καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν·	καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν·	
		καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,		
		τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ	καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ	3
		ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.	ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν	
			ὡς χιὼν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς	
			οὐ δύναται λευκᾶναι.	
	3	καὶ ἰδοὺ, ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς	καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ·	4
		καὶ Ἠλίας,		
		μετ᾽ αὐτοῦ συλλαλοῦντες.	καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.	

k Vide Parabolarum Expositionem nostram, Cap. xii. Part. i. Vol. i. 203 et sqq.

Lucæ ix.

27 λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς,
εἰσί τινες, τῶν ὧδε ἑστηκότων,
οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου
ἕως ἂν ἴδωσι
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Lucæ ix. 28–36.

28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους
τούτους
ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ·
καὶ παραλαβὼν
τὸν Πέτρον,
καὶ Ἰωάννην, καὶ Ἰάκωβον,

ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος

προσεύξασθαι.
29 καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ προσεύχεσθαι
αὐτὸν,
τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτε-
ρον,

καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ
λευκὸς, ἐξαστράπτων.

30 καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο συνελάλουν
αὐτῷ,
οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας·

Matthæi xvii.	Marci ix.
4 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνὰς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ.	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει 5 τῷ Ἰησοῦ· Ῥαββὶ καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν· οὐ γὰρ ᾔδει τί λαλήσῃ, 6 ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι.
5 ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς·	καὶ ἐγένετο νεφέλη 7 ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς·
καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου, ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.	καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου, ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε.
6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ 7 ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε.	
8 ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν	καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι 8

Lucæ ix.

31 οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν
ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν
32 ἐν Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ
οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι
ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον
τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄν-
δρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.
33 καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι
αὐτοὺς
ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς
τὸν Ἰησοῦν·
Ἐπιστάτα καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε
εἶναι·

καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
μίαν σοι,
καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ·
μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.

34 ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος
ἐγένετο νεφέλη,
καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς·
ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους
εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην·
35 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης,
λέγουσα·
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου,
ὁ ἀγαπητός·

αὐτοῦ ἀκούετε.

36 καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν

MATTHÆI xvii.

οὐδένα εἶδον,
εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

MARCI ix.

οὐκέτι οὐδένα εἶδον,
ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον
μεθ' ἑαυτῶν.

SECTIO XI.

Postridie dum a monte descenderet cum tribus discipulis de exspectato Eliæ adventu colloquitur[1]; cum populum convenerat dæmoniacum sanat; in tectum digressus reliquis discipulorum, cur idem ipsi efficere non potuissent interrogantibus, ejus rei causas exponit. *A. D.* 29.

MATTHÆI xvii. 9–21.

9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ
τοῦ ὄρους
ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων·
Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα,
ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ.

10 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, λέγοντες·
Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν
ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
11 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς·
Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον,
καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.

12 λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθε,
καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν,

MARCI ix. 9–29.

Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ 9
τοῦ ὄρους
διεστείλατο αὐτοῖς
ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον,
εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ.
καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς 10
ἑαυτούς· συζητοῦντες τί ἐστι τὸ
ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, 11
λέγοντες·
Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς
ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 12
εἶπεν αὐτοῖς·
Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον
ἀποκαθιστᾷ πάντα·
καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ,
καὶ ἐξουδενωθῇ.
ἀλλὰ λέγω ὑμῖν 13
ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε,

[1] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Cap. xii. Tom. i. p. 152 et sqq.

Lucæ ix.

εὑρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος.

καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ
ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
ραις οὐδὲν ὧν ἑωράκασιν.

Lucæ ix. 37–42.

Jar 26. Maii 27. Fer. 1.

37 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ,

Matthæi xvii.	Marci ix.
ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν.	καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.
οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 13 μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰω- άννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.	
14 καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον,	καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶ- 14 δεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς. καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐ- 15 τὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέ- χοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπη- 16 ρώτησε τοὺς γραμματεῖς· Τί συζη- τεῖτε πρὸς αὐτούς ;
προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος, γονυ- 15 πετῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Κύριε	καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου 17 εἶπε· Διδάσκαλε
ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι	
σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.	
	ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σὲ ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ 18
	ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται.
16 καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου,	καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι·
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.	καὶ οὐκ ἴσχυσαν.

Lucæ ix.

κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους,
συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.

38 καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου
ἀνεβόησε, λέγων· Διδάσκαλε
δέομαί σου,
ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου· ὅτι
μονογενής ἐστί μοι.

39 καὶ ἰδοὺ, πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν,

καὶ ἐξαίφνης κράζει,
καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ,

καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συν-
τρίβον αὐτόν.

40 καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου
ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτό·
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.

Matthæi xvii.	Marci ix.
17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·	ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· 19
Ὦ γενεὰ ἄπιστος	Ὦ γενεὰ ἄπιστος,
καὶ διεστραμμένη,	
ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶν;	ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι;
ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;	ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;
φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.	φέρετε αὐτὸν πρὸς μέ.
	καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. 20
	καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα
	ἐσπάραξεν αὐτόν· καὶ πεσὼν ἐπὶ
	τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ 21
	ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ· Πό-
	σος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέ-
	γονεν αὐτῷ, ὁ δὲ εἶπε· Παιδιόθεν.
	καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ 22
	ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ
	αὐτόν· ἀλλ᾽ εἴ τι δύνασαι, βοήθη-
	σον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς.
	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τό· Εἰ 23
	δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ
	τῷ πιστεύοντι. καὶ εὐθέως κράξας 24
	ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων
	ἔλεγε· Πιστεύω Κύριε, βοήθει μου
	τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς 25
	ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος
18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·	ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκα-
	θάρτῳ, λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα,
	τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι
	ἐπιτάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ
	μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. καὶ 26
	κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐ-
	τὸν,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμό-	ἐξῆλθε.
νιον.	
	καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε
	πολλοὺς λέγειν· Ὅτι ἀπέθανεν.
	ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς 27
	χειρὸς ἤγειρεν αὐτὸν,
	καὶ ἀνέστη.

Lucæ ix.

41 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
Ὦ γενεὰ ἄπιστος
καὶ διεστραμμένη,
ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς;
καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν;
προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου.

42 ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρ-
ῥηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συν-
εσπάραξεν.

ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύ-
ματι τῷ ἀκαθάρτῳ,

Matthæi xvii.	Marci ix.
καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.	
	καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον 28
Eodem die. 19 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;	οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν· Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
20 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ· καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν[m].	καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 29
21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.	Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

SECTIO XII.

Post hæc apud Galilæam aliquamdiu versatur; et passionem suam rursus apertissime prædicit[n]. *A. D.* 29.

Matthæi xvii. 22, 23.	Marci ix. 30–32.
	Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες 30 Post Jan 26. Maii 27. Fer. 1.
22 Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ,	παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας·
	καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ.
	ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, 31
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·	καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι
Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων·	ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων·

m Vide Parab. Exposit. nostram, Vol. ii. 160, 161.

n Proleg. iv. Pars iv. 206.

Lucæ ix.

καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα·

καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.



Lucæ ix. 43–45.

43 Ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ.

πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·

44 Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους.

ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

Joannis vii. 1.

Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ 1 Post Jan 26. Maii 27. Fer. 1.
ταῦτα ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι.

MATTHÆI xvii.

23 καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν·

καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

MARCI ix.

καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν·
καὶ ἀποκτανθεὶς
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.
οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα. 32

καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

SECTIO XIII.

Capernaumum revertentes discipuli inter se contendunt quis maximus esset; in urbem ingressi ab exactoribus τῶν διδράχμων de tributo pendendo interrogantur; Jesus, domum reversus, Petrum de hac re prævertit; deinde ad lacum mittit[o]. *A. D.* 29.

MATTHÆI xvii. 24–27.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Κα-
περναοὺμ, προσῆλθον οἱ τὰ δί-
δραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ,
καὶ εἶπον· Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ
25 τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει· Ναί.
καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν
προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέ-
γων· Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βα-
σιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβά-
νουσι τέλη, ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν
υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;
26 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Ἀπὸ τῶν
ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.
27 ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοὺς,
πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε
ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶ-
τον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας τὸ
στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα.
ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ
ἐμοῦ καὶ σοῦ.

MARCI ix. 33.

Καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναούμ. 33 Elul 30. Sept. 26. Fer. 4.

o Cf. Diss. xxiii. Vol. ii. 374–378. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 206.

Lucæ ix.

45 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

SECTIO XIV.

Absente Petro, de contentione sua discipulos interrogat; quibus silentibus, ipse tum factis, tum sermonibus, ad redarguendam eam se comparat. *A. D.* 29.

Marci ix. 33–50.	Lucæ ix. 46–50.
	Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. 46
ul 30. pt. 26. r. 4. 33 Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· Τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς 34 ἑαυτοὺς διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων.	
	ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, 47
35 καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος.	
36 καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν·	ἐπιλαβόμενος παιδίου, ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ·
καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς·	καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 48
37 Ὃς ἐὰν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται	Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου	ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου

Marci ix.

ἐμὲ δέχεται·
καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται
οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ
τὸν ἀποστείλαντά με.

38 ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης,
λέγων· Διδάσκαλε
εἴδομέν τινα τῷ ὀνόματί σου
ἐκβάλλοντα δαιμόνια,
ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν·
καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν,
ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν.
39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε·
Μὴ κωλύετε αὐτόν·
οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύνα-
μιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ
δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.
40 ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν
ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.
41 ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον
ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὅτι
Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ
μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.
42 καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μι-
κρῶν τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ,
καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ περί-
κειται λίθος μυλικὸς περὶ τὸν τρά-
χηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν
43 θάλασσαν. καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ
σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν·
καλόν σοί ἐστι κυλλὸν εἰς τὴν
ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας
ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
44 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· ὅπου ὁ
σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ
45 πῦρ οὐ σβέννυται. καὶ ἐὰν ὁ ποῦς

Lucæ ix.

ἐμὲ δέχεται·
καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται
δέχεται
τὸν ἀποστείλαντά με.
ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν
ὑπάρχων
οὗτος ἔσται μέγας.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης 49
εἶπεν· Ἐπιστάτα
εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου
ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια·

καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν,
ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.
καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· 50
Μὴ κωλύετε·

ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν
ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.

MARCI ix.

σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐ-
τόν· καλόν ἐστί σοι εἰσελθεῖν εἰς
τὴν ζωὴν χωλὸν, ἢ τοὺς δύο πόδας
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν,
46 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον· ὅπου ὁ
σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ
47 τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. καὶ ἐὰν ὁ
ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκ-
βαλε αὐτόν· καλόν σοί ἐστι μονό-
φθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασι-
λείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν
τοῦ πυρός· ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν 48
οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέν-
νυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, 49
καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται.
καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας 50
ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρ-
τύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας,
καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

SECTIO XV.

Reverso Petro, discipuli sponte contentionem suam ad Jesum referunt; de qua ille uti prius, sed uberius, disserit; mox in alia et cognata digressus parabolam primam ad mores pertinentem subjungit; quæ nimirum regem cum debitoribus suis rationes ineuntem repræsentat[p]. *A. D.* 29.

MATTHÆI xviii. 1–35.

ul 30. 1 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον
pt. 26. οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες·
r. 4. Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασι-
2 λείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκα-
λεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον ἔστη-
3 σεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπεν·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στρα-
φῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία,
οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν
4 τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπει-
νώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο,
οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασι-
5 λείᾳ τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃς ἐὰν
δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἓν ἐπὶ
6 τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται. ὃς
δ᾽ ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
τούτων, τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ,
συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύ-
λος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐ-
τοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πε-
λάγει τῆς θαλάσσης.
Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκαν- 7
δάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν
τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀν-
θρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ τὸ σκάνδα-
λον ἔρχεται. εἰ δὲ ἡ χείρ σου, 8
ἢ ὁ πούς σου, σκανδαλίζει σε, ἔκ-
κοψον αὐτὰ, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλὸν, ἢ δύο χεῖ-
ρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι
εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ 9
ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε,
ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·
καλόν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰς
τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλ-

[p] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 271–386: 386–414: 414–485. Cf. etiam Vol. i. Cap. vi. 82–95. Vide etiam Diss. xxix. Vol. ii. 464. et seqq.

μοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν
γέενναν τοῦ πυρός.
10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς
τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ
ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν
οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ
πρόσωπον τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν
11 οὐρανοῖς. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ
12 ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός. τί
ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀν-
θρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα-
νηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ, ἀφεὶς τὰ
ἐννενηκονταεννέα, ἐπὶ τὰ ὄρη πο-
13 ρευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ
ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτὸ, ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ
μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννενηκοντα-
14 εννέα, τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕ-
τως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν
τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς,
ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τού-
των.
15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ
ἀδελφός σου, ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον
αὐτὸν μεταξύ σου καὶ αὐτοῦ μόνου·
ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν
16 ἀδελφόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ,
παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο·
ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ
17 τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ
παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλη-
σίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας
παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ
18 ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς
ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ
ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται
19 λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν
λέγω ὑμῖν ὅτι, ἐὰν δύο ὑμῶν συμ-
φωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παν-
τὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται,
γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός
μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς· οὗ γάρ εἰσι 20
δύο ἢ τρεῖς, συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν
ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.
Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέ- 21
τρος εἶπε· Κύριε ποσάκις ἁμαρ-
τήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ
ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; λέγει 22
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω σοι ἕως
ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις
ἑπτά.
Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία 23
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ,
ὃς ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ
τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ 24
αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐ-
τῷ εἷς, ὀφειλέτης μυρίων ταλάν-
των· μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀπο- 25
δοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος
αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα
ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν 26
οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ,
λέγων· Κύριε μακροθύμησον ἐπ'
ἐμοὶ, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.
σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ 27
δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν,
καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. ἐξ- 28
ελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν
ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤ-
φειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια. καὶ
κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων·
Ἀπόδος μοι ὅ τι ὀφείλεις. πεσὼν 29
οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς
πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν,
λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ,
καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ 30

MATTHÆI xviii.

οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβα-
λεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ
31 ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες
δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενό-
μενα ἐλυπήθησαν σφόδρα. καὶ
ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ
32 αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. τότε
προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος
αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρὲ
πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά
33 σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ
ἔδει καί σε ἐλεῆσαι τὸν σύνδου-
λόν σου ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα;
καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρ- 34
έδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς,
ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον
αὐτῷ.
Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπου- 35
ράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε
ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώ-
ματα αὐτῶν.

SECTIO XVI.

Appropinquante Tabernaculorum festo, fratres Jesu, ut Hierosolymam adeat, eum admonent[q]. *A. D.* 29.

JOANNIS vii. 2–9.

2 Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰου-
Tisri 11. Oct. 7. Fer. 1. 3 δαίων, ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν
πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ·
Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς
τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί
σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ
4 ποιεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι
ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παῤῥησίᾳ
εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς φανέρωσον
5 σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ
ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐ-
6 τόν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν,
ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ
ἐστιν ἕτοιμος. οὐ δύναται ὁ κό- 7
σμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι
ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ
ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς 8
ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην·
ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορ-
τὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς
οὔπω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰ- 9
πὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλι-
λαίᾳ.

[q] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem i. Vol. ii. 245. et sqq. et Diss. xxx. Ibid. 482. et sqq. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 206–208.

SECTIO XVII.

Cum jam fratres sui profecti essent Jesus et ipse Hierosolymam proficiscitur: quid interea de eo, aut de futuro ejus adventu, Judæi aut senserint aut dixerint[r]. *A. D.* 29.

JOANNIS vii. 10–13.

Tisri 16. Oct. 12. Fer. 6.

Tisri 15. Oct. 11. et deinceps.

10 ῾Ως δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς
τὴν ἑορτὴν, οὐ φανερῶς ἀλλ᾽ ὡς
11 ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζή-
τουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλε-
12 γον· Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ γογ-
γυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν ἐν
τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον· Ὅτι
ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον·
Οὔ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδ- 13
εἰς μέντοι παῤῥησίᾳ ἐλάλει περὶ
αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
δαίων.

SECTIO XVIII.

Mediante festo, id est, circa diem Tisri xx. Jesus in templo apparet et docere incipit: quæ postea secuta sunt[s]. *A. D.* 29.

JOANNIS vii. 14–30.

Tisri 20. Oct. 16. Fer. 3. Cir. 6 A. M.

14 Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης
ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ
15 ἐδίδασκε. καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰου-
δαῖοι, λέγοντες· Πῶς οὗτος γράμ-
16 ματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς; ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν·
Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ,
17 ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. ἐάν τις
θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν γνώ-
σεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον
ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἢ ἐγὼ ἀπ᾽
18 ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λα-
λῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ
δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαν-
τος αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστι, καὶ
ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.
19 Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν
νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ
τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖ-
20 ναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος, καὶ εἶπε·
Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀπο-
κτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ 21
εἶπεν αὐτοῖς· Ἓν ἔργον ἐποίησα,
καὶ πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο 22
Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περι-
τομήν· οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως
ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν πατέρων· καὶ
ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρω-
πον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄν- 23
θρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ
ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι
ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν
σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν, 24
ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.
Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱερο- 25
σολυμιτῶν· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν
ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε, 26
παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ
λέγουσι. μή ποτε ἀληθῶς ἔγνω-
σαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν

[r] Confer Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 208.
[s] Ibid. 209.

Joannis vii.

27 ἀληθῶς ὁ Χριστός; ἀλλὰ τοῦτον
οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς
ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πό-
28 θεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ
ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέ-
γων· Κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πό-
θεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ
ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ
πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε·
ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ 29
εἰμι κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.

Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ 30
οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν
χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα
αὐτοῦ.

SECTIO XIX.

Quæ acta sunt postridie, sive ultimo festi die, id est Tisri xxi.
A. D. 29.

Joannis vii. 31–viii. 1.

31 Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπί-
στευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον·
Ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μήτι
πλείονα σημεῖα τούτων ποιήσει
ὧν οὗτος ἐποίησεν;

32 Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου
γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα·
Tisri 21. Oct. 17. Fer. 4. καὶ ἀπέστειλαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ
οἱ ἀρχιερεῖς ὑπηρέτας ἵνα πιάσω-
33 σιν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ'
ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν
34 πέμψαντά με. ζητήσετέ με καὶ
οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ
ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

35 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς
ἑαυτούς· Ποῦ οὗτος μέλλει πο-
ρεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσο-
μεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν
τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι,
36 καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; τίς
ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε· ζη-
τήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε
ἐλθεῖν;

Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, τῇ 37 Tisri 21. Oct. 17. Fer. 4. sub vesperum.
μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς, εἱστήκει ὁ
Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων· Ἐάν
τις διψᾷ ἐρχέσθω πρὸς μέ, καὶ
πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς 38
εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς
κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος
ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ 39
πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν
οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω
γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰη-
σοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. πολλοὶ 40
οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν
λόγον ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἀλη-
θῶς ὁ προφήτης· ἄλλοι ἔλεγον· 41
Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι δὲ
ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας
ὁ Χριστὸς ἔρχεται; οὐχὶ ἡ γραφὴ 42
εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δα-
βίδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ, τῆς κώμης
ὅπου ἦν Δαβίδ, ὁ Χριστὸς ἔρχε-

JOANNIS vii. viii.

43 ται; σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγέ-
44 νετο δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ
αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς
ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.
45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους.
καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διατί
46 οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν
οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλά-
λησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄν-
47 θρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς
οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πε-
48 πλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρχόν-
των ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ
49 τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος
οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον,
ἐπικατάρατοί εἰσι. λέγει Νικόδη- 50
μος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς
πρὸς αὐτὸν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· Μὴ 51
ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρω-
πον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ
πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ; ἀπε- 52
κρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ
σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύ-
νησον, καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ
τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται. καὶ 53
ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ.
Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος 1
τῶν Ἐλαιῶν.

SECTIO XX.

Quæ acta sunt postridie, die scilicet Tisri XXII; quando Jesus mane ad templum reversus est. *A. D.* 29.

JOANNIS viii. 2–x. 1–21.

Tisri 22.
Oct. 18.
Fer. 5.
Cir. 6 A. M.

2 Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο
εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρ-
χετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας
ἐδίδασκεν αὐτούς.
3 Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν
μοιχείᾳ κατειλημμένην. καὶ στή-
4 σαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν
αὐτῷ· Διδάσκαλε αὕτη ἡ γυνὴ
κατελήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευ-
5 ομένη. ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς
ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λι-
θοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις;
6 τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐ-
τὸν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ.
ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δα-
κτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
Ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐ- 7
τὸν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς·
Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν
λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ πά- 8
λιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν
γῆν. οἱ δὲ, ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ 9
τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξ-
ήρχοντο εἷς καθεῖς, ἀρξάμενοι ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχά-
των· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα.
ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα 10
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς,

JOANNIS viii.

εἶπεν αὐτῇ· Ἡ γυνὴ ποῦ εἰσιν
ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς
11 σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν· Οὐδεὶς
Κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου,
καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.

ir. solis
tum.

12 Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς
ἐλάλησε, λέγων· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς
τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ
οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ.
13 ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον
οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· Σὺ περὶ
σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία
14 σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Κἂν
ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ ἀληθής
ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα
πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω·
ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχο-
15 μαι, καὶ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ
τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω
16 οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ
κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν, ὅτι
μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ
17 πέμψας με πατήρ. καὶ ἐν τῷ νό-
μῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι
δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής
18 ἐστιν. ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ
ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
19 ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν
αὐτῷ· Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου;
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε ἐμὲ οἴ-
δατε, οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ
ἐμὲ ᾔδειτε καὶ τὸν πατέρα μου
20 ᾔδειτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλά-
λησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυλα-
κίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ
οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτὸν, ὅτι οὔπω
ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰη- 21
σοῦς· Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ
με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀπο-
θανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς
οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν 22
οἱ Ἰουδαῖοι· Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυ-
τὸν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω
ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ 23
εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω
ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς
ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστὲ, ἐγὼ
οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.
εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε 24
ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ
μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπο-
θανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Σὺ τίς εἶ; καὶ 25
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Τὴν ἀρχὴν
ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω 26
περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν·
ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι,
κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα
λέγω εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔ- 27
γνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς
ἔλεγεν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη- 28
σοῦς· Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν
τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι
ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ
οὐδὲν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ
πατήρ μου ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ 29
πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ
ἀφῆκέ με μόνον ὁ πατὴρ, ὅτι ἐγὼ
τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ 30
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς 31
τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰου-

JOANNIS viii.

δαίους· Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ
λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί
32 μού ἐστε· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει
33 ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Σπέρμα
Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδου-
λεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις·
34 ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπε-
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν
ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρ-
35 τίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ
οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει
36 εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς
ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ ὄντως ἐλεύθε-
37 ροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα
Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με
ἀποκτεῖναι· ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ
38 χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἐγὼ ὃ ἑώρακα
παρὰ τῷ πατρί μου λαλῶ· καὶ
ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ
39 πατρὶ ὑμῶν ποιεῖτε. ἀπεκρίθη-
σαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὁ πατὴρ
ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς
ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραὰμ
ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποι-
40 εῖτε ἄν. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀπο-
κτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλή-
θειαν ὑμῖν λελάληκα ἣν ἤκουσα
παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ
41 οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ
ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον οὖν
αὐτῷ· Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ
γεγεννήμεθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν,
42 τὸν Θεόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ
Ἰησοῦς· Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν,
ἠγαπᾶτε ἂν ἐμὲ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ
Θεοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ
ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖ-
νός με ἀπέστειλε. διατί τὴν λα- 43
λιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι
οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν
ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ δια- 44
βόλου ἐστὲ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ
πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖ-
νος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς,
καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν,
ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ.
ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος ἐκ τῶν
ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ,
καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι 45
τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ
μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ 46
ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω,
διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ 47
ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ
ἀκούετε ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.
ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ 48
εἶπον αὐτῷ· Οὐ καλῶς λέγομεν
ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ
δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰη- 49
σοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω,
ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ
ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ 50
ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζη-
τῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν λέγω 51
ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν
τηρήσῃ θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ
εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ 52
Ἰουδαῖοι· Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαι-
μόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε,
καὶ οἱ προφῆται· καὶ σὺ λέγεις·
ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ
οὐ μὴ γεύσεται θανάτου εἰς τὸν
αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πα- 53

τρός ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέ-
θανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον.
54 τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς; ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς· Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτὸν,
ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ
πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς
55 λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐστι. καὶ
οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα
αὐτόν· καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα
αὐτὸν ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν, ψεύ-
στης· ἀλλ' οἶδα αὐτὸν, καὶ τὸν
56 λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ
τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε,
57 καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι πρὸς αὐτόν· Πεντήκοντα ἔτη
οὔπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας;
58 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέ-
59 σθαι ἐγώ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους
ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς
δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν·
καὶ παρῆγεν οὕτως.

Tisri 22. Oct. 18. Fer. 5.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον
2 τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ ἠρώτη-
σαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέ-
γοντες· Ῥαββὶ τίς ἥμαρτεν, οὗ-
τος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς
3 γεννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε
οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐ-
τοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα
4 τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. ἐμὲ δεῖ ἐρ-
γάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός
με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ
ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ φῶς εἰμι τοῦ
6 κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χα-
μαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ
πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πη-
λὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυ-
φλοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε, 7
νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ
Σιλωάμ· ὃ ἑρμηνεύεται, Ἀπεσταλ-
μένος. ἀπῆλθεν οὖν, καὶ ἐνίψατο,
καὶ ἦλθε βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεω- 8
ροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι
τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ οὗτός
ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;
ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι οὗτός ἐστιν· 9
ἄλλοι δέ· Ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν.
ἐκεῖνος ἔλεγεν· Ὅτι ἐγώ εἰμι.
ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Πῶς ἀνεῴχθη- 10
σάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη 11
ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Ἄνθρωπος λε-
γόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε,
καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς,
καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε εἰς τὴν κο-
λυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ, καὶ νίψαι.
ἀπελθὼν δὲ, καὶ νιψάμενος, ἀνέ-
βλεψα. εἶπον οὖν αὐτῷ· Ποῦ 12
ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· Οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φα- 13
ρισαίους, τόν ποτε τυφλόν. ἦν δὲ 14
σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποί-
ησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν αὐ-
τοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν 15
ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι
πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς
ὀφθαλμούς μου. καὶ ἐνιψάμην,
καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν 16
Φαρισαίων τινές· Οὗτός ὁ ἄνθρω-
πος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι
τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλε-

JOANNIS ix.

γον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρ-
τωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ
17 σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσι
τῷ τυφλῷ πάλιν· Σὺ τί λέγεις
περὶ αὐτοῦ ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς
ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι
προφήτης ἐστίν.
18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰου-
δαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν
καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνη-
σαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀνα-
19 βλέψαντος. καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς,
λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν,
ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεν-
νήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;
20 ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐ-
τοῦ, καὶ εἶπον· Οἴδαμεν ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς
21 ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ
οἴδαμεν· ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν. αὐ-
τὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτή-
σατε· αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει.
22 ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι
ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη
γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι
ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ
Χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον·
Ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτή-
σατε.
24 Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν
ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον
αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς
οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος
25 ἁμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν
ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός
ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυ-
φλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. εἶπον δὲ 26
αὐτῷ πάλιν· Τί ἐποίησέ σοι; πῶς
ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπε- 27
κρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ
οὐκ ἠκούσατε; τί πάλιν θέλετε
ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ
μαθηταὶ γενέσθαι; ἐλοιδόρησαν 28
οὖν αὐτὸν, καὶ εἶπον· Σὺ εἶ μαθη-
τὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως
ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἴδαμεν 29
ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦ-
τον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.
ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἶπεν 30
αὐτοῖς· Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν
ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν
ἐστὶ, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλ-
μούς. οἴδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν 31
ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ᾽ ἐάν τις
θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ
ποιῇ, τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶ- 32
νος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις
ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου.
εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ οὐκ ἠ- 33
δύνατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν 34
καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἁμαρτίαις σὺ
ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις
ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβα- 35
λον αὐτὸν ἔξω. καὶ εὑρὼν αὐτὸν
εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν
υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, 36
καὶ εἶπε· Τίς ἐστι Κύριε, ἵνα
πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ αὐτῷ 37
ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἑώρακας αὐτὸν,
καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός
ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω Κύ- 38
ριε. καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ 39
εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς

JOANNIS ix. x.

τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ
μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ
40 βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. καὶ
ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα
οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ· καὶ εἶπον αὐ-
τῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;
41 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ
ἦτε οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν
δὲ λέγετε· ὅτι βλέπομεν· ἡ οὖν
ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Tisri 22. Oct. 18. Fer. 5.

1 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσ-
ερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν
αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀνα-
βαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέ-
2 πτης ἐστὶ καὶ λῃστής. ὁ δὲ εἰσερ-
χόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμήν
3 ἐστι τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρ-
ωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα
τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει. καὶ τὰ
ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα,
4 καὶ ἐξάγει αὐτά. καὶ ὅταν τὰ
ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ ἔμπροσθεν
αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα
αὐτῷ ἀκολουθεῖ· ὅτι οἴδασι τὴν
5 φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ
ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται
ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλ-
6 λοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν
παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ
ἐλάλει αὐτοῖς.

7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.
8 πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον κλέ-
πται εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ
9 ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ἐγώ
εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσ-
έλθῃ σωθήσεται, καὶ εἰσελεύ-
σεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν
εὑρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται 10
εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ, καὶ θύσῃ, καὶ ἀπο-
λέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι,
καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ἐγώ εἰμι ὁ 11
ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν
προβάτων· ὁ μισθωτὸς δέ, καὶ οὐκ 12
ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα
ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον,
καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύ-
γει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτά, καὶ
σκορπίζει τὰ πρόβατα. ὁ δὲ μι- 13
σθωτὸς φεύγει ὅτι μισθωτός ἐστι,
καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προ-
βάτων. ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κα- 14
λός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γι-
νώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν, καθὼς 15
γινώσκει με ὁ πατήρ, κἀγὼ γινώ-
σκω τὸν πατέρα. καὶ τὴν ψυχήν
μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν 16
ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με
δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου
ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποί-
μνη, εἷς ποιμήν. διὰ τοῦτο ὁ πα- 17
τήρ με ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν
ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' 18
ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξ-
ουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξ-
ουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.
ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
τοῦ πατρός μου[t].

Σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν 19
τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους
τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ 20

[t] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 486–498: 498–513: 513–575.

JOANNIS X.

αὐτῶν· Δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαί-
21 νεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ἄλλοι
ἔλεγον· Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ
ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον
δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοί-
γειν;

SECTIO XXI.

Proximis Encæniis Hierosolymam revisit Jesus: quæ id quoque temporis acta sunt[u]. *A. D.* 29.

JOANNIS X. 22–39.

22 Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς
23 Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν· καὶ
Chisleu 29. περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ
Dec. 23. Fer. 1. ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος.
24 Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰου-
δαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ· Ἕως πότε
τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ
ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παῤῥησίᾳ.
25 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἶπον
ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε. τὰ ἔργα
ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
πατρός μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
26 ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε·
οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν
27 ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. τὰ πρό-
βατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει,
κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολου-
28 θοῦσί μοι. κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δί-
δωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται
εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει τις
29 αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. ὁ πατήρ
μου ὃς δέδωκέ μοι μείζων πάντων
ἐστί· καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου.
30 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν.
31 Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους
οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πολλὰ 32
καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πα-
τρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον
λιθάζετέ με; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ 33
οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Περὶ καλοῦ
ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ
βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ, ἄνθρωπος
ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπε- 34
κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἔστι
γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν·
Ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε; εἰ ἐκείνους 35
εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυ-
θῆναι ἡ γραφὴ, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε, 36
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον,
ὑμεῖς λέγετε· ὅτι βλασφημεῖς·
ὅτι εἶπον υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι; εἰ 37
οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου
μὴ πιστεύετέ μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν 38
ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πι-
στεύσατε· ἵνα γνῶτε, καὶ πιστεύ-
σητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ
ἐν αὐτῷ. ἐζήτουν οὖν πάλιν αὐτὸν 39
πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς
αὐτῶν.

[u] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 209, 210.

SECTIO XXII.

Hierosolymis digressus trans Jordanem abit; ubi plurimi prædicationis Joannis adhuc memores in eum credunt[x]. *A. D.* 29.

JOANNIS x. 40–42.

40 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ
Ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν
Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ
41 ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον
πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· Ὅτι
Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν
οὐδέν· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάν-
νης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. καὶ 42
ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐ-
τόν.

ost
ebeth 2.
ec. 25.
er. 3.

SECTIO XXIII.

Narratio de Lazaro; quem triduo mortuum quarto die ad vitam suscitat Jesus[y]. *A. D.* 30.

JOANNIS xi. 1–44.

ebeth 9.
nuarii 1.
er. 3.

1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος
ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μα-
ρίας, καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐ-
2 τῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα
τὸν Κύριον μύρῳ, καὶ ἐκμάξασα
τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐ-
τῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθέ-
3 νει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ
πρὸς αὐτὸν, λέγουσαι· Κύριε ἴδε,
4 ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Αὕτη ἡ ἀσθένεια
οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ
τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ
5 ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι᾽ αὐτῆς. ἠγάπα
δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν, καὶ τὴν
ἀδελφὴν αὐτῆς, καὶ τὸν Λάζα-
ρον.
6 Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ,
τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ
7 δύο ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο
λέγει τοῖς μαθηταῖς· Ἄγωμεν εἰς
8 τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν
αὐτῷ οἱ μαθηταί· Ῥαββὶ νῦν
ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι,
καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη 9
ὁ Ἰησοῦς· Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι
τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν
τῇ ἡμέρᾳ οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ
φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει.
ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ 10
προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν
ἐν αὐτῷ. ταῦτα εἶπε· καὶ μετὰ 11
τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φί-
λος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύ-
ομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον 12
οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Κύριε εἰ
κεκοίμηται σωθήσεται. εἰρήκει δὲ 13
ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ·
ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοι-
μήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. τότε οὖν 14
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παῤῥησίᾳ·
Λάζαρος ἀπέθανε· καὶ χαίρω δι᾽ 15
ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην
ἐκεῖ. ἀλλ᾽ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.
εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος 16
Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς· Ἀγω-

ebeth 11.
nuarii 3.
er. 5.

Ad diem
Tebeth 12.
Januarii 4.
Fer. 6.

ebeth 14.
nuarii 6.
er. 1.

[x] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 210. [y] Ibid. 210, 211.

Joannis xi.

μεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν
μετ' αὐτοῦ.

Tebeth 15. Januarii 7. Fer. 2.

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν
αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα
18 ἐν τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ Βηθανία
ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ
19 σταδίων δεκαπέντε. καὶ πολλοὶ
ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς
τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα
παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ
20 ἀδελφοῦ αὐτῶν. ἡ οὖν Μάρθα,
ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται,
ὑπήντησεν αὐτῷ, Μαρία δὲ ἐν τῷ
21 οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρ-
θα πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Κύριε εἰ ἦς
ὧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτε-
22 θνήκει. ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι
ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν δώσει
23 σοι ὁ Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς·
24 Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέ-
γει αὐτῷ Μάρθα· Οἶδα ὅτι ἀνα-
στήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει, ἐν τῇ
25 ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰη-
σοῦς· Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ
ζωή. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀπο-
26 θάνῃ ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ
πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ
εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο;
27 λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· ἐγὼ πε-
πίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ
υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον
ἐρχόμενος.

28 Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ
ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν
αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα· Ὁ διδά-
σκαλος πάρεστι, καὶ φωνεῖ σε.
29 ἐκείνη ὡς ἤκουσεν ἐγείρεται ταχὺ,
30 καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. οὔπω δὲ
ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην·
ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήν-
τησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰου- 31
δαῖοι, οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ
οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτὴν,
ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως
ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν
αὐτῇ, λέγοντες· Ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ
μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν 32
Μαρία, ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰη-
σοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν, ἔπεσεν εἰς
τοὺς πόδας αὐτοῦ, λέγουσα αὐτῷ·
Κύριε εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ
μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς 33
εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς
συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαί-
οντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι,
καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν· καὶ εἶπε· 34
Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν 35
αὐτῷ· Κύριε ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδά-
κρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ 36
Ἰουδαῖοι· Ἴδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν.
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Οὐκ ἠδύ- 37
νατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ
οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;

Ἰησοῦς οὖν, πάλιν ἐμβριμώ- 38
μενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ
μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ
λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει 39
ὁ Ἰησοῦς· Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει
αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος,
Μάρθα· Κύριε ἤδη ὄζει· τεταρ-
ταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ 40
Ἰησοῦς· Οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν
πιστεύσῃς ὄψει τὴν δόξαν τοῦ
Θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν 41
ὁ τεθνηκὼς κείμενος. ὁ δὲ Ἰησοῦς
ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε·
Πάτερ εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς

JOANNIS xi.

42 μου. ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ
μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον
τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πι-
στεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ
ἐκραύγασε· Λάζαρε δεῦρο ἔξω.
καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος 44
τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κει-
ρίαις· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ
περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς· Λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε
ὑπάγειν.

SECTIO XXIV.

Multorum fide per hoc miraculum confirmata, alii rem ad Pharisæos deferunt: quorum animis ad interficiendum Jesum cum maxime obstinatis, ipse in urbem Ephraïm concedit, ibique aliquamdiu commoratur. *A. D.* 30.

JOANNIS xi. 45–54.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων,
οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ
θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,
46 ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ
ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φα-
ρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποί-
ησεν ὁ Ἰησοῦς.
beth 16. 47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
nuarii 8. οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλε-
r. 3. γον· Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄν-
48 θρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν
ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πι-
στεύσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσον-
ται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν
49 καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἷς
δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχι-
ερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶ-
πεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδ-
50 έν· οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέ-
ρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ
ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυ- 51
τοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν
τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευ-
σεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνή-
σκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ 52
ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα
καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορ-
πισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. ἀπ' 53
ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβου-
λεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐ-
τόν.
Ἰησοῦς οὖν οὐκ ἔτι παῤῥησίᾳ 54
περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ
ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν
ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῒμ λε-
γομένην πόλιν· κἀκεῖ διέτριβε Post
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Tebeth 17.
Januarii 9.
Fer. 4.

SECTIO XXV.

Mox, appropinquante Pascha quarto, id est *ἀναλήψεως* suæ tempore, inde digressus Capernaumum versus per Samariam iter facit, ultimum Galilææ circuitum incepturus: quæ in itinere acciderint[z]. *A. D.* 30.

Lucæ ix. 51–62.

51 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῷ συμπληροῦ-
σθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως
αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς
Sebat 1. Jan. 23. Fer. 4. 52 Ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπέστειλεν ἀγ-
γέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ
πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην
Σαμαρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐ-
53 τῷ· καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν, ὅτι
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμε-
54 νον εἰς Ἱερουσαλήμ. ἰδόντες δὲ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ἰάκωβος καὶ
Ἰωάννης, εἶπον· Κύριε θέλεις εἴ-
πωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ ἀναλῶσαι αὐτοὺς, ὡς
55 καὶ Ἠλίας ἐποίησε; στραφεὶς δὲ
ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· Οὐκ
οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.
56 ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε
ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ
σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέ-
ραν κώμην.
57 Ἐγένετο δὲ, πορευομένων αὐ-
τῶν, ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέ τις πρὸς αὐ-
τόν· Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν
ἀπέρχῃ Κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ 58
Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς
ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
νοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφα-
λὴν κλίνῃ.
Εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον· Ἀκολού- 59
θει μοι. Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε ἐπί-
τρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θά-
ψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐ- 60
τῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄφες τοὺς νεκροὺς
θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ
ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ.
Εἶπε δὲ καὶ ἕτερος· Ἀκολου- 61
θήσω σοι Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπί-
τρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς
τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν 62
ὁ Ἰησοῦς· Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν
χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέ-
πων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

SECTIO XXVI.

E Capernaumo septuaginta discipulos, mandatis suis prius instructos, ubicunque ipse postea eos secuturus erat, binos ante se dimittit: et Capernaumi eorum reditum exspectat[a]. *A. D.* 30.

Lucæ x. 1–24.

Sebat 5. Jan. 27. Fer. 1. 1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύ-
ριος καὶ ἑτέρους, ἑβδομήκοντα· καὶ
ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ
προσώπου αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν

[z] Confer Dissertationes nostras Diss. xxxi. Vol. ii. 517 et seqq. Prolegomena. Cap. iv. Part i. 212.

[a] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 211–213.

LUCÆ X.

καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρ-
χεσθαι.
2 Ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτούς· Ὁ
μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται
ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου
τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἐρ-
γάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
3 ὑπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω
4 ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ
βαστάζετε βαλάντιον, μὴ πήραν,
μηδὲ ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ
5 τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ'
ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέ-
6 γετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ
ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ ὁ υἱὸς εἰρήνης,
ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνα-
7 κάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μέ-
νετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ
παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι· μὴ μετα-
8 βαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ
εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ
δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρα-
9 τιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς
ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐ-
τοῖς· ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασι-
10 λεία τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πό-
λιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας
11 αὐτῆς εἴπατε· καὶ τὸν κονιορτὸν,
τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πό-
λεως ὑμῶν, ἀπομασσόμεθα ὑμῖν.
πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
12 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Οὐαί σοι Χοραζὶν, οὐαί σοι 13
Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σι-
δῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις, αἱ γε-
νόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκ-
κῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι μετενό-
ησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνε- 14
κτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ
ὑμῖν. καὶ σὺ Καπερναοὺμ, ἡ ἕως 15
τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου
καταβιβασθήσῃ[b].

Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, 16
καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ
δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀπο-
στείλαντά με.

Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα 17 Adar 2. Feb. 22. Fer. 6.
μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· Κύριε καὶ
τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν
τῷ ὀνόματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς· 18
Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστρα-
πὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ, 19
δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πα-
τεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων,
καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ
ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδι-
κήσῃ. πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε 20
ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται·
χαίρετε δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ ὀνόματα
ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο 21
τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν·
Ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπ-
έκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ
συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ
νηπίοις· ναὶ ὁ πατὴρ, ὅτι οὕτως
ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.
καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς 22
εἶπε· Πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ

[b] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. v. Partem Secundam, 315 et sqq.

Lucæ x.

τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώ-
σκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πα-
τὴρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ
ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς
23 *ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς*
τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε·

Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, οἱ βλέ-
ποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, 24
ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς
ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε
καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκού-
ετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

SECTIO XXVII.

Legis perito cuidam, de vita æterna sciscitanti, respondet; mox et secundam parabolam ad mores pertinentem adnectit; eam scilicet quæ Samaritani cujusdam bonitatem exhibet[c]. *A. D.* 30.

Lucæ x. 25–37.

Adar 3. Feb. 23. Fer. 7.

25 *Καὶ ἰδοὺ, νομικός τις ἀνέστη,*
ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· Δι-
δάσκαλε τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον
26 *κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐ-*
τόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται;
27 *πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκρι-*
θεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις Κύριον
τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας
σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν
28 *πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ*
αὐτῷ· Ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο
ποίει, καὶ ζήσῃ.
29 *Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν*
εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς
30 *ἐστί μου πλησίον; ὑπολαβὼν δὲ*
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄνθρωπός τις
κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς
Ἱεριχὼ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν· οἳ
καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς
ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμι-
31 *θανῆ τυγχάνοντα. κατὰ συγκυ-*
ρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν

τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ ἰδὼν αὐτὸν
ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ λευί- 32
της, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον,
ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν.
Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε 33
κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγ-
χνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδη- 34
σε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων
ἔλαιον καὶ οἶνον. ἐπιβιβάσας δὲ
αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν
αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμε-
λήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον 35
ἐξελθὼν ἐκβαλὼν δύο δηνάρια
ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι
ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ, ἐν τῷ
ἐπανέρχεσθαί με, ἀποδώσω σοι.
τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ 36
σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπε-
σόντος εἰς τοὺς λῃστάς; ὁ δὲ εἶ- 37
πεν· Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ'
αὐτοῦ. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

[c] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 1–39: 39–50: 50–70. Prolegomena. Cap. iv. Part. i. 213.

SECTIO XXVIII.

Susceptum iter peragens apud Martham devertitur: quid illic actum sit[c]. *A. D.* 30.

Lucæ x. 38–42.

38 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῷ πορεύεσθαι
αὐτοὺς, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώ-
μην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι
Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν
39 οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ
καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ παρα-
καθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ
40 Ἰησοῦ ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ
δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολ-
λὴν διακονίαν. ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε·
Κύριε οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή
μου μόνην με κατέλιπε διακονεῖν;
εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλά-
βηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ 41
ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα Μάρθα μερι-
μνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά·
ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Μαρία δὲ 42
τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις
οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ᾽ αὐτῆς.

SECTIO XXIX.

Discipulo cuidam precandi formulam præscribit; mox et alia ad precationem pertinentia subjungit. *A. D.* 30.

Lucæ xi. 1–13.

1 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν
ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς
ἐπαύσατο εἶπέ τις τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε δίδαξον
ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ
Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς
2 αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ὅταν
προσεύχησθε λέγετε· πάτερ ἡμῶν,
ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ
ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία
σου·[d] γενηθήτω τὸ θέλημά σου
3 ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν
ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου
ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν·[e] καὶ ἄφες
4 ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ
αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι
ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς
πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ
τοῦ πονηροῦ.
Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Τίς ἐξ 5
ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται
πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ
αὐτῷ· φίλε χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρ-
τους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο 6
ἐξ ὁδοῦ πρὸς μὲ, καὶ οὐκ ἔχω ὃ
παραθήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν 7
ἀποκριθεὶς εἴπῃ· μή μοι κόπους
πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται,
καὶ τὰ παιδία μου μετ᾽ ἐμοῦ εἰς
τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀνα-
στὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ 8
καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ

[c] Confer Diss. xxxii. Vol. ii. 545. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 213.

[d] Vide Expositionem Parabolarum, Vol. i. Cap. xii. Partem i. 254.

[e] Cf. Dissertationes nostras, Diss. xxiii. Partem Tertiam, Vol. ii. 301, notam.

LUCÆ xi.

τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διά γε τὴν
ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει
9 αὐτῷ ὅσων χρῄζει. κἀγὼ ὑμῖν
λέγω· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑ-
μῖν, ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε, κρού-
10 ετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζη-
τῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι
11 ἀνοιγήσεται. τίνα δὲ ὑμῶν, τὸν
πατέρα, αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον;
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ καὶ
ἰχθὺν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπι-
δώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ 12
ᾠὸν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;
εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὑπάρχοντες, 13
οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς
τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πα-
τὴρ, ὁ ἐξ οὐρανοῦ, δώσει πνεῦμα
ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

SECTIO XXX.

Ejecto dæmonio, quod mutum erat, cum nonnulli miraculum elevarent, alii signum de cælo flagitarent, utrisque suo ordine respondet Jesus[f]. *A. D.* 30.

LUCÆ xi. 14–36.

Adar 18. Mar. 10. Fer. 1.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον,
καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ,
τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλη-
σεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ
15 ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον·
Ἐν Βεελζεβοὺλ, ἄρχοντι τῶν δαι-
μονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.
16 ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον
παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.
17 Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανο-
ήματα εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασι-
λεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα
ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον
18 πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ'
ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσε-
ται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε
ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ
19 δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζε-
βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ
υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι;
διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσον-
ται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκ- 20
βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος 21
φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλὴν, ἐν
εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.
ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπ- 22
ελθὼν νικήσῃ αὐτὸν, τὴν παν-
οπλίαν αὐτοῦ αἴρει, ἐφ' ᾗ ἐπεποί-
θει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδω-
σιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ 23
ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει.
Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα 24
ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-
χεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν
ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον λέ-

[f] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxiii. Vol. ii. 580. Proleg. Cap. iv. Part. i. 213, 214.

Lucæ xi.

γει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
25 μου ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν
εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκο-
26 σμημένον. τότε πορεύεται, καὶ
παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύ-
ματα, πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσ-
ελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνε-
ται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεί-
νου χείρονα τῶν πρώτων.

27 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν
ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν
ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακα-
ρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ
28 μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ
εἶπε· Μενοῦνγε μακάριοι οἱ ἀκού-
οντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ
φυλάσσοντες αὐτόν.

29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζομένων
ἤρξατο λέγειν· Ἡ γενεὰ αὕτη πο-
νηρά ἐστι· σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ
σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ
τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.
30 καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον
τοῖς Νινευΐταις, οὕτως ἔσται καὶ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ
31 ταύτῃ. βασίλισσα νότου ἐγερθή-
σεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀν-
δρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατα-
κρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν
περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σο-
φίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ, πλεῖον
Σολομῶντος ὧδε. ἄνδρες Νινευῒ 32
ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρι-
νοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς
τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ, πλεῖον
Ἰωνᾶ ὧδε.

Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας εἰς 33
κρυπτὸν τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν
μόδιον, ἀλλὰ ἐπὶ τὴν λυχνίαν· ἵνα
οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέ-
πωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός 34
ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ὅταν οὖν ὁ
ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον
τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν·
ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά
σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ 35
φῶς, τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐστίν. εἰ 36
οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινὸν,
μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινὸν, ἔσται
φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος
τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

SECTIO XXXI.

Inter loquendum a Pharisæo quodam ad prandium invitatus illotis manibus accumbit; quod cum ille vitio ei verteret Pharisæos graviter objurgat Jesus. *A. D.* 30.

Lucæ xi. 37–54.

ar 18. 37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἠρώτα αὐ-
ır. 10.
r. 1. τὸν Φαρισαῖός τις ὅπως ἀριστήσῃ
παρ᾽ αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπε-
38 σεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύ-
μασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη
πρὸ τοῦ ἀρίστου.

Εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· 39
Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν

LUCÆ xi.

τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος
καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν
40 γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄ-
φρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξ-
ωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε;
41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύ-
νην, καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν
42 ἐστιν. ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φα-
ρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύ-
οσμον, καὶ τὸ πήγανον, καὶ πᾶν
λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρί-
σιν, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ·
ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ
43 ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαί-
οις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθ-
εδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ
τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.
44 οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρι-
σαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ
μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρω-
ποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ
οἴδασιν.

45 Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν
λέγει αὐτῷ· Διδάσκαλε ταῦτα λέ-
46 γων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε·
Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι
φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία
δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν
δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε
47 τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰ-
κοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφη-
τῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέ-
κτειναν αὐτούς. ἄρα μαρτυρεῖτε 48
καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν
πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν
ἀπέκτειναν αὐτοὺς, ὑμεῖς δὲ οἰκο-
δομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. διὰ 49
τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν·
ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας,
καὶ ἀποστόλους· καὶ ἐξ αὐτῶν
ἀποκτενοῦσι καὶ ἐκδιώξουσιν· ἵνα 50
ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν
προφητῶν, τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ
καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τῆς γενεᾶς
ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ 51
ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου, τοῦ
ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστη-
ρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν,
ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύ-
της[e]. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι 52
ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως·
αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσ-
ερχομένους ἐκωλύσατε[f].

Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς 53
αὐτοὺς, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ
οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν, καὶ
ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειό-
νων· ἐνεδρεύοντες αὐτὸν, καὶ ζη- 54
τοῦντες θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στό-
ματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσωσιν
αὐτοῦ.

[e] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. ii. 520–526, notam.
[f] Ibid. Vol. iv. 296–316, nota. iii. 552–562, nota.

SECTIO XXXII.

Collecta interea multitudine ingenti, cum discipulos suos tum plebem multo et vario sermone alloquitur: quicum tres parabolas etiam contexit—primam, de divite ac stulto morte nec opinanti oppresso, ad mores pertinentem; secundam et tertiam sublimioris sensus, hanc de dispensatore, patrefamilias absente, ipsius personam in familiam sustinente; illam de famulis, domino absente, vigilum loco constitutis[g]. *A. D.* 30.

LUCÆ xii. 1–59.

dar 18. ar. 10. er. 1.

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν
μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε κατα-
πατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον·
Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπό-
2 κρισις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμ-
μένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθή-
σεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθή-
3 σεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ
εἴπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται,
καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν
τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ
4 τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς
φίλοις μου· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν
ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ
ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν
5 τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα
φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν, μετὰ τὸ
ἀποκτεῖναι, ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμ-
βαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναὶ λέγω
6 ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ
πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσα-
ρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ
ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ
7 Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς
κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται.
μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε. λέγω δὲ ὑμῖν, 8
πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν
αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ
Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώ- 9
πιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθή-
σεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ
Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς 10
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀφεθή-
σεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον
Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφε-
θήσεται. ὅταν δὲ προσφέρωσιν 11
ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς
ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ με-
ριμνᾶτέ πως ἢ τί ἀπολογήσησθε,
ἢ τί εἴπητε· τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα 12
διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ
δεῖ εἰπεῖν[h].

Εἶπε δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· 13
Διδάσκαλε εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου
μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρο-
νομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄν- 14
θρωπε τίς με κατέστησε δικαστὴν

[g] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxiv. Vol. iii. 1. Vide etiam Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 71–133: 133–157: 158–279: 280–335.
[h] Ibid. Vol. iv. 291.

LUCÆ xii.

15 ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ
πρὸς αὐτούς· Ὁρᾶτε καὶ φυλάσ-
σεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· ὅτι
οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ
αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
16 αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς
αὐτοὺς, λέγων· Ἀνθρώπου τινὸς
17 πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. καὶ
διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Τί
ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω
18 τοὺς καρπούς μου. καὶ εἶπε·
Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς
ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδο-
μήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα
τὰ γεννήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθά
19 μου. καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ
ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς
ἔτη πολλά· ἀναπαύου· φάγε, πίε,
20 εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός·
Ἄφρων ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυ-
χήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ
21 δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται; οὕτως
ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς
Θεὸν πλουτῶν.

22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ· Διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ
μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φά-
γητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύ-
23 σησθε. ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς
τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύμα-
24 τος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας,
ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζου-
σιν· οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖον οὐδὲ
ἀποθήκη· καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐ-
τούς. πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς δια-
25 φέρετε τῶν πετεινῶν. τίς δὲ ἐξ
ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖ-
ναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
26 ἕνα; εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύ-
νασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν με-
ριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα 27
πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει·
λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομῶν ἐν
πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο
ὡς ἓν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον, 28
ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα καὶ
αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον,
ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ
μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι. καὶ 29
ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἢ τί
πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. ταῦτα 30
γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου
ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν
ὅτι χρῄζετε τούτων. πλὴν ζητεῖτε 31
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα
πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον· 32
ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦ-
ναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. πωλή- 33
σατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ
δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυ-
τοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα,
θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει,
οὐδὲ σὴς διαφθείρει. ὅπου γάρ 34
ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ καὶ ἡ
καρδία ὑμῶν ἔσται.

Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες 35
περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι και-
όμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώ- 36
ποις προσδεχομένοις τὸν κύριον
ἑαυτῶν πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν
γάμων· ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαν-
τος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μα- 37
κάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν
ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται,
καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελ-

38 θὼν διακονήσει αὐτοῖς. καὶ ἐὰν
ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ
ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ
οὕτω, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι
39 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι,
εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ
ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν
ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυγῆναι
40 τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς οὖν
γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δό-
κεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρ-
χεται.

41 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε
πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην
42 λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας; εἶπε
δὲ ὁ Κύριος· Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πι-
στὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν
καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θερα-
πείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ
43 τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦ-
λος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος
αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.
44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι
τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει
45 αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρο-
νίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι· καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ
τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πί-
46 νειν καὶ μεθύσκεσθαι· ἥξει ὁ κύ-
ριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ
ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ
γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν,
καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπί-
στων θήσει.

47 Ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος, ὁ γνοὺς
τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ
μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς
τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολ-
λάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ 48
ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας.
παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ πολὺ ζη-
τηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρ-
έθεντο πολὺ περισσότερον αἰτή-
σουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν· 49
καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βά- 50
πτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ
πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ;
δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην 51
δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ, λέγω ὑμῖν,
ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ 52
ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ
διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶ
καὶ δύο ἐπὶ τρισί. διαμερισθή- 53
σεται πατὴρ ἐφ' υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ
πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ θυ-
γάτηρ ἐπὶ μητρί· πενθερὰ ἐπὶ τὴν
νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν
πενθερὰν αὐτῆς.

Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· 54
Ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλ-
λουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέ-
γετε· ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γί-
νεται οὕτω. καὶ ὅταν νότον πνέ- 55
οντα, λέγετε· ὅτι καύσων ἔσται·
καὶ γίνεται. ὑποκριταὶ, τὸ πρόσ- 56
ωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴ-
δατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν
τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;

Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε 57
τὸ δίκαιον; ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ 58
τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα,
ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλ-
λάχθαι ἀπ' αὐτοῦ· μήποτε κατα-
σύρῃ σε πρὸς τὸν κρίτην, καὶ ὁ

LUCÆ xii.

κριτὴς σε παραδῷ τῷ πράκτορι,
καὶ ὁ πράκτωρ σε βάλλῃ εἰς φυ-
59 λακήν. λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς
ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον
λεπτὸν ἀποδῷς.

SECTIO XXXIII.

Annuntiata Galilæorum clade, quos inter sacra facienda Pilatus nuperrime occiderat, eorum exemplo tum alio sermone, tum parabola de ficu in vinea plantata, et per triennium nihil ferente, superstites admonet[h]. *A. D.* 30.

LUCÆ xiii. 1–9.

Adar 18. Mar. 10. Fer. 1.
1 Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ
καιρῷ, ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ
τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πι-
Adar 14. Mar. 6. Fer. 4.
λάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐ-
2 τῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλι-
λαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάν-
τας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι
3 τοιαῦτα πεπόνθασιν; οὐχὶ, λέγω
ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε
4 πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. ἢ
ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ, ἐφ' οὓς
ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, δοκεῖτε
ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ
πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦν-
5 τας ἐν Ἱερουσαλήμ; οὐχὶ, λέγω
ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε
πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε.
Ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παρα- 6
βολήν· Συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμ-
πελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην. καὶ
ἦλθε καρπὸν ζητῶν ἐν αὐτῇ· καὶ
οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμ- 7
πελουργόν· Ἰδοὺ, τρία ἔτη ἔρχο-
μαι, ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ
ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον
αὐτήν· ἱνατί καὶ τὴν γῆν καταρ-
γεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· 8
Κύριε ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ
ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν,
καὶ βάλω κοπρίαν. κἂν μὲν ποιήσῃ 9
καρπόν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον
ἐκκόψεις αὐτήν.

SECTIO XXXIV.

Feminam quandam, quæ per octodecim annos infirmitate corporis gravata erat, sabbato erigit; idque factum contra synagogæ rectorem defendit[i]. *A. D.* 30.

LUCÆ xiii. 10–17.

Adar 24. Mar. 16. Fer. 7.
10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν
συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι.
καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἦν, πνεῦμα ἔχουσα 11
ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ

[h] Cf. Dissertationes nostras, Diss. xxxv. Vol. iii. 26. et Parabolarum Expositionem. Vol. iii. 336–356: 356–364: 365–400. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 213, 214.

[i] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 214.

Lucæ xiii.

ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη
12 ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν
δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε,
καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι ἀπολέλυ-
13 σαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέ-
θηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παρα-
χρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν
Θεόν.
14 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγω-
γος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ
ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ
ὄχλῳ· Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ
ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχό-
μενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ
15 ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη
οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν·
Ὑποκριτὰ ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαβ-
βάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ, ἢ
τὸν ὄνον, ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ
ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δὲ, θυ- 16
γατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν
ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη,
οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ
τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῃ- 17
σχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι
αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν
ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινο-
μένοις ὑπ' αὐτοῦ.

SECTIO XXXV.

Parabolam de grano sinapis, et de fermento, utramque ad regni mysteria pertinentem, repetit[k]. *A. D.* 30.

Lucæ xiii. 18–21.

ar 24. ar. 16. er. 7.

18 Ἔλεγε δέ· Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ τίνι
19 ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ
σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ. καὶ
ηὔξησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον
μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐ-
τοῦ.
Καὶ πάλιν εἶπε· Τίνι ὁμοιώσω 20
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία 21
ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέ-
κρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως
οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

SECTIO XXXVI.

Hierosolymam versus adhuc iter faciens interrogationi, an pauci qui sint salvandi, parabolice respondet[l]. *A. D.* 30.

Lucæ xiii. 22–30.

ar 28. ar. 20. er. 4.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις
καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ πορείαν
ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.
Εἶπε δέ τις αὐτῷ· Κύριε εἰ 23
ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπε
πρὸς αὐτούς· Ἀγωνίζεσθε εἰσελ- 24

[k] Harum Parabolarum interpretationem vide, prioris apud Parabolas nostras, Vol. ii. 151–184: posterioris, Ibid. 185–214.

[l] Cf. Parab. Exposit. Vol. iii. 449 et sqq. Proleg. Cap. iv. Part. i. 214.

LUCÆ xiii.

θεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι
πολλοὶ, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν
εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν.
25 ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπό-
της, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ
ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν
τὴν θύραν, λέγοντες· κύριε κύ-
ριε ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς
ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν
26 ἐστέ· τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφά-
γομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν,
καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδί-
27 δαξας. καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ
οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε
ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς
ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, 28
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν
ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακὼβ, καὶ πάντας τοὺς προφήτας,
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς
δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. καὶ ἥξου- 29
σιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν,
καὶ ἀπὸ βοῤῥᾶ καὶ νότου, καὶ
ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχα- 30
τοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶ
πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι[l].

SECTIO XXXVII.

Eodem die a Pharisæis quibusdam, ut de finibus Herodis Tetrarchæ exiret admonitus, quid responderit. *A. D* 30.

LUCÆ xiii. 31–35.

Adar 28. Mar. 20. Fer. 4.

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν
τινες, Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ·
Ἔξελθε, καὶ πορεύου ἐντεῦθεν·
ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι.
32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἴ-
πατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ· ἰδοὺ, ἐκ-
βάλλω δαιμόνια, καὶ ἰάσεις ἐπι-
τελῶ, σήμερον καὶ αὔριον· καὶ τῇ
33 τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με
σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχο-
μένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ ἐνδέ-
χεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω
Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλὴμ Ἱερου- 34
σαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προ-
φήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπε-
σταλμένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις
ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου,
ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσ-
σιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας· καὶ οὐκ
ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ 35
οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἀμὴν δὲ λέγω
ὑμῖν, ὅτι οὐ μή με ἴδητε ἕως ἂν
ἥξῃ ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου[m].

[l] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. iv. 386, notam.
[m] Ibid. Vol. i. Cap. xii. 171 et sqq.

SECTIO XXXVIII.

Apud rectorem quendam, eundemque Pharisæum, dum sabbato panem comederet, hydropicum sanat[n]. *A. D.* 30.

LUCÆ xiv. 1–6.

isan 1. 1 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν
artii 23. εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων, τῶν
er. 7. eridie. Φαρισαίων, σαββάτῳ φαγεῖν ἄρ-
τον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρού-
2 μενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός
τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
3 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς
τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους, λέ-
γων· Εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θε-
ραπεύειν; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ 4
ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν, καὶ
ἀπέλυσε. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς 5
αὐτοὺς εἶπε· Τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ
βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, καὶ
οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν, ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ 6
ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ
πρὸς ταῦτα.

SECTIO XXXIX.

Mox ad convivas, deinde ad hospitem suum, sermonem convertit, singulis pro re nata admonitis: postremo, occasione oblata, parabolam ad regni mysteria pertinentem subjicit; eam scilicet quæ de convivis agit, ad cœnam suo tempore, prout ipsi futurum spoponderant, præsto adesse detrectantibus. *A. D.* 30.

LUCÆ xiv. 7–24.

isan 1. 7 Ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλη-
artii 23. r. 7. μένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς
eridie. τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέ-
8 γων πρὸς αὐτούς· Ὅταν κληθῇς
ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλι-
θῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε
ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ'
9 αὐτοῦ· καὶ ἐλθὼν ὁ σε καὶ αὐτὸν
καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τό-
πον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης
10 τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ'
ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσον
εἰς τὸν ἔσχατον τόπον· ἵνα ὅταν
ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε εἴπῃ σοι·
φίλε προσανάβηθι ἀνώτερον. τότε
ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συν-
ανακειμένων σοι· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν 11
ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ τα-
πεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐ- 12
τόν· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖ-
πνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου,
μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς
συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας
πλουσίους· μήποτε καὶ αὐτοί σε
ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηταί σοι
ἀνταπόδομα. ἀλλ' ὅταν ποιῇς δο- 13
χὴν κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους,
χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ μακάριος 14
ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦ-
ναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι
ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων[o].

[n] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 214.

[o] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Partem i. 178 et seqq.

LUCÆ xiv.

15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακει-
μένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· Μακά-
ριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασι-
16 λείᾳ τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·
Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον
17 μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς. καὶ
ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ
ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κε-
κλημένοις· Ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕ-
18 τοιμά ἐστι πάντα. καὶ ἤρξαντο
ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ
πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἀγρὸν ἠγό-
ρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν
καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε ἔχε με
19 παρῃτημένον. καὶ ἕτερος εἶπε·
Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ
πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρω-
20 τῶ σε ἔχε με παρῃτημένον. καὶ
ἕτερος εἶπε· Γυναῖκα ἔγημα, καὶ
διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ 21
παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος
ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα.
τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε
τῷ δούλῳ αὐτοῦ· Ἔξελθε ταχέως
εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς
πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀνα-
πήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς
εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δοῦ- 22
λος· Κύριε γέγονεν ὡς ἐπέταξας,
καὶ ἔτι τόπος ἐστί. καὶ εἶπεν ὁ 23
κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· Ἔξελθε
εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, καὶ
ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμι-
σθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, 24
ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν
κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δεί-
πνου[p].

SECTIO XL.

Multitudinem, quæ secum iter faciebat, quid ad se sequendum necesse sit admonet[q]. *A. D.* 30.

LUCÆ xiv. 25–35.

Nisan 2. Martii 24. Fer. 1.

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι
πολλοί. καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς
26 αὐτούς· Εἴ τις ἔρχεται πρὸς μὲ,
καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ
καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα
καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ τὰς ἀδελφὰς, ἔτι δὲ καὶ τὴν
ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναταί μου
27 μαθητὴς εἶναι. καὶ ὅστις οὐ βα-
στάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρ-
χεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου
28 εἶναι μαθητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν,
θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ
πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δα-
πάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτι-
σμόν; ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ 29
θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτε-
λέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρ-
ξωνται ἐμπαίζειν αὐτῷ, λέγοντες· 30
ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰ-
κοδομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέ-
σαι. ἢ τίς βασιλεὺς, πορευόμενος 31
συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πό-
λεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βου-
λεύεται εἰ δυνατός ἐστιν, ἐν δέκα
χιλιάσιν, ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴ-

[p] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 401–438: 438–467: 467–491.
[q] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 214, 215.

LUCÆ xiv.

κοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐ-
32 τόν ; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόῤῥω
ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρω-
33 τᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν
πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται
πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ
δύναταί μου εἶναι μαθητής.

Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ 34
ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσε-
ται ; οὔτε εἰς γῆν, οὔτε εἰς κοπρί- 35
αν, εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλου-
σιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν
ἀκουέτω.

SECTIO XLI.

Scribas et Pharisæos, cum indignarentur quod publicanos et peccatores exciperet, et convivas etiam adhiberet, gravibus argumentis refellit. *A. D.* 30.

LUCÆ XV. 1–10.

isan 2. artii 24. r. 1.

1 Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάν-
τες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ,
2 ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον
οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς,
λέγοντες· Ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς
προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐ-
τοῖς.
3 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παρα-
4 βολὴν ταύτην, λέγων· Τίς ἄν-
θρωπος ἐξ ὑμῶν, ἔχων ἑκατὸν
πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐ-
τῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐννενηκον-
ταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύε-
ται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὕρῃ
5 αὐτό ; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ
6 τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων. καὶ
ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ
τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας,
λέγων αὐτοῖς· Συγχάρητέ μοι, ὅτι
εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολω-
λός. λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ 7
ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρ-
τωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐννενη-
κονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ
χρείαν ἔχουσι μετανοίας. ἢ τίς 8
γυνὴ, δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν
ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει
λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ
ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ ;
καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φί- 9
λας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα·
Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν
δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω 10
ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν
ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρ-
τωλῷ μετανοοῦντι[r].

[r] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. ii. 332, iii. 558 et sqq. notam.

SECTIO XLII.

Inde ad parabolam pulcherriman, eandemque regni mysteria adumbrantem, transit: quæ scilicet e duobus ejusdem patris filiis, majore et minore natu, minore paternæ domui in tempus amisso, deinde feliciter restituto, quid majori acciderit ostendit[s], *A. D.* 30.

LUCÆ XV. 11–32.

Nisan 2. Martii 24. Fer. 1.

11 Εἶπε δέ· Ἄνθρωπός τις εἶχε
12 δύο υἱούς. καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος
αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ δός μοι
τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας.
13 καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ
μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν
ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμη-
σεν εἰς χώραν μακράν· καὶ ἐκεῖ
διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν
14 ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ
πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ
τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρ-
15 ξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς
ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς
χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν
εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν
16 χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν
κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων
ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς
ἐδίδου αὐτῷ.

17 Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε·
Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου
περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ
18 ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι
πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ
αὐτῷ· πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐ-
19 ρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ-
έτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου·
ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων
20 σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν
πατέρα ἑαυτοῦ.

Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχον-
τος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ·
καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν
ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ 21
αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ ἥμαρτον εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ
οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός
σου. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς 22
δούλους αὐτοῦ· Ἐξενέγκατε τὴν
στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε
αὐτὸν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς
τοὺς πόδας. καὶ ἐνέγκαντες τὸν 23
μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ
φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος 24
ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε,
καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη. καὶ
ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύ- 25
τερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος
ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ ἤκουσε συμφω-
νίας καὶ χορῶν. καὶ προσκαλε- 26
σάμενος ἕνα τῶν παίδων αὐτοῦ
ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. ὁ δὲ 27
εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι ὁ ἀδελφός σου
ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν
μόσχον τὸν σιτευτὸν ὅτι ὑγιαί-
νοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη 28
δὲ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν.

Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν
παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκρι- 29
θεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδοὺ, τοσαῦτα

[s] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 492–529 : 529–567 : 567–604.

LUCÆ XV.

ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐν-
τολήν σου παρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐ-
δέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ
30 τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ
ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγών
σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν,
ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σι-
τευτόν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον 31
σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάν-
τα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν. εὐφρανθῆ- 32
ναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀ-
δελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ
ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ
εὑρέθη.

SECTIO XLIII.

Eidem parabolæ duas alias, utramque ad mores pertinentem, adnectit; priorem quæ Mamonæ iniquitatis, id est divitiarum, rectum usum docet; posteriorem quæ, quid ex abusu ejus metuendum sit, declarat: hoc divitis et Lazari, illud dispensatoris, a ministerii sui jactura arte quadam præcaventis, exemplo confirmatum. Pharisæos doctrinæ hujusce novitatem ludibrio habentes acriter reprehendit[t]. *A. D.* 30.

LUCÆ xvi. 1–31.

Nisan 2. Mar. 24. Fer. 1.

1 Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς αὐτοῦ· Ἄνθρωπός τις ἦν
πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον. καὶ
οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορ-
2 πίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ
φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Τί
τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος
τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ
3 γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε
δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποι-
ήσω; ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται
τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ· σκά-
πτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύ-
4 νομαι. ἔγνων τί ποιήσω· ἵνα
ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας
δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.
5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον
τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυ-
τοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ· Πόσον
6 ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶ-
πεν· Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ
εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σου τὸ γράμμα,
καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεν-
τήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε· Σὺ 7
δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν·
Ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει
αὐτῷ· Δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ
γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπήνε- 8
σεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς
ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν·
ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρο-
νιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φω-
τὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν
εἰσι.
Κἀγὼ ὑμῖν λέγω· ποιήσατε 9
ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς
ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπητε δέξων-
ται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.
ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολ- 10
λῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ἐλα-

[t] De hisce Parabolis vide Parabolarum Expositionem nostram, de priore, Vol. iv. 1–36: 36–64: 64–102: de posteriore, ibid. 103–116: 116–173.

LUCÆ xvi.

χίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδι-
11 κός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ
μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
12 ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ
εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ
ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν
13 δώσει; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν
ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγα-
πήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ
ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε
Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

14 Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ
Φαρισαῖοι, φιλάργυροι ὑπάρχον-
15 τες· καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ
εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐστε οἱ δι-
καιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν
ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει
τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀν-
θρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώ-
πιον τοῦ Θεοῦ ἐστιν.

16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως
Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς
17 εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον
δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κε-
ραίαν πεσεῖν.

18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοι-
χεύει· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην
ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει[u].

19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος,
καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ
βύσσον, εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέ-
20 ραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ἦν
ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο
πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, ἡλκω-
μένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι 21
ἀπὸ τῶν ψιχίων, τῶν πιπτόντων
ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου·
ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέ-
λειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο 22
δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ
ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγ-
γέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβ-
ραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλού-
σιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ 23
ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ,
ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν
Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λά-
ζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ 24
αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβ-
ραὰμ ἐλέησόν με, καὶ πέμψον
Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ
δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ κατα-
ψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυ-
νῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε 25
δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον μνήσθητι
ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου
ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως
τὰ κακά· νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται,
σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τού- 26
τοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα
μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες
διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ
δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς
ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· Ἐρωτῶ 27
οὖν σε πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν
εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω 28
γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως δια-
μαρτύρηται αὐτοῖς· ἵνα μὴ καὶ αὐ-
τοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον
τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβρα- 29
άμ· Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προ-
φήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ 30

[u] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iv. 116–120. notam.

Lucæ xvi.

εἶπεν· Οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ'
ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς
31 αὐτοὺς μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐ-
τῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφη-
τῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ
νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

SECTIO XLIV.

Cum ipse de scandalis, mox et de injuriis condonandis, ad discipulos disssereret, Apostoli fidei, id est miracula patrandi facultatis, incrementum petunt: quid ille responderit[x]. *A. D.* 30.

Lucæ xvii. 1–10.

Nisan 3. Mar. 25. Fer. 2.

1 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς·
Ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ
σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται.
2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς
περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐ-
τοῦ, καὶ ἔῤῥιπται εἰς τὴν θάλασ-
σαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν
3 μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυ-
τοῖς. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ
ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ·
καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ.
4 καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρ-
τῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας
ἐπιστρέψῃ ἐπὶ σὲ, λέγων· μετα-
νοῶ· ἀφήσεις αὐτῷ[y].
5 Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυ-
6 ρίῳ· Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε
δὲ ὁ Κύριος· Εἰ εἴχετε πίστιν ὡς
κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ
συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι, καὶ
φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ
ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν[z]. τίς δὲ ἐξ 7
ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ
ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ
ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως· παρελθὼν
ἀνάπεσαι; ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· 8
ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περι-
ζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω
καὶ πίω· καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι
καὶ πίεσαι σύ; μὴ χάριν ἔχει τῷ 9
δούλῳ ἐκείνῳ ὅτι ἐποίησε τὰ δια-
ταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ. οὕτω 10
καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα
τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε· ὅτι
δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὅτι ὁ ὠφεί-
λομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

SECTIO XLV.

Leprosi decem, quorum unus Samaritanus erat, sanantur[a]. *A. D.* 30.

Lucæ xvii. 11–19.

Nisan 4. Mar. 26. Fer. 3.

11 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ πορεύεσθαι
αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς
διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ
Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐ- 12
τοῦ εἴς τινα κώμην ἀπήντησαν
αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστη-

[x] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 215.
[y] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. ii. 378, et sqq.
[z] Cf. ad Parabolarum Expositionem, Vol. ii. 161, et sqq.
[a] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 215, 216.

LUCÆ xvii.

13 σαν πόῤῥωθεν. καὶ αὐτοὶ ἦραν
φωνὴν, λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστά-
14 τα ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν
αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε
ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο,
ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρί-
15 σθησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι
ἰάθη ὑπέστρεψε, μετὰ φωνῆς με-
16 γάλης δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς
πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ·
καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης. ἀποκρι- 17
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ
δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα
ποῦ; οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέ- 18
ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ
μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος. καὶ εἶπεν 19
αὐτῷ· Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πί-
στις σου σέσωκέ σε.

SECTIO XLVI.

Jesus e Galilæa in Peræam transit[b]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xix. 1, 2.

1 Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ
Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,
Nisan 4. Mar. 26. Fer. 3. μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας,
καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοὶ,
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

MARCI x. 1.

Κἀκεῖθεν ἀναστὰς 1
ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.
καὶ συμπορεύονται πάλιν
ὄχλοι πρὸς αὐτὸν,
καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν
αὐτούς.

SECTIO XLVII.

Pharisæis percunctantibus ecquando regnum Dei adveniret quomodo responderit: deinde, ad discipulos oratione conversa, quid ad prophetiam de monte Oliveti postea pronuntiatam proluserit[c]. *A. D.* 30.

LUCÆ xvii. 20–36.

Nisan 5. Mar. 27. Fer. 4.
20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρι-
σαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ
εἶπεν· Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως·
οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ 21
ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ, ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.

[b] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxi. Vol. ii. ad pag. 540. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 216.
[c] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iv. 174–212.

Lucæ xvii.

22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς·
Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμή-
σετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ
23 ὄψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ
ὧδε, ἤ, ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθητε
24 μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ
ἀστραπὴ, ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς
ὑπ᾿ οὐρανὸν, εἰς τὴν ὑπ᾿ οὐρανὸν
λάμπει, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.
25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γε-
26 νεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο
ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως
ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ
27 τοῦ ἀνθρώπου. ἤσθιον, ἔπινον,
ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς
ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κι-
βωτὸν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμός,
28 καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως
καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις
Λώτ. ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον,
ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν·
ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σο- 29
δόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ᾿
οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς 30
τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν 31
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ
δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν
τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά·
καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπι-
στρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημο- 32
νεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ὃς ἐὰν 33
ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι
ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπο-
λέσῃ αὐτὴν ζωογονήσει αὐτήν.
λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσον- 34
ται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἷς πα-
ραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφε-
θήσεται. δύο ἔσονται ἀλήθουσαι 35
ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία παραληφθή-
σεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται.
καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· 36
Ποῦ Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·
Ὅπου τὸ σῶμα ἐκεῖ συναχθήσον-
ται οἱ ἀετοί.

SECTIO XLVIII.

Ad eundem finem, et pro iisdem personis, parabolam quoque adjungit; viduæ scilicet et judicis iniqui; quo meræ in orando perseverantiæ efficacitas declareturd. *A. D.* 30.

Lucæ xviii. 1–8.

isan 5. 1 Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐ-
Mar. 27. τοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσ-
er. 4. 2 εύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν, λέγων·
Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει, τὸν
Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρω-
3 πον μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ
ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ· καὶ ἤρχετο
πρὸς αὐτὸν, λέγουσα· Ἐκδίκησόν
με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. καὶ 4
οὐκ ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ
δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Εἰ καὶ
τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ ἄνθρω-
πον οὐκ ἐντρέπομαι, διά γε τὸ 5
παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν

[d] Vide Parabolarum Expositionem, iv. 213–241.

LUCÆ xviii.

ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν· ἵνα μὴ
εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.
6 εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Ἀκούσατε τί ὁ
7 κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει. ὁ δὲ
Θεὸς οὐ μὴ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν
τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, τῶν βοώντων
πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ
μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς; λέγω 8
ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν
αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν
πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

SECTIO XLIX.

Pharisæi et publicani exemplo, diverso modo, et cum contrario eventu, in precando versantium, quorundam arrogantiam contundit[e]. *A. D.* 30.

LUCÆ xviii. 9–14.

Nisan 5. Mar. 27. Fer. 4.

9 Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας, τοὺς
πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ
δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς
λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην·
10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ
ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρι-
11 σαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ
Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν
ταῦτα προσηύχετο· Ὁ Θεὸς εὐ-
χαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ
οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπα-
γες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος
ὁ τελώνης· νηστεύω δὶς τοῦ σαβ- 12
βάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶ-
μαι. καὶ ὁ τελώνης, μακρόθεν ἑ- 13
στὼς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι· ἀλλ'
ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέ-
γων· Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ
ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη 14
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν
ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ τα-
πεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

SECTIO L.

Jesum, ad fines Judææ appropinquantem, Pharisæi de repudii licentia interrogant: quid ipse primum illis, ac deinde discipulis suis, de hac quæstione responderit[f]. *A. D.* 30.

Nisan 6. Mar. 28. Fer. 5.

MATTHÆI xix. 3–12.

3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρι-
σαῖοι,
πειράζοντες αὐτὸν,

MARCI x. 2–12.

Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρι- 2
σαῖοι

[e] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iv. 242–273: 273–323.
[f] Cf. Diss. xxxvi. Vol. iii. 38 et sqq. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 216.

Matthæi xix.

καὶ λέγοντες αὐτῷ·
Εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ
ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;

4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς·

Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι
ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς
ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς;

5 καὶ εἶπεν·
Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄν-
θρωπος
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα,
καὶ προσκολληθήσεται
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ·
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν·
6 ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο,
ἀλλὰ σὰρξ μία.
ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.
7 λέγουσιν αὐτῷ·
Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι
βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦ-
8 σαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς· Ὅτι
Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι
τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ
9 οὐ γέγονεν οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν,
ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα

Marci x.

ἐπηρώτησαν αὐτόν·
Εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ
γυναῖκα ἀπολῦσαι;

πειράζοντες αὐτόν.
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· 3
Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς;
οἱ δὲ εἶπον· 4
Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστα-
σίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 5
εἶπεν αὐτοῖς·
Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν
ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην·

ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως 6
ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς
ὁ Θεός.

ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄν- 7
θρωπος
τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα,
καὶ προσκολληθήσεται
πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ·
καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα 8
μίαν·
ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο,
ἀλλὰ μία σάρξ.
ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν 9
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

MATTHÆI xix.

αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γα-
μήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπο-
λελυμένην γαμήσας μοιχᾶται.

10 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·
Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀν-
θρώπου μετὰ τῆς γυναικὸς, οὐ
11 συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν
αὐτοῖς· Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν
λόγον τοῦτον· ἀλλ' οἷς δέδοται.
12 εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοι-
λίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω·
καί εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνου-
χίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καί
εἰσιν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν
ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν
οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν
χωρείτω.

MARCI x.

Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθη- 10 Nisan 7.
ταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώ- Mar. 28. Fer. 6.
τησαν αὐτόν. καὶ λέγει αὐτοῖς· 11 ineunte.
Ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται
ἐπ' αὐτήν· καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπο- 12
λύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γα-
μηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται.

SECTIO LI.

Discipulis suis, ne parvuli ad sese adducerentur obstantibus, graviter succenset. *A. D.* 30.

MATTHÆI xix. 13–15.

Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Cir. 5h. 30'. A. M.

13 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία
ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς
καὶ προσεύξηται.
οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν
αὐτοῖς.
14 ὁ δὲ Ἰησοῦς

MARCI x. 13–16.

Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία 13
ἵνα ἅψηται αὐτῶν·
οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων
τοῖς προσφέρουσιν.
ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, 14

Lucæ xviii. 15–17.

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη
ἵνα αὐτῶν ἅπτηται·

ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν
αὐτοῖς.

16 ὁ δὲ Ἰησοῦς

Matthæi xix.	Marci x.
εἶπεν·	καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
Ἄφετε τὰ παιδία,	Ἄφετε τὰ παιδία
	ἔρχεσθαι πρὸς μὲ,
καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ,	καὶ μὴ κωλύετε αὐτά·
ἐλθεῖν πρὸς μέ·	
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν	τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.	ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
	ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 15
	ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν
	τοῦ Θεοῦ
	ὡς παιδίον
	οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
	καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ 16
15 καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας	τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ
	ηὐλόγει αὐτά.
ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.	

SECTIO LII.

Juveni cuidam, eidemque rectori, de vita æterna sciscitanti quid responderit[g]. *A. D.* 30.

Matthæi xix. 16–22.	Marci x. 17–22.
	Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν 17 Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Cir. 5h. 30'. A. M.
16 Καὶ ἰδοὺ, εἷς προσελθὼν	προσδραμὼν εἷς,
	καὶ γονυπετήσας αὐτὸν,
εἶπεν αὐτῷ·	ἐπηρώτα αὐτόν·
Διδάσκαλε ἀγαθὲ	Διδάσκαλε ἀγαθὲ
τί ἀγαθὸν ποιήσω	τί ποιήσω
ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;	ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;
17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ·	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· 18
Τί με λέγεις ἀγαθόν;	Τί με λέγεις ἀγαθόν;
οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.	οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.
εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν,	
τήρησον τὰς ἐντολάς.	
18 λέγει αὐτῷ· Ποίας;	

g Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 8 et sqq. 39, notam. Ibid. 242, 243: 251. notas.

LUCÆ xviii.

προσκαλεσάμενος αὐτὰ
εἶπεν·
Ἄφετε τὰ παιδία
ἔρχεσθαι πρὸς μὲ,
καὶ μὴ κωλύετε αὐτά·
τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ
ὡς παιδίον
οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

LUCÆ xviii. 18–23.

18 Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρ-
χων, λέγων·
Διδάσκαλε ἀγαθὲ
τί ποιήσας
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;
19 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Τί με λέγεις ἀγαθόν;
οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.

	Matthæi xix.	Marci x.	
	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τό·		
		τὰς ἐντολὰς οἶδας·	19
	Οὐ φονεύσεις· οὐ μοιχεύσεις·	μὴ μοιχεύσῃς· μὴ φονεύσῃς·	
	οὐ κλέψεις· οὐ ψευδομαρτυρήσεις·	μὴ κλέψῃς· μὴ ψευδομαρτυρήσῃς·	
		μὴ ἀποστερήσῃς·	
19	τίμα τὸν πατέρα σου	τίμα τὸν πατέρα σου	
	καὶ τὴν μητέρα·	καὶ τὴν μητέρα.	
	καί· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου		
	ὡς σεαυτόν.		
20	λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος·	ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ·	20
		Διδάσκαλε	
	Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου·	ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.	
	τί ἔτι ὑστερῶ;		
		ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ	21
21	ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·	ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ·	
		Ἕν σοι ὑστερεῖ·	
	Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι,		
	ὕπαγε	ὕπαγε	
	πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα,	ὅσα ἔχεις πώλησον,	
	καὶ δὸς πτωχοῖς·	καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς·	
	καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ·	καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ·	
	καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.	καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι,	
		ἄρας τὸν σταυρόν.	
22	ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον	ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ	22
	ἀπῆλθε λυπούμενος·	ἀπῆλθε λυπούμενος·	
	ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.	ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.	

SECTIO LIII.

Juvene digresso, prædicit Jesus fore ut divites non nisi ægre in regnum cælorum intrarent; id est fidem Christianam sub initiis suis amplexarentur: nomine Apostolorum interrogat eum Petrus, quid sibi futurum esset, qui ejus causa cunctis suis renunciavissent. *A. D.* 30.

		Matthæi xix. 23–30.	Marci x. 23–31.	
Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Cir. 6h. A. M.	23	Ὁ δὲ Ἰησοῦς	Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς	23
		εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·	λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·	

Lucæ xviii.

20 τὰς ἐντολὰς οἶδας·
μὴ μοιχεύσῃς· μὴ φονεύσῃς·
μὴ κλέψῃς· μὴ ψευδομαρτυρή-
σῃς·

τίμα τὸν πατέρα σου
καὶ τὴν μητέρα σου.

21 ὁ δὲ εἶπε·

Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεό-
τητός μου.

22 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτῷ·
Ἔτι ἕν σοι λείπει·

πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον,
καὶ διάδος πτωχοῖς·
καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ·
καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.

23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
περίλυπος ἐγένετο·
ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

Lucæ xviii. 24–30.

24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
περίλυπον γενόμενον
εἶπε·

Matthæi xix.	Marci x.
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.	Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται.
	οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς 24 λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· Τέκνα πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
24 πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν,	
εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.	εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον 25 διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.
25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;	οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, 26 λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;
26 ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι,	ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 27 λέγει· Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον,
	ἀλλ᾽ οὐ παρὰ τῷ Θεῷ·
παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.	πάντα γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

---

27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ·	Καὶ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ· 28
Ἰδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;	Ἰδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.
28 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς, οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα	ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· 29 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

Lucæ xviii.

Πῶς δυσκόλως
οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες
εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν
τοῦ Θεοῦ.

25 εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον
διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος
εἰσελθεῖν,
ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ εἰσελθεῖν.

26 εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες·
Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

27 ὁ δὲ εἶπε·

Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις
δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

---

28 Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος·

Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα,
καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι

MATTHÆI xix.

θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα
φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ[h].
29 καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν
οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς,
ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα,
ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς,
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου,
ἑκατονταπλασίονα λήψεται,
καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
30 πολλοὶ δὲ ἔσονται
πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι
πρῶτοι[k].

MARCI x.

οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν
οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς,
ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα,
ἢ τέκνα, ἢ ἀγρούς,
ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου,
ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα 30
νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ,
οἰκίας, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελφάς,
καὶ μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγρούς,
μετὰ διωγμῶν,
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν
αἰώνιον[i].
πολλοὶ δὲ ἔσονται 31
πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι
πρωτοι.

SECTIO LIV.

E postremis ad Petrum verbis occasione oblata parabolam addit, ad regni mysteria pertinentem: quæ scilicet de conductis in vineam dissimilibus horis, æquali mercede, disserit[l]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xx. 1–16.

Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Cir. 6h. A. M.

1 Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδε-
σπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ
μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμ-
2 πελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ
μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν
ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν
3 ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν
περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλ-
λους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς.
4 κἀκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ
ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ
ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ 5
ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ
ἕκτην καὶ ἐννάτην ὥραν ἐποίησεν
ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην 6
ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶ-
τας ἀργούς. καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί
ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν
ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι οὐδ- 7
εὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐ-
τοῖς· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον
λήψεσθε. ὀψίας δὲ γενομένης, 8

[h] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Partem i. 221 et sqq.
[i] Cf. Ibid. p. 223 et sqq. [k] Ibid. iv. 386, notam.
[l] Cf. Ibid. Vol. iv. 324–351 : 351–355 : 355–417.

Lucæ xviii.

οὐδείς ἐστιν, ὃς ἀφῆκεν
οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς,
ἢ γυναῖκα,
ἢ τέκνα,
ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ,
30 ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα
ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ,

καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν
αἰώνιον.

Matthæi xx.

λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ
ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς
ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν
μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχά-
9 των ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλ-
θόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν
10 ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες
δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα
λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ
11 ἀνὰ δηνάριον. λάβοντες δὲ ἐγόγ-
γυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου,
12 λέγοντες· Ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι
μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους
ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστά-
σασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν
καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 13
ἑνὶ αὐτῶν· Ἑταῖρε οὐκ ἀδικῶ σε·
οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι;
ἆρον τὸ σὸν, καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ 14
τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καί
σοι. ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ 15
θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός
σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγα-
θός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχα- 16
τοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχα-
τοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ ὀλίγοι
δὲ ἐκλεκτοί.

SECTIO LV.

Die septimo, ut videtur, Nisan, feria sexta, Jordane trajecto Judæam ingreditur Jesus; et Hierosolymam exinde ascensurus duodecim apostolis passionem suam, et circumstantias ejus, tertium prædicit[m]. *A. D.* 30.

	Matthæi xx. 17–19.	Marci x. 32–34.
Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6.	17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα	Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαί- 32 νοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.
	παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ,	καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα
	καὶ εἶπεν αὐτοῖς·	ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν· Ὅτι 33
	18 Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα·	ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα·
	καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι,	καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι,
	καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ·	καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ·
	19 καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν,	καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι,
	εἰς τὸ ἐμπαῖξαι,	καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, 34
	καὶ μαστιγῶσαι,	καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ,
	καὶ σταυρῶσαι.	καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν.
	καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.	καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

[m] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxviii. Vol. iii. pag. 59. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 216, 217.

Lucæ xviii. 31–34.

31 Παραλαβὼν δὲ
τοὺς δώδεκα

εἶπε πρὸς αὐτούς·

Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσό-
λυμα·
καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γε-
γραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ
υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου.

32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς
ἔθνεσι,
καὶ ἐμπαιχθήσεται,
καὶ ὑβρισθήσεται
καὶ ἐμπτυσθήσεται·
33 καὶ μαστιγώσαντες
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν.
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται.
34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν·
καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον
ἀπ' αὐτῶν,
καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

SECTIO LVI.

Duorum ex apostolis Jacobi et Joannis, astipulante matre sua Salome, ambitiosa petitio: decem reliquos propterea indignantes quomodo compescuerit Jesus[n]. *A. D.* 30.

MATTHÆI XX. 20–28.

Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ
ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου,
μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς,
προσκυνοῦσα, καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.
21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ·
Τί θέλεις;
λέγει αὐτῷ·
Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι,
οἱ δύο υἱοί μου,
εἷς ἐκ δεξιῶν σου
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων,
ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε·
δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν;
καὶ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθῆναι;
λέγουσιν αὐτῷ·
Δυνάμεθα.
23 καὶ λέγει αὐτοῖς·
Τὸ μὲν ποτήριόν μου
πίεσθε,
καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθήσεσθε·
τὸ δὲ καθίσαι
ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου

MARCI X. 35–45.

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ 35
Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης,
οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου,
λέγοντες· Διδάσκαλε θέλομεν ἵνα
ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσῃς ἡμῖν.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· 36
Τί θέλετε
ποιῆσαί με ὑμῖν;
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· 37
Δὸς ἡμῖν ἵνα,
εἷς ἐκ δεξιῶν σου
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου,
καθίσωμεν
ἐν τῇ δόξῃ σου.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· 38
Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε·
δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ πίνω;
καὶ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθῆναι;
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· 39
Δυνάμεθα.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·
Τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω
πίεσθε,
καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθήσεσθε·
τὸ δὲ καθίσαι 40
ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου

[n] Vide Parab. Exposit. nostram, Vol. i. Cap. xii. Partem i. 214 et sqq.

	Matthæi xx.	Marci x.	
	οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι·	οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι·	
	ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται	ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.	
	ὑπὸ τοῦ πατρός μου.		
24	καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα	καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα	41
	ἠγανάκτησαν	ἤρξαντο ἀγανακτεῖν	
	περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.	περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.	
25	ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος	ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος	42
	αὐτοὺς εἶπεν·	αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς·	
	Οἴδατε	Οἴδατε	
	ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν	ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν	
	κατακυριεύουσιν αὐτῶν,	κατακυριεύουσιν αὐτῶν,	
	καὶ οἱ μεγάλοι	καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν	
	κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.	κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.	
26	οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν·	οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν·	43
	ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ	ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ	
	ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι	γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν	
	ἔστω ὑμῶν διάκονος·	ἔσται διάκονος ὑμῶν·	
27	καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ	καὶ ὃς ἂν θέλῃ	44
	ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος	ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος	
	ἔστω ὑμῶν δοῦλος.	ἔσται πάντων δοῦλος.	
28	ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου	καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου	45
	οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι,	οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι,	
	ἀλλὰ διακονῆσαι,	ἀλλὰ διακονῆσαι,	
	καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ	καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ	
	λύτρον ἀντὶ πολλῶν.	λύτρον ἀντὶ πολλῶν.	

SECTIO LVII.

Hierichuntem ingressurus cæcum quendam sanat[o]. *A. D.* 30.

Lucæ xviii. 35–43.

isan 7. Iar. 29. er. 6.

35 Ἐγένετο δὲ, ἐν τῷ ἐγγίζειν
αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ, τυφλός τις ἐκά-
θητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν.
36 ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου
37 ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ἀπήγ-
γειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Να-
ζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε, 38
λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν
με. καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων 39
αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολ-
λῷ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ
ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς 40

[o] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxvii. Vol. iii. 45.

Lucæ xviii.

ἐκέλευσεν αὐτόν ἀχθῆναι πρὸς
αὐτὸν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπη-
41 *ρώτησεν αὐτὸν, λέγων· Τί σοι*
θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· Κύριε
42 *ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶ-*
πεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις
σου σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα 43
ἀνέβλεψε· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ
δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ πᾶς ὁ
λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

SECTIO LVIII.

Hierichuntem intrat et egreditur; egressusque cæcum alium, Bartimæum nomine, similiter sanat: quæ duo miracula, a Luca et Marco singillatim narrata, conjunxit Matthæus[p]. *A. D.* 30.

	Matthæi xx. 29–34.	Marci x. 46–52.	
		Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ.	46 Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6.
29	*Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ*	*καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ,*	
	ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλος πολύς.	*καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ,*	
30	*καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ,*	*υἱὸς Τιμαίου, Βαρτίμαιος, ὁ τυφλὸς,*	
	καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν,	*ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν·*	
	ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει,	*καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἐστὶν*	47
	ἔκραξαν λέγοντες·	*ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν·*	
	Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβίδ.	*Ὁ υἱὸς Δαβὶδ, Ἰησοῦ, ἐλέησόν με.*	
31	*ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς*	*καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ*	48
	ἵνα σιωπήσωσιν·	*ἵνα σιωπήσῃ·*	
	οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον, λέγοντες·	*ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν·*	
	Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβίδ.	*Υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με.*	
32	*καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς*	*καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς*	49
	ἐφώνησεν αὐτοὺς,	*εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι·*	
		καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν, λέγοντες αὐτῷ· Θάρσει, ἔγειραι· φωνεῖ σε.	

[p] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxvii. Vol. iii. 45.

LUCÆ xix. 1.

1 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱε-
ριχώ.

MATTHÆI XX.

καὶ εἶπε·

Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;
33 λέγουσιν αὐτῷ·
Κύριε
ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.
34 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο
τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν·

καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ
ὀφθαλμοὶ,
καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

MARCI X.

ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ 50
ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν.
καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ Ἰη- 51
σοῦς·
Τί θέλεις ποιήσω σοι;
ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ·
Ῥαββονὶ
ἵνα ἀναβλέψω.
ὁ δὲ Ἰησοῦς 52

εἶπεν αὐτῷ·
Ὕπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε,

καὶ ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ.

SECTIO LIX.

Vespere ejusdem diei, cum sabbatum instaret, apud Zacchæum *τὸ νυχθήμερον τοῦ σαββάτου* transigere decernit[q]. *A. D.* 30.

LUCÆ xix. 2–10.

Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Circa solis occasum.

2 Καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι καλού-
μενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν
ἀρχιτελώνης· καὶ οὗτος ἦν πλού-
3 σιος. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν
τίς ἐστι· καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ
ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.
4 καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη
ἐπὶ συκομωραίαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν·
ὅτι δι' ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.
5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον ἀνα-
βλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ
εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε σπεύ-
σας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ
6 οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύ-
σας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν
χαίρων. καὶ ἰδόντες ἅπαντες διε- 7
γόγγυζον, λέγοντες· Ὅτι παρὰ
ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε κατα-
λῦσαι. σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε 8
πρὸς τὸν Κύριον· Ἰδοὺ, τὰ ἡμίση
τῶν ὑπαρχόντων μου Κύριε δί-
δωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι
ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετρα-
πλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰη- 9
σοῦς· Ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ
οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ
αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε 10
γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι
καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

SECTIO LX.

Ubi dum commoraretur parabolam quoque ad regni mysteria pertinentem edisserit, de nobili quodam ad regnum consequendum peregre profecturo, atque ad capessendum domum reversuro; quidque interea cum servis ipsius probationis causa transigendum sit[r]. *A. D.* 30.

LUCÆ xix. 11–27.

Nisan 7. Mar. 29. Fer. 6. Circa solis occasum.

11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα
προσθεὶς εἶπε παραβολὴν, διὰ τὸ
ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ,
καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα
μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνα-
12 φαίνεσθαι. εἶπεν οὖν· Ἄνθρωπός
τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν
μακρὰν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν,
καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας δὲ δέκα 13
δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς
δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς·
Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ 14
δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτὸν,
καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω
αὐτοῦ, λέγοντες· Οὐ θέλομεν τοῦ-
τον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ 15

[q] Confer Diss. xxxviii. Vol. iii. p. 62–64. Prolegomena, Cap. iv. Part i. 217.

[r] Vide Parabolarum Expositionem nostram, iv. 418–472: 472–476: 477–514. et cf. Ibid. v. Partem Primam, 516–567.

Lucæ xix.

ἐγένετο, ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν
λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπε
φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους
τούτους οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον,
ἵνα γνῷ τίς τί διεπραγματεύσατο.
16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων·
Κύριε ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο
17 δέκα μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εὖ
ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ
πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων
18 ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ
δεύτερος, λέγων· Κύριε ἡ μνᾶ
19 σου ἐποίησε πέντε μνᾶς. εἶπε δὲ
καὶ τούτῳ· Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω
20 πέντε πόλεων. καὶ ἕτερος ἦλθε,
λέγων· Κύριε ἰδοὺ, ἡ μνᾶ σου, ἣν
εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ·
21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος
αὐστηρὸς εἶ. αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας,
22 καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει
δὲ αὐτῷ· Ἐκ τοῦ στόματός σου
κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε· ᾔδεις ὅτι
ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴ-
ρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ
οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί οὐκ ἔδω- 23
κας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τρά-
πεζαν; καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ
ἂν ἔπραξα αὐτό. καὶ τοῖς παρε- 24
στῶσιν εἶπεν· Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ
τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα
μνᾶς ἔχοντι· καὶ εἶπον αὐτῷ· 25
Κύριε ἔχει δέκα μνᾶς· λέγω γὰρ 26
ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσε-
ται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ
ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. πλὴν 27
τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς
μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ'
αὐτοὺς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατα-
σφάξατε ἔμπροσθέν μου.

SECTIO LXI.

Finito sabbato Hierosolymam versus, ubi multi Judæorum jam pridem se contulerant, iter continuat: et ante sex dies *τοῦ πάσχα*, die scilicet Nisan nono, feria prima, ineunte, Bethaniam advenit[s]. *A. D.* 30.

Lucæ xix. 28.

Joannis xi. 55–xii. 1.

Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν 55
Ἰουδαίων. καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ
εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ
τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυ-
τούς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, 56 Post
καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ Nisan 1.
ἱερῷ ἑστηκότες· Τί δοκεῖ ὑμῖν; Mar. 23. Fer. 7.
ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;
δεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς 57

[s] Confer Dissertationes nostras, Diss. xxxviii. Vol. iii. 51–88. Prolegomena. Cap. iv. Part. i. 211–218.

LUCÆ xix.

JOANNIS xi. xii.

καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὴν, ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστὶ μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Nisan 9. Mar. 30. Fer. 1. Cir. 6h. 8'. P. M.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν 1
τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκὼς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

Nisan 9. Mar. 30. Fer. 1. ineunte.

SECTIO LXII.

Bethaniæ apud Simonem, τὸν λεπρὸν, cœna excipitur, accumbente inter convivas Lazaro, ministrante Martha, ungente Jesu caput et pedes Maria. Obmurmurantes discipulos, ac præ ceteris Judam Iscariotam, reprehendit ipse; unde offensionis causa data primus ejus ad prodendum Jesum impulsus derivandus esse videtur[t]. *A. D.* 30.

Nisan 9. Mar. 30. Fer. 1. ineunte.

MATTHÆI xxvi. 6–13.	MARCI xiv. 3–9.
6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,	Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σιμῶνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ 3
7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ, ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου·	ἦλθε γυνὴ, ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον
καὶ κατέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένου.	κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς.
8 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν λέγοντες·	ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες· 4

[t] Confer Dissertationes nostras, Diss. xl. Vol. iii. 127–132. et Diss. xxxii. Vol. ii. 556 usque ad finem. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 217.

JOANNIS xii. 2–8.

2 Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον
ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ
Λάζαρος εἷς ἦν τῶν συνανακει-
μένων αὐτῷ.
3 ἡ οὖν Μαρία,
λαβοῦσα λίτραν μύρου
νάρδου πιστικῆς πολυτίμου,

ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ
ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πό-
δας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη
4 ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. λέγει
οὖν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰού-
δας Σίμωνος, Ἰσκαριώτης, ὁ μέλ-
λων αὐτὸν παραδιδόναι·

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;	Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν;
9 ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.	ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι 5 ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.
10 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·	ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· 6 Ἄφετε αὐτήν·
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ.	τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο εἰς ἐμέ.
11 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ᾽ ἑαυτῶν,	πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε 7 μεθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι·
ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.	ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ὃ εἶχεν αὕτη ἐποίησε· 8
12 βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου	
πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.	προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.
13 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.	ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 9 ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Joannis xii.

5 Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη
τριακοσίων δηναρίων,
καὶ ἐδόθη πτωχοῖς ;

6 εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν
πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι
κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον
εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάστα-
ζεν.
7 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς·
Ἄφες αὐτήν·

εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ
μου τετήρηκεν αὐτό.
8 τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε
μεθ' ἑαυτῶν,

ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

SECTIO LXIII.

Postero die, id est Nisan nono et feria hebdomadæ prima, quid Bethaniæ et Hierosolymis actum sit. *A. D.* 30.

JOANNIS xii. 9–11.

Nisan 9. Mar. 31. Fer. 1.

9 Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν
Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστί· καὶ ἦλθον
οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα
καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγει-
10 ρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ
οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον
ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν 11
ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπί-
στευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

SECTIO LXIV.

Feria secunda, Nisan decimo, quatriduo ante quam passurus erat, templum invisere parat Jesus: quid deinceps actum sit, eo usque dum Bethaniam reversus est[u]. *A. D.* 30.

Nisan 10. April. 1. Fer. 2. Cir. 2h. 30'. P. M.

MATTHÆI xxi. 1–11. 14–17.	MARCI xi. 1–11.
1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν	Καὶ ὅτι ἐγγίζουσιν 1
εἰς Ἱεροσόλυμα,	εἰς Ἱερουσαλὴμ,
καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ	εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν
πρὸς τὸ ὄρος	πρὸς τὸ ὄρος
τῶν Ἐλαιῶν,	τῶν Ἐλαιῶν,
τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς,	ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,
2 λέγων αὐτοῖς·	καὶ λέγει αὐτοῖς· 2
Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν,	Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν,
καὶ εὐθέως	καὶ εὐθέως
	εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν

u Confer Dissertationes nostras, Diss. xii. Vol. i. 404,405. Proleg. Cap. iv. Part. i. 218. Vide etiam Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. p. 200.

LUCÆ xix. 29–44.

29 Καὶ ἐγένετο, ὡς ἤγγισεν

εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν
πρὸς τὸ ὄρος
τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν,
ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

30 εἰπών·
Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην,

ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι

JOANNIS xii. 12–36.

Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλ- 12 Nisan 10. April. 1. Fer. 2.
θὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες
ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσό-
λυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινί- 13
κων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν
αὐτῷ· καὶ ἔκραζον· Ὡσαννὰ, εὐ-
λογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

Matthæi xxi.	Marci xi.
εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην,	εὑρήσετε
καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς·	πῶλον δεδεμένον,
	ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθικε·
λύσαντες ἀγάγετέ μοι.	λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.
3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ	καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· 3
τι,	τί ποιεῖτε τοῦτο;
ἐρεῖτε· ὅτι ὁ Κύριος	εἴπατε· ὅτι ὁ Κύριος
αὐτῶν χρείαν ἔχει·	αὐτοῦ χρείαν ἔχει·
εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.	καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε.
4 Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πλη- ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, 5 λέγοντος· Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σι- ών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραῢς, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.	
6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ,	ἀπῆλθον δὲ, 4
	καὶ εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν, ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφ- όδου·
	καὶ λύουσιν αὐτόν.
	καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλε- 5 γον αὐτοῖς·
	Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;
	οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς 6
	καθὼς ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς·
	καὶ ἀφῆκαν αὐτούς.
καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,	
7 ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν πῶλον,	καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον 7
	πρὸς τὸν Ἰησοῦν,
καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν	καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ
τὰ ἱμάτια αὐτῶν·	τὰ ἱμάτια αὐτῶν·
καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν.	καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ.

Lucæ xix.	Joannis xii.
εὑρήσετε	
πῶλον δεδεμένον,	
ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων	
ἐκάθισε·	
λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.	
31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ·	
διατί λύετε;	
οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ· ὅτι ὁ Κύριος	
αὐτοῦ χρείαν ἔχει.	
32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι	
εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.	
33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον,	
εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς·	
Τί λύετε τὸν πῶλον;	
34 οἱ δὲ εἶπον·	
Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.	
35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν	
Ἰησοῦν,	
καὶ ἐπιῤῥίψαντες ἑαυτῶν	
τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον	εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον 14
ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.	ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό·
	καθώς ἐστι γεγραμμένον·
	Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· 15

MATTHÆI xxi.

8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος
ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια
ἐν τῇ ὁδῷ·
ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους
ἀπὸ τῶν δένδρων,
καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ.

9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες
καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες
ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ
τῷ υἱῷ Δαβίδ·
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου·

MARCI xi.

πολλοὶ δὲ 8
τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν
εἰς τὴν ὁδόν·
ἄλλοι δὲ στοιβάδας ἔκοπτον
ἐκ τῶν δένδρων,
καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν.

καὶ οἱ προάγοντες 9
καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες
ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννά·
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου·

Lucæ xix.

36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ

ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν
ἐν τῇ ὁδῷ.

37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ
καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν,
ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μα-
θητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν
φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον
38 δυνάμεων, λέγοντες· Εὐλογημένος
ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι
Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ
δόξα ἐν ὑψίστοις.

39 καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ
ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν· Διδά-
σκαλε ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς
40 σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς·
Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπή-
σωσιν οἱ λίθοι κεκράξονται.

Joannis xii.

ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.
ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ 16
αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ᾽ ὅτε ἐδοξά-
σθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν
ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ᾽ αὐτῷ γεγραμμένα,
καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.

ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος, ὁ ὢν μετ᾽ 17
αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν
ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν
ἐκ νεκρῶν.

διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ 18
ὄχλος, ὅτι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πε-
ποιηκέναι τὸ σημεῖον.

MATTHÆI xxi.

ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις,
11 λέγουσα· Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ δὲ
ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν Ἰη-
σοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ
τῆς Γαλιλαίας.

14 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ
καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθερά-
15 πευσεν αὐτούς. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχ-
ιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυ-
μάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας
κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγον-
τας· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ· ἠγαν-
16 άκτησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἀ-
κούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ
Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί· οὐδέ-
ποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος
νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω
αἶνον;

MARCI xi.

εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία 10
ἐν ὀνόματι Κυρίου
τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ·
ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα 11
ὁ Ἰησοῦς,

καὶ εἰς τὸ ἱερόν.

Lucæ xix.

41 καὶ ὡς ἤγγισεν ἰδὼν τὴν πόλιν
42 ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ, λέγων· Ὅτι
εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καί γε ἐν τῇ ἡ-
μέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην
σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλ-
43 μῶν σου. ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ
σὲ καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί
σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώ-
σουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάν-
44 τοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε, καὶ τὰ
τέκνα σου ἐν σοί· καὶ οὐκ ἀφή-
σουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ·
ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς
ἐπισκοπῆς σου.

Joannis xii.

οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυ- 19
τούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε
οὐδέν; ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ
ἀπῆλθεν.

MATTHÆI xxi.

Nisan 10. April. 1. Fer. 2. Paullo ante solis occasum.

17 καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν

ἔξω τῆς πόλεως
εἰς Βηθανίαν,

καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

MARCI xi.

καὶ περιβλεψάμενος πάντα,
ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας,
ἐξῆλθεν

εἰς Βηθανίαν,
μετὰ τῶν δώδεκα.

JOANNIS xii. 20–36.

20 Ἦσαν δέ τινες, Ἕλληνες, ἐκ τῶν
ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν
21 ἐν τῇ ἑορτῇ. οὗτοι οὖν προσῆλ-
θον Φιλίππῳ, τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν,
λέγοντες· Κύριε θέλομεν τὸν Ἰη-
22 σοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος, καὶ
λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀν-
δρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ
23 Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο
αὐτοῖς, λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα
ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ
κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν
γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς μόνος μένει·
ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ πολὺν καρπὸν
25 φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐ-
τοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει
26 αὐτήν. ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις ἐμοὶ
ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ,
ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται·
καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμήσει
27 αὐτὸν ὁ πατήρ.

Νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται·
καὶ τί εἴπω; πάτερ σῶσόν με ἐκ
τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο
28 ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ
δόξασόν σου τὸ ὄνομα.

Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ· Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δο-
ξάσω. ὁ οὖν ὄχλος, ὁ ἑστὼς καὶ ἀ- 29
κούσας, ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι·
ἄλλοι ἔλεγον· Ἄγγελος αὐτῷ
λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς 30
καὶ εἶπεν· Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ
γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. νῦν κρί- 31
σις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν
ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκ-
βληθήσεται ἔξω. κἀγὼ, ἐὰν ὑψω- 32
θῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω
πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε, 33
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
ἀποθνήσκειν.

Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡ- 34
μεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι
ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα·
καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι δεῖ ὑψωθῆ-
ναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς
ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι 35
μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν
ἐστί· περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔ-
χετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς κατα-
λάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκο-
τίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ἕως τὸ 36
φῶς ἔχετε πιστεύετε εἰς τὸ φῶς,
ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ταῦτα
ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν
ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

Nisan 10.
April. 1.
Fer. 2.
Cir. 6h. o'.
P. M.

SECTIO LXV.

Feria tertia, Nisan undecimo, quando templum reviserit Jesus, tum in itinere ad Hierosolymam, tum in templo, quid actum sit[x]. *A. D.* 30.

	MATTHÆI xxi. 18–22. 12, 13.	MARCI xii. 12–19.
Nisan 11. April 2. Fer. 3. Cir. 5h. 0'. A. M.	18 Πρωΐας δὲ	Καὶ τῇ ἐπαύριον 12
	ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν	ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας
	ἐπείνασε.	ἐπείνασε.
	19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν	καὶ ἰδὼν συκῆν μακρόθεν 13
		ἔχουσαν φύλλα
	ἐπὶ τῆς ὁδοῦ	
	ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτήν·	ἦλθεν,
		εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ·
		καὶ ἐλθὼν ἐπ᾽ αὐτὴν
	καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ	οὐδὲν εὗρεν
	εἰ μὴ φύλλα μόνον.	εἰ μὴ φύλλα·
		οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων.
		καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 14
	καὶ λέγει αὐτῇ·	εἶπεν αὐτῇ·
	Μηκέτι ἐκ σοῦ	Μηκέτι ἐκ σοῦ
	καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα.	εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι.
		καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
	καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ[y].	
	20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμα-	
	σαν, λέγοντες· Πῶς παραχρῆμα	
	21 ἐξηράνθη ἡ συκῆ; ἀποκριθεὶς δὲ	
	ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν	
	λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ	
	μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς	
	συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει	
	τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι, καὶ βλή-	
	θητι εἰς τὴν θάλασσαν· γενήσεται[z].	
	22 καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ	
	προσευχῇ πιστεύοντες λήψεσθε[a].	
		Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. 15
Cir. solis ortum. 5h. 49'. A. M.	12 Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν	καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν
	τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐξέβαλε πάντας	ἤρξατο ἐκβάλλειν

[x] Cf. Diss. xxxix. Vol. iii. 89.
[y] VideParab Exposit. nostram, Vol. iii. 388, et sqq.
[z] Ibid. Vol. ii. 162, et sqq.
[a] Ibid. Vol. ii. 374, et sqq.

LUCÆ xix. 45–48.

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν
ἤρξατο ἐκβάλλειν

Matthæi xxi.

τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ,
καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβι-
στῶν κατέστρεψε,
καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστεράς.

13 καὶ λέγει αὐτοῖς·
Γέγραπται·
Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται·

ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε
σπήλαιον λῃστῶν.

Marci xi.

τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ,
καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβι-
στῶν,
καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστερὰς, κατέστρεψε.
καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ 16
σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ.
καὶ ἐδίδασκε, λέγων αὐτοῖς· 17
Οὐ γέγραπται, ὅτι
ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται
πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν;
ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν
σπήλαιον λῃστῶν.
καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ 18
ἀρχιερεῖς·

καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσου-
σιν.

ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν·
ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο
ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
καὶ ὅτε ὀψὲ ἐγένετο ἐξεπορεύετο 19
ἔξω τῆς πόλεως.

Nisan 11.
April. 2.
Fer. 3.
Circa solis
occasum.
6h. 11'. P.M.

Lucæ xix.
τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ
καὶ ἀγοράζοντας,

46 λέγων αὐτοῖς·
Γέγραπται·
Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
ἐστιν·

ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε
σπήλαιον λῃστῶν.

47 καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν
ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπο-
λέσαι,
καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ·
48 καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν·

ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο
αὐτοῦ ἀκούων.

SECTIO LXVI.

Mane, feria quarta, Nisan duodecimo, revertentibus Hierosolymam Jesu et duodecim discipulis, colloquium de ficu quæ pridie exaruerat redintegrat Petrus[b]. *A. D.* 30.

MARCI xi. 20–26.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Cir. 5h. o'. A. M.

20 *Καὶ πρωῒ παραπορευόμενοι εἶ-*
δον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ
21 *ῥιζῶν. καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος*
λέγει αὐτῷ· Ῥαββὶ ἴδε, ἡ συκῆ
22 *ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀπο-*
κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς·
23 *Ἔχετε πίστιν Θεοῦ. ἀμὴν γὰρ*
λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ
ὄρει τούτῳ· ἄρθητι, καὶ βλήθητι
εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ διακριθῇ
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πι-
στεύσῃ ὅτι ἃ λέγει γίνεται, ἔσται
αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ[c]. *διὰ τοῦτο λέγω* 24
ὑμῖν, πάντα ὅσα ἂν προσευχόμε-
νοι αἰτεῖσθε πιστεύετε ὅτι λαμβά-
νετε· καὶ ἔσται ὑμῖν[d]. *καὶ ὅταν* 25
στήκητε προσευχόμενοι ἀφίετε, εἴ
τι ἔχετε κατά τινος· ἵνα καὶ ὁ
πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ 26
πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

SECTIO LXVII.

Ambulanti in templo Jesu, jamque ad docendum sese comparanti, synedrium Judæorum cum interrogatione, quanam auctoritate istæc ageret, superveniunt: quibus quomodo responderit. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxi. 23–32.	MARCI xi. 27–33.
	Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱερο-σόλυμα. 27 Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Circa solis ortum. 5h. 49'. A. M.
23 *Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν*	*καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ,*
προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι	*ἔρχονται πρὸς αὐτὸν*
οἱ ἀρχιερεῖς	*οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς*
καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ,	*καὶ οἱ πρεσβύτεροι·*
λέγοντες·	*καὶ λέγουσιν αὐτῷ·* 28
Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;	*Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;*

[b] Confer Dissertationes nostras, Diss. xl. Vol. iii. 109.

[c] Vide Parabolarum Exposit. Vol. ii. 162, et sqq. [d] Ibid. Vol. ii. 374, et sqq.

Lucæ xx. 1–8.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν
ἐκείνων, διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν
λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
καὶ εὐαγγελιζομένου,
ἐπέστησαν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
σὺν τοῖς πρεσβυτέροις,
2 καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν λέγοντες·
Εἰπὲ ἡμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;

MATTHÆI xxi.

καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν
ταύτην;

24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς·
Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
λόγον ἕνα,
ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι
κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ·
25 τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν;
ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;

οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς,
λέγοντες·
Ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ·
ἐρεῖ ἡμῖν·
διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων·
φοβούμεθα τὸν ὄχλον·
πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην
ὡς προφήτην.
27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον·

Οὐκ οἴδαμεν.
ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός·

Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

MARCI xi.

καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
ἔδωκεν,
ἵνα ταῦτα ποιῇς;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς 29
εἶπεν αὐτοῖς·
Ἐπερωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
ἕνα λόγον,
καὶ ἀποκρίθητέ μοι
καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ.
τὸ βάπτισμα Ἰωάννου 30
ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;
ἀποκρίθητέ μοι.
καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτούς, 31
λέγοντες·
Ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ·
ἐρεῖ·
διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
ἀλλ' ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων· 32
ἐφοβοῦντο τὸν λαόν·
ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην
ὅτι ὄντως προφήτης ἦν.
καὶ ἀποκριθέντες λέγουσι τῷ Ἰη- 33
σου·
Οὐκ οἴδαμεν.
καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς λέγει αὐ-
τοῖς·
Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

MATTHÆI xxi. 28–32.

28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος
εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ
πρώτῳ εἶπε· Τέκνον ὕπαγε, σή-
μερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί
29 μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ
θέλω. ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς
30 ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ δευ-
τέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν· Ἐγὼ κύριε. καὶ
οὐκ ἀπῆλθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποί- 31
ησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέ-
γουσιν αὐτῷ· Ὁ πρῶτος. λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι

Lucæ xx.

ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;

3 ἀποκριθεὶς δὲ
εἶπε πρὸς αὐτούς·
Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
ἕνα λόγον,
καὶ εἴπατέ μοι.

4 τὸ βάπτισμα Ἰωάννου
ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;

5 οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς,
λέγοντες·
Ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ·
ἐρεῖ·
διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
6 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων·
πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς·
πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην
προφήτην εἶναι.
7 καὶ ἀπεκρίθησαν

μὴ εἰδέναι πόθεν.
8 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·

Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Matthæi xxi.

προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασι-
32 λείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς
ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης,
καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ
τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν
αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετε-
μελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι
αὐτῷ.

SECTIO LXVIII.

Mox ad parabolas denuo se conferens duas edisserit, utramque ad regni mysteria pertinentem; primam tribus Evangelistis communem, quæ elocata colonis quibusdam vinea quibus de causis ipsis auferenda, aliisque addicenda, esset declarat[e]. Quæ hanc parabolam secuta sunt. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxi. 33–46.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε.
ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης,
ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα,
καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε,
καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν,
καὶ ᾠκοδόμησε πύργον·
καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς,
καὶ ἀπεδήμησεν.
34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν,
ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ
πρὸς τοὺς γεωργοὺς,
λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.
35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ
ὃν μὲν ἔδειραν,
ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.
36 πάλιν ἀπέστειλεν
ἄλλους δούλους,
πλείονας τῶν πρώτων·
καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.

MARCI xii. 1–12.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβο- 1
λαῖς λέγειν·
Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος,
καὶ περιέθηκε φραγμὸν,
καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον,
καὶ ᾠκοδόμησε πύργον·
καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς,
καὶ ἀπεδήμησε.
καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς 2
τῷ καιρῷ δοῦλον,
ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ
τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος.
οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν 3
ἔδειραν,
καὶ ἀπέστειλαν κενόν.
καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς 4
ἄλλον δοῦλον·
κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφα-
λαίωσαν,
καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον.
καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε· 5
κἀκεῖνον ἀπέκτειναν·

[e] De hac Parabola, vide Parabolarum Expositionem, Vol. v. Partem primam. 1–38: 38–45: 45–101.

LUCÆ XX. 9–19.

9 Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην.

Ἄνθρωπός τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα,

καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς,
καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς.
10 καὶ ἐν καιρῷ

ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον,
ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν αὐτῷ.
οἱ δὲ γεωργοὶ

δείραντες αὐτὸν

ἐξαπέστειλαν κενόν.
11 καὶ προσέθετο πέμψαι
ἕτερον δοῦλον·

οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες
ἐξαπέστειλαν κενόν.
12 καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον·
οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες
ἐξέβαλον.

Matthæi xxi.	Marci xii.
	καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέ- ροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες.
	ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν 6 αὑτοῦ
37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.	ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων· Ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.
38 οἱ δὲ γεωργοὶ, ἰδόντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς·	ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ 7 εἶπον πρὸς ἑαυτούς· Ὅτι
Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.	οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.
39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.	καὶ λαβόντες αὐτὸν 8 ἀπέκτειναν καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.
40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπε- λῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;	τί οὖν ποιήσει 9 ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
41 λέγουσιν αὐτῷ·	ἐλεύσεται,
Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς,	καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς,
καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.	καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδεπότε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς·	 οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· 10

Lucæ xx.

13 εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος·
Τί ποιήσω;
πέμψω τὸν υἱόν μου, τὸν ἀγαπητόν·

ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται.
14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ
διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες·
Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·
δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν,
ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία.

15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν.

τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;

16 ἐλεύσεται,
καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους,
καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

ἀκούσαντες δὲ εἶπον· Μὴ γένοιτο.
17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε·
Τί οὖν ἐστι τὸ γεγραμμένον τοῦτο·

Matthæi xxi.	Marci xii.
Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδο- μοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη· καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.	Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδο- μοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη· 11 καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.
43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσε- ται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. 44 καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν. 45 καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει.	
46 καὶ ζητοῦντες	καὶ ἐζήτουν 12
αὐτὸν κρατῆσαι	αὐτὸν κρατῆσαι·
ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους· ἐπειδὴ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.	καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον·
	ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

SECTIO LXIX.

Alteram parabolam solus subjungit Matthæus, eam scilicet qua, proposito convivis quibusdam epuli nuptialis commercio, invitatione a prius vocatis, sua ipsorum culpa, ad alienos translata, quid etiam inter hos ipsos vestis nuptialis sive præsentia, sive absentia, sub ipsum convivii tempus discriminis factura sit ostenditur[f]. *A. D.* 30.

Matthæi xxii. 1–14.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

1 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πά-
λιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς,
λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν 2
οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις

[f] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. v. Partem primam, 102–143: 143–158: 158–190.

LUCÆ XX.

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον
συνθλασθήσεται·
ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ
λικμήσει αὐτόν.

19 καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
γραμματεῖς
ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ·
καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν·

ἔγνωσαν γὰρ
ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην εἶπε.

MATTHÆI XXII.

ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ.
3 καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ
καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς
γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.
4 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους,
λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις·
ἰδοὺ, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα,
οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα,
καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε
εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελή- 5
σαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν
ἴδιον ἀγρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπο-
ρίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, κρατή- 6
σαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρι-
σαν καὶ ἀπέκτειναν. ἀκούσας δὲ 7
ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη· καὶ πέμψας
τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε
τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πό-

MATTHÆI xxii.

8 λιν αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει
τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος
ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι
9 οὐκ ἦσαν ἄξιοι. πορεύεσθε οὖν
ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ
ὅσους ἂν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς
10 γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι
ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον
πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς
τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ
11 γάμος ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ
ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνα-
κειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον
οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου.
καὶ λέγει αὐτῷ· Ἑταῖρε πῶς 12
εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα
γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶ- 13
πεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις·
Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας
ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ
σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν
ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, 14
ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

SECTIO LXX.

Deinde subornantibus Pharisæis Herodiani Jesum adeunt—quorum malitiosam interrogationem, an tributum Cæsari jure penderetur necne, quomodo eluserit. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxii. 15–22.	MARCI xii. 13–17.
Nisan 12. April. 3. Fer. 4. 15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.	
16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν, μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν,	Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν 13 τινας τῶν Φαρισαίων, καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν,
	ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ.
λέγοντες· Διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ,	οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· 14 Διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ,
καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις,	
καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων·	καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων,

Lucæ xx. 20–26.

20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν
ἐγκαθέτους,

ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους
εἶναι,
ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
εἰς τὸ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ
καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος.
21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες·
Διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς
λέγεις καὶ διδάσκεις,

καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον,

MATTHÆI xxii.

17 εἰπὲ οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ·
ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι,
ἢ οὔ;

18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν
αὐτῶν εἶπε·
Τί με πειράζετε ὑποκριταί;
19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ
κήνσου.

οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.
20 καὶ λέγει αὐτοῖς·
Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη,
καὶ ἡ ἐπιγραφή;
21 λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος.
τότε λέγει αὐτοῖς·

Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καί-
σαρι,
καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν·

καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

MARCI xii.

ἀλλ᾿ ἐπ᾿ ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.

ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι,
ἢ οὔ;
δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν;
ὁ δὲ, εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, 15
εἶπεν αὐτοῖς·
Τί με πειράζετε;
φέρετέ μοι δηνάριον,

ἵνα ἴδω.
οἱ δὲ ἤνεγκαν. 16
καὶ λέγει αὐτοῖς·
Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη,
καὶ ἡ ἐπιγραφή;
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Καίσαρος.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ- 17
τοῖς·
Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καί-
σαρι,
καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

καὶ ἐθαύμασαν ἐπ᾿ αὐτῷ.

SECTIO LXXI.

Digressis Herodianis—nodum suum de resurrectione futura proponunt Sadducæi—quo soluto, quomodo resurrectionem exspectandam proprio suo argumento confirmaverit[g]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxii. 23–33.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4. 23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι,

MARCI xii. 18–27.

Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς 18
αὐτὸν,

[g] Cf. ad Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 258 et sqq.

LUCÆ XX.

ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις.

22 ἔξεστιν ἡμῖν Καίσαρι φόρον δοῦ-
ναι, ἢ οὔ;

23 κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουρ-
γίαν εἶπε πρὸς αὐτούς·
Τί με πειράζετε;
24 ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον.

τίνος ἔχει εἰκόνα
καὶ ἐπιγραφήν;
ἀποκριθέντες δὲ εἶπον· Καίσαρος.
25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·

Ἀπόδοτε τοίνυν τὰ Καίσαρος Καί-
σαρι,
καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.
26 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι
αὐτοῦ ῥήματος
ἐναντίον τοῦ λαοῦ·
καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει
αὐτοῦ ἐσίγησαν.

LUCÆ XX. 27–40.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν
Σαδδουκαίων,

Matthæi xxii.	Marci xii.
οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν·	οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι·
24 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες·	καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες·
Διδάσκαλε Μωσῆς εἶπεν,	Διδάσκαλε Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, 19
ἐάν τις ἀποθάνῃ	ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ,
	καὶ καταλίπῃ γυναῖκα
μὴ ἔχων τέκνα,	καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ,
ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ	ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,	τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.	καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί·	ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· 20
καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας	καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ
ἐτελεύτησε, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα	ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα.
ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.	καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, 21
26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος·	καὶ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα.
καὶ ὁ τρίτος·	καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·
ἕως τῶν ἑπτά.	καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτά· 22
	καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα.
27 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.	ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.
28 ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει	ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, 23
	ὅταν ἀναστῶσι,
τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή;	τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή;
πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.	οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.
29 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς·	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· 24
Πλανᾶσθε,	Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε,
μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς,	μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς,
μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.	μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ;
30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει	ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν 25

Lucæ xx.

οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ
εἶναι,
28 ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες·
Διδάσκαλε Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν,
ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ
ἔχων γυναῖκα,
καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ,
ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
τὴν γυναῖκα,
καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ.
29 ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν·
καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα
ἀπέθανεν ἄτεκνος.
30 καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυ-
ναῖκα,
καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος.

31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν·
ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτά·
καὶ οὐ κατέλιπον τέκνα·
καὶ ἀπέθανον.
32 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ
ἡ γυνή.
33 ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει

τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή;
οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.
34 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς·

Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γα-
μοῦσι καὶ ἐκγαμίσκονται·
οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος
35 ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστά-

Matthæi xxii.	Marci xii.
οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται·	οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται,
ἀλλ᾽ ὡς ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι.	ἀλλ᾽ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νε- κρῶν,	περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρον- 26 ται,
οὐκ ἀνέγνωτε	οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βά- του,
τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, λέγοντος·	ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, λέγων·
32 Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;	Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;
οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.	οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, 27 ἀλλὰ Θεὸς ζώντων.
	ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε.
33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσ- σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.	

Lucæ xx.

σεως τῆς ἐκ νεκρῶν,
οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίσκον-
ται·
36 οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται·
ἰσάγγελοι γάρ εἰσι,

καὶ υἱοί εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀνα-
στάσεως υἱοὶ ὄντες.
37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ

καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν, ἐπὶ τῆς βά-
του·

ὡς λέγει Κύριον
τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ,
καὶ τὸν Θεὸν Ἰσαὰκ,
καὶ τὸν Θεὸν Ἰακώβ.
38 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν,
ἀλλὰ ζώντων·
πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.

39 ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμ-
ματέων εἶπον· Διδάσκαλε καλῶς
40 εἶπας. οὐκ ἔτι δὲ ἐτόλμων ἐπερω-
τᾷν αὐτὸν οὐδέν.

SECTIO LXXII.

Hujus argumenti admiratione commotus Scriba quidam, idemque Pharisæus, quodnam Legis præceptum primum et maximum esset Jesum interrogat. Cui quid responderit[h]. *A. D.* 30.

Matthæi xxii. 34–40.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες
ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους,
συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.

35 καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς,
πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων·
36 Διδάσκαλε
ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;
37 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·

Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου,
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.

38 αὕτη ἐστὶ πρώτη
καὶ μεγάλη ἐντολή.
39 δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ·
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς
ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆται,
κρέμανται.

Marci xii. 28–34.

Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμ- 28
ματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούν-
των, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπε-
κρίθη ἐπηρώτησεν αὐτόν·

Ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ· 29
Ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν·
Ἄκουε Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς
ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστι. καί· 30
Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου.
αὕτη πρώτη ἐντολή.

καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη· 31
Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι.
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς· 32
Καλῶς Διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας
εἶπας· ὅτι εἷς ἐστι Θεὸς, καὶ οὐκ

[h] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 8. et sqq. 15. 18. 24. et sqq.

Marci xii.

33 ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ τὸ
ἀγαπᾷν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ
ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾷν τὸν πλη-
σίον ὡς ἑαυτὸν, πλεῖόν ἐστι πάν-
των τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν
θυσιῶν. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν 34
ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐ-
τῷ· Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασι-
λείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι
ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

SECTIO LXXIII.

Pharisæos adhuc collectos cujusnam filius futurus esset ὁ Χριστὸς vicissim interrogat Jesus. Eorum responsum quomodo ad absurdum redegerit. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxii. 41–46.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων,
ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέ-
42 γων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ
Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; λέγου-
43 σιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβίδ. λέγει αὐ-
τοῖς· Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν Πνεύματι
κύριον αὐτὸν καλεῖ;

λέγων·

44 Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου·
κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
45 εἰ οὖν Δαβὶδ
καλεῖ αὐτὸν κύριον,
πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;
46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκρι-
θῆναι λόγον·

οὐδὲ ἐτόλμησέ τις, ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς
ἡμέρας, ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

MARCI xii. 35–37.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, 35
διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ·
Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς
ὅτι ὁ Χριστὸς υἱός ἐστι Δαβίδ;
αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ εἶπεν 36

ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ·
Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου·
κάθου ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
αὐτὸς οὖν Δαβὶδ 37
λέγει αὐτὸν κύριον,
καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;

καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ
ἡδέως.

Lucæ xx. 41–44.

41 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς·

Πῶς λέγουσι
τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι ;
42 καὶ αὐτὸς Δαβὶδ λέγει
ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν·

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου·
κάθου ἐκ δεξιῶν μου
43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
44 Δαβὶδ οὖν
κύριον αὐτὸν καλεῖ,
καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι ;

SECTIO LXXIV.

Discipulos suos cavendos esse Scribas commonefacit Jesus: quo facto ad graviorem postmodo, tum Scribarum tum Pharisæorum, objurgationem futuram præludit. *A. D.* 30.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

Marci xii. 38–40.

38 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·
Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων,
τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν,
καὶ ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς,
39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς,
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·
40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν,
καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι·
οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

Lucæ xx. 45–47.

Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, 45
εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων, 46
τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς,
καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς
ἐν ταῖς ἀγοραῖς,
καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς,
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·
οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν 47
χηρῶν,
καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται·
οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

SECTIO LXXV.

Viduæ cujusdam pauperis τῷ Κορβᾶν oblationem, quadrante unico factam, omnibus omnium divitum donis anteponit Jesus. *A. D.* 30.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Circa horam 2 P.M.

Marci xii. 41–44.

41 Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου
ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος
βάλλει χαλκὸν
εἰς τὸ γαζοφυλάκιον.
καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά·
42 καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ
ἔβαλε λεπτὰ δύο,
ὅ ἐστι κοδράντης.
43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς·

Lucæ xxi. 1–4.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε 1
τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν
εἰς τὸ γαζοφυλάκιον,
πλουσίους·
εἶδε δὲ καί τινα χήραν πενιχρὰν 2
βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά.
καὶ εἶπεν· 3

Marci xii.	Lucæ xxi.
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,	Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν,
ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ	ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη
πλεῖον πάντων βέβληκε,	πλεῖον πάντων ἔβαλεν.
τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον.	
44 πάντες γὰρ	ἅπαντες γὰρ οὗτοι 4
ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον·	ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον
	εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ·
αὕτη δὲ, ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς,	αὕτη δὲ, ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς,
πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν,	ἅπαντα τὸν βίον
ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.	ὃν εἶχεν ἔβαλε.

SECTIO LXXVI.

De incredulitate Judæorum ratiocinatur Joannes Evangelista; mox et supremum Jesu sermonem, nunc ipsum ut videtur habitum, ad eandemque rem pertinentem, subjungit[1]. *A. D.* 30.

Joannis xii. 37–50.

37 Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πε-
ποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ
38 ἐπίστευον εἰς αὐτόν· ἵνα ὁ λόγος
Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ,
ὃν εἶπε· Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ
ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίων Κυρίου
39 τίνι ἀπεκαλύφθη; διὰ τοῦτο οὐκ
ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶ-
40 πεν Ἡσαΐας· Τετύφλωκεν αὐτῶν
τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπώρωκεν
αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι
τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ
καρδίᾳ, καὶ ἐπιστραφῶσι, καὶ ἰά-
41 σωμαι αὐτούς. ταῦτα εἶπεν Ἡ-
σαΐας ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ,
42 καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ὅμως
μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολ-
λοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ
διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολό-
γουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γέ-
νωνται· ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν 43
τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν
δόξαν τοῦ Θεοῦ.
Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν· Ὁ 44 Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Post horam 2. P.M.
πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς
ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με·
καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμ- 45
ψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κό- 46
σμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων
εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.
καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημά- 47
των, καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρί-
νω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω
τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν
κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ 48
λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει

[1] Confer Dissertationes nostras, Diss. xl. Vol. iii. pag. 123.

JOANNIS xii.

τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν
ἐλάλησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν
49 τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμ-
αυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν
ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω· καὶ 50
οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰ-
ώνιός ἐστιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ
καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατὴρ οὕτω
λαλῶ.

SECTIO LXXVII.

Templo exiturus Jesus, et proinde ministerii sui publici finem facturus, Pharisæis et Scribis, semper inimicis, et nunc cum maxime infensis, pro multis et gravibus delictis multiplicem et gravem pœnam, *Væ vobis* octies repetito, aliquando futuram denuntiat[k]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxiii. 1–39.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Post horam 2. ante horam 6. P. M.

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς
ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
2 λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέ-
δρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ
3 οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα ἂν
εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν τηρεῖτε καὶ
ποιεῖτε[l]· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν
μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ
4 ποιοῦσι. δεσμεύουσι γὰρ φορτία
βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπι-
τιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀν-
5 θρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ
θέλουσι κινῆσαι αὐτά. πάντα δὲ
τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ
θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύ-
νουσι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν
καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν
6 ἱματίων αὐτῶν· φιλοῦσί τε τὴν
πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ
τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συνα-
7 γωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν
ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ
8 τῶν ἀνθρώπων, ῥαββὶ, ῥαββί. ὑ-
μεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς
γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ
Χριστὸς, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελ-
φοί ἐστε. καὶ πατέρα μὴ καλέ- 9
σητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ
ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς. μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· 10
εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητὴς,
ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν 11
ἔσται ὑμῶν διάκονος. ὅστις δὲ 12
ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται·
καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑ-
ψωθήσεται[m].

Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα- 13
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι κατεσθίετε
τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφά-
σει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ
τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρί-
μα.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα- 14
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι κλείετε τὴν
βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσ-
έρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους
ἀφίετε εἰσελθεῖν.

[k] Vide Parabolarum Expositionem, Vol. iv. 296–316. notam.
[l] Cf. Ibid. Vol. iii. 87.
[m] Cf. Ibid. Vol. iv. 274 et sqq.

Matthæi xxiii.

15 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα-
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποι-
ῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν
γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέν-
νης διπλότερον ὑμῶν.
16 Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ
λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ,
οὐδέν ἐστιν· ὃς δ᾽ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ
17 χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει. μωροὶ
καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστὶν,
ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν
18 χρυσόν; καί· ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς
δ᾽ ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω
19 αὐτοῦ ὀφείλει. μωροὶ καὶ τυφλοί·
τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυ-
σιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;
20 ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
21 ἐπάνω αὐτοῦ. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν
τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ
22 κατοικοῦντι αὐτόν. καὶ ὁ ὀμόσας
ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ
τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ καθημένῳ
ἐπάνω αὐτοῦ.
23 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρι-
σαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
τὸ ἡδύοσμον, καὶ τὸ ἄνηθον, καὶ
τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύ-
τερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν, καὶ
τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα
ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.
24 ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν
κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον κατα-
πίνοντες.
25 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα-
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι καθαρίζετε
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς
παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν
ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρι- 26
σαῖε τυφλὲ καθάρισον πρῶτον τὸ
ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παρο-
ψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς
αὐτῶν καθαρόν.
Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα- 27
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι παρομοι-
άζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτι-
νες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι,
ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νε-
κρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. οὕ- 28
τω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε
τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ
μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνο-
μίας.
Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φα- 29
ρισαῖοι, ὑποκριταὶ, ὅτι οἰκοδομεῖτε
τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ
κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων·
καὶ λέγετε· εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέ- 30
ραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν
ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι
τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε 31
ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευ-
σάντων τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς 32
πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέ-
ρων ὑμῶν.
Ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς 33
φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γε-
έννης; διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀπο- 34
στέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας, καὶ
σοφοὺς, καὶ γραμματεῖς· καὶ ἐξ
αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώ-
σετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε
ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ
διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν·
ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς πᾶν αἷμα 35
δίκαιον, ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς,

MATTHÆI xxiii.

ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δι-
καίου, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου
υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε με-
ταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστη-
36 ρίου[n]. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα
πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.
37 Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀπο-
κτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λι-
θοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους
πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπι-
συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρό-
πον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία
ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας· καὶ οὐκ
ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ 38
οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ 39
ὑμῖν· οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι,
ἕως ἂν εἴπητε· εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου[o].

SECTIO LXXVIII.

Templo exeunti Jesu quid quidam e discipulis ejus dixerint: unde exordio sumto prophetia de monte Oliveti quatuor ex apostolis, Petro et Andreæ, Jacobo et Joanni, vespere ejusdem diei seorsum enarratur[p]. *A. D.* 30.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4. Aliquantum ante solis occasum, 6h. 11'. P. M.

MATTHÆI xxiv. 1–44.	MARCI xiii. 1–37.
1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.	Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· 1 Διδάσκαλε ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.
2 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται.	καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· 2 Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.
3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν,	Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, 3

n Vide Parab. Exposit. Vol. ii. 519 et sqq.

o Vide Parab. Exposit. nostram, Vol. i. Cap. xii. Partem Primam, 172 et sqq.

p Vide Parab. Exposit. Vol. v. Partem Primam, pag. 191–443. Cf. etiam ejusdem Expositionis, Vol. iv. 192–212.

LUCÆ xxi. 5–36.

5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ
ἱεροῦ

ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθή-
μασι κεκόσμηται,
εἶπε·

6 Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε,
ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς
οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ
ὃς οὐ καταλυθήσεται.

	Matthæi xxiv.	Marci xiii.	
	προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ	ἐπηρώτων αὐτὸν	
	κατ᾽ ἰδίαν,	κατ᾽ ἰδίαν	
		Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης	
		καὶ Ἀνδρέας·	
	λέγοντες·		
	Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται;	Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται;	4
	καὶ τί τὸ σημεῖον	καὶ τί τὸ σημεῖον	
	τῆς σῆς παρουσίας,		
	καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;		
		ὅταν μέλλῃ ταῦτα πάντα	
		συντελεῖσθαι;	
4	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς	ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς	5
	εἶπεν αὐτοῖς·	ἤρξατο λέγειν·	
	Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.	Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.	
5	πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται	πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται	6
	ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες·	ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες·	
	ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός·	ὅτι ἐγώ εἰμι·	
	καὶ πολλοὺς πλανήσουσι[q].	καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.	
6	μελλήσετε δὲ ἀκούειν	ὅταν δὲ ἀκούσητε	7
	πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων·	πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων,	
	ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε·	μὴ θροεῖσθε·	
	δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι,	δεῖ γὰρ γενέσθαι,	
	ἀλλ᾽ οὔπω ἐστὶ τὸ τέλος.	ἀλλ᾽ οὔπω τὸ τέλος.	
7	ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος,	ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος,	8
	καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν·	καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν·	
	καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ,	καὶ ἔσονται σεισμοὶ	
		κατὰ τόπους,	
	καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους.	καὶ ἔσονται λιμοὶ,	
		καὶ ταραχαί.	
8	πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.	ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.	9
		βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς.	

[q] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 539 et sqq.

Lucæ xxi.

7 Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν,

λέγοντες· Διδάσκαλε
πότε οὖν ταῦτα ἔσται;
καὶ τί τὸ σημεῖον

ὅταν μέλλῃ ταῦτα
γίνεσθαι;

8 ὁ δὲ εἶπε·
Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε.
πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες·
ὅτι ἐγώ εἰμι·
καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε·

μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν.
9 ὅταν δὲ ἀκούσητε
πολέμους καὶ ἀκαταστασίας,
μὴ πτοηθῆτε·
δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον,
ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
10 τότε ἔλεγεν αὐτοῖς·
Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος,
καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν·
11 σεισμοί τε μεγάλοι
κατὰ τόπους,
καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται·

φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρα-
νοῦ μεγάλα ἔσται.

12 πρὸ δὲ τούτων ἁπάντων ἐπιβα-
λοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν,

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς	παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς
	εἰς συνέδρια,
εἰς θλίψιν,	καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε.
	καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε,
καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς·	
	ἕνεκεν ἐμοῦ,
	εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.	
	καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 10
	ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς, παραδιδόντες, 11
	μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε,
	μηδὲ μελετᾶτε·
	ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε. οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.
10 καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους.	
	παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, 12
	καὶ πατὴρ τέκνον·
	καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς,
	καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
	καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 13

LUCÆ xxi.

καὶ διώξουσι,
παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς
καὶ φυλακὰς,

ἀγομένους
ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας,

ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου·
13 ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

14 θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν
μὴ προμελετᾷν ἀπολογηθῆναι.

15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σο-
φίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν,
οὐδὲ ἀντιστῆναι, πάντες οἱ ἀντι-
κείμενοι ὑμῖν.

16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων
καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ
φίλων·

καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν.
17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων
διὰ τὸ ὄνομά μου.

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
11 καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολ- 12 λούς. καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν.	
13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.	ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.
14 καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.	
15 ὅταν οὖν ἴδητε	ὅταν δὲ ἴδητε 14
τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως,	τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως,
τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου,	τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου,
ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ,	ἑστὸς
	ὅπου οὐ δεῖ,
ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.	ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.
16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ	τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη·	φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη·
17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος	ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος 15
μὴ καταβαινέτω	μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν,
	μηδὲ εἰσελθέτω,
ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·	ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·
18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ	καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὢν 16
μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω	μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω
ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.	ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις,	οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, 17

Lucæ xxi.

18 καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
19 οὐ μὴ ἀπόληται. ἐν τῇ ὑπομονῇ
ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

20 ὅταν δὲ ἴδητε

κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν
Ἱερουσαλὴμ,

τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.

21 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη·
καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν.

22 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσι,
τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.
23 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις,

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
καὶ ταῖς θηλαζούσαις,	καὶ ταῖς θηλαζούσαις,
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.	ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται	προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται 18
ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος,	ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος.
μηδὲ ἐν σαββάτῳ.	
21 ἔσται γὰρ τότε	ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι 19
θλίψις μεγάλη,	θλίψις,
οἵα οὐ γέγονεν	οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη
ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου,	ἀπ᾽ ἀρχῆς κτίσεως,
	ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς,
ἕως τοῦ νῦν,	ἕως τοῦ νῦν,
οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται.	καὶ οὐ μὴ γένηται.
22 καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι,	καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, 20
οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ·	οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ·
διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς	ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς,
	οὓς ἐξελέξατο,
κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.	ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.
23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ·	καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· 21
ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός·	ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός·
ἤ· ὧδε·	ἤ· ἰδοὺ, ἐκεῖ·
μὴ πιστεύσητε.	μὴ πιστεύσητε.
24 ἐγερθήσονται γὰρ	ἐγερθήσονται γὰρ 22
ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται,	ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται,
καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα	καὶ δώσουσι σημεῖα
καὶ τέρατα,	καὶ τέρατα,
ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατὸν	πρὸς τὸ ἀποπλανᾷν εἰ δυνατὸν
καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.	καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.
	ὑμεῖς δὲ βλέπετε· 23
25 ἰδοὺ, προείρηκα ὑμῖν.	ἰδοὺ, προείρηκα ὑμῖν πάντα.
26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ, ἐν τῇ	

Lucæ xxi.

καὶ ταῖς θηλαζούσαις,
ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ.
24 καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν[r].

[h] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 202.

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
ἐρήμῳ ἐστί· μὴ ἐξέλθητε· ἰδού, ἐν τοῖς ταμείοις· μὴ πιστεύσητε.	
27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρου-	
28 σία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.	
29 εὐθέως δὲ	ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, 24
μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων,	μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην,
ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,	ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,
καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς,	καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς,
καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,	καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσον- 25 ται ἐκπίπτοντες,
καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.	καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.
30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς·	
καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου	καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀν- 26 θρώπου
ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ	ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις
μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.	μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.
31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ,	καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους 27 αὐτοῦ,
μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης,	
καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ	καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ
ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων	ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων

Lucæ xxi.

25 καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ,
καὶ σελήνῃ,

καὶ ἄστροις·

καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν
ἀπορίᾳ, ἠχούσης θαλάσσης καὶ
26 σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων
ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν
ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ·
αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν
σαλευθήσονται.

27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου
ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ

μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
ἀπ᾽ ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.	ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς	Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς 28
μάθετε τὴν παραβολήν.	μάθετε τὴν παραβολήν.
ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς	ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος
γένηται ἁπαλὸς,	ἁπαλὸς γένηται,
καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ,	καὶ ἐκφυῇ τὰ φύλλα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος.	γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.
33 οὕτω καὶ ὑμεῖς,	οὕτω καὶ ὑμεῖς, 29
ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα,	ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν	γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἐπὶ θύραις.	ἐπὶ θύραις.
34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,	ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 30
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη	ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται.	μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται.
35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ	ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ 31
παρελεύσονται,	παρελεύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.	οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

Lucæ xxi.

28 Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι
ἀνακύψατε, καὶ ἐπάρατε τὰς κεφα-
λὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύ-
τρωσις ὑμῶν.
29 καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς·
Ἴδετε τὴν συκῆν,
καὶ πάντα τὰ δένδρα.

30 ὅταν

προβάλωσιν ἤδη,
βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν
γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος
ἐστίν.
31 οὕτω καὶ ὑμεῖς,
ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα,
γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν
ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη
ἕως ἂν πάντα γένηται.
33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ
παρελεύσονται,
οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλ-
θωσι.
34 προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βα-
ρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραι-
πάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιω-
τικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ ὑμᾶς
35 ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὡς παγὶς
γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς
καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης
36 τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε οὖν, ἐν παντὶ
καιρῷ δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε
ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλ-

Matthæi xxiv.	Marci xiii.
36 περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν· εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος.	περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, 32 καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οἱ ἐν οὐρανῷ· οὐδὲ ὁ υἱός· εἰ μὴ ὁ πατήρ.
	βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύ- 33 χεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν.
37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ 38 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις, ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε 39 εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς 41 ἀφίεται. δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καὶ 42 μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν· ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.	
	ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν 34 οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ· καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ 35 πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτορο-

Lucæ xxi.

λοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

MATTHÆI xxiv.

43 ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι, εἰ ᾔδει ὁ
οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέ-
πτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ
οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν
44 αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε
ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

MARCI xiii.

φωνίας, ἢ πρωΐ· μὴ ἐλθὼν ἐξ- 36
αίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας.

ἃ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσι λέγω· 37
γρηγορεῖτε·

SECTIO LXXIX.

Reliquum ejusdem prophetiæ, secundum Matthæum: quod parabolis, ad regni mysteria pertinentibus, maximam partem constat; quarum tamen scopum et sententiam singillatim percensere non est præsentis instituti[s]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxiv. 45–xxv. 46.

Nisan 12. April. 3. Fer. 4.

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος
καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ
κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας
αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τρο-
46 φὴν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος
ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ
47 εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς
ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐ-
48 τόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος
ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρο-
49 νίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν· καὶ
ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους,
ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν με-
50 θυόντων· ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου
ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ,
καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει· καὶ 51
διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος
αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει.
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγ-
μὸς τῶν ὀδόντων.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία 1
τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵ-
τινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐ-
τῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ
νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐ- 2
τῶν φρόνιμοι, καὶ αἱ πέντε μωραί.
αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμ- 3
πάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ'
ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι 4
ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις
αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐ-

[s] Cf. Parabolarum Expositionem, iii. 291 et sqq. et v. Partem Primam, 443, 444, quod ad *primam* harum Parabolarum attinet: et v. Partem Primam, 445–475: 475–486: 487–515, quod ad *secundam;* et ibid., 516–527: 527–549: 549–571, quod ad *tertiam:* de qua etiam vide ejusdem Expositionis vol. iv. 418–514.

Matthæi xxv.

5 τῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου,
ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον.
6 μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν·
Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ἔρχεται· ἐξέρ-
7 χεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε
ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι
ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμ-
8 πάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς
φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ
ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες
9 ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν
δὲ αἱ φρόνιμοι, λέγουσαι· Μή-
ποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν.
πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς
πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς.
10 ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι
ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι
εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γά-
11 μους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστε-
ρον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ
παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε Κύριε
12 ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα
13 ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν· ὅτι οὐκ
οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν,
ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχε-
ται.

Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδη- 14
μῶν, ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους,
καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῦ. καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε 15
πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν·
ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν·
καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. πορευ- 16
θεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λα-
βὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ
ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα.
ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε 17
καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἓν 18
λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ,
καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ
κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον 19
πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δού-
λων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ'
αὐτῶν λόγον. καὶ προσελθὼν ὁ 20
τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσ-
ήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέ-
γων· Κύριε πέντε τάλαντά μοι
παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τά-
λαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη 21

MATTHÆI XXV.

δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε
ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς
πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστή-
σω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ
22 κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ
τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· Κύ-
ριε δύο τάλαντά μοι παρέδωκας·
ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα
23 ἐπ' αὐτοῖς. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος
αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ·
ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν
σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν
24 χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελ-
θὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰλη-
φὼς εἶπε· Κύριε ἔγνων σε ὅτι
σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου
οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν
25 οὐ διεσκόρπισας. καὶ φοβηθεὶς
ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου
26 ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν. ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν
αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ,
ᾔδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα,
καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα.
27 ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν
μου τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν
ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν
28 τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ
τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ
29 δέκα τάλαντα. τῷ γὰρ ἔχοντι
παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθή-
σεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος
καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
30 καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων.

31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ
πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐ-
τοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ. καὶ συναχθήσεται ἔμπροσ- 32
θεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσ-
περ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρό-
βατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καὶ στήσει 33
τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,
τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ 34
δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογη-
μένοι τοῦ πατρός μου, κληρονο-
μήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν
βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.
ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι 35
φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ
με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ
με· γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με· 36
ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με·
ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς
μέ. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ 37
δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε πότε σε
εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν;
ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε 38
δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγά-
γομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλο-
μεν; πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, 39
ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς
σέ; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς 40
ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ'
ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων, τῶν
ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ
ἐποιήσατε.

Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· 41
Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηρα-
μένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ
ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γὰρ, 42
καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδί-

MATTHÆI XXV.

43 ψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξέ-
νος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με·
γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλετέ με·
ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ
44 ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκρι-
θήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ, λέ-
γοντες· Κύριε πότε σε εἴδομεν
πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ
γυμνὸν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ,
καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε 45
ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀ-
μὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον οὐκ ἐποι-
ήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων,
οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπε- 46
λεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰ-
ώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰ-
ώνιον[t].

[t] Cf. quæ annotata sunt ad Parabolarum Expositionem, Vol. v. Partem Primam, pag. 571–580.

SECTIO LXXX.

Dum hæc fierent, de apprehendendo Jesu deliberant synedrium Judæorum: quibus neque opinantibus qua mercede operam suam promiserit Judas[u]. *A. D.* 30.

		MATTHÆI xxvi. 1–5. 14–16.	MARCI xiv. 1, 2. 10, 11.	
	1	Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·		
Nisan 13. April. 3. Fer. 5. ineunte.	2	Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται,	Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.	1
		καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.		
	3	τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου Καϊάφα.		
	4	καὶ συνεβουλεύσαντο	καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς	
		ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ, καὶ ἀποκτείνωσιν·	πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν·	
	5	ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.	ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ.	2
Nisan 13. April. 3. Fer. 5. ineunte.	14	τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης,	καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε	10
		πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς	πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς	
	15	εἶπε· Τί θέλετέ μοι δοῦναι; κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν·	ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς·	
		οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.	οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.	11
	16	καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.	καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ.	

[u] Confer Dissertationes nostras, Diss. xl. Vol. iii. 129.

LUCÆ xxii. 1–6.

1 Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων,
ἡ λεγομένη πάσχα.

2 καὶ ἐζήτουν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς

τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν·

ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.
3 εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν,
τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην,
ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.
4 καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς
ἀρχιερεῦσι, καὶ τοῖς στρατηγοῖς,

τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς·
5 καὶ ἐχάρησαν,
καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον
δοῦναι.
6 καὶ ἐξωμολόγησε·
καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν
τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς
ἄτερ ὄχλου.

SECTIO LXXXI.

Per duos reliquos ministerii sui dies, ex quo templum primum inviserat, quomodo se gerebat Jesus; hic loci quasi coronis quædam historiæ ejus priori subjiciendum[x]. *A. D.* 30.

LUCÆ xxi. 37, 38.

Nisan 11. et 12. April. 2. et 3.

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ
διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας ἐξερχό-
μενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ κα-
λούμενον Ἐλαιῶν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς 38
ὤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
ἀκούειν αὐτοῦ.

SECTIO LXXXII.

Feria sexta, Nisan quarto decimo, vesperi ad præparandam Jesu cœnam paschalem quid actum sit[y]. *A. D.* 30.

	MATTHÆI xxvi. 17–19.	MARCI xiv. 12–16.
Nisan 14. April. 4. Fer. 6. in. Cir. solis occasum, 6h. 11'. P. M. 17	Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων	Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, 12 ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον,
	προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;	λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;
		καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν 13 αὐτοῦ,
18	ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν,	καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν,
		καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ.
	πρὸς τὸν δεῖνα·	

[x] Confer Dissertationes nostras, Diss. xl. Vol. iii. 126.

[y] Cf. Ibid. Diss. xli. Vol. iii. 133 et seqq.

Lucæ xxii. 7–13.

7 Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων,
ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα.
8 καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάν-
νην εἰπών· Πορευθέντες ἑτοιμά-
σατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγω-
μεν.

9 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ·
Ποῦ θέλεις
ἑτοιμάσωμεν;

10 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·

Ἰδού, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν
πόλιν,
συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος
κεράμιον ὕδατος βαστάζων·
ἀκολουθήσατε αὐτῷ
εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται.

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
	καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ 14
καὶ εἴπατε αὐτῷ·	εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ· ὅτι
ὁ Διδάσκαλος λέγει·	ὁ Διδάσκαλος λέγει·
ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι·	
πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.	
	ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα,
	ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω ;
	καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει 15
	ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον.
	ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν.
	καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 16
	καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν,
	καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.
19 καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.	
καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.	καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

SECTIO LXXXIII.

Tempore cœnæ, cum Jesus et duodecim jam discubuissent, quid primum actum sit[z]. *A. D.* 30.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Circa horam 9 P.M.

Matthæi xxvi. 20.	Marci xiv. 17.
20 Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα.	Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 17

[z] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 173 et sqq.

Lucæ xxii.

11 καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας·
λέγει σοι ὁ Διδάσκαλος·

ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα,
ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
12 κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει
ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον.

ἐκεῖ ἑτοιμάσατε.
13 ἀπελθόντες δὲ

εὗρον καθὼς εἴρηκεν αὐτοῖς.

καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Lucæ xxii. 14–18.

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα ἀνέπεσε,
καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.

---

15 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἐπιθυ-
μίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα
φαγεῖν μεθ᾽ ὑμῶν, πρὸ τοῦ με πα-
16 θεῖν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι
οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου
πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαρι- 17
στήσας εἶπε· Λάβετε τοῦτο, καὶ
διαμερίσατε ἑαυτοῖς. λέγω γὰρ 18
ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γεν-
νήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ
βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ[a].

[a] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 209 et sqq.

SECTIO LXXXIV.

Incepta cœna, necdum finita, pedes apostolorum lavat Jesus: quo facto rursus accumbit, et facti rationem discipulis exponit. *A. D.* 30.

JOANNIS xiii. 1–17.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 9 P.M.

1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα,
εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐ-
τοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κό-
σμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα·
ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους, τοὺς ἐν τῷ
κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.
2 καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ Δια-
βόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν
καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος, Ἰσκαριώ-
3 του, ἵνα αὐτὸν παραδῷ, εἰδὼς ὁ
Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ
πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ
Θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν
4 ὑπάγει· ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου,
καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
5 λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα
βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα· καὶ
ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν
μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεν-
τίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος.
6 Ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέ-
τρον· καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος·
Κύριε σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας;
7 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ·
Ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι,
8 γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ
Πέτρος· Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας
μου εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐ-
τῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν μὴ νίψω σε
οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει 9
αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε μὴ
τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ
τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. λέγει 10
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὁ λελουμένος οὐ
χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψα-
σθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος. καὶ
ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάν-
τες. ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐ- 11
τόν· διὰ τοῦτο εἶπεν· Οὐχὶ πάντες
καθαροί ἐστε.
Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐ- 12
τῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
ἀναπεσὼν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς· Γι- 13
νώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς
φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ
Κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ
γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς 14
πόδας, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος,
καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νί-
πτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ 15
ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποί-
ησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν 16
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος
μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ
ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος
αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί 17
ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

SECTIO LXXXV.

Procedente cœna, panis fractionem, primam cœnæ Dominicæ partem, instituit[b]. *A. D.* 30.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Circa horam 10 P. M.

MATTHÆI xxvi. 26.

26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν,
λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον

MARCI xiv. 22.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν,
λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον

[b] Confer Dissertationes nostras. Diss. ii. Vol. i. pag. 90.

Lucæ xxi. 19.

19 Καὶ λαβὼν ἄρτον

1 ad Cor. xi. 23, 24.

Ἰησοῦς, ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδί- 23
δοτο, ἔλαβεν ἄρτον,

MATTHÆI xxvi.

καὶ εὐλογήσας ἔκλασε,
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς,
καὶ εἶπε·
Λάβετε· φάγετε·
τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

MARCI xiv.

εὐλογήσας ἔκλασε,
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς,
καὶ εἶπε·
Λάβετε· φάγετε·
τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

SECTIO LXXXVI.

Unde occasione oblata instantem sui proditionem a quodam e præsentibus prædicit. Quæ deinceps acta sunt, eo usque dum propositi certus cœnaculo exierit Judas. *A. D.* 30.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10 P. M.

MATTHÆI xxvi. 21–25.

21 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν

MARCI xvi. 18–21.

Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν 18
καὶ ἐσθιόντων

LUCÆ xxii.

εὐχαριστήσας ἔκλασε,
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς,
λέγων·

Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου,
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον·
τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

1 ad Cor. xi.

καὶ εὐχαρίστησας ἔκλασε, 24

καὶ εἶπε·
Λάβετε· φάγετε·
τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα,
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον·
τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

LUCÆ xxii. 21–23.

21 Πλὴν, ἰδοὺ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδι-
δόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τρα-
22 πέζης. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον·
πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι'
οὗ παραδίδοται.

JOANNIS xiii. 18–30.

Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· 18
ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην. ἀλλ'
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὁ τρώ-
γων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν
ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ· ἀπ' 19
ἄρτι λέγω ὑμῖν, πρὸ τοῦ γενέσθαι,
ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε ὅτι
ἐγώ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 20
ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω ἐμὲ
λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων
λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταρά- 21
χθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε

MATTHÆI xxvi.

εἶπεν·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

22 καὶ λυπούμενοι σφόδρα
ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ
ἕκαστος αὐτῶν·
Μήτι ἐγώ εἰμι Κύριε;

23 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν·

Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ
τὴν χεῖρα
οὗτός με παραδώσει.
24 ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ,
οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται·
καλὸν ἦν αὐτῷ
εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος·

MARCI xiv.

εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με,
ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.

οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι 19
καὶ λέγειν αὐτῷ
εἷς καθ' εἷς·
Μήτι ἐγώ;
καὶ ἄλλος· Μήτι ἐγώ;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· 20
Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα,
ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον.

ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει 21
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ,
οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται·
καλὸν ἦν αὐτῷ
εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

LUCÆ xxii.

23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς
ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν
ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

JOANNIS xiii.

καὶ εἶπεν·
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μα- 22
θηταὶ, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέ-
γει.

Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μα- 23
θητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ
Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς·
νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος 24
πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέ-
γει. ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ 25
στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ·
Κύριε τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται ὁ 26
Ἰησοῦς· Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ
βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. καὶ
ἐμβάψας τὸ ψωμίον δίδωσιν Ἰού-
δᾳ Σίμωνος, Ἰσκαριώτῃ· καὶ μετὰ 27

MATTHÆI xxvi.

25 ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, εἶπε· Μήτι ἐγώ εἰμι Ῥαββί; λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας.

JOANNIS xiii.

τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖ-
νον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς· Ὃ ποιεῖς ποίησον τά-
χιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν 28
ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.
τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσ- 29
σόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀγόρασον ὧν
χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ
τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ.

λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος 30
εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10 P. M.

SECTIO LXXXVII.

Egresso Juda, discipulos consolatur Jesus; et futuram sui a Petro negationem triplicem primum prædicit. *A. D.* 30.

JOANNIS xiii. 31–38.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10 P. M.

31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰη-
σοῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη
32 ἐν αὐτῷ. εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν
αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν
ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
33 τεκνία ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι·
ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς
Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ
ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν
34 λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδω-
μι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους·
καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ
35 ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τού-
τῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μα-
θηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν
ἀλλήλοις.
Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· 36
Κύριε ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅπου ὑπάγω οὐ
δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι,
ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. λέ- 37
γει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε διατί
οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι;
τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.
ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τὴν 38
ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις;
ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ
ἀλέκτωρ φωνήσει ἕως οὗ ἀπαρ-
νήσῃ με τρίς.

SECTIO LXXXVIII.

Contendunt inter se apostoli quis maximus esset; quorum intempestivam ambitionem redarguit Jesus: mox ad Petrum sermone converso futuram ejus defectionem iterum prædicit. *A. D.* 30.

LUCÆ xxii. 24–38.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10, ante horam 12, P. M.

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν
αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι
25 μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ
βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν
αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐ-
26 τῶν εὐεργέται καλοῦνται· ὑμεῖς
δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὁ μείζων ἐν
ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ
27 ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. τίς
γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ
διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος;
ἐγὼ δέ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ
διακονῶν.

28 Ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενη-
κότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρα-
29 σμοῖς μου. κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν,
καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου,
30 βασιλείαν· ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε
ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ μου, καὶ καθίσησθε ἐπὶ
θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυ-
λὰς τοῦ Ἰσραήλ[c].

31 Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Σίμων Σί-
μων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο
ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον·
32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ
ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε
ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελ-
φούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύ- 33
ριε μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς
φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύ-
εσθαι. ὁ δὲ εἶπε· Λέγω σοι, 34
Πέτρε, οὐ μὴ φωνήσει σήμερον
ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ
μὴ εἰδέναι με.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτε ἀπέ- 35
στειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ
πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος
ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον· Οὐδε-
νός. εἶπεν οὖν αὐτοῖς· Ἀλλὰ 36
νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον ἀράτω,
ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων
πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ
ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ 37
ὑμῖν, ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον
δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοὶ, τό· Καὶ
μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ
τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ 38
εἶπον· Κύριε, ἰδοὺ, μάχαιραι ὧδε
δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἱκανόν
ἐστι.

[c] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 211 et sqq. et 221 et sqq.

SECTIO LXXXIX.

Sub finem cœnæ alteram ritus Dominici partem, poculi scilicet consecrationem, instituit. *A. D.* 30.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10, ante horam 12, P. M.

MATTHÆI xxvi. 27–29.	MARCI xiv. 23–25.
27 Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον	Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον 23
καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς,	εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς·
	καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες·
λέγων·	καὶ εἶπεν αὐτοῖς· 24
Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες·	
28 τοῦτο γάρ	Τοῦτό
ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης,	ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης,
τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον	τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον.
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.	
29 λέγω δὲ ὑμῖν,	ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 25
ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι	ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω
ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου,	ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου,
ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης	ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης
ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν,	ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν,
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου[d].	ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

SECTIO XC.

Finita jam cœna, prius tamen quam cœnaculo exeat multo et gravi sermone cum discipulis colloquitur. *A. D.* 30.

JOANNIS xiv. 1–xvi. 33.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Post horam 10, ante horam 12, P. M.

1 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία·
πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς
2 ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ
πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν·
εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν. πορεύο-
3 μαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· καὶ
ἐὰν πορευθῶ, καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν
τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παρα-
λήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν· ἵνα
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ 4
ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν
ὁδὸν οἴδατε. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· 5
Κύριε οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις,
καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰ-
δέναι; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ 6
εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ

[d] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 210 et sqq.

LUCÆ xxii. 20.

20 Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον
μετὰ τὸ δειπνῆσαι,

λέγων·

Τοῦτο τὸ ποτήριον
ἡ καινὴ διαθήκη
ἐν τῷ αἵματί μου,
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.

1 ad Cor. xi. 25.

Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον 25
μετὰ τὸ δειπνῆσαι,

λέγων·

Τοῦτο τὸ ποτήριον
ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν
ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι.

τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε,
εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

JOANNIS xiv.

ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πα-
7 τέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ
με καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε
ἄν· καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν,
8 καὶ ἑωράκατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ
Φίλιππος· Κύριε δεῖξον ἡμῖν τὸν
9 πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσοῦτον χρόνον
μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς
με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώ-
ρακε τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέ-
γεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα;
οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, 10
καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥή-
ματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ, ὁ ἐν
ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα.
πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πα- 11
τρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μὴ,
διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι.
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύ- 12
ων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ

κἀκεῖνος ποιήσει· καὶ μείζονα τού-
των ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν
13 πατέρα μου πορεύομαι, καὶ ὅ
τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου
τοῦτο ποιήσω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πα-
14 τὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἐάν τι αἰτήσητε
ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐγὼ ποιήσω.
15 ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς
16 ἐμὰς τηρήσατε· καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω
τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλη-
τον δώσει ὑμῖν ἵνα μένῃ μεθ'
17 ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα
τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύνα-
ται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ,
οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γι-
νώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει,
18 καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω
ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑ-
19 μᾶς. ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με
οὐκ ἔτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ
με· ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.
20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑ-
μεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου, καὶ
21 ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ
ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν
αὐτὰς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με·
ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται
ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγα-
πήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ
22 ἐμαυτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ
ὁ Ἰσκαριώτης· Κύριε τί γέγονεν
ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυ-
23 τὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη
ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐάν
τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τη-
ρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει
αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα,
καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.
ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου 24
οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε
οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμ-
ψαντός με πατρός. ταῦτα λελά- 25
ληκα ὑμῖν, παρ' ὑμῖν μένων· ὁ 26
δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ
ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει
πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα
ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι ὑ- 27
μῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν·
οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ
δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν
ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω. ἠκού- 28
σατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ὑπάγω,
καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· εἰ ἠγα-
πᾶτέ με ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον·
πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι
ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι. καὶ 29
νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι·
ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε.
οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· 30
ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου
ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν·
ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ 31
τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό
μοι ὁ πατὴρ οὕτω ποιῶ. ἐγείρε-
σθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, 1
καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι.
πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ, μὴ φέρον καρ- 2
πὸν, αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρ-
πὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ, ἵνα
πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς 3
καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν
λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοὶ, 4
κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ
δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυ-

τοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ,
οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ
5 μείνητε. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος,
ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν
ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει
καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ
6 δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μή
τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς
τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συν-
άγουσιν αὐτὰ, καὶ εἰς πῦρ βάλ-
7 λουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε
ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν
ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτή-
8 σεσθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν
τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα
καρπὸν πολὺν φέρητε· καὶ γενή-
9 σεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἠγά-
πησέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἠγάπησα
ὑμᾶς, μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ
10 ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρή-
σητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου·
καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός
μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν
11 τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,
ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ,
12 καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη
ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγα-
πᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα
13 ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην
οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.
14 ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε, ἐὰν ποιῆτε
15 ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι
ὑμᾶς λέγω δούλους· ὅτι ὁ δοῦλος
οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος·
ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα
ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου
16 ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με
ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην
ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς
ὑπάγητε, καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ
ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὅ τι ἂν
αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνό-
ματί μου δῷ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλ- 17
λομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-
λους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, 18
γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν
μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου 19
ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει·
ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ,
ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ
κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ
κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου 20
οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστι δοῦ-
λος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ
ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν·
εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν καὶ
τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ 21
ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ
τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν
πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ 22
ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ
εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ
ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.
ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου 23
μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν 24
αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν,
ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ
ἑωράκασι, καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ
καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα 25
πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος
ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν· Ὅτι ἐμίσησάν
με δωρεάν. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παρά- 26
κλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ
τοῦ πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλη-
θείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπο-

ρεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ
27 ἐμοῦ. καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε,
ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.
1 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ
2 σκανδαλισθῆτε. ἀποσυναγώγους
ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται
ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς
δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ.
3 καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ
ἔγνωσαν τὸν πατέρα, οὐδὲ ἐμέ.
4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα
ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε
αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα
δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι
5 μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω
πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς
ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· ποῦ ὑπάγεις;
6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ
λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρ-
7 δίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω
ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπ-
έλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ πα-
ράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς·
ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς
8 ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει
τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ
9 δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· περὶ
ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν
10 εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι
πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ
11 οὐκ ἔτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρί-
σεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου
12 τούτου κέκριται. ἔτι πολλὰ ἔχω
λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε
13 βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ
ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλή-
θειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυ-
τοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει·
καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ 14
ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι· 15
διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ
λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ 16
πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθέ με· ὅτι
ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα.
Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 17
πρὸς ἀλλήλους· Τί ἐστι τοῦτο ὃ
λέγει ἡμῖν, μικρὸν, καὶ οὐ θεω-
ρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ
ὄψεσθέ με· καὶ, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω
πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν· 18
Τοῦτο τί ἐστιν, ὃ λέγει, τὸ μικρόν;
οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω οὖν ὁ 19
Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾷν·
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζη-
τεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον·
μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ
πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθέ με;
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύ- 20
σετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ
κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπη-
θήσεσθε· ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς
χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ, ὅταν 21
τίκτῃ, λύπην ἔχει ὅτι ἦλθεν ἡ
ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ
παιδίον, οὐκ ἔτι μνημονεύει τῆς
θλίψεως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεν-
νήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.
καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· 22
πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρή-
σεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χα-
ρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.
καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ 23

JOANNIS xvi.

ἐρωτήσετε οὐδέν· ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε
τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου
24 δώσει ὑμῖν. ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε
οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε
καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ
25 πεπληρωμένη. ταῦτα ἐν παροι-
μίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχε-
ται ὥρα ὅτε οὐκ ἔτι ἐν παροιμίαις
λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παῤῥησίᾳ περὶ
26 τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί
μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν
ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ
27 ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ
ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε,
καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ
28 τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον παρὰ
τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν
κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον,
καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.
Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐ- 29
τοῦ· Ἴδε, νῦν παῤῥησίᾳ λαλεῖς,
καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.
νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ 30
οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ·
ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ
ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰη- 31
σοῦς· Ἄρτι πιστεύετε; ἰδοὺ, ἔρ- 32
χεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα
σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια,
καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ
μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι.
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ 33
εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλί-
ψιν ἕξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε· ἐγὼ
νενίκηκα τὸν κόσμον.

SECTIO XCI.

Cœnaculo exiturus Patrem adorat. *A. D.* 30.

JOANNIS xvii. 1–26.

isan 14. pril. 4. er. 6. aullo ıte : P. M.

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ
ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς
τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε· Πάτερ
ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν
υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ
2 σε, καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν
πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας
αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.
3 αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα
γινώσκωσί σε, τὸν μόνον ἀληθινὸν
Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν
4 Χριστόν. ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ
τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ
5 δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. καὶ νῦν
δόξασόν με σὺ, πάτερ, παρὰ σεαυ-
τῷ, τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κό-
σμον εἶναι, παρὰ σοί. ἐφανέρωσά 6
σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς
δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ
ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας,
καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι.
νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα, ὅσα δέδω- 7
κάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστιν· ὅτι τὰ 8
ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐ-
τοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνω-
σαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον,
καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστει-
λας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ 9
περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ
περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι·

JOANNIS xvii.

10 καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι καὶ τὰ
σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.
11 καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ
οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ
πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε
τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν
12 καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν
ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς
ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς
μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν
ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπω-
13 λείας ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν
δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα
λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν
χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν
14 αὐτοῖς. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν
λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν
αὐτοὺς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κό-
σμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ
15 κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐ-
τοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τη-
16 ρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ
τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ
17 ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί. ἁγίασον
αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λό-
18 γος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι. καθὼς
ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν
κόσμον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁ- 19
γιάζω ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν
ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. οὐ περὶ 20
τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῶν πιστευσόντων διὰ τοῦ
λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες 21
ἓν ὦσι· καθὼς σὺ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ
κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡ-
μῖν ἓν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύ-
σῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ 22
τὴν δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα
αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς
ἕν ἐσμεν. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ 23
ἐν ἐμοί· ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς
ἓν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι
σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας
αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. πά- 24
τερ οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσι μετ'
ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν
ἐμὴν ἣν ἔδωκάς μοι· ὅτι ἠγάπησάς
με πρὸ καταβολῆς κόσμου. πάτερ 25
δίκαιε καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω,
ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνω-
σαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ 26
ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου,
καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη, ἣν ἠγά-
πησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν
αὐτοῖς.

SECTIO XCII.

Recitato hymno Gethsemanen pergit; defectionem Petri tertium prædicit; suam quoque ad vitam renati in Galilæa manifestationem promittit[e]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxvi. 30–35.

30 Καὶ ὑμνήσαντες
ἐξῆλθον

MARCI xiv. 26–31.

Καὶ ὑμνήσαντες 26
ἐξῆλθον

Nisan 14.
April. 5.
Fer. 6.
Cir. 12h.
15'. A. M.

[e] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 191.



Lucæ xxii. 39.	Joannis xviii. 1.
39 Καὶ ἐξελθὼν	Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε, 1

MATTHÆI xxvi.

εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

31 τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε
ἐν ἐμοὶ
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ·
γέγραπται γάρ·
Πατάξω τὸν ποιμένα,
καὶ διασκορπισθήσεται
τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.
32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με
προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ·
Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται
ἐν σοί,
ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.
34 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι
ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ
πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
τρὶς ἀπαρνήσῃ με.
35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος·
Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν
οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι.
ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ
εἶπον.

MARCI xiv.

εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι 27
πάντες σκανδαλισθήσεσθε
ἐν ἐμοὶ
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ·
ὅτι γέγραπται·
Πατάξω τὸν ποιμένα,
καὶ διασκορπισθήσεται
τὰ πρόβατα.
ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με 28
προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· 29
Καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται,
ἀλλ᾿ οὐκ ἐγώ.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 30
Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σήμερον
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι
τρὶς ἀπαρνήσῃ με.
ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον· 31
Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι
οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι.
ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

SECTIO XCIII.

Quæ apud Gethsemanen acta sunt tum quod ad ipsum Jesum, tum quod ad discipulos ejus, eo usque dum ad apprehendendum Jesum adventaret Judas. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxvi. 36–46.

Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Cir. 12h. 30′. A. M.

36 Τότε ἔρχεται μετ᾿ αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ.

MARCI xiv. 32–42.

Καὶ ἔρχονται 32
εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ.

Lucæ xxii.

ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος
εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν·
ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ.

Joannis xviii.

σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
πέραν τοῦ χειμάῤῥου τῶν Κέδρων·

Lucæ xxii. 40–46.

Joannis xviii. 1.

Ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλ- 1
θεν αὐτὸς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς·	καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·
Καθίσατε αὐτοῦ,	Καθίσατε ὧδε,
ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ.	ἕως προσεύξωμαι.
37 καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον	καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον 33
καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου	καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ,
ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.	καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
38 τότε λέγει αὐτοῖς·	καὶ λέγει αὐτοῖς·
Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου	Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου 34
ἕως θανάτου·	ἕως θανάτου·
μείνατε ὧδε,	μείνατε ὧδε,
καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.	καὶ γρηγορεῖτε.
39 καὶ προελθὼν μικρὸν	καὶ προελθὼν μικρὸν 35
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ	ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς,
προσευχόμενος,	καὶ προσηύχετο
	ἵνα εἰ δυνατόν ἐστι παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα.
καὶ λέγων·	καὶ ἔλεγεν· 36
Πάτερ μου	Ἀββᾶ, ὁ πατήρ,
	πάντα δυνατά σοι·
εἰ δυνατόν ἐστι,	
παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο.	παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο.
πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω,	ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω,
ἀλλ' ὡς σύ.	ἀλλὰ τί σύ.
40 καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς,	καὶ ἔρχεται,
καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας.	καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας. 37
καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ·	καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ·

Lucæ xxii.

40 Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου
εἶπεν αὐτοῖς·
Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς
πειρασμόν.

41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν
ὡσεὶ λίθου βολήν.

καὶ θεὶς τὰ γόνατα
προσηύχετο,

42 λέγων·
Πάτερ

εἰ βούλει
παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο
ἀπ' ἐμοῦ.
πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου,
ἀλλὰ τὸ σὸν, γενέσθω.
43 ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐ-
44 ρανοῦ, ἐνισχύων αὐτόν. καὶ γενό-
μενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον
προσηύχετο· ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρὼς
αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος κατα-
βαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
	Σίμων καθεύδεις ;
Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε	οὐκ ἴσχυσας
μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ ;	μίαν ὥραν γρηγορῆσαι ;
41 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,	γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, 38
ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν·	ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν·
τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον,	τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον,
ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.	ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν	καὶ πάλιν ἀπελθὼν 39
προσηύξατο,	προσηύξατο,
λέγων·	τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.
Πάτερ μου εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.	
43 καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει	καὶ ὑποστρέψας εὗρεν 40
αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας·	αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας·
ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.	ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι,
	καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι.
44 καὶ ἀφεὶς αὐτούς, ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.	
45 τότε ἔρχεται	καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, 41
πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,	
καὶ λέγει αὐτοῖς·	καὶ λέγει αὐτοῖς·
Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε ;	Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε ;
ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα,	ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα·
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται	ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.	εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.
46 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν·	ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· 42
ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.	ἰδοὺ, ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

Lucæ xxii.

45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύ-
πης. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί καθ- 46
εύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

SECTIO XCIV.

Quæ acta sunt postquam advenisset Judas, donec apprehensus et vinctus sit Jesus. *A. D.* 30.

	Matthæi xxvi. 47–56.	Marci xiv. 43–52.
Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Cir. 1h. 30′. A. M.	47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος	Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, 43
	ἰδοὺ, Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα, ἦλθε,	παραγίνεται Ἰούδας, εἷς ὢν τῶν δώδεκα,
	καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς	καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς
	μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων,	μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων,
	ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων	παρὰ τῶν ἀρχιερέων
		καὶ τῶν γραμματέων
	καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.	καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

LUCÆ xxii. 47–53.

47 Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος,

ἰδοὺ ὄχλος· καὶ ὁ λεγόμενος Ἰού-
δας, εἷς τῶν δώδεκα, προήρχετο
αὐτῶν.

JOANNIS xviii. 2–11.

Ἤιδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παρα- 2
διδοὺς αὐτὸν, τὸν τόπον· ὅτι πολ-
λάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰού- 3
δας λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ
τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπ-
ηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν
καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων.

Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχό- 4
μενα ἐπ᾽ αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν
αὐτοῖς· Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθη- 5
σαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν Ναζω-
ραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰού-
δας, ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, μετ᾽ αὐ-
τῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι 6
ἐγώ εἰμι· ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω,
καὶ ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν 7
αὐτοὺς ἐπηρώτησε· Τίνα ζητεῖτε;
οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζω-
ραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Εἶπον 8
ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζη-
τεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. ἵνα 9
πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν· Ὅτι
οὓς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ
αὐτῶν οὐδένα.

MATTHÆI xxvi.

48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν
ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων·
Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστι·
κρατήσατε αὐτόν.

49 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ
εἶπε·
Χαῖρε Ῥαββί·
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·
Ἑταῖρε ἐφ᾽ ᾧ πάρει;

τότε προσελθόντες
ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰη-
σοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

51 καὶ ἰδοὺ, εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ

ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ,
καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως
ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς·
πάντες γὰρ οἱ λαβόντες
μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.

MARCI xiv.

δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν 44
σύσσημον αὐτοῖς, λέγων·
Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστι·
κρατήσατε αὐτὸν,
καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς.
καὶ ἐλθὼν εὐθέως προσελθὼν αὐ- 45
τῷ λέγει·
Ῥαββὶ Ῥαββί·
καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ᾽ αὐτὸν τὰς χεῖ- 46
ρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων, 47

σπασάμενος τὴν μάχαιραν,
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως,
καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

Lucæ xxii.

καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ

φιλῆσαι αὐτόν.
48 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·
Ἰούδα
φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
παραδίδως;

49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσό-
μενον εἶπον αὐτῷ· Κύριε εἰ πα-
τάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;
50 καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν

τὸν δοῦλον τοῦ
ἀρχιερέως,
καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς
τὸ δεξιόν.

51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·
Ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ ἁψάμενος
τοῦ ὠτίου αὐτοῦ ἰάσατο αὐτόν.

Joannis xviii.

Σίμων οὖν Πέτρος 10
ἔχων μάχαιραν

εἵλκυσεν αὐτὴν,
καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως
δοῦλον,
καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον
τὸ δεξιόν.
ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.

εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· 11
Βάλε τὴν μάχαιράν σου
εἰς τὴν θήκην.

τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι
ὁ πατὴρ οὐ μὴ πίω αὐτό;

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λε- 54 γεῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;	
55 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις·	καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ- 48 τοῖς·
Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.	Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς, 49 ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.
56 τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.	ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.	καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες 50 ἔφυγον.
	καὶ εἷς τις νεανίσκος ἠκολούθει 51 αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ. καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι· ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν 52 σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

SECTIO XCV.

Apprehensus Jesus primum ad Annam, deinde ad Caiapham, deducitur. Quæ apud Caiapham gesta sunt; causam dicente semel atque iterum Jesu, et a Petro, prout ipse futurum dixerat, ter negato[f]. *A. D.* 30.

Matthæi xxvi. 57–75.	Marci xiv. 53–72.

[f] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 200.

Lucæ xxii.

52 εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους·
Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;

53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ,
οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ.
ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστιν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Lucæ xxii. 54–65.

Joannis xviii. 12–27.

Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος 12
καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων

MATTHÆI XXVI.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν
Paullo ante 2 A.M. ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν
τὸν ἀρχιερέα·

MARCI XIV.

Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς 53
τὸν ἀρχιερέα.

Lucæ xxii.	Joannis xviii.	
	συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδη- σαν αὐτόν. καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν 13 πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πεν- θερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιε- ρεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ 14 Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄν- θρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.	Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Cir. 1 h. 30΄. A. M.
54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως.		
	Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων 15 Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰη- σοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ 16 ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον.	
	Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν 19 Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπε- 20 κρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ παῤ- ῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ. ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται· καὶ ἐν κρυ- πτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί με ἐπερω- 21 τᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι οἴδα- σιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ 22 εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρε- στηκὼς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπών· Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχι- ερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· 23 Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον	

	Matthæi xxvi.	Marci xiv.
Post horam 2 A. M. Ante horam 3 A. M.	ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.	καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς.
	58 ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω	καὶ ὁ Πέτρος 54 ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ, ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως·
	ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος.	καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν,
		καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.
	59 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι,	οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 55 καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτὸν,
	60 καὶ οὐχ εὗρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὗρον.	καὶ οὐχ εὕρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.
	ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες	καί τινες ἀναστάντες 57 ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ,
	61 εἶπον·	λέγοντες·
		Ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ 58 λέγοντος·
	Οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ,	ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον, τὸν χειροποίητον,
	καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν	καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον, ἀχειροποίητον,
	οἰκοδομῆσαι αὐτόν.	οἰκοδομήσω.

LUCÆ xxii.

ὁ δὲ Πέτρος
ἠκολούθει μακρόθεν.

55 ἁψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐ-
λῆς καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν,
ἐκάθητο ὁ Πέτρος
ἐν μέσῳ αὐτῶν.

JOANNIS xviii.

περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί
με δέρεις; (ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ 24
Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν
τὸν ἀρχιερέα.)

MATTHÆI xxvi.

62 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς

εἶπεν αὐτῷ·
Οὐδὲν ἀποκρίνῃ;
τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
63 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς
εἶπεν αὐτῷ·
Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ
ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ
σὺ εἶ ὁ Χριστὸς,
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;
64 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
Σὺ εἶπας·
πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι
ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου

MARCI xiv.

καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία 59
αὐτῶν.
καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς 60
εἰς τὸ μέσον
ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν, λέγων·
Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν;
τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 61
πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν,
καὶ λέγει αὐτῷ·

Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς,
ὁ υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ;
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· 62
Ἐγώ εἰμι·
καὶ
ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου

MATTHÆI xxvi.

καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά-
μεως,
καὶ ἐρχόμενον
ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς
διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
λέγων·
Ὅτι ἐβλασφήμησε·
τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν
αὐτοῦ·
66 τί ὑμῖν δοκεῖ;
οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον·
Ἔνοχος θανάτου ἐστί.

Circa horam 3 A.M.
67 τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ,
καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν·
οἱ δὲ ἐῤῥάπισαν,
68 λέγοντες·
Προφήτευσον ἡμῖν Χριστέ·
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

---

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ
αὐλῇ.
καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη,

MARCI xiv.

καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνά-
μεως,
καὶ ἐρχόμενον
μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.
ὁ δὲ ἀρχιερεὺς 63
διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ
λέγει·
Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· 64
τί ὑμῖν φαίνεται;
οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν
εἶναι ἔνοχον θανάτου.

καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, 65
καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ,
καὶ κολαφίζειν αὐτὸν,
καὶ λέγειν αὐτῷ·
Προφήτευσον.
καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν
ἔβαλλον.

Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ 66
κάτω,
ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ
ἀρχιερέως,
καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινό- 67
μενον,
ἐμβλέψασα αὐτῷ,

LUCÆ xxii. JOANNIS xviii.

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν
Ἰησοῦν ἐνέπαιζον αὐτῷ, δέροντες·

64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν

ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον,

καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες·
Προφήτευσον·
τίς ἐστιν ὁ παίσας σε ;

65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες
ἔλεγον εἰς αὐτόν.

---

56 Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις

καθήμενον πρὸς τὸ φῶς,

καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ,

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
λέγουσα·	λέγει·
Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου.	Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ ἦσθα.
70 ὁ δὲ ἠρνήσατο	ὁ δὲ ἠρνήσατο 68
ἔμπροσθεν πάντων, λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις.	λέγων· Οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι, τί σὺ λέγεις.
	καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον·
	καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Circa horam 2 A.M.
71 ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα	
εἶδεν αὐτὸν ἄλλη,	καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν 69
καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ·	ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν·
Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.	Ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.
72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο	ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. 70
μεθ᾽ ὅρκου·	
Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.	
73 μετὰ μικρὸν δὲ	καὶ μετὰ μικρὸν
προσελθόντες οἱ ἑστῶτες	πάλιν οἱ παρεστῶτες
εἶπον τῷ Πέτρῳ·	ἔλεγον τῷ Πέτρῳ·
Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ·	Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ·
καὶ γὰρ	καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ,
ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ.	καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.
74 τότε ἤρξατο	ὁ δὲ ἤρξατο 71
καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν·	ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν·
Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.	Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον.

		Lucæ xxii.	Joannis xviii.	
			Λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς	17
		εἶπε·	τῷ Πέτρῳ·	
		Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.	Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ;	
	57	ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν, λέγων· Γύναι οὐκ οἶδα αὐτόν.	λέγει ἐκεῖνος· Οὐκ εἰμί.	
			εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψύχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ᾽ αὐτῶν ὁ Πέτρος, ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.	18
	58	καὶ μετὰ βραχὺ		
			ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος·	25
		ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.	εἶπον οὖν αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ ;	
		ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν·	ἠρνήσατο ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν·	
		Ἄνθρωπε οὐκ εἰμί.	Οὐκ εἰμί.	
Paullo ante horam 3 A. M.	59	καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων· Ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ᾽ αὐ- τοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.		
			λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχ- ιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον· Οὐκ ἐγώ σε εἶ- δον ἐν τῷ κήπῳ μετ᾽ αὐτοῦ ;	26
	60	εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· Ἄνθρωπε οὐκ οἶδα ὃ λέγεις.	πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος·	27

Matthæi xxvi.	Marci xiv.
	ὃν λέγετε·
καὶ εὐθέως	καὶ ἐκ δευτέρου 72
Circa horam 3 A. M. ἀλέκτωρ ἐφώνησε.	ἀλέκτωρ ἐφώνησε.
75 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με.	καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος οὗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς ἀπαρνήσῃ με τρίς.
	καὶ ἐπιβαλὼν
καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.	ἔκλαιε.

SECTIO XCVI.

Mane feriæ sextæ, quæ erat Nisan dies quartus decimus, coram synedrio Judæorum, apud usitatam concilii curiam denuo et postremo judicium subit Jesus. *A. D.* 30.

Lucæ xxii. 66–71.

Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Inter 4h. 30′. et 5h. A. M.

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα συν-
ήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ,
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς. καὶ
ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον
ἑαυτῶν, λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ
67 Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐ-
τοῖς· Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πι-
68 στεύσητε· ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ
μὴ ἀποκριθῆτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε.
ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- 69
θρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς
δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. εἶπον δὲ 70
πάντες· Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ
Θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη·
Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ 71
δὲ εἶπον· Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν
μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν
ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

SECTIO XCVII.

Quo facto cum damnatus esset, post deliberationem inter se habitam, a synedrio ad Pilatum ducitur. Resipiscit proditor ejus Judas[g]. *A. D.* 30.

Matthæi xxvii. 1–10.	Marci xv. 1.
Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Post 4. 30′. Ante 5h. A. M. 1 Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον	Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες 1

[g] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 217.

LUCÆ xxii.

καὶ παραχρῆμα,
ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ,
Circa horam 3 A.M. 61 ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ.
καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψε
τῷ Πέτρῳ·
καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος
τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν
αὐτῷ·
Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι
ἀπαρνήσῃ με τρίς.

62 καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος
ἔκλαυσε πικρῶς.

JOANNIS xviii.

καὶ εὐθέως

ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

LUCÆ xxiii. 1.

JOANNIS xviii. 28.

Matthæi xxvii.	Marci xv.
πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ	οἱ ἀρχιερεῖς, μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον,
κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.	
2 καὶ δήσαντες αὐτὸν	δήσαντες τὸν Ἰησοῦν
ἀπήγαγον,	ἀπήνεγκαν,
καὶ παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.	καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ.

Matthæi xxvii. 3–10.

Post 4h. 30′. Ante 5h. A. M.

3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς
αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμελη-
θεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀρ-
γύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς
4 πρεσβυτέροις, λέγων· Ἥμαρτον,
παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶ-
πον· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.
5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ
ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπήγ-
6 ξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες
τὰ ἀργύρια εἶπον· Οὐκ ἔξεστι
βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν,
7 ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι. συμ-
βούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν
ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως,
εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη 8
ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος,
ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη 9
τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφή-
του, λέγοντος· Καὶ ἔλαβον τὰ
τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ
τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ
υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ 10
εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως· καθὰ
συνέταξέ μοι Κύριος.

SECTIO XCVIII.

Ducto ad Pilatum Jesu, quæ deinceps acta sunt eo usque dum Pilatus pro tribunali considere decreverit[h]. *A. D.* 30.

Joannis xviii. 28–xix. 14.

Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Nonnihil ante 5h. A. M.

28 Καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ
πραιτώριον ἵνα μὴ μιανθῶσιν,
29 ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα. ἐξ-
ῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς,
καὶ εἶπε· Τίνα κατηγορίαν φέρετε
κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπε- 30

[h] Consule Parabolarum Expositionem nostram; Vol. i. Cap. xii. Part. i. 200 et sqq.

Lucæ xxiii.	Joannis xviii.	
1 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν		
ἤγαγεν αὐτὸν	Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα	28
ἐπὶ τὸν Πιλάτον.	εἰς τὸ πραιτώριον·	
	ἦν δὲ πρωΐα.	Nonnihil ante 5h. A. M.

Johnnis xviii.

κρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Εἰ μὴ
ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἄν σοι
31 παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν
αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν
ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν
κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ
οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν
32 ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος
τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε ση-
μαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν
ἀποθνήσκειν.
33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον
πάλιν ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε
τὸν Ἰησοῦν. καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ
εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
34 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀφ'
ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι
35 σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ
Πιλάτος· Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰ-
μι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχ-
ιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί
ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· 36
Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ
τοῦ κόσμου τούτου[1]. εἰ ἐκ τοῦ κό-
σμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ,
οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο
ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις·
νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν
ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πι- 37
λάτος· Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Σὺ λέγεις
ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς
τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο
ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρ-
τυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ
τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φω-
νῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Τί 38
ἐστιν ἀλήθεια;
Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε
πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει
αὐτοῖς· Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑ-
ρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ συν- 39

[1] Cf. ad Parabolarum Expositionem, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 257, 258.

JOANNIS xviii. xix.

ήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω,
ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν
ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰου-
40 δαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν
πάντες, λέγοντες· Μὴ τοῦτον,
ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ
Βαραββᾶς λῃστής.

1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος
τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσε.
2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέ-
φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐ-
τοῦ τῇ κεφαλῇ· καὶ ἱμάτιον πορ-
3 φυροῦν περιέβαλον αὐτόν· καὶ
ἔλεγον· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ῥα-
πίσματα.

4 Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πι-
λάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε, ἄγω
ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν
αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω.
5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν
τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ
πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐ-
6 τοῖς· Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν
εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
ὑπηρέται ἐκραύγασαν, λέγοντες·
Σταύρωσον σταύρωσον. λέγει
αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν
ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ
οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
7 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι·
Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ
τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθα-
νεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ
ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ 8
Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον μᾶλ-
λον ἐφοβήθη.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον 9
πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν
εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν
οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐ- 10
τῷ ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς;
οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυ-
ρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπο-
λῦσαί σε; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· 11
Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ'
ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνω-
θεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ
σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ 12
τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολῦ-
σαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον,
λέγοντες· Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς,
οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. πᾶς ὁ
βασιλέα αὐτὸν ποιῶν ἀντιλέγει
τῷ Καίσαρι.

Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον 13
τὸν λόγον ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰη-
σοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήμα-
τος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθό-
στρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ.
ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα 14
δὲ ὡσεὶ ἕκτη.

Id est circa 5h. 40'. A. M.

SECTIO XCIX.

Sedente pro tribunali Pilato, quæ deinceps acta sunt eo usque dum Jesus, qui cruci affigeretur, traditus sit. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxvii. 11–26.

Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Circa 5h. 49'. A. M.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν
τοῦ ἡγεμόνος.

MARCI xv. 2–15.

Lucæ xxiii. 2–25. Joannis xix. 14–16.

2 Ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ,

MATTHÆI xxvii.

καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν,
λέγων·
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ·
Σὺ λέγεις.
12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν
ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρε-
σβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.
13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος·
Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυ-
ροῦσι;
14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ
ἓν ῥῆμα,
ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

MARCI xv.

Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος· 2
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ·
Σὺ λέγεις.
καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς 3
πολλά.
ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν 4
αὐτὸν, λέγων·
Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν;
ἴδε, πόσα σου καταμαρτυ-
ροῦσιν.
ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπε- 5
κρίθη,
ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

LUCÆ xxiii.

λέγοντες· Τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.
3 ὁ δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων·
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη·
Σὺ λέγεις.

4 Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· Οὐδὲν
εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
5 τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες·
Ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων
καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμε-
νος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἕως ὧδε.
6 Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν
ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλι-
7 λαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ
τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέ-
Circa 6h. 15'. A. M. πεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα
καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύ-
8 ταις ταῖς ἡμέραις. ὁ δὲ Ἡρώδης
ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν
γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν,

JOANNIS xix.

MATTHÆI xxvii.

15 κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον.

MARCI xv.

κατὰ δὲ ἑορτὴν 6
ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὅνπερ ᾐτοῦντο.

LUCÆ xxiii.

διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ·
καὶ ἤλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ'
9 αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐ-
τὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ
10 οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἱστήκει-
σαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
ματεῖς, εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐ-
11 τοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡ-
ρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐ-
τοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐ-
τὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν
12 αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ἐγένοντο δὲ
φίλοι ὅ τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώ-
δης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλή-
λων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ
ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

13 Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας
14 καὶ τὸν λαὸν εἶπε πρὸς αὐτούς·
Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρω-
πον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν
λαόν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν
ἀνακρίνας οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀν-
θρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγο-
15 ρεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ Ἡ-
ρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς
αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ, οὐδὲν ἄξιον θανά-
16 του ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ. παι-
δεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.
17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν
ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.

JOANNIS xix.

Καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε, 14 Circa 7h. A. M.
ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. οἱ δὲ ἐκραύ- 15
γασαν· Ἆρον ἆρον, σταύρωσον
αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος·
Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω;
ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· Οὐκ
ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.

MATTHÆI xxvii.

16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον,
λεγόμενον Βαραββᾶν.

17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν,
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος·

Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν;
Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν
τὸν λεγόμενον Χριστόν;

18 ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον
παρέδωκαν αὐτόν.

Post 5h. 49′. ante 7h. A. M.

19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βή-
ματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ
γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα· Μηδέν σοι
καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ
ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐ-
τόν.
20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα
αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν,
τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν
εἶπεν αὐτοῖς·
Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω
ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον· Βαραββᾶν.
22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος·

MARCI xv.

ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ 7
τῶν συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵ-
τινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποι-
ήκεισαν. καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος 8
ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἀεὶ ἐποίει
αὐτοῖς.

ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, 9
λέγων·
Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν

τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον 10
παραδεδώκεισαν αὐτὸν
οἱ ἀρχιερεῖς.

οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 11
ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον
τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

ὁ δὲ Πιλάτος ἀποκριθεὶς πάλιν 12
εἶπεν αὐτοῖς·

Lucæ xxiii.

Joannis xix.

18 Ἀνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ, λέ-
γοντες· Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον
19 δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν
διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ
πόλει, καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς
φυλακήν.

20 πάλιν οὖν ὁ Πιλάτος
προσεφώνησε,

Matthæi xxvii.	Marci xv.
Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;	Τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
λέγουσιν αὐτῷ πάντες· Σταυρωθήτω.	οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· 13 Σταύρωσον αὐτόν.
23 ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν;	ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς· 14 Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν;
οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες· Σταυρωθήτω.	οἱ δὲ περισσοτέρως ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν.
24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφε- λεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνε- ται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέ- γων· Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε· Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.	
	ὁ δὲ Πιλάτος, 15 βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι,
26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραβ- βᾶν,	ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραβ- βᾶν,
τὸν δὲ Ἰησοῦν, φραγελλώσας, παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.	καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν, φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

Nisan 14.
April. 5.
Fer. 6.
Circa 7h.
30'. A. M.

Lucæ xxiii.	Joannis xix.
θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν.	
21 οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· Σταύρωσον σταύρωσον αὐτόν.	
22 ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.	
23 οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι.	
καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων·	
24 ὁ δὲ Πιλάτος	
ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν.	
25 ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς	
τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ᾐτοῦντο,	
τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε	τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς 16
τῷ θελήματι αὐτῶν.	ἵνα σταυρωθῇ.

SECTIO C.

Tradito Jesu qui cruci affigeretur, quæ deinceps acta sunt eo usque dum cruci affixus sit[k]. *A. D.* 30.

	Matthæi xxvii. 27–38.	Marci xv. 16–28.
Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Circa 7h. 30′. A. M.	27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος,	Οἱ δὲ στρατιῶται 16
	παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν	
		ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς,
	εἰς τὸ πραιτώριον,	ὅ ἐστι πραιτώριον,
	συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν	καὶ συγκαλοῦσιν
	ὅλην τὴν σπεῖραν.	ὅλην τὴν σπεῖραν.
	28 καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν	
	περιέθηκαν αὐτῷ	καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν 17
	χλαμύδα κοκκίνην.	πορφύραν,
	29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν	καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ
	ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,	πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον·
	καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ·	
	καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ	καὶ 18
	ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες·	ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν·
	Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.	Χαῖρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων.
	30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν	καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, 19
	ἔλαβον τὸν κάλαμον,	καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ,
	καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.	καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.
	31 καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ,	καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, 20
	ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα,	ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν,
	καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν	καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν
	τὰ ἱμάτια αὐτοῦ·	τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια·
		καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν,
	καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν	
	εἰς τὸ σταυρῶσαι.	ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.
Circa 7h. 52′. horam tertiam ineuntem.	32 ἐξερχόμενοι δὲ	καὶ 21
	εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον,	ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα,
	ὀνόματι Σίμωνα·	Σίμωνα Κυρηναῖον,

[k] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 236. 240.

Lucæ xxiii. 26–34.

Joannis xix. 16–24.

Παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν, 16
καὶ ἀπήγαγον.

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν
ἐπιλαβόμενοι
Σιμῶνός τινος, Κυρηναίου,

Matthæi xxvii.	Marci xv.
	ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ,
	τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου,
τοῦτον ἠγγάρευσαν	
ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.	ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
33 καὶ ἐλθόντες	καὶ φέρουσιν αὐτὸν 22
εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ,	ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον,
ὅς ἐστι λεγόμενος	ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον
Κρανίου τόπος,	Κρανίου τόπος·
34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν	καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν 23
ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον·	ἐσμυρνισμένον οἶνον·
καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν.	ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε.

Lucæ xxiii.

τοῦ ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ,

ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν,
φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.
27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος
τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἳ καὶ
ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.
28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς
εἶπε· Θυγατέρες Ἱερουσαλὴμ μὴ
κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς
κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.
29 ὅτι, ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς
ἐροῦσι· μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ
κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μα-
30 στοὶ οἳ οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρ-
ξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι· πέσετε
ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς· καλύ-
31 ψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ
ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ
τί γένηται;
32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦρ-
γοι, σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 καὶ ὅτε ἀπῆλθον
ἐπὶ τὸν τόπον
τὸν καλούμενον Κρανίον,

ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν, καὶ
τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν
ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.
34 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· Πάτερ ἄφες
αὐτοῖς·

Joannis xix.

καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ 17
ἐξῆλθεν

εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον,
ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ·

ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ 18
μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν
καὶ ἐντεῦθεν· μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

Matthæi xxvii.	Marci xv.
35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν	καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν 24
διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,	διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
βάλλοντες κλῆρον.	βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ.
ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς· καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.	
	ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 25

8h. 54′·3
A.M. Hor
tertia exeunte.

LUCÆ xxiii.

οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι.

διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ

ἔβαλον κλῆρον.

JOANNIS xix.

ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πι- 19
λάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυ-
ροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον· ΙΗΣΟΥΣ
Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. τοῦτον οὖν 20
τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν
τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς
πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἦν γεγραμμένον
Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστί.
ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιε- 21
ρεῖς τῶν Ἰουδαίων· Μὴ γράφε·
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ'
ὅτι ἐκεῖνος εἶπε· βασιλεύς εἰμι
τῶν Ἰουδαίων. ἀπεκρίθη ὁ Πι- 22
λάτος· Ὃ γέγραφα γέγραφα.
οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρω- 23
σαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα με-
ρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος· καὶ
τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄῤῥα-
φος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι'
ὅλου. εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους· 24
Μὴ σχίσωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχω-
μεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται.

ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα·

Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυ-
τοῖς·
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβα-
λον κλῆρον.
οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποί-
ησαν.

MATTHÆI xxvii.	MARCI xv.
36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.	
37 καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ	καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας 26 αὐτοῦ
τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην·	ἐπιγεγραμμένη·
ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ	
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙ-ΩΝ.	Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙ-ΩΝ.
38 τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ	καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι 27
δύο λῃσταί,	δύο λῃστάς,
εἷς ἐκ δεξιῶν	ἕνα ἐκ δεξιῶν
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.	καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.
	καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ, ἡ λέγουσα· 28
	Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.

SECTIO CI.

Affixo ad crucem Jesu, quæ deinceps acta sunt eo usque dum in cruce exspiraverit[1]. *A. D.* 30.

Nisan 14. April. 5. Fer. 6. Inter 8h. 54′. 30″. A. M. et meridiem.

MATTHÆI xxvii. 39–50.	MARCI xv. 29–37.
39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι	Καὶ οἱ παραπορευόμενοι 29
ἐβλασφήμουν αὐτὸν,	ἐβλασφήμουν αὐτὸν,
κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν,	κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν,
40 καὶ λέγοντες·	καὶ λέγοντες·
	Οὐαὶ,
Ὁ καταλύων τὸν ναὸν,	ὁ καταλύων τὸν ναὸν,
καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,	καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,
σῶσον σεαυτόν.	σῶσον σεαυτὸν, καὶ 30
εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,	
κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.	κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.
41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς,	ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, 31
ἐμπαίζοντες	ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους
μετὰ τῶν γραμματέων	μετὰ τῶν γραμματέων,
καὶ πρεσβυτέρων,	
ἔλεγον·	ἔλεγον·

[1] Confer Dissertationes nostras, Diss. xlii. Vol. iii. 248.

LUCÆ xxiii. | JOANNIS xix.



LUCÆ xxiii. 35–46. | JOANNIS xiv. 25–30.

35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν.

ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς,

λέγοντες·

Matthæi xxvii.	Marci xv.
42 Ἄλλους ἔσωσεν· ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.	Ἄλλους ἔσωσεν· ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.
	ὁ Χριστὸς, 32
εἰ βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ,	ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν
καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ.	καὶ πιστεύσωμεν.
43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γάρ· ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.	
44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ, οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτῷ.	καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

LUCÆ xxiii. | JOANNIS xix.

Ἄλλους ἔσωσε·

σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ
Χριστὸς, ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.

Cir. ioh. 58΄. A. M.
36 ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρα-
τιῶται, προσερχόμενοι καὶ ὄξος
37 προσφέροντες αὐτῷ, καὶ λέγοντες·
Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,
σῶσον σεαυτόν.
38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη
ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς
καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς·
ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
39 εἷς δὲ
τῶν κρεμασθέντων κακούργων
ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων·
Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, σῶσον σεαυ-
40 τὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ, λέγων· Οὐδὲ
φοβῇ σὺ τὸν Θεὸν, ὅτι ἐν τῷ αὐ-
41 τῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δι-
καίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν
ἀπολαμβάνομεν. οὗτος δὲ οὐδὲν
42 ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ
Ἰησοῦ· Μνήσθητί μου Κύριε,
ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου[m].
43 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν
λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ
ἐν τῷ παραδείσῳ[n].

[m] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 201, 202.
[n] Vide etiam ejusdem operis Vol. v. Partem Secundam, pag. 341 et 384.

MATTHÆI XXVII.

MARCI XV.

A 12h. 0′. 0″. ad 3h. 5′. 30″. P. M.

45 ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας
σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐννάτης.

γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης 33
σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐννάτης.

Circa 3h. 5′. 30″. P. M.

46 περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν
ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ,
λέγων·
Ἠλὶ Ἠλὶ λαμὰ σαβαχθανί;
τοῦτ᾽ ἔστι·
Θεέ μου Θεέ μου ἱνατί
με ἐγκατέλιπες;
47 τίνες δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων
ἀκούσαντες ἔλεγον· Ὅτι
Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος.

καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ 34
ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ,
λέγων·
Ἐλωῒ Ἐλωῒ λαμμᾶ σαβαχθανί;
ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον·
Ὁ Θεός μου ὁ Θεός μου εἰς τί
με ἐγκατέλιπες;
καί τινες τῶν παρεστηκότων 35
ἀκούσαντες ἔλεγον· Ἰδοὺ,
Ἠλίαν φωνεῖ.

48 καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν,
καὶ λαβὼν σπόγγον
πλήσας τε ὄξους
καὶ περιθεὶς καλάμῳ,
ἐπότιζεν αὐτόν·
49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον·
Ἄφες· ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
Ἠλίας σώσων αὐτόν.

δραμὼν δὲ εἷς 36
καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους
περιθείς τε καλάμῳ,
ἐπότιζεν αὐτὸν,
λέγων·
Ἄφετε· ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.

Lucæ xxiii.

44 ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη,
καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν
ἕως ὥρας ἐννάτης·
45 καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος.

Joannis xix.

εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ 25
τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ
ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρία
ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγ-
δαληνή. Ἰησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν 26
μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶ-
τα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐ-
τοῦ· Γύναι, ἰδοὺ, ὁ υἱός σου. εἶτα 27
λέγει τῷ μαθητῇ· Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ
σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας
ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ
ἴδια.

μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι 28
πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελει-
ωθῇ ἡ γραφὴ, λέγει· Διψῶ.
σκεῦος οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· 29
οἱ δὲ

πλήσαντες σπόγγον ὄξους,
καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες,
προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

MATTHÆI xxvii.

50 ὁ δὲ Ἰησοῦς
πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ

Circa 3h. 5'. 30''. P. M. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.

MARCI xv.

ὁ δὲ Ἰησοῦς 37
ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην

ἐξέπνευσε.

SECTIO CII.

Mortuo super cruce Jesu, quæ deinceps acta sunt eo usque dum de cruce sublatus et sepulcro conditus sit[o]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxvii. 51–61.

Nisan 14. April. 4. Fer. 6. Circa 3h. 5'. 30''. P. M.

51 Καὶ ἰδοὺ,
τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ
ἐσχίσθη εἰς δύο,
ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω·
καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι
52 ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνε-
ῴχθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν
53 κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη· καὶ
ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ
τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς
τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθη-
σαν πολλοῖς.
54 ὁ δὲ ἑκατόνταρχος,
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν,
ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα,
ἐφοβήθησαν σφόδρα,

MARCI xv. 38–47.

Καὶ 38
τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ
ἐσχίσθη εἰς δύο,
ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων, 39
ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ,
ὅτι οὕτω κράξας ἐξέπνευσεν,

o Confer Dissertationes nostras, xlii. Vol. iii. 252.

Lucæ xxiii.

καὶ
ἐσχίσθη
τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.
46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ
ὁ Ἰησοῦς εἶπε·
Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθή-
σομαι τὸ πνεῦμά μου.
καὶ ταῦτα εἰπὼν
ἐξέπνευσεν.

Joannis xix.

ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς 30
εἶπε· Τετέλεσται.

καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν
παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Lucæ xxiii. 47–56.

47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος

τὸ γενόμενον

Joannis xix. 31–42.

Matthæi xxvii.

λέγοντες·
Ἀληθῶς
Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

55 ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ
ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι·
αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διακονοῦσαι
αὐτῷ·
56 ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή,
καὶ Μαρία
ἡ τοῦ Ἰακώβου
καὶ Ἰωσῆ μήτηρ,
καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

Marci xv.

εἶπεν·
Ἀληθῶς
ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν Θεοῦ.

ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες 40
ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι·
ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή,
καὶ Μαρία
ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ
καὶ Ἰωσῆ μήτηρ,
καὶ Σαλώμη·
αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 41
ἠκολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν
αὐτῷ· καὶ ἄλλαι πολλαί, αἱ συν-
αναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

LUCÆ xxiii.

ἐδόξασε τὸν Θεὸν, λέγων·
Ὄντως
ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.
48 καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι
ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην,
θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτον-
τες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον.
49 εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ
αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες

αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ
τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

JOANNIS xix.

Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ 31 Post 3h.
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ 5'. 30''.
σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν· ἦν ante 6h.
γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ 11'. P. M.
σαββάτου· ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον
ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη,
καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρα- 32
τιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέ-
αξαν τὰ σκέλη, καὶ τοῦ ἄλλου
τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ 33
δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον
αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν
αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλ' εἷς τῶν 34
στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν
πλευρὰν ἔνυξε, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν
αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς 35

		Matthæi xxvii.	Marci xv.	
Post 3h. 5'. 30''. ante 6h. 11'. P.M.	57	ὀψίας δὲ γενομένης,	καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευὴ, ὅ ἐστι προσάββατον,	42
		ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσὴφ,	ἦλθεν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτὴς,	43
		ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ.	ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· τολμήσας	
	58	οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.	εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.	
			ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε.	44
			καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος	45
		τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα.	ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ.	

Lucæ xxiii.	Joannis xix.
	μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία· κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα 36 ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν 37 ἑτέρα γραφὴ λέγει· Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
	μετὰ δὲ ταῦτα 38
50 καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· 51 οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν· ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ·	
52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.	ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ·
	καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ 39 ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ

Matthæi xxvii.	Marci xv.
	καὶ ἀγοράσας σινδόνα 46
59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ·	καὶ καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησε τῇ σινδόνι·
Post 3h. 5'. 30''. ante 6h. 11'. P. M. 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ.	καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας.
καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.	καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.
61 ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.	ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, 47 καὶ Μαρία Ἰωσῆ,
	ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

SECTIO CIII.

Feria septima, Nisan quintodecimo, posita ad sepulcrum Jesu custodia militari quid actum sit. *A. D.* 30.

Matthæi xxvii. 62–66.

Nisan 15. April. 6. Fer. 7. exeunte.

62 Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ
τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς
Πιλάτον, λέγοντες· Κύριε ἐμνή- 63
σθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν
ἔτι ζῶν· μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρο-

LUCÆ xxiii.

53 καὶ καθελὼν αὐτὸ
ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι·

καὶ ἔθηκεν αὐτὸ
ἐν μνήματι
λαξευτῷ,
οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.

54 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευὴ, καὶ σάββα-
55 τον ἐπέφωσκε. κατακολουθήσασαι
δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συν-
εληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας,

ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον,
καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ.
Ante 6h. 11′. P. M. 56 ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν
ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ
μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ
τὴν ἐντολήν.

JOANNIS xix.

πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ
ἀλόης, ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν.

ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 40
καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις
μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος
ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν.
ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώ- 41
θη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνη-
μεῖον καινὸν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς
ἐτέθη.
ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν 42
Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνη-
μεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

---

64 μαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι
τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας·
μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴ-
πωσι τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν
νεκρῶν. καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη
χείρων τῆς πρώτης. ἔφη δὲ αὐ- 65
τοῖς ὁ Πιλάτος· Ἔχετε κουστω-
δίαν. ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς
οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφα- 66 Nisan 16. April. 6. Fer. 1. in. Cir. oh. 15′. P. M.
λίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες
τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS QUINTA:

EXHIBENS

MATTHÆI CAP. XXVIII. MARCI XVI. LUCÆ XXIV.
JOANNIS XX. ET XXI.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM QUADRAGINTA DIERUM; A MANE RESURRECTIONIS JESU, VII. ID. APRILES, USQUE AD DIEM ASCENSIONIS EJUS IN CÆLUM, XVII. KAL. JUNIAS, U. C. 783. A. D. 30.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS QUINTA.

SECTIO I.

Feria prima, Nisan decimosexto, Salome, comitantibus utraque Maria, diluculo sepulcrum invisit : quid Salomæ et alteri Mariæ, tum extra sepulcrum tum intra, acciderit[a]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxviii. 1–8.	MARCI xvi. 1–8.	
	Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββά- 1 του Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σα- λώμη, ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.	Nisan 16. April. 6. Fer. I. in. Post 6h. 15′. P. M.
1 Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββά- των, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον.	καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων 2 ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον·	Nisan 16. April. 7. Fer. I. Paullo post 4h. 20′. A. M.
Paullo ante 5h. 45′. A. M. sive solis ortum. 2 καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκά- 3 θητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα 4 αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νε- κροί.		
	ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀπο- 3 κυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύ-	Paullo post 5h. 45′. A. M.

[a] Confer Dissertationes nostras, Diss. xliii. Vol. iii. 257 et sqq.

MATTHÆI xxviii.	MARCI xv.
	ρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέ- 4 ψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.
5 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον 6 ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος.	
	καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον 5 εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκήν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ 6 δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν, τὸν ἐσταυρωμένον. ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.
7 καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ	ἀλλ' ὑπάγετε, 7 εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι
ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ ἰδοὺ,	
προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·	προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.
ἰδοὺ, εἶπον ὑμῖν.	
Paullo ante 6h. A. M. 8 καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου, μετὰ φόβου	καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ 8 ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις·
καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.	
	καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

SECTIO II.

Illis digressis custodes in urbem se recipiunt; sepulcro vacuo relicto. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxviii. 11–15.

Nisan 16. April. 7. Fer. 1. Paullo ante 6h. A. M.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ,
τινὲς τῆς κουστωδίας, ἐλθόντες εἰς
τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχ-
ιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα.
12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρε-
σβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόν-
τες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς
13 στρατιώταις, λέγοντες· Εἴπατε
ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλ-
θόντες ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοι-
μωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο 14
ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν
αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποι-
ήσομεν. οἱ δὲ, λαβόντες τὰ ἀρ- 15
γύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν·
καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ
Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

SECTIO III.

Interea novus feminarum cœtus, quarum princeps erat Joanna Chuzæ uxor, sepulcrum advenit: quid illis acciderit. *A. D.* 30.

LUCÆ xxiv. 1–9. 11.

Nisan 16. April. 7. Fer. 1. Paullo post 4h. 20′. A. M.

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρ-
θρου βαθέος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα,
φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα·
2 καί τινες σὺν αὐταῖς. εὗρον δὲ
τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ
3 τοῦ μνημείου· καὶ εἰσελθοῦσαι
οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου
4 Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ δια-
πορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ
ἰδοὺ, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς
5 ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις. ἐμ-
φόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ
κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν
γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς· Τί ζητεῖτε
6 τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; οὐκ
ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. μνή-
σθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν
ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων· Ὅτι δεῖ 7
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆ-
ναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτω-
λῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθη- 8
σαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. καὶ 9
ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου
ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕν-
δεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς.

Paullo post 6h. A. M.

Cir. 7h. 30′. A. M.

καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ 11
λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν· καὶ ἠπί-
στουν αὐταῖς.

SECTIO IV.

Maria Magdalena, quæ prioris cœtus comes fuerat, apertum esse sepulcrum, et ablatum, uti suspicabatur, corpus Jesu, Petro et Joanni nuncium fert. *A. D.* 30.

LUCÆ xxiv. 10.

10 Ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία,
καὶ Ἰωάννα, καὶ Μαρία Ἰακώβου,
καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἳ ἔλε-
γον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα.

JOANNIS xx. 1, 2.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μα- 1
ρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωῒ,
σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον·
καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ
τοῦ μνημείου.
τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σί- 2
μωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον
μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ
λέγει αὐτοῖς· Ἦραν τὸν Κύριον
ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν
ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

Nisan 16. April. 7. Fer. 1. Paullo post 4h. 20΄. A. M. Paullo post 5h. 45΄. A. M. Cir. 7h. A. M.

SECTIO V.

Eo nuncio commoti Petrus et Joannes sepulcrum propere invisunt: et Jesu nondum viso redeunt. *A. D.* 30.

LUCÆ xxiv. 12.

Nisan 16. April. 7. Fer. 1. Cir. 7h. A. M.

12 Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς
ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον·
καὶ παρακύψας
βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα
μόνα.

JOANNIS xx. 3–10.

Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος, καὶ ὁ 3
ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ
μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, 4
καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε
τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶ-
τος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρα- 5
κύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια,
οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν 6
Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ,
καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα,

Circa 8h. A. M.

LUCÆ XXIV.

nter 8h. t 9h. .. M.

καὶ ἀπῆλθε
πρὸς ἑαυτὸν
θαυμάζων τὸ γεγονός.

JOANNIS XX.

καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς 7
κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθο-
νίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντε-
τυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε 8
οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς,
ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω 9
γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
ἀπῆλθον οὖν πάλιν 10
πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

SECTIO VI.

Digresso Petro et Joanne, primum duo angeli, tum et ipse Jesus, Mariæ Magdalenæ adhuc in horto versanti apparet: quæ est prima ejus ad vivos renati manifestatio. *A. D.* 30.

MARCI XVI. 9–11.

Nisan 16. April. 7. Fer. 1. ir. solis rtum, h. 45′. .. M.

9 Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαβ-
βάτου
ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδα-
ληνῇ, ἀφ᾽ ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ
δαιμόνια.

JOANNIS XX. 11–18.

Inter horam 9 et 10 A. M.

Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τὸ μνη- 11
μεῖον, κλαίουσα ἔξω. ὡς οὖν ἔ-
κλαιε παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον,
καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευ- 12
κοῖς, καθεζομένους, ἓν πρὸς τῇ
κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσὶν,
ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· Γύναι 13
τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς· Ὅτι
ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα
ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. καὶ ταῦτα εἰ- 14
ποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα· καὶ
οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει 15
αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι τί κλαίεις;

MARCI XVI.

Inter horam 10 et 11 A. M.

10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι·

11 κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ᾽ αὐτῆς ἠπίστησαν.

JOANNIS XX.

τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι
ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ· Κύ-
ριε εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτὸν, εἰπέ
μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας, κἀγὼ αὐτὸν
ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μα- 16
ρία· στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐ-
τῷ· Ῥαββουνὶ, ὃ λέγεται Διδά-
σκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· 17
Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀνα-
βέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου. πο-
ρεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου,
καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· Ἀναβαίνω πρὸς
τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν,
καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.
ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, 18
ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς

ὅτι ἑώρακε τὸν Κύριον,
καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

SECTIO VII.

Interea, nondum auditis quæ Mariæ evenerant, Cleopas atque alter e discipulis Emmauntem proficiscuntur; quibus Jesus, forma aliena primum visus, dein inter panem frangendum agnoscitur: quæ est secunda ejus manifestatio. *A. D.* 30.

MARCI XVI. 12.

12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

LUCÆ XXIV. 13–32.

Καὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν 13 Nisan 16. April. 7. Fer. I. Circa horam 11 A. M.
πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς
κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξή-
κοντα ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ᾗ ὄνομα
Ἐμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς 14
ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμ-
βεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο, 15

Lucæ xxiv.

ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν,
καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνε-
16 πορεύετο αὐτοῖς· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ
αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶ-
17 ναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς·
Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντι-
βάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπα-
18 τοῦντες, καί ἐστε σκυθρωποί; ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ εἷς, ᾧ ὄνομα Κλεό-
πας, εἶπε πρὸς αὐτόν· Σὺ μόνος
παροικεῖς ἐν Ἱηρουσαλὴμ, καὶ οὐκ
ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν
19 ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν
αὐτοῖς· Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ·
Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς
ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς
ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ
20 Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως
τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα
θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.
21 ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν
ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ.
ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην
ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ'
22 οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυ-
ναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν
ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ
23 μνημεῖον· καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ
σῶμα αὐτοῦ ἦλθον, λέγουσαι καὶ
ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ
24 λέγουσιν αὐτὸν ζῇν. καὶ ἀπῆλ-
θόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ
μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς
καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ
οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς 25
αὐτούς· Ὦ ἀνόητοι, καὶ βραδεῖς
τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν
οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. οὐχὶ 26
ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν,
καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ[b];
καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως, καὶ 27
ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρ-
μήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς
γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγ- 28
γισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύον-
το· καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο πορ-
ρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρε- 29
βιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες· Μεῖ-
νον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν
ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ
εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. Circa horam 3 P. M.
καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ κατακλιθῆναι 30
αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρ-
τον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπε-
δίδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοί- 31
χθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέγνω-
σαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος
ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς 32
ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν
καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει
ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν
ἡμῖν τὰς γραφάς;

[b] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 197, 198.

SECTIO VIII.

Hierosolymam reversi, ut hæc apostolis nunciarent, Jesum interea Petro quoque apparuisse (quæ est tertia ejus manifestatio) certiores fiunt. *A. D.* 30.

Marci xvi. 13.

13 Κἀκεῖνοι ἀπελθόντες

Nisan 17. April. 7. Fer. 2. ineunte. Post 6h. 15′. P. M.

ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς.

οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Lucæ xxiv. 33–35.

Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ 33
ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ
εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας· 34
Ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως, καὶ
ὤφθη Σίμωνι.
καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, 35
καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

SECTIO IX.

Inter loquendum Jesus ipse *τοῖς δέκα*, Thoma absente, apparet: quæ est quarta ejus manifestatio. *A. D.* 30.

Lucæ xxiv. 36–43.

36 Ταῦτα δὲ
αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς
ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν,
καὶ λέγει αὐτοῖς·
Εἰρήνη ὑμῖν.
37 πτοηθέντες δὲ, καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.
38 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί τεταραγμένοι ἐστὲ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
39 ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦ-

Joannis xx. 19–25.

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐ- 19
κείνῃ, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ
τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου
ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι, διὰ
τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν
ὁ Ἰησοῦς
καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον,
καὶ λέγει αὐτοῖς·
Εἰρήνη ὑμῖν.

Nisan 17. April. 7. Fer. 2. Circa 7h. P. M.

I ad Cor. xv. 5.

Inter horam 3 P.M. et occasum solis, id est, cir. 6h.15'.

5 Ὤφθη Κηφᾷ.

Lucæ xxiv.

μα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθ-
ὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.
40 καὶ τοῦτο εἰπὼν
ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας
καὶ τοὺς πόδας.
41 ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ
τῆς χαρᾶς
καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς·
42 Ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ
δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ
μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου·
43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

Joannis xx.

καὶ τοῦτο εἰπὼν 20
ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας
καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ.
ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες
τὸν Κύριον.
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· 21
Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με
ὁ πατὴρ κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ 22
τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε, καὶ λέγει
αὐτοῖς· Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. ἄν 23
τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίεν-
ται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε κε-
κράτηνται[c].
Θωμᾶς δὲ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ 24

[c] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. ii. 366 et sqq.

JOANNIS XX.

λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ'
Nisan 17. April. 8. Fer. 2. 25 αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλε-
γον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί·
Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς
χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων,
καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς
τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω
τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν
αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

SECTIO X.

Post octo dies *τοῖς ἕνδεκα*, præsente Thoma, iterum apparet : quæ est quinta ejus manifestatio. *A. D.* 30.

MARCI XVI. 14.

Nisan 24. April. 14. Fer. 2. ineunte. Inter horam 7 et 8. P. M.

14 Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς
τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνεί-
δισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκλη-
ροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις
αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευ-
σαν.

JOANNIS XX. 26–29.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν 26
ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰη-
σοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων,
καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν·
Εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θω- 27
μᾷ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε,
καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε
τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν
πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπι-
στος ἀλλὰ πιστός. καὶ ἀπεκρίθη ὁ 28
Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός
μου, καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ 29
ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἑώρακάς με Θωμᾶ
πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόν-
τες, καὶ πιστεύσαντες.

SECTIO XI.

Post paullo feminis, quæ sepulcrum ejus mane resurrectionis primæ inviserant, aut omnibus aut nonnullis manifestatus nuncium *τοῖς ἕνδεκα* per illas mittit, Hierosolyma abeant, se ipsum super monte quodam Galilææ conspecturi: quæ est sexta ejus manifestatio[d]. *A. D.* 30.

MATTHÆI XXVIII. 9, 10.

Nisan 24. April. 14. Fer. 2. Cir. 5h. 40 A. M.

9 (Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,) καὶ ἰδοὺ ὁ
Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων·
Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι

[d] Confer Dissertationes nostras, Diss. xliii. Vol. iii. 301 et sqq. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 218, 219.

I ad Cor. xv. 5.
Εἶτα τοῖς δώδεκα.

Matthæi xxviii.

ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ
10 προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει
αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβεῖσθε·
ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελ-
φοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

SECTIO XII.

Apostolis dicto ei obedientibus, et compluribus ut videtur aliis, Jesus, id quod futurum promiserat, apparet: quæ est septima ejus manifestatio[e]. *A. D.* 30.

MATTHÆI xxviii. 16–20.

Nisan 24. April. 15. Fer. 2.

16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.

Jar 8. April. 28. Fer. 1.

17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν
18 αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.
19 πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος·
20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· ἀμήν.

1 ad COR. xv. 6.

Ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντα- 6
κοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ· ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν.

SECTIO XIII.

Discipulis, dum in Galilæa adhuc versarentur, ad mare Tiberiadis apparet rursus; quæ est octava ejus manifestatio. Quid tunc actum sit[f]. *A. D.* 30.

JOANNIS xxi. 1–24.

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος·
2 ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
3 μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· Ὑπάγω ἁλιεύειν· λέγουσιν αὐτῷ· Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς· καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

Jar 15. Maii 4. Fer. 1. ineunte Post 6 h. 40'. P. M.

πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης, ἔστη ὁ 4
Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ 5
Ἰησοῦς· Παιδία μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ·

Jar 15. Maii 5. Fer. 1. Cir. 4 h. 30'. A. M.

[e] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 219.

[f] Ibid. 219, 220.

JOANNIS XXI.

6 Οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Βάλετε
εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ
δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον
οὖν, καὶ οὐκ ἔτι αὐτὸ ἑλκῦσαι
ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν
7 ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐ-
κεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέ-
τρῳ· Ὁ Κύριός ἐστι· Σίμων οὖν
Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός
ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο,
ἦν γὰρ γυμνὸς, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν
8 εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι
μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ
γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς,
ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων,
σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
9 ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν
βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην,
καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρ-
10 τον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν
11 ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη Σίμων Πέ-
τρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ
τῆς γῆς, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσ-
ούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δί-
12 κτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ
ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι
αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ
13 Κύριός ἐστιν. ἔρχεται οὖν ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ
δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον
14 ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανε-
ρώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.
15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ
Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων
Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων;
λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας
ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· Βόσκε
τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν 16
δεύτερον· Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς
με; λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ
οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ·
Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει 17
αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ φι-
λεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι
εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με;
καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε σὺ πάντα
οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Βόσκε τὰ
πρόβατά μου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω 18
σοι, ὅτε ἦς νεώτερος ἐζώννυες σε-
αυτὸν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθε-
λες· ὅταν δὲ γηράσῃς ἐκτενεῖς
τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώ-
σει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.
τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων ποίῳ 19
θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ
τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· Ἀκο-
λούθει μοι. ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέ- 20
τρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν
ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα,
ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ
τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Κύριε
τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον 21
ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ·
Κύριε οὗτος δὲ τί; λέγει αὐτῷ ὁ 22
Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν
ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκο-
λούθει μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος 23
οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ
μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει[g].
καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι
οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ'· ἐὰν αὐτὸν

[g] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. p. 163 et sqq.

JOANNIS xxi.

θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς
σέ;
24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρ-
τυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας
ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθής
ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

SECTIO XIV.

Post hæc Jacobo, τῷ ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου, ut videtur manifestatus τοὺς ἕνδεκα ut Hierosolymam se recipiant commonefacit: quæ est nona ejus manifestatio[h]. *A. D.* 30.

I ad COR. xv. 7.

Jar 22. Maii 12. Fer. I.

7 Ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ.

SECTIO XV.

Hierosolymæ, quadragesimo resurrectionis suæ die, τοὺς ἕνδεκα convenit, et postremis suis mandatis instruit[i]. *A. D.* 30.

ACTUUM i. 4–8.

Καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν 4
αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χω-
ρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκού-
σατέ μου.

Jar 26. Maii 10. Fer. 5. Cir. 4h. 20'. A. M.

LUCÆ xxiv. 44–49.

44 Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Οὗτοι οἱ λόγοι
οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν
σὺν ὑμῖν. ὅτι δεῖ πληρωθῆναι
πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλ-
45 μοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν
αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς
46 γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι
οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει
παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆ-
ναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι
αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρ-
τιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμε-
48 νον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς δέ

[h] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 220.

[i] Ibid. 220, 221.

---

1 ad Cor. xv. 7.

7 Εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν.

LUCÆ xxiv.

49 ἔστε μάρτυρες τούτων. καὶ ἰδοὺ,
ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν
τοῦ πατρός μου ἐφ᾽ ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ
καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσα-
λὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν
ἐξ ὕψους.

ACTUUM i.

ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι· 5
ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύ-
ματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύ-
τας ἡμέρας.
οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων 6
αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε εἰ ἐν τῷ
χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν
βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; εἶπε δὲ 7
πρὸς αὐτούς· Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶ-
ναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πα-
τὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ[k].
ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόν- 8
τος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ᾽ ὑμᾶς·
καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε
Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰου-
δαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχά-
του τῆς γῆς.

SECTIO XVI.

Eodem die, eductis Bethaniam usque apostolis, ascensurus in cælum prædicationis Evangelicæ mandatum iis repetit. *A. D.* 30.

MARCI xvi. 15–18.

15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες
εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε
16 τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ
πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθή-
σεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακρι-
17 θήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύ-
σασι ταῦτα παρακολουθήσει· Ἐν

LUCÆ xxiv. 50.

Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς 50 Jar 26. Maii 16. Fer. 5. Nonnihil ante 5h. A. M.
Βηθανίαν.

[k] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Part. i. 195 et sqq.

MARCI XVI.

18 τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβα-
λοῦσι· γλωσσαῖς λαλήσουσι και-
ναῖς· ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανά-
σιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς
βλάψει· ἐπὶ ἀῤῥώστους χεῖρας
ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν.

SECTIO XVII.

Tunc apostolis benedicit, et inter benedicendum ad cælum tollitur. Post ascensionem ejus angeli duo apostolis apparent, qui eum aliquando reversurum esse prædicunt. Illi Hierosolymam redeunt, ibique Spiritus Sancti effusionem exspectant[k]. *A. D.* 30.

MARCI xvi. 19.	LUCÆ xxiv. 50–53.
19 Ὁ μὲν οὖν Κύριος, μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς,	
	Καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς· 50
	καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ᾽ αὐτῶν, 51
Jan. 26. Maii 16. Fer. 5. Circa solis ortum, 5h. 11′. A. M. ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν,	καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.
καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.	
	καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης. 52
	καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. ἀμήν. 53

[k] Prolegomena, Cap. iv. Pars i. 221. Cap. iv. Pars ii. 224.

Actuum i. 9–12.

9 Καὶ ταῦτα εἰπὼν

βλεπόντων αὐτῶν
ἐπήρθη·
καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ
τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

10 καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν
οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ
ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν
11 αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ· οἳ καὶ
εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι τί ἑστή-
κατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;
οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ᾽
ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύ-
σεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν
πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν[1].

12 τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαι-
ῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ,
σαββάτου ἔχον ὁδόν.

[1] Vide Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. Partem i. 165 et sqq.

SECTIO XVIII.

Conclusio Evangelii secundum Joannem, ad omissa in antecedente Jesu historia pertinens. *A. D.* 27–30.

JOANNIS XX. 30, 31. XXI. 25.

30 *Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ση-*
μεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι
γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
31 *ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύ-*
σητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χρι-
στὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα
πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ.
ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποί- 25
ησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφη-
ται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν
κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα
βιβλία. ἀμήν.

SECTIO XIX.

Conclusio Evangelii secundum Marcum, summam historiæ Christianæ usque ad scriptoris ætatem paucis complexa[m]. *A. D.* 30–55.

MARCI XVI. 20.

20 *Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν*
πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦν-
τος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ
τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.
ἀμήν.

m Confer Dissertationes nostras, Diss. ii. Vol. i. 121.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SEXTA,

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS PRIMA,

EXHIBENS

ACT. I. 1–VI. 8.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM SEPTEM ANNORUM, ET TRIGINTA TRIUM DIERUM; A DIE RESURRECTIONIS JESU, VII. IDUS APRILES, U. C. 783. A. D. 30. USQUE AD DIEM PENTECOSTES, VII. IDUS MAII, U. C. 790. A. D. 37.

HARMONIÆ EVANGELICÆ
PARS SEXTA,
ACTUUM APOSTOLORUM
PARS PRIMA.

SECTIO I.

Hierosolymis quadragesimo resurrectionis die Apostolos convenit Jesus. Inde ne decedant monet, Spiritus Sancti promissum exspectantes. De regno Israëli restituendo sciscitantes, non esse ipsorum docet scire secreta temporum. Inspectantibus ipsis, de monte Oliveti in cælum tollitur. Post ascensionem, angeli duo quo modo in cælum profectus erat, eodem reversurum eum esse prædicunt. Apostoli Hierosolymam redeunt; quorum nomina hic loci denuo recitantur[a]. *A. D.* 30.

Actuum i. 1–14.

1 ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιη-
σάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε,
ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ
2 διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐν-
τειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ
Πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξα-
3 το, ἀνελήφθη. οἷς καὶ παρέστη-
σεν ἑαυτὸν ζῶντα, μετὰ τὸ παθεῖν
αὐτὸν, ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις· δι᾽
ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμε-
νος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς
βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ συναλιζόμενος παρήγγει- 4
λεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ
χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκού-
σατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβά- 5
πτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθή-
σεσθε ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, οὐ μετὰ
πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπη- 6
ρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε εἰ
ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστά-
νεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ[b];

Jar 26. Maii 16. Fer. 5. Cir. 4h. 20'. A. M.

[a] Cf. Dissertationes nostras, xxvi. Vol. ii. 417–422. Prolegomena, Cap. iv. Part. i. 220, 221. ii. 224.

[b] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. 195 et sqq.

Actuum i.

7 εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Οὐχ ὑμῶν
ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς
οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ
8 ἐξουσίᾳ· ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν,
ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύμα-
τος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρ-
τυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν
πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ,
καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
Cir. 5h. 11'. A. M. 9 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐ-
τῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν
αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
10 καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν
οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ
ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν
11 αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ· οἳ καὶ
εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστή-
κατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρα-
νόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναλη-
φθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν,
οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεά-
σασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν
οὐρανόν[c].
Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσα- 12
λὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου
Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερου-
σαλὴμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν. καὶ 13
ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τὸ
ὑπερῷον, οὗ ἦσαν καταμένοντες ὅ
τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰω-
άννης καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ
Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Ματ-
θαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σί-
μων ὁ Ζηλωτὴς, καὶ Ἰούδας Ἰακώ-
βου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρ- 14
τεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευ-
χῇ καὶ τῇ δεήσει, σὺν γυναιξὶ καὶ
Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ
σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

SECTIO II.

De apostolo in locum Judæ proditoris sufficiendo admonentur a Petro discipuli. Statuuntur duo, Josephus cognomine Justus, et Matthias. Præmissis ad Dominum precibus, et jactis sortibus, Matthiæ nomen in Duodecim numerum recipitur[d]. *A. D.* 30.

Actuum i. 15–26.

Jan 29. Maii 19. Fer. 1. 15 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις
ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν
μαθητῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνο-
μάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν
16 εἴκοσιν· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἔδει
πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην,
ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
διὰ στόματος Δαβὶδ, περὶ Ἰούδα
τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλ- 17
λαβοῦσι τὸν Ἰησοῦν· ὅτι κατη-
ριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε
τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. 18
οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον
ἐκ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδικίας· καὶ
πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος,
καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα

[c] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. p. 165 et sqq.
[d] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 224.

Actuum i.

19 αὐτοῦ. καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι
τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ,
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο
τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελδα-
μά· τουτέστι χωρίον αἵματος.
20 γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ Ψαλ-
μῶν· Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ
ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν
ἐν αὐτῇ· καί· Τὴν ἐπισκοπὴν αὐ-
21 τοῦ λάβοι ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν
συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παν-
τὶ χρόνῳ ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλ-
θεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς,
22 ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος
Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνε-
λήφθη ἀφ' ἡμῶν· μάρτυρα τῆς ἀνα-
στάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν ἡμῖν
ἕνα τούτων.

Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν 23
καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπε-
κλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν. καὶ 24
προσευξάμενοι εἶπον· Σὺ Κύριε
καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον
ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, ὃν ἐξελέξω
λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας 25
ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρ-
έβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν
τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλή- 26
ρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος
ἐπὶ Ματθίαν· καὶ συγκατεψηφίσθη
μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

SECTIO III.

Confecto Pentecostes die, et discipulis unum in locum congregatis, effusio Spiritus Sancti fit, et linguarum donum. Multitudines, ex omni in terris natione, id temporis Hierosolymis agentes, suam cujusque linguam cum stupore audientes, nonnullos miraculum ludibrio habentes, et musto plenos eos esse qui loquebantur dicentes, gravi oratione et redarguit et docet Petrus. Cujus sermone compuncti, ad tria circiter millia eo ipso die ad Christi fidem convertuntur[e]. *A. D.* 30.

Actuum ii. 1–41.

Sivan 6. Maii 26. Fer. 1. Inter horam 4 et 5 A. M.

1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν
ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἦσαν
ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό.
2 καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς

Cir. 5h. 5'. A. M.

βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν
3 οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ
ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι
γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισέ τε
ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν· καὶ ἐπλή- 4
σθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου,
καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσ-
σαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου
αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοι- 5
κοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς
ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν
οὐρανόν. γενομένης δὲ τῆς φωνῆς 6

[e] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 224, 225.

ACTUUM ii.

Cir. 8h. A. M.

ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ
συνεχύθη· ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος
τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐ-
7 τῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ
ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλή-
λους· Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν
8 οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς
ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ
διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;
9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται,
καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοπο-
ταμίαν Ἰουδαίαν τε καὶ Καππα-
δοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν,
10 Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴ-
γυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης
τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδη-
μοῦντες, Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ
11 προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες,
ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς
ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα
12 τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες
καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον
λέγοντες· Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶ-
13 ναι; ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλε-
γον· Ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι
εἰσί.

14 Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς
ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ,
καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς· Ἄνδρες
Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱε-
ρουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν
γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε
15 τὰ ῥήματά μου. οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς
ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν·
ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας·
16 ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ
17 τοῦ προφήτου Ἰωήλ· Καὶ ἔσται
ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ
Θεὸς, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός

Id est, 8h. 32'. 30''. A. M.

μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφη-
τεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ
θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι
ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ
πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυ-
πνιασθήσονται. καί γε ἐπὶ τοὺς 18
δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας
μου, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις,
ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ
προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα 19
ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα
ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ
καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. ὁ ἥλιος μετα- 20
στραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ
σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν
τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην
καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν 21
ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου,
σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται ἀκούσατε 22
τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν
Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι
καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποί-
ησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ
ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε·
τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ 23
προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λα-
βόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσ-
πήξαντες ἀνείλετε. ὃν ὁ Θεὸς 24
ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ
θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν
κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δα- 25
βὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· Προω-
ρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου
διὰ παντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου
ἐστὶν, ἵνα μὴ σαλευθῶ· διὰ τοῦτο 26
εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλ-
λιάσατο ἡ γλῶσσά μου· ἔτι δὲ

Actuum ii.

καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ'
27 ἐλπίδι. ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν
ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις
τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
28 ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πλη-
ρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ
προσώπου σου.
29 Ἄνδρες ἀδελφοὶ ἐξὸν εἰπεῖν
μετὰ παῤῥησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ
τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ[f], ὅτι καὶ
ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ
μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι
30 τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν
ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ
ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἐκ καρποῦ
τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα
ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν, καθίσαι
31 ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ· προϊδὼν
ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως
τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὐ κατελείφθη
ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου, οὐδὲ
ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν.
32 τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν
ὁ Θεὸς, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν
33 μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ
ὑψωθεὶς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ
ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ
τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν
34 ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ
γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρα-
νοὺς, λέγει δὲ αὐτός· Εἶπεν ὁ
Κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ
δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐ- 35
χθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω 36
πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι Κύριον καὶ
Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε
τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυ-
ρώσατε.

Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ 37
καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον
καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· Τί
ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέ- 38
τρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· Μετα-
νοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος
ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ
λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου
Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ 39
ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν,
καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν, ὅσους
ἂν προσκαλέσηται Κύριος ὁ Θεὸς
ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι 40
διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει λέ-
γων· Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς
τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν 41
ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον
αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν. καὶ προσ- Sivan 6.
ετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ Maii 26. Fer. 1.
ὡσεὶ τρισχίλιαι.

[f] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. v. Part. ii. App. Cap. x. 361 et sqq.

SECTIO IV.

Conversi, qua victus ratione, et quali circa doctrinam Apostolorum perseverantia fuerint, Hierosolymis una degentes, atque omnia communia habentes. Signa et prodigia per Apostolos fiunt. Augetur quotidie ecclesiæ numerus[g]. *A. D.* 30.

Actuum ii. 42–47.

A Sivan 6, Maii 26, et deinceps.

42 Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ
διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ
κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου
43 καὶ ταῖς προσευχαῖς. ἐγένετο δὲ
πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε
τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀπο-
44 στόλων ἐγίνετο. πάντες δὲ οἱ
πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ,
45 καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ
κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρα-
σκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι,
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχε. καθ' 46
ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμο-
θυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε
κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον
τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελό-
τητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν 47
καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν
λαόν[h]. ὁ δὲ Κύριος προσετίθει
τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ
ἐκκλησίᾳ.

SECTIO V.

Petrus et Joannes claudum a matris utero, atque ultra quadraginta annos natum, ad portam templi speciosam sanant. Quod factum stupentem populum, vi nominis Jesu Christi præstitum esse docent. Per hoc miraculum ad quinque circiter millia promovetur credentium summa. Concionantibus adhuc apostolis, sacerdotes Judæorum et magistratus templi manus injiciunt, et quia vesper instabat, usque in diem crastinum in custodiam tradunt[i]. *A. D.* 30.

Actuum iii. 1–iv. 4.

Mense Sivan seu Junio, Fer. 1. Cir. hor. 3.30'.P.M.

1 Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ
Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν
ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, τὴν
2 ἐννάτην. καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ
κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων
ἐβαστάζετο· ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέ-
ραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν
λεγομένην ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν
ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπο-
ρευομένων εἰς τὸ ἱερόν. ὃς ἰδὼν 3
Πέτρον καὶ Ἰωάννην, μέλλοντας
εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεη-
μοσύνην λαβεῖν. ἀτενίσας δὲ 4
Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ

[g] Ad hanc et sequentes sectiones conferendæ sunt Dissertationes nostræ, xv. Vol. ii. 24–28. Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 225, 226.

[h] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iii. p. 252 et sqq.

[i] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 226, 227.

ACTUUM iii.

5 εἶπε· Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπεῖ-
χεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ'
6 αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος·
Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρ-
χει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δί-
δωμι· Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, τοῦ Ναζωραίου, ἔγειραι καὶ
7 περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς
δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε· παραχρῆμα
δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις
8 καὶ τὰ σφυρὰ, καὶ ἐξαλλόμενος
ἔστη καὶ περιεπάτει. καὶ εἰσῆλθε
σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν, περιπα-
τῶν καὶ ἁλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν
Θεόν.

9 Καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς
περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν
10 Θεόν· ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι
οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην
καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ
ἱεροῦ. καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους
καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβη-
κότι αὐτῷ.

11 Κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος
χωλοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην,
συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς
ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολο-
12 μῶντος, ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ Πέ-
τρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν·
Ἄνδρες Ἰσραηλῖται τί θαυμάζετε
ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε,
ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποι-
13 ηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ
Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ
Ἰακὼβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων
ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ
Ἰησοῦν· ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε,
καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσ-
ωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκεί-
νον ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον 14
καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτή-
σασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι
ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς 15
ἀπεκτείνατε· ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν
ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές
ἐσμεν. καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνό- 16
ματος αὐτοῦ, τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε
καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύ-
την ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. καὶ 17
νῦν, ἀδελφοὶ, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν
ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες
ὑμῶν· ὁ δὲ Θεὸς ἃ προκατήγγειλε 18
διὰ στόματος πάντων τῶν προφη-
τῶν αὐτοῦ, παθεῖν τὸν Χριστὸν,
ἐπλήρωσεν οὕτω. μετανοήσατε 19
οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ ἐξα-
λειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας·
ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύ-
ξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου,
καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεκηρυγμέ- 20
νον ὑμῖν Ἰησοῦν Χριστόν. ὃν δεῖ 21
οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρό-
νων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν
ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος
πάντων ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν
ἀπ' αἰῶνος[k]. Μωσῆς μὲν γὰρ 22
πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν· Ὅτι
προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος
ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν
ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε
κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς
ὑμᾶς. ἔσται δὲ, πᾶσα ψυχὴ ἥτις 23

[k] Cf. Parabolarum Expositionem nostram, Vol. i. Cap. xii. 168 et sqq.

ACTUUM iii. iv.

ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκεί-
νου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ
24 λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται,
ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς,
ὅσοι ἐλάλησαν καὶ προκατήγγει-
25 λαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς
ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς
διαθήκης ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς
τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς
Ἀβραάμ· Καὶ τῷ σπέρματί σου
ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πα-
26 τριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ
Θεὸς, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐ-
τοῦ Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτὸν, εὐ-
λογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέ-
φειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν
ὑμῶν.

Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν 1
λαὸν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς
καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ
Σαδδουκαῖοι, διαπονούμενοι διὰ τὸ 2
διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ
καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν
ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ ἐπέ- 3
βαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεν-
το εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν
γὰρ ἑσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν 4
ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευ-
σαν· καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν
ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέντε.

SECTIO VI.

Postero die de claudi curatione coram concilio examinantur. Quibus proclamat Petrus nominis Jesu Christi, ab ipsis cruci affixi, hanc esse virtutem; neque in ullo alio salutem hominibus constare. Dimittuntur cum minis apostoli, contestantes non esse hominibus obtemperandum potius quam Deo. Reversi ad suos, precibus uno ore factis, nova Spiritus effusione ad verbum eo constantius prædicandum animantur. *A. D.* 30.

ACTUUM iv. 5–31.

Postridie ejusdem diei, Fer. 2.

5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον
συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας
καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς
6 εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ Ἄνναν τὸν
ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην
καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ
7 γένους ἀρχιερατικοῦ. καὶ στήσαντες
αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ, ἐπυνθάνοντο·
Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνό-
8 ματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; τότε
Πέτρος, πλησθεὶς Πνεύματος ἁ-
γίου, εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἄρχοντες
τοῦ λαοῦ, καὶ πρεσβύτεροι τοῦ
Ἰσραὴλ, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρι- 9
νόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου
ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται·
γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ 10
παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ
ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Να-
ζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε,
ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν
τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον
ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος 11
ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰ-

κοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κε-
12 φαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν
ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὔτε γὰρ
ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐ-
ρανὸν, τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις,
ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.
13 Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου
παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ κατα-
λαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμ-
ματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον·
ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν
14 τῷ Ἰησοῦ ἦσαν. τὸν δὲ ἄνθρωπον
βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα, τὸν
τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντ-
15 ειπεῖν. κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς
ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συν-
16 έβαλον πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες·
Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τού-
τοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν ση-
μεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς
κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανε-
ρὸν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι.
17 ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ
εἰς τὸν λαὸν, ἀπειλῇ ἀπειλησώ-
μεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ
ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων.
18 Καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παρ-
ήγγειλαν αὐτοῖς τὸ καθόλου μὴ
φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ
19 τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέ-
τρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες
πρὸς αὐτοὺς εἶπον· Εἰ δίκαιόν
ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν
ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρί-
20 νατε· οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς, ἃ
εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν.
21 οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυ-
σαν αὐτοὺς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ
πῶς κολάσωνται αὐτοὺς, διὰ τὸν
λαόν· ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν
Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ 22
ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄν-
θρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ ση-
μεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.
Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς 23
ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς
αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-
σβύτεροι εἶπον. οἱ δὲ ἀκούσαντες 24
ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν
Θεὸν, καὶ εἶπον· Δέσποτα, σὺ ὁ
Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὁ διὰ στόμα- 25
τος Δαβὶδ τοῦ παιδός σου εἰπών·
Ἵνατι ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ
ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ 26
βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες
συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, κατὰ τοῦ
Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ
αὐτοῦ. συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀλη- 27
θείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου,
Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε
καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι
καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι ὅσα ἡ 28
χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώ-
ρισε γενέσθαι. καὶ τὰ νῦν Κύριε 29
ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ
δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥη-
σίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε 30
εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα
γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ
ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. καὶ δεη- 31
θέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος
ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλή-
σθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου·
καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ
μετὰ παῤῥησίας.

SECTIO VII.

Testimonium resurrectionis Domini Jesu magna virtute ab Apostolis redditur. Multitudinis credentium mirus concentus, singularis sympathia et unanimitas. Fundorum domini res suas divendunt, pretium ad apostolos deferunt; unde distributio fieret prout unicuique opus esset. Quo in genere, Josis, cui cognomen Barnabæ, egregium factum narratur[m]. *A. D.* 31.

ACTUUM iv. 32–37.

Circa Sivan 6. Maii 15.

32 *Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευ-*
σάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ
μία· καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόν-
των αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ'
33 *ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. καὶ με-*
γάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρ-
τύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστά-
σεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε
μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.
34 *οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν*
αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων
ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφε-
ρον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων,
καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν 35
ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ
καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.
Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνά- 36
βας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστι
μεθερμηνευόμενον, Υἱὸς παρακλή-
σεως, Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει,
ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλή- 37
σας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε
παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστό-
λων[n].

SECTIO VIII.

Ananias quidam, vendito agro, de pretio fraudem facit, parte pro toto ad apostolos lata; conscia etiam uxore Sapphira. Quod factum dissimulans, primo ipse, mox et uxor ejus, subita morte percutitur[o]. *A. D.* 31.

ACTUUM v. 1–11.

1 *Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι,*
σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ,
2 *ἐπώλησε κτῆμα, καὶ ἐνοσφίσατο*
ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέγκας μέ-
ρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀπο-
στόλων ἔθηκεν.
3 *Εἶπε δὲ Πέτρος· Ἀνανία διατί*
ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρ-
δίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι
ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ 4
μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν
τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι
ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα
τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις,

[m] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 226.
[n] Cf. Parabolarum Expositionem, Vol. iii. 252 et sqq.
[o] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 226.

Actuum v.

5 ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνα-
νίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν
ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος μέ-
γας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας
6 ταῦτα. ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτε-
ροι συνέστειλαν αὐτὸν, καὶ ἐξε-
νέγκαντες ἔθαψαν.
7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν
διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ
8 εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. ἀπε-
κρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέτρος· Εἰπέ μοι,
εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε;
9 ἡ δὲ εἶπε· Ναὶ, τοσούτου. ὁ δὲ
Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν· Τί ὅτι
συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ
Πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες
τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ
τῇ θύρᾳ· καὶ ἐξοίσουσί σε. ἔπεσε 10
δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας
αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξεν. εἰσελθόντες
δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νε-
κρὰν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγέ- 11
νετο φόβος μέγας ἐφ᾽ ὅλην τὴν
ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας ταῦτα.

SECTIO IX.

Multa ac præclara per Apostolos fieri pergunt; et imprimis per Petrum, cujus etiam umbra ob plateas ambulantis infirmos sanat. Porticus Salomonis apud templum ipsis quotidiana statio. Vicinæ civitates ægros suos, cujuscunque generis, Hierosolymam deferunt, qui curentur. Adaugescit in dies credentium turba, tum virorum tum feminarum[p]. *A. D.* 32.

Actuum v. 12–16.

Circa Sivan 6. Junii 3.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀπο-
στόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα
ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμο-
θυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σο-
13 λομῶντος· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς
ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ᾽
14 ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. μᾶλ-
λον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες
τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ
15 γυναικῶν· ὥστε κατὰ τὰς πλα-
τείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ
τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββά-
των, ἵνα, ἐρχομένου Πέτρου, κἂν
ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν.
συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν 16
πέριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλὴμ,
φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμέ-
νους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων·
οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

[p] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 226.

SECTIO X.

Summus sacerdos, et cum eo principes sectæ Sadducæorum, apostolos in carcerem conjiciunt. Angelus noctu custodia eos educit; eductos in templo plebi evangelizari jubet. Quod cum concilium rescivisset, sine violentia apostolos arcessit. Interrogatos, et reos confessos habentes, cum jam morte multaturi erant, Gamalielis consilio propositum mutant, flagris cædere et minis ab evangelio prædicando deterrere contenti; quos tamen ad ministerium suum exercendum eo acrius instigant, gaudentes quod digni habiti essent pro nomine Jesu contumeliam pati[q]. *A. D.* 32.

Actuum v. 17–42.

17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ
πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρε-
σις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν
18 ζήλου· καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας
αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ
Sivan 7. Jun. 3. Fer. 6. ineunte.
ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ.
19 Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ τῆς
νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυ-
λακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπε·
20 Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε
ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ
Sivan 7. Jun. 4. Fer. 6. Cir. 4h. A. M.
21 ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκού-
σαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρ-
θρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκον.
Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ
συνέδριον, καὶ πᾶσαν τὴν γερου-
σίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἀπέ-
στειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀχθῆ-
22 ναι αὐτούς. οἱ δὲ ὑπηρέται παρα-
γενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν
τῇ φυλακῇ. ἀναστρέψαντες δὲ
23 ἀπήγγειλαν λέγοντες· Ὅτι τὸ μὲν
δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμέ-
νον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς
φύλακας ἔξω ἑστῶτας πρὸ τῶν
θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω οὐδένα
εὕρομεν.
Ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους 24
τούτους ὅ τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατ-
ηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς,
διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γέ-
νοιτο τοῦτο. παραγενόμενος δέ 25
τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς λέγων· Ὅτι
ἰδοὺ οἱ ἄνδρες, οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ
φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ, ἑστῶτες
καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε 26
ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς, σὺν τοῖς
ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς, οὐ μετὰ
βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν
ἵνα μὴ λιθασθῶσιν.
Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν 27
ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων· Οὐ 28
παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν
μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν
Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν,
καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς
τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ 29
ἀπόστολοι εἶπον· Πειθαρχεῖν δεῖ

[q] Cf. Dissertationes nostras, xiii. Vol. i. 448–450. et xv. Vol. ii. 26–28. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 227, 228.

Actuum v.

30 Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς
τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰη-
σοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρε-
31 μάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ
Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε
τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν
τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
32 καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες
τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ
Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ
Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
33 Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο,
καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς.
34 ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ
Φαρισαῖος, ὀνόματι Γαμαλιὴλ,
νομοδιδάσκαλος, τίμιος παντὶ τῷ
λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι
35 τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι. εἶπέ τε
πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται
προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀν-
θρώποις τούτοις τί μέλλετε πράσ-
36 σειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμε-
ρῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί
τινα ἑαυτὸν, ᾧ προσεκολλήθη
ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακο-
σίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες
ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν
καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦ- 37
τον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος,
ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς,
καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκανὸν ὀπίσω
αὐτοῦ. κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ
πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διε-
σκορπίσθησαν[r]. καὶ τὰ νῦν λέγω 38
ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώ-
πων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς·
ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ
αὕτη, ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυ-
θήσεται. εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ 39
δύνασθε καταλῦσαι αὐτὸ, μήποτε
καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπεί- 40
σθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσκαλε-
σάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δεί-
ραντες, παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν
ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ· καὶ
ἀπέλυσαν αὐτούς.
Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαί- 41
ροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συν-
εδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι.
πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ 42
κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδά-
σκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰη-
σοῦν τὸν Χριστόν.

[r] Cf. Dissertationes nostras, xiv. Vol. i. 466–549. et Parabolarum Expositionem, Vol. ii. 543–548. et Vol. v. Part. i. notam ad pag. 380 et sqq.

SECTIO XI.

Crescente discipulorum numero, oritur obmurmuratio Judæorum Græcissantium sive exterorum contra Hebræos seu Palæstinos, quasi viduæ ipsorum in ministerio quotidiano negligerentur. Unde apostolorum suggestu, Septem viri e plebe electi coram ipsis statuuntur, quos impositis manibus ad Diaconatus officium ordinarent. Nomina principum Diaconorum: inter quos Stephanus agmen ducit, fidei plenus, ac miraculis postmodum multis inclarescens[q]. *A. D.* 37.

ACTUUM vi. 1–8.

1 *Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις,*
πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγέ-
νετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν
πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρε-
θεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθ-
2 *ημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. προσ-*
καλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ
πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· Οὐκ
ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαν-
τας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακο-
3 *νεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν,*
ἀδελφοὶ, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυ-
ρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις Πνεύμα-
τος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς κατα-
στήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης·
4 *ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δια-*
κονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσο-
μεν.

Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον 5
παντὸς τοῦ πλήθους. καὶ ἐξελέ-
ξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πί-
στεως καὶ Πνεύματος ἁγίου, καὶ
Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νι-
κάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμε-
νᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον
Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον 6
τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξά- Nisan 24.
μενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. Mar. 29. Fer. 1.

Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, 7
καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν
μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα·
πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπ-
ήκουον τῇ πίστει. Στέφανος δὲ 8
πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως
ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα Post Nisan 24.
ἐν τῷ λαῷ. Mar. 29. usque ad Sivan 6 Maii 9.

[q] Diss. xv. Vol. ii. 25. Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 228.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SEXTA,

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS SECUNDA.

EXHIBENS

ACT. VI. 9–XII. 25.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM SEPTEM ANNORUM ET TREDECIM DIERUM; A DIE PENTECOSTES, VII IDUS MAII, U.C. 790. A.D. 37. USQUE AD DIEM PENTECOSTES, XI KALENDAS JUNIAS, U.C. 797. A.D. 44.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SEXTA,

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS SECUNDA.

SECTIO I.

Stephanus, magnis ad populum signis et prodigiis illustris jam factus, synagogam Libertinensium et contubernalium ipsorum in se ciet : quem cum argumentando non possent convincere, falsis testibus nituntur opprimere. Rapitur in concilium Stephanus ; ubi, defensionis copia data, animos Judæorum eo magis in se irritat. Gloria Domini et Jesus, stans a dexteris Dei, oculis ejus oblatus. Quod cum contestaretur, impetu facto lapidatur a Judæis, invocans Dominum et orans pro lapidantibus : testium vestimentis interea temporis ad pedes Sauli depositis[a]. *A. D.* 37.

ACTUUM vi. 9–viii. 1.

9 ΑΝΕΣΤΗΣΑΝ *δέ τινες τῶν ἐκ*
τῆς συναγωγῆς, τῆς λεγομένης
Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ
Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κι-
λικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ
10 *Στεφάνῳ· καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντι-*
στῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύ-
ματι ᾧ ἐλάλει.
11 *Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγον-*
τας· Ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λα-
λοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς
12 *Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνη-*
σάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρε-
σβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς· καὶ
ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ
ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον. ἔστησάν 13 Sivan 7.
τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· Ὁ Maii 10. Fer. 1.
ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥή-
ματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ
τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ
νόμου· ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέ- 14
γοντος· ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦ-
τον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρ-
έδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς.
Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν 15

[a] De hac sectione, et sequentibus, vide Dissertationes nostras, Diss. xv. Vol. ii. 19–36. Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 228, 229.

Actuum vi. vii.

ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ
συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐ-
1 τοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. εἶπε
δὲ ὁ ἀρχιερεύς· Εἰ ἄρα ταῦτα
2 οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη· Ἄνδρες
ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατε.
ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ
ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσο-
ποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν
3 ἐν Χαῤῥὰν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν·
Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ
τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς
A.C. 2004. 4 γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε ἐξελ-
θὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν
ἐν Χαῤῥάν. κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀπο-
A.C. 1990. θανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴ-
κισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην
5 εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε. καὶ
οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν
αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγ-
γείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχε-
σιν αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ
μετ' αὐτὸν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέ-
6 κνου. ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός·
Ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάρ-
οικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώ-
σουσιν αὐτὸ, καὶ κακώσουσιν, ἔτη
7 τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν
δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ
Θεός· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσον-
ται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ
8 τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
A.C. 1967. διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως
ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ, καὶ περι-
A.C. 1966. έτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ·
A.C. 1907. καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ, καὶ ὁ
A.C. 1822–1800. Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.
9 καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες
τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυ-
πτον. καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ,
καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν 10
θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ
βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυ-
πτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. A.C. 1787.
ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν 11
Αἰγύπτου καὶ Χαναὰν, καὶ θλίψις
μεγάλη· καὶ οὐχ εὕρισκον χορ-
τάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκού- 12
σας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σῖτα ἐν Αἰ-
γύπτῳ ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας
ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ 13
ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο
τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ.
ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέ- 14
σατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ,
καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐ-
τοῦ, ἐν ψυχαῖς ἑβδομηκονταπέντε.
κατέβη δὲ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, 15 A.C. 1778.
καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πα- A.C. 1761.
τέρες ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς 16
Συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνή-
ματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς
ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὸρ
τοῦ Συχέμ.

Καθὼς δὲ ἤγγισεν ὁ χρόνος τῆς 17
ἐπαγγελίας ἧς ὤμοσεν ὁ Θεὸς
τῷ Ἀβραὰμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ
ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ· ἄχρις οὗ 18
ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ὃς οὐκ
ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασο- 19
φισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκά-
κωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ
ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν,
εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ 20
καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν A.C. 1640.

ACTUUM vii.

ἀστεῖος τῷ Θεῷ· ὃς ἀνετράφη
μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πα-
21 τρὸς αὐτοῦ. ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν
ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ,
καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς
22 υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ
σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς
ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις.
A. C. 1601. 23 Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσα-
ρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ
τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοὺς υἱοὺς
24 Ἰσραήλ. καὶ ἰδών τινα ἀδικού-
μενον ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκ-
δίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πα-
25 τάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζε δὲ
συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δί-
δωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν· οἱ δὲ οὐ
26 συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ
ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συν-
ήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰ-
πών· Ἄνδρες ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς·
27 ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ
ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐ-
τὸν, εἰπών· Τίς σε κατέστησεν
ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς;
28 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρό-
πον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;
29 ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ
τούτῳ· καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν
γῇ Μαδιὰμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς
δύο.
A. C. 1561. 30 Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσα-
ράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ
τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος Κυρίου
31 ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μω-
σῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα·
προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατα-
νοῆσαι ἐγένετο φωνὴ Κυρίου πρὸς
αὐτόν· Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων 32
σου, ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ Θεὸς
Ἰσαὰκ καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ. ἔν-
τρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ
ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ 33
ὁ Κύριος· Λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν
ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ
ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν 34
εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου
τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στενα-
γμοῦ αὐτῶν ἤκουσα· καὶ κατέβην
ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο,
ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον.
Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνή- 35
σαντο εἰπόντες· Τίς σε κατέστη-
σεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦ-
τον ὁ Θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν
ἀπέστειλεν, ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ
ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος 36
ἐξήγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας τέρατα A. C. 1560.
καὶ σημεῖα, ἐν γῇ Αἰγύπτου καὶ
ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ
ἐρήμῳ, ἔτη τεσσαράκοντα. οὗτός 37 A. C. 1560
ἐστιν ὁ Μωϋσῆς, ὁ εἰπὼν τοῖς -1520.
υἱοῖς Ἰσραήλ· Προφήτην ὑμῖν
ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν
ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ·
αὐτοῦ ἀκούσεσθε. οὗτός ἐστιν ὁ 38
γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ
ἐρήμῳ, μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λα-
λοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ,
καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο A. C. 1560.
λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ᾧ οὐκ 39
ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ
πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο,
καὶ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐ-

Actuum vii.

40 τῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ
Ἀαρών· Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ
προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μω-
σῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ
γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέ-
41 γονεν αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀν-
ήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν
42 χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ
Θεὸς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λα-
τρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ,
καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν
προφητῶν· Μὴ σφάγια καὶ θυσίας
προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαρά-
κοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ;
43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ
Μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ
ὑμῶν Ῥεμφὰν, τοὺς τύπους οὓς
ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ
μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυ-
λῶνος.

Ab A. C. 1559. 44 Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ἐν
τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ
Μωσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν
A. C. 1520. 45 τύπον ὃν ἑωράκει. ἣν καὶ εἰσ-
ήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες
ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐν τῇ κατα-
σχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἔξωσεν ὁ
Θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων
46 ἡμῶν· ἕως τῶν ἡμέρων Δαβὶδ, ὃς
εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ
ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ
A. C. 1011 –1004. 47 Ἰακώβ. Σολομῶν δὲ ᾠκοδόμησεν
48 αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος
ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ,
49 καθὼς ὁ προφήτης λέγει· Ὁ οὐ-
ρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑπο-
πόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον
οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει
Κύριος· ἢ τίς τόπος τῆς κατα-
παύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χείρ μου 50
ἐποίησε ταῦτα πάντα;

Σκληροτράχηλοι, καὶ ἀπερίτμη- 51
τοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσὶν, ὑμεῖς
ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντι-
πίπτετε· ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ
ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ 52
ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ
ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαν-
τας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δι-
καίου· οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ
φονεῖς γεγένησθε· οἵτινες ἐλά- 53
βετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγ-
γέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο 54
ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον
τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων 55
δὲ πλήρης Πνεύματος ἁγίου,
ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε
δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα
ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶπεν· 56
Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνε-
ῳγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ
Θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ με- 57
γάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν,
καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐ-
τόν. καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς 58
πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρ-
τυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν
παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλου-
μένου Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν 59
τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ
λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ

ACTUUM vii. viii.

60 πνεῦμά μου. θεὶς δὲ τὰ γόνατα
ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε μὴ
στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύ-
την. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.
Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ 1
ἀναιρέσει αὐτοῦ.

SECTIO II.

Oritur eodem ipso die ingens ecclesiæ persecutio, exardescente et ferociente præ ceteris Saulo; unde omnes, præter Apostolos, in Judæam et Samariam ab Hierosolymis disperguntur. *A. D.* 37.

ACTUUM viii. 1–3.

Sivan 7. Maii 10. Fer. 1.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν
τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες τε
διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς
Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν
2 τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ
τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς,
καὶ ἐποιήσαντο κοπετὸν μέγαν
ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο 3
τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους
εἰσπορευόμενος· σύρων τε ἄνδρας
καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυ-
λακήν.

SECTIO III.

Dispersi evangelium obeuntes prædicant. Philippus, diaconus atque evangelista, civitatem quandam Samariæ delatus, miraculis suis plurimos convertit; quos inter et Simonem quendam Magum, apud eandem civitatem pro magna Dei virtute ante id temporis habitum[b]. *A. D.* 37.

ACTUUM viii. 4–13.

Post Sivan 7. Maii 10.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλ-
θον, εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον.
5 Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πό-
λιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐ-
6 τοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε
οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ
Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀ-
κούειν αὐτοὺς, καὶ βλέπειν τὰ ση-
μεῖα ἃ ἐποίει. πολλῶν γὰρ, τῶν 7
ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βο-
ῶντα μεγάλῃ φωνῇ ἐξήρχετο·
πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χω-
λοὶ ἐθεραπεύθησαν. καὶ ἐγένετο 8
χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.
Ἀνὴρ δέ τις, ὀνόματι Σίμων, 9
προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων,

[b] Ad hanc sectionem, præter Dissertationem supra laudatam, confer et ejusdem Dissertationis Supplementum, Append. Vol. iv. 386, notam. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 229, 230.

Actuum viii.

καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμα-
ρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν
10 μέγαν· ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ
μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες·
Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ
11 ἡ μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ,
διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις
12 ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπί-
στευσαν τῷ Φιλίππῳ, εὐαγγελιζο-
μένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ
Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο, ἄνδρες τε
καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ 13
αὐτὸς ἐπίστευσε· καὶ βαπτισθεὶς
ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ,
θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις
μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.

SECTIO IV.

Missi ab Hierosolymis Samariam Petrus et Joannes, conversis a Philippo donum Spiritus Sancti oratione et manuum impositione impetrant. Quod factum miratus Simon, pecuniam Apostolis offert, ea conditione ut facultatem Spiritus Sancti per manuum impositionem quibuscunque vellet impertiendi secum etiam communicarent[c]. *A. D.* 37.

Actuum viii. 14–24.

Elul vel Tisri. Augusto vel Septembri.

14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσο-
λύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ
Σαμαρεία τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ
ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέ-
15 τρον καὶ Ἰωάννην. οἵτινες κατα-
βάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν,
ὅπως λάβωσι Πνεῦμα ἅγιον·
16 οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν
ἐπιπεπτωκὸς, μόνον δὲ βεβαπτι-
σμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
17 Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν τὰς
χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον
Πνεῦμα ἅγιον.
18 Θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων ὅτι
διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χει-
ρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον προσή-
19 νεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων·
Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην,
ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμ-
βάνῃ Πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ 20
εἶπε πρὸς αὐτόν· Τὸ ἀργύριόν σου
σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν
δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ
χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι 21
μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ
τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ
ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας 22
σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ,
εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια
τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν 23
πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας
ὁρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ 24
Σίμων εἶπε· Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ
ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν
ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

[c] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 229, 230.

SECTIO V.

Petrus et Joannes Hierosolymam redeunt, vicis Samaritanorum obiter evangelizantes. Philippus, ab angelo admonitus, Gazam versus iter instituit. Ibi Eunuchum Æthiopem, Candace reginæ Æthiopum a gazis constitutum, ab Hierosolymis redeuntem offendit. Initiatus primo in Jesum per catechismum, mox fidem professus, baptizatur a Philippo Eunuchus. Philippum Spiritus statim abripit, iter continuat Eunuchus. Azoti repertus Philippus, evangelium prædicans Cæsaream usque contendit[d]. *A. D.* 37.

ACTUUM viii. 25–40.

Paullo ante Tisri 15. Sept. 13. Fer. 1.

25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι,
καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-
σαλήμ· πολλάς τε κώμας τῶν
Σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο.

Tisri 22. Sept. 20. Fer. 1.

26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε
πρὸς Φίλιππον, λέγων· Ἀνάστηθι
καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν, ἐπὶ
τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ
Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν. αὕτη
27 ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπο-
ρεύθη.

Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος,
δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσ-
σης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης
τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει
28 προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ· ἦν

Tisri 25. Sept. 23. Fer. 4.

τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ
τοῦ ἅρματος αὐτοῦ· καὶ ἀνεγί-
νωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν.
29 εἶπε δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ·
Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρ-
30 ματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ
Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγι-
νώσκοντος τὸν προφήτην Ἡσαΐαν,
καὶ εἶπεν· Ἆρά γε γινώσκεις ἃ
31 ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε· Πῶς
γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδη-
γήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φί-
λιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν
αὐτῷ.

Ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς, ἣν 32
ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη· Ὡς πρό-
βατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· καὶ ὡς
ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐ-
τὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει
τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει 33
αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη, τὴν δὲ
γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι
αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φι- 34
λίππῳ εἶπε· Δέομαί σου, περὶ
τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο;
περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;
ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα 35
αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐ-
τῷ τὸν Ἰησοῦν.

Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν 36
ὁδὸν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ. καί φη-
σιν ὁ εὐνοῦχος· Ἰδοὺ ὕδωρ· τί
κωλύει με βαπτισθῆναι; εἶπε δὲ 37
ὁ Φίλιππος· Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης
τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς

[d] Cf. præter Dissertationes supra laudatas, etiam Diss. ii. Vol. i. 177–180. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 229–233.

Actuum viii.

δὲ εἶπε· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ
Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.
38 καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα. καὶ
κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ,
ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ
39 ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν
ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου
ἥρπασε τὸν Φίλιππον· καὶ οὐκ
εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος,
ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ
χαίρων. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς 40
Ἄζωτον. καὶ διερχόμενος εὐηγγε-
λίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ
ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

SECTIO VI.

Saulus Damascum proficiscitur, litteris a principe sacerdotum instructus, quibus, quoscunque credentes reperisset, inde ad Hierosolymam vinctos retraheret. Subeunti Damascum Dominus Jesus in gloria apparet: unde præclusis luminibus, urbem manu ductus pervenit, et triduum visu orbatus, neque manducans neque bibens, ibidem agit[e]. *A. D.* 37.

Actuum ix. 1–9.

Marches-van 28. Oct. 25. Fer. 1.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπ-
ειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς
τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιε-
2 ρεῖ, ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς
εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγω-
γὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς
ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖ-
κας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερου-
σαλήμ.

Chisleu 7. Nov. 3. Fer. 3. Meridie. Vide Act. xxii. 6. xxvi. 13.

3 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι, ἐγένετο
αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ. καὶ
ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς
4 ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ
τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν, λέγουσαν
αὐτῷ· Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις;
5 εἶπε δέ· Τίς εἶ Κύριε; ὁ δὲ Κύριος
εἶπεν· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ
διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα
λακτίζειν. τρέμων τε καὶ θαμβῶν 6
εἶπε· Κύριε τί με θέλεις ποιῆσαι;
καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀνά-
στηθι, καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν,
καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ
ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύ- 7
οντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἐννεοὶ,
ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα
δὲ θεωροῦντες. ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦ- 8
λος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ
τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔ-
βλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν
εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν 9
ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων· καὶ οὐκ
ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.

A Chisleu 7–10. Nov. 3–6. Fer. 3–6.

[e] Vide Diss. xv. Vol. ii. 20–37. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 233.

SECTIO VII.

Ananias, discipulus Damascenus, a Domino Jesu ad Saulum mittitur qui manus ei imponat. Quo facto visum recuperat; et baptizatus, nulla interposita mora, ut ex Epistola ad Galatas patet, in Arabiam, Damasco confinem, concedit[f]. *A. D.* 37–38.

Actuum ix. 10–19.

Chisleu 10. Nov. 6. Fer. 6. mane. A. D. 37.

10 Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ
ὀνόματι Ἀνανίας. καὶ εἶπε πρὸς
αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὁράματι· Ἀνα-
νία· ὁ δὲ εἶπεν· Ἰδοὺ ἐγὼ Κύριε.
11 ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀναστὰς
πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν κα-
λουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν
οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρ-
12 σέα. ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ
εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι
Ἀνανίαν εἰσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα
αὐτῷ χεῖρα ὅπως ἀναβλέψῃ.
13 ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας· Κύριε
ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀν-
δρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε
τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ.
14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν, παρὰ τῶν
ἀρχιερέων, δῆσαι πάντας τοὺς ἐπι-
15 καλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε
δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· Πορεύου·
ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗ-
τος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου
ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων, υἱῶν
τε Ἰσραήλ. ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω 16
αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματός μου παθεῖν.
Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλ- 17
θεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ἐπιθεὶς ἐπ'
αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ
ἀδελφὲ ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με,
Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ
ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς, καὶ πλη-
σθῇς Πνεύματος ἁγίου. καὶ εὐ- 18
θέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλ-
μῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέ-
βλεψέ τε παραχρῆμα. καὶ ἀναστὰς
ἐβαπτίσθη· καὶ λαβὼν τροφὴν 19
ἐνίσχυσεν.

SECTIO VIII.

Damascum reversus, ut ex eadem Epistola patet, Christum apud synagogas prædicare instituit, non sine magno Judæorum qui aderant stupore. Post aliquot dies, conjuratione in eum facta, et portis civitatis tam interdiu, quam noctu, a Judæis assidue custoditis, nocte a discipulis per murum demissus evadit[g]. *A. D.* 38–41.

Actuum ix. 19–25.

Veadar 27. Mar. 21. Fer. 1. A. D. 38.

19 Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν
ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τι-
νάς. καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγω- 20 Circa Nisan 14. April. 7.
γαῖς ἐκήρυσσε τὸν Χριστόν, ὅτι

[f] Vide Diss. xv. Vol. ii. 37, 38. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 233, 234.
[g] Vide Diss. xv. Vol. ii. 38. 40–46. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 234, 235.

Actuum ix.

οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
21 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες,
καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ
πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς
ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο;
καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα
δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς
22 ἀρχιερεῖς. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐν-
εδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνε τοὺς
Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν
Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός.
Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκα- 23 A. D. 41.
ναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι
ἀνελεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ
Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρε- 24
τήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι.
λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ 25
νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, Nisan 2.
χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. Mar. 24. Fer. 1.

SECTIO IX.

Primus Sauli ad Hierosolymam post conversionem reditus; de quo ad Galatas, i. 18. Cui cum disciputi etiam tum præ metu diffiderent, apprehensum Barnabas ad Apostolos eum ducit, narrans quæ illi contigissent. Revelationes Domini, de quibus ad Corinthios Secunda, xii. 2. ipsi nunc ipsum factæ. (Cf. et Act. xxii. 17–21.) Mox, insidias rursus in eum struentibus Judæis, ab Hierosolymis Cæsaream deductus, Tarsum dimittitur; id quod ex Epistola ad Galatas etiam patet[h]. *A. D.* 41.

Actuum ix. 26–30.

Nisan 11. April. 1. Fer. 2. 26 Παραγενόμενος δὲ ὁ Σαῦλος
εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπειρᾶτο κολ-
λᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς. καὶ πάντες
ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες
Nisan 16. April. 6. Fer. 7. 27 ὅτι ἐστὶ μαθητής· Βαρνάβας δὲ
ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγε πρὸς
τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο
αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν
Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ·
καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιά-
σατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.
καὶ ἦν μετ᾽ αὐτῶν εἰσπορευόμενος 28
καὶ ἐκπορευόμενος ἐν Ἱερουσαλὴμ,
καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνό-
ματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. ἐλάλει τε 29
καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλλη-
νιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν
ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ 30 Jar 2.
κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, April. 21. Fer. 1.
καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρ-
σόν.

[h] Cf. Diss. xv. Vol. ii. 38, 39. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 235.

SECTIO X.

Sedata jam ante hoc temporis persecutione, quies et profectus ecclesiarum per omnem Judæam, Galilæam, et Samariam narratur. Inter quæ, Petrus Lyddam delatus, Æneam, per octennium paralysi jacentem, sanat[i]. *A. D.* 41.

Actuum ix. 31–35.

31 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης
τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ
Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδο-
μούμεναι· καὶ πορευόμεναι τῷ φό-
βῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ παρακλή-
σει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπλη-
θύνοντο.
Aprili exeunte. 32 Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμε-
νον διὰ πάντων κατελθεῖν καὶ
πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦν-
33 τας Λύδδαν. εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρω-
πόν τινα Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν
ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ·
ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν 34
αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα ἰᾶταί σε
Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ
στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀν-
έστη. καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ 35
κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σα-
ρωνᾶν· οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ
τὸν Κύριον.

SECTIO XI.

Mox et Joppæ idem Petrus Dorcadem discipulam, fato functam, resuscitat[k]. *A. D.* 41.

Actuum ix. 36–43.

36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια
ὀνόματι Ταβιθὰ, ἣ διερμηνευο-
μένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν
πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεη-
Maio ineunte. 37 μοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσα-
σαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες
38 δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγ-
γὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ
οἱ μαθηταὶ, ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος
ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο
ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦν-
τες μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐ-
τῶν. ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλ- 39
θεν αὐτοῖς. ὃν παραγενόμενον
ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ
παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι,
κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χι-
τῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ'
αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν 40
δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ
γόνατα, προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέ-

[i] Cf. ad hanc sectionem non tantum Diss. xv. Vol. ii. 39, 40. sed et Diss. vi. Vol. i. 295–301. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 235, 236.
[k] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 236.

ACTUUM ix.

ψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε· Ταβιθὰ
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέ-
41 τρον ἀνεκάθισε. δοὺς δὲ αὐτῇ
χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνή-
σας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας
παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνω- 42
στὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς
Ἰόππης· καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν
ἐπὶ τὸν Κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέ- 43
ρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ
παρά τινι Σίμωνι, βυρσεῖ.

SECTIO XII.

Cornelius, centurio Romanus, Cæsareæ habitans, Angeli jussu Petrum a Joppa arcessit. Per lintei visionem admonetur Petrus, non esse dubitandum quin ejus nuntio obediens esset. Post diem tertium Cæsaream ingressus, cum sermonem de Christo ad Cornelium vixdum instituisset, Spiritus Sanctus in eum, et ceteros qui aderant omnes, descendit. Quo facto, Petri jussu baptizantur[f]. *A. D.* 41.

ACTUUM x. 1–48.

1 Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ
ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης
ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰτα-
2 λικῆς, εὐσεβὴς, καὶ φοβούμενος
τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐ-
τοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολ-
λὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ
Sivan 6. Maii 25. Fer. 7. Cir. 3h. 27'. P. M.
3 Θεοῦ διαπαντός. εἶδεν ἐν ὁράματι
φανερῶς, ὡσεὶ ὥραν ἐννάτην τῆς
ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελ-
θόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα
4 αὐτῷ· Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας
αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπε·
Τί ἐστι Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ· Αἱ
προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύ-
ναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον
5 ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν πέμ-
ψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετά-
πεμψαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται
6 Πέτρος· οὗτος ξενίζεται παρά τινι
Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία
παρὰ θάλασσαν. οὗτος λαλήσει
σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.
Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ 7
λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ, φωνήσας
δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρα-
τιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτε-
ρούντων αὐτῷ, καὶ ἐξηγησάμενος 8
αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς
εἰς τὴν Ἰόππην.
Sivan 7. Maii 26. Fer. 1.
Τῇ δὲ ἐπαύριον, ὁδοιπορούντων 9
Sivan 8. Maii 27. Fer. 2. cir. meridiem.
ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων,
ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσ-
εύξασθαι, περὶ ὥραν ἕκτην. ἐγέ- 10
νετο δὲ πρόσπεινος, καὶ ἤθελε
γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ
ἐκείνων ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκ-
στασις· καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν 11
ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ'
αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγά-

[f] De hac sectione, vide Diss. xv. Vol. ii. 46–61. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 236–238.

λην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον,
12 καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν ᾧ
ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς
γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ
13 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἀνα-
14 στὰς Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. ὁ
δὲ Πέτρος εἶπε· Μηδαμῶς Κύριε·
ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν
15 ἢ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ
δευτέρου πρὸς αὐτόν· Ἃ ὁ Θεὸς
16 ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο
δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν
ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐ-
ρανόν.

17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ
Πέτρος, τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ
εἶδε, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες, οἱ ἀπε-
σταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου,
διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν Σίμω-
νος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα·
18 καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο, εἰ
Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος
19 ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου
ἐνθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος
εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα· Ἰδοὺ ἄν-
20 δρες τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀνα-
στὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν
αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος· διότι
21 ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς
δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας, τοὺς
ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ Κορνη-
λίου πρὸς αὐτὸν, εἶπεν· Ἰδοὺ ἐγώ
εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν
22 πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον· Κορνήλιος
ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ
φοβούμενος τὸν Θεὸν, μαρτυρού-
μενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν
Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγ-
γέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι
ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμε- 23
νος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ Πέτρος ἐξ- Sivan 9. Maii 28. Fer. 3.
ῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν
ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ τῆς Ἰόππης
συνῆλθον αὐτῷ. καὶ τῇ ἐπαύριον 24 Sivan 10. Maii 29. Fer. 4.
εἰσῆλθον εἰς τὴν Καισάρειαν· ὁ
δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐ-
τοὺς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγ-
γενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους
φίλους.

Ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν 25 Post 12h. 0'. ante 3h. 27'. P.M.
Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορ-
νήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας,
προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν 26
ἤγειρε, λέγων· Ἀνάστηθι· κἀγὼ
αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνο- 27
μιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει
συνεληλυθότας πολλούς. ἔφη τε 28
πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς
ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ
κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλο-
φύλῳ. καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μη-
δένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν
ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιῤῥήτως 29
ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι
οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ
με; καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη· Ἀπὸ 30
τετάρτης ἡμέρας, μέχρι ταύτης τῆς
ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν
ἐννάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν
τῷ οἴκῳ μου. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη
ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ,
καί φησι· Κορνήλιε εἰσηκούσθη 31
σου ἡ προσευχὴ, καὶ αἱ ἐλεημο-
σύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόπ- 32

Actuum x.

πην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς
ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενί-
ζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως
παρὰ θάλασσαν. ὃς παραγενόμε-
33 νος λαλήσει σοι. ἐξαυτῆς οὖν
ἔπεμψα πρὸς σέ· σύ τε καλῶς
ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν
πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
πάρεσμεν, ἀκοῦσαι πάντα τὰ προσ-
τεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.
34 Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα
εἶπεν· Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβά-
νομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπο-
35 λήπτης ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἐν παντὶ
ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν, καὶ ἐρ-
γαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐ-
36 τῷ ἐστι. τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμε-
νος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
37 οὗτός ἐστι πάντων κύριος· ὑμεῖς
οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ'
ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βά-
38 πτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης· Ἰη-
σοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ, ὡς ἔχρι-
σεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι
ἁγίῳ καὶ δυνάμει. ὃς διῆλθεν
εὐεργετῶν, καὶ ἰώμενος πάντας
τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ
τοῦ Διαβόλου· ὅτι ὁ Θεὸς ἦν
39 μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρ-
τυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε
τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν
Ἱερουσαλήμ· ὃν ἀνεῖλον κρεμά-
σαντες ἐπὶ ξύλον. τοῦτον ὁ Θεὸς 40
ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν
αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, οὐ παντὶ 41
τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προ-
κεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ,
ἡμῖν· οἵτινες συνεφάγομεν καὶ
συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀνα-
στῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ 42
παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ
λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐ-
τός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.
τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυ- 43
ροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν
διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα
τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ 44
ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς
ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστη- 45
σαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ, ὅσοι
συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ
τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου
Πνεύματος ἐκκέχυται· ἤκουον γὰρ 46
αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ
μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε
ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος· Μήτι τὸ ὕδωρ 47
κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βα-
πτισθῆναι τούτους οἵτινες τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον καθὼς
καὶ ἡμεῖς; προσέταξέ τε αὐτοὺς 48
βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ
Κυρίου. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν
ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

SECTIO XIII.

Reversus ad Hierosolymam, disceptantibus adversus se iis, qui erant ex circumcisione, quasi cum gentibus non sine Legis Mosaïcæ injuria familiariter versatus esset, rei gestæ ordinem exponit Petrus: unde disceptantibus satisfit[m]. *A. D.* 41.

ACTUUM xi. 1–18.

Cir. mensem Junium vel Julium.

1 Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ
οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν
Ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέ-
ξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
2 Καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς
Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐ-
3 τὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες·
Ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν
ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες
4 αὐτοῖς. ἀρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος
ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς, λέγων·
5 Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσ-
ευχόμενος. καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει
ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι, ὡς
ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρ-
χαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ·
6 καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ. εἰς ἣν
ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ
τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία
καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ
7 οὐρανοῦ. ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγού-
σης μοι· Ἀναστὰς Πέτρε θῦσον
8 καὶ φάγε. εἶπον δέ· Μηδαμῶς Κύ-
ριε· ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον
οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα
9 μου. ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ
δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Ἃ ὁ
Θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου.
10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ
πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν
11 οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς
ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ
Καισαρείας πρός μέ. εἶπε δέ μοι 12
τὸ Πνεῦμα, συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν
διακρινόμενον· ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ
καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι. καὶ εἰσ-
ήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός,
ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν 13
ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ στα-
θέντα, καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Ἀπό-
στειλον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ
μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικα-
λούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει 14
ῥήματα πρὸς σέ, ἐν οἷς σωθήσῃ
σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ 15
ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. Sivan 6. Maii 26. A. D. 30.
ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος Κυρίου, 16
ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτι-
σεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθή- Jar 26. Maii 16. A. D. 30
σεσθε ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν 17
τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ
Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν
ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν·
ἐγὼ δέ τις ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι
τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα 18
ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν,
λέγοντες· Ἄραγε καὶ τοῖς ἔθνεσιν
ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς
ζωήν.

[m] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 238.

SECTIO XIV.

Dispersi a persecutione, quæ circa Stephanum orta erat, postquam ad hoc usque temporis verbum non nisi Judæis, et quidem Palæstinis, foris publicassent; hac ipsa tempestate Græcissantibus Judæis prædicare incipiunt, Antiochiæ initio facto: ubi magnus eorum numerus ad Dominum convertitur[n]. *A. D.* 37–41.

ACTUUM xi. 19–21.

Post Sivan 7. Maii 10. A. D. 37.

19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ
τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ
Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης
καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μη-
δενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ
20 μόνον Ἰουδαίοις. ἦσαν δέ τινες
ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυ-
ρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς
Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς
Ἑλληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν
Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ Κυ- 21
ρίου μετ' αὐτῶν· πολύς τε ἀριθμὸς
πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν
Κύριον.

Circa Sivan 7. Maii 26. A. D. 41.

SECTIO XV.

Quo cognito, Barnabas ab ecclesia Hierosolymitana Antiochiam mittitur. Mox Barnabas Saulum abs Tarso Antiochiam usque arcessit. Uterque annum integrum apud ecclesiam Antiochenam deinde versatus est. Primum apud Antiochiam credentes in Jesum Christiani audiunt[o]. *A. D.* 41–42.

ACTUUM xi. 22–26.

Mense Julio. A. D. 41.

22 Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ
ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱερο-
σολύμοις περὶ αὐτῶν· καὶ ἐξαπέ-
στειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως
23 Ἀντιοχείας. ὃς παραγενόμενος,
καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ
προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν
24 τῷ Κυρίῳ· ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς
καὶ πλήρης Πνεύματος ἁγίου
καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος
ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ.
Ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρ- 25
νάβας ἀναζητῆσαι Σαῦλον· καὶ
εὑρὼν αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς
Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοὺς 26
ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκα-
νόν· χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀν-
τιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

Circa Elul 10. Aug. 25. Fer. 1. Circa Elul 29. Sept. 13. Fer. 6. A. D. 41.

[n] Cf. ad hanc sectionem, Diss. xv. Vol. ii. 35. 57, 58: et ejusdem Supplementum, App. vol. iv. 386. notam. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 238, 239.

[o] Vide Diss. xv. Vol. ii. 57, 58. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 239.

SECTIO XVI.

Fames per orbem terrarum futura ab Agabo propheta prædicitur. Discipuli Antiocheni pecuniarum collationem instituunt, quæ fratribus in Judæa degentibus, subsidii loco, mittantur. Collectæ pecuniæ Barnabæ et Saulo Hierosolymam portandæ traduntur: qui secundus est Sauli ad Hierosolymam post conversionem reditus[p]. *A. D.* 42–43.

ACTUUM xi. 27–30.

Circa Marchesvan 14. Oct. 16. Fer. 5. A. D. 42.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις
κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προ-
28 φῆται εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς
δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Ἄγαβος,
ἐσήμανε διὰ τοῦ Πνεύματος λι-
μὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ'
ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις καὶ
ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος.
τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ηὐπορεῖτό 29
τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς
διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦ-
σιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ 30
καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς
τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς
Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

Circa Veadar 23. Martii 22. Fer. 1. A. D. 43.

SECTIO XVII.

Herodes Agrippa in ecclesiam grassari incipit. Jacobum, fratrem Joannis, gladio occidit. Petrum apprehensum in carcerem includit, post Pascha ad populum producturus. Durante azymorum festo, preces fidelium pro Petro quotidie instanter fiunt. Nocte, quæ destinatum necis diem præcedebat, angeli ministerio a custodia liberatur. Liberatus in alium locum concedit. Herodes examinatis custodibus Petri, et abduci jussis, mox Cæsaream descendit[q]. *A. D.* 43.

ACTUUM xii. 1–19.

Circa Nisan 1. Mar. 30.

1 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν
ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς
τὰς χεῖρας, κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ
2 τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλε δὲ Ἰάκω-
βον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μα-
3 χαίρᾳ· καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι
τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλα-
βεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι

Nisan 14. April. 12. Fer. 1.

τῶν ἀζύμων. ὃν καὶ πιάσας ἔθετο 4
εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι
τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν
αὐτόν· βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα
ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.
Ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν 5
τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτε-
νὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας

A Nisan 14 –Nisan 22. April. 12–19.

[p] Cf. ad hanc sectionem, Diss. xv. Vol. ii. 49–57. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 239, 240.

[q] Vide Diss. xv. Vol. ii. 60. Cf. etiam Diss. ii. Vol. i. 143–153. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 240.

Actuum xii.

6 πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. ὅτε
δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ
Nisan 22. April. 19. Fer. 2. ineunte. Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ
Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο
στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι
δυσί· φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας
7 ἐτήρουν τὴν φυλακήν. καὶ ἰδοὺ
ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς
ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας
δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγει-
ρεν αὐτὸν, λέγων· Ἀνάστα ἐν τά-
χει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύ-
8 σεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ
ἄγγελος πρὸς αὐτόν· Περίζωσαι,
καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου·
ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ·
Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ
9 ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκο-
λούθει αὐτῷ· καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι
ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ
ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέ-
10 πειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυ-
λακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ
τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν, τὴν φέ-
ρουσαν εἰς τὴν πόλιν· ἥτις αὐτο-
μάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελ-
θόντες προῆλθον ῥύμην μίαν· καὶ
εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ᾿
αὐτοῦ.

11 Καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν
ἑαυτῷ εἶπε· Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι
ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον
αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς
Ἡρώδου, καὶ πάσης τῆς προσδο-
κίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων.
συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν 12
Μαρίας, τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ
ἐπικαλουμένου Μάρκου· οὗ ἦσαν
ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσ-
ευχόμενοι.

Κρούσαντος δὲ τοῦ Πέτρου τὴν 13
θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε
παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥό-
δη· καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ 14
Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε
τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπ-
ήγγειλεν ἑστᾶναι τὸν Πέτρον
πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐ- 15
τὴν εἶπον· Μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρί-
ζετο οὕτως ἔχειν· οἱ δὲ ἔλεγον·
Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ 16
Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαν-
τες δὲ εἶδον αὐτὸν, καὶ ἐξέστη-
σαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ 17
χειρὶ σιγᾷν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς
ὁ Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς
φυλακῆς. εἶπε δέ· Ἀπαγγείλατε
Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα.
καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον
τόπον.

Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάρα- 18 Nisan 22. April. 20. Fer. 2.
χος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώ-
ταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.
Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν, καὶ 19
μὴ εὑρὼν, ἀνακρίνας τοὺς φύλα-
κας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. καὶ
κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς
τὴν Καισάρειαν διέτριβεν.

SECTIO XVIII.

Cæsareæ agens, stato quodam die ad populum orationem habet. Quorum vocibus tanquam Deum se excipi passus, ab angelo percutitur; unde vermibus absumtus exspirat. Barnabas et Saulus, expleto ministerio suo, ab Hierosolymis Antiochiam redeunt, comitante et Joanne, cui cognomen erat Marco[r]. *A. D.* 43.

ACTUUM xii. 20–25.

20 *Ἦν δὲ ὁ Ἡρώδης θυμομαχῶν*
Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις. ὁμοθυμα-
δὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ
πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ τοῦ
κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾐτοῦντο
εἰρήνην· διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν
τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.
Cir. Ab 8. Aug. 2. 21 *Τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐν-*
δυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν, καὶ
καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημη-
22 *γόρει πρὸς αὐτούς· ὁ δὲ δῆμος*
ἐπεφώνει· Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀν-
θρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν 23
αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν
οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ Θεῷ· καὶ
γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέ-
ψυξεν.
Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε 24
καὶ ἐπληθύνετο. Βαρνάβας δὲ καὶ 25
Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἱερουσα- Mense Maio vel Junio.
λὴμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν,
συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάννην
τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.

[r] Ad hanc sectionem confer Diss. xv. Vol. ii. 48, 49. et præterea, Diss. vi. Vol. i. 284–301. Item Diss. ii. Ibid. 86, 87. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 241. Cf. etiam Origines Kalendarias Italicas nostras, Diss. xxi. Cap. i. Sect. III. i. Vol. iv. 291–294.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SEXTA,

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS TERTIA,

EXHIBENS

ACT. XIII. 1–XXVIII. 31.

ORDINE SUO DISPOSITA;

QUIBUS CONTINETUR SPATIUM SEPTENDECIM FERME ANNORUM;
A DIE PENTECOSTES, XI. KALENDAS JUNIAS, U.C. 797. A. D. 44.
USQUE AD PRIDIE NONAS MARTIAS, U. C. 814. A. D. 61.

HARMONIÆ EVANGELICÆ

PARS SEXTA,

ACTUUM APOSTOLORUM

PARS TERTIA.

SECTIO I.

Antiochiæ degentes Barnabas et Saulus e cœtu fidelium nominatim a Spiritu Sancto segregantur, qui destinatum sibi a principio opus evangelii gentibus publicandi jam tandem auspicarentur[a]. *A. D.* 44.

ACTUUM xiii. 1–3.

Sivan 6. Maii 22. Fer. 1.

1 ΗΣΑΝ δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ
κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆ-
ται καὶ διδάσκαλοι, ὅ τε Βαρνάβας
καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ,
καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν
τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύν-
2 τροφος, καὶ Σαῦλος. λειτουρ-
γούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ
νηστευόντων, εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον· Ἀφορίσατε δή μοι τόν
τε Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς
τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.
τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξά- 3
μενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας
αὐτοῖς, ἀπέλυσαν.

SECTIO II.

Seleuciæ conscensa nave, Salaminem Cypri appellunt, comitante ac ministrante Joanne etiam Marco. Pertransita insula, Paphum deveniunt. A proconsule Cypri, Sergio Paulo, ad se arcessuntur. Magum Elymam, resistentem et obloquentem, Saulus, qui idem est Paulus, cæcitate ad tempus percutit. Convertitur proconsul, doctrinam Domini stupens[b]. *A. D.* 44.

ACTUUM xiii. 4–12.

Sivan 7. Maii 23. Fer. 2.

4 Οὗτοι μὲν οὖν, ἐκπεμφθέντες
ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου,
κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐ-
κεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν

[a] Cf. ad hanc sectionem Dissertationes nostras, xv. Vol. ii. 46–62. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 241.

[b] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 241, 242.

ACTUUM xiii.

5 Κύπρον. καὶ γενόμενοι ἐν Σαλα-
μῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ
Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν
Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην
ὑπηρέτην.
6 Διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι
Πάφου εὗρόν τινα μάγον, ψευ-
δοπροφήτην, Ἰουδαῖον ᾧ ὄνομα
7 Βαριησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθ-
υπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ
συνετῷ. οὗτος, προσκαλεσάμενος
Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον, ἐπεζήτη-
σεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.
8 ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ
μάγος· οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται
τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ζητῶν διαστρέ-
ψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πί-
στεως. Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ Παῦλος, 9
πλησθεὶς Πνεύματος ἁγίου καὶ
ἀτενίσας εἰς αὐτὸν, εἶπεν· Ὦ πλή- 10
ρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥα-
διουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ
πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ δια-
στρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς
εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ τοῦ 11
Κυρίαυ ἐπὶ σὲ, καὶ ἔσῃ τυφλός·
μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι και-
ροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ'
αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περι-
άγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε 12
ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς
ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ
τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.

SECTIO III.

A Cypro Pergam Pamphyliæ contendunt. Inde Joannes Hierosolymam abscedit. Post Pergam, Antiochiam Pisidiæ deveniunt. Oratio Pauli in synagoga ejus urbis die sabbatorum habetur; unde commoti petunt ab apostolis gentes, ut eadem verba, sequenti sabbato, sibi etiam retexerentur. *A. D.* 44.

ACTUUM xiii. 13–43.

13 Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου
οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς
Πέργην τῆς Παμφυλίας. Ἰωάν-
νης δὲ, ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν,
ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.
14 Αὐτοὶ δὲ, διελθόντες ἀπὸ τῆς
Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντι-
όχειαν τῆς Πισιδίας. καὶ εἰσελ-
θόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν.
15 Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ
νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπ-
έστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς
αὐτοὺς, λέγοντες· Ἄνδρες ἀδελ-
φοὶ εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρα-
κλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.
ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατα- 16
σείσας τῇ χειρὶ, εἶπεν· Ἄνδρες
Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι
τὸν Θεὸν ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τοῦ 17
λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο
τοὺς πατέρας ἡμῶν· καὶ τὸν λαὸν
ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ
Αἰγύπτῳ· καὶ μετὰ βραχίονος

ACTUUM xiii.

A. C. 1560. ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς·
18 καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον
ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
19 μῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν
A. C. 1514. γῇ Χαναὰν κατεκληροδότησεν
20 αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ μετὰ
ταῦτα, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ
πεντήκοντα, ἔδωκε κριτὰς, ἕως
A. C. 1113. 21 Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. κἀκεῖθεν
A. C. 1094. ᾐτήσαντο βασιλέα· καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν
Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν,
22 ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστή-
σας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν
A. C. 1055. Δαβὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε
μαρτυρήσας· Εὗρον Δαβὶδ τὸν
τοῦ Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρ-
δίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ
θελήματά μου.

23 Τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρ-
ματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγειρε τῷ
24 Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν· προκη-
ρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου
A. D. 26–27. τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετα-
25 νοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. ὡς
A. D. 26. δὲ ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρό-
μον, ἔλεγε· Τίνα με ὑπονοεῖτε
εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγὼ, ἀλλ' ἰδοὺ
ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ
ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν
λῦσαι.

26 Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους
Ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβού-
μενοι τὸν Θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς
27 σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη. οἱ
γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ,
καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, τοῦτον
ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν
προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββα-
τον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες
ἐπλήρωσαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν 28
θανάτου εὑρόντες ᾐτήσαντο Πι-
λάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὡς δὲ 29
ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ
γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ
ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ 30
Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· Nisan 16. April. 7.
ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς 31 A. D. 30.
συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλι-
λαίας εἰς Ἱερουσαλήμ· οἵτινές
εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν
λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελι- 32
ζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας
ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύ-
την ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς
τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας
Ἰησοῦν· ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ 33
δευτέρῳ γέγραπται· Υἱός μου εἶ
σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νε- 34
κρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέ-
φειν εἰς διαφθορὰν, οὕτως εἴρη-
κεν· Ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια
Δαβὶδ τὰ πιστά. διὸ καὶ ἐν 35
ἑτέρῳ λέγει· Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν
σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβὶδ μὲν 36
γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ
τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ
προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐ-
τοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ 37
ὁ Θεὸς ἤγειρεν οὐκ εἶδε δια-
φθοράν.

Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ἄν- 38
δρες ἀδελφοὶ, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν
ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται·
καὶ ἀπὸ πάντων, ὧν οὐκ ἠδυνή- 39
θητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιω-
θῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων

Actuum xiii.

40 δικαιοῦται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπ-
έλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν
41 τοῖς προφήταις· Ἴδετε οἱ κατα-
φρονηταὶ, καὶ θαυμάσατε καὶ
ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐρ-
γάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν
τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.
42 Ἐξιόντων δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς
τῶν Ἰουδαίων παρεκάλουν τὰ
ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λα-
ληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα.
λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκο- 43
λούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων
καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων
τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵ-
τινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπει-
θον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ χάριτι
τοῦ Θεοῦ.

SECTIO IV.

Proximis sabbatis confluit universa pæne civitas ad audiendum verbum Dei. Contradicentibus Judæis et blasphemantibus, Paulus et Barnabas ad gentes sese conversum iri testantur. Id quod et exsequuntur. *A. D.* 44.

Actuum xiii. 44–48.

44 Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχε-
δὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦ-
45 σαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἰδόντες
δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλή-
σθησαν ζήλου· καὶ ἀντέλεγον τοῖς
ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις, ἀν-
τιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες.
46 παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος
καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· Ὑμῖν ἦν
ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπω-
θεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρί-
νετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς,
ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.
οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύ- 47
ριος· Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν,
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως
ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ 48
ἔθνη ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν
λόγον τοῦ Κυρίου. καὶ ἐπίστευ-
σαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον.

SECTIO V.

Disseminatur verbum Dei per omnem Pisidiæ regionem. Judæi persecutionem contra Paulum et Barnabam moliuntur. Illi, excusso pedum pulvere, ab Antiochia Iconium migrant[c]. *A. D.* 44–45.

Actuum xiii. 49–52.

A. D. 44–45. 49 Διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυ-
ρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.
Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν 50 A. D. 45.
τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς

c Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 242.

Actuum xiii.

εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς
πόλεως· καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν
ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνά-
βαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ
51 τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτινα-
ξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν
αὐτῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκό-
νιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο 52
χαρᾶς καὶ Πνεύματος ἁγίου.

SECTIO VI.

Iconii multi tum e Judæis tum e gentibus credunt. Signis et prodigiis verbo gratiæ suæ per apostolos testimonium perhibet Dominus. Scinditur urbis multitudo, partim ab Judæis, partim ab apostolis stantes; qui cum jam vim passuri erant, resciscentes, Lystram et Derben profugiunt. *A. D.* 45.

Actuum xiv. 1–7.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ, κατὰ
τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν
συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ
λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι
Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ
2 πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰου-
δαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν
τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν
ἀδελφῶν.
3 Ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέ-
τριψαν παῤῥησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ
Κυρίῳ, τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ
τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ διδόντι
σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ
τῶν χειρῶν αὐτῶν.
Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς 4
πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς
Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστό-
λοις. ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν 5
ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων, σὺν τοῖς
ἄρχουσιν αὐτῶν, ὑβρίσαι καὶ
λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες 6
κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς
Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην,
καὶ τὴν περίχωρον· κἀκεῖ ἦσαν 7
εὐαγγελιζόμενοι.

SECTIO VII.

Lystris claudum a matris utero sanat Paulus. Quod factum mirati vulgus urbis, Deos ad sese descendisse sub forma humana rati, sacra facere apostolis parant, Barnabam Jovem, Paulum Mercurium appellantes. Quos ægre cohibent apostoli. *A. D.* 45.

Actuum xiv. 8–18.

8 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύ-
νατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς
ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρ-
χων· ὃς οὐδέποτε περιεπεπατήκει.

ACTUUM xiv.

9 οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦν-
τος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν
10 ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε
μεγάλῃ τῇ φωνῇ· Ἀνάστηθι ἐπὶ
τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλ-
λετο καὶ περιεπάτει.
11 Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν
ὁ Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐ-
τῶν, Λυκαονιστὶ λέγοντες· Οἱ θεοὶ
ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβη-
12 σαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν
μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦ-
λον Ἑρμῆν· ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ
13 ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὁ δὲ ἱερεὺς
τοῦ Διὸς, τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πό-
λεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμ-
ματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας
σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν.
14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι
Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαῤῥή-
ξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, εἰσεπή-
δησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες
καὶ λέγοντες· Ἄνδρες τί ταῦτα 15
ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς
ἐσμεν ὑμῖν, ἄνθρωποι, εὐαγγελι-
ζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν μα-
ταίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν
τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρα-
νὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὃς ἐν 16
ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασε
πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς
ὁδοῖς αὐτῶν· καί τοί γε οὐκ 17
ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν, ἀγα-
θοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετοὺς
διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους,
ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης
τὰς καρδίας ἡμῶν. καὶ ταῦτα λέ- 18
γοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς
ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

SECTIO VIII.

Mox, supervenientibus ab Antiochia et Iconio Judæis, ab hisce ipsis lapidatur Paulus, et tanquam mortuus extra urbem projicitur. Quem tamen Dominus excitat. *A. D.* 45.

ACTUUM xiv. 19, 20.

19 Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας
καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι. καὶ πεί-
σαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθά-
σαντες τὸν Παῦλον, ἔσυρον ἔξω
τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν
τεθνάναι. κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν 20
τῶν μαθητῶν ἀναστὰς εἰσῆλθεν
εἰς τὴν πόλιν.

SECTIO IX.

Postridie Derben proficiscuntur Paulus et Barnabas. Deinde, Lystram, Iconium, Antiochiam, et Pergam ordine repetunt; confirmatis ubique discipulis, et constitutis per singulas ecclesias presbyteris. Mox ab Attalia solventes, Antiochiam Syriæ redeunt, completo ministerio ad quod delegati erant; ibique tempus haud modicum cum discipulis resident[d]. *A. D.* 45–46.

Actuum xiv. 20–28.

20 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ
21 Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ Ἰκόνιον
22 καὶ Ἀντιόχειαν· ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
23 Θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν.

Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν 24
ἦλθον εἰς Παμφυλίαν. καὶ λαλή- 25
σαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν. κἀκεῖθεν 26
ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν· ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.
παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόν- 27
τες τὴν ἐκκλησίαν ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως.

Circa Tisri 1. Sept. 20. A. D 46.

Διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ 28
ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

SECTIO X.

Nascitur Antiochiæ ingens controversia, nonnullis e Judæis circumcidendos esse eos, qui conversi erant e gentibus, contendentibus. Quibus cum Paulus et Barnabas, resistentes, diu satis egissent; convenit tandem ut super hac quæstione Hierosolymam ad Apostolos et presbyteros ipsi delegarentur. Qui est tertius Pauli ad Hierosolymam post conversionem ascensus[e]. *A. D.* 47.

Actuum xv. 1–3.

Post Pentecosten.

1 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς· Ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωϋσέως, οὐ δύνασθε
σωθῆναι. γενομένης οὖν στάσεως 2
καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ

[d] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 243.
[e] Vide Dissertationes nostras, App. xix. Vol. iv. 138. Proleg. Cap. iv. Part. ii. 243.

Actuum xv.

Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐ-
τοὺς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον
καὶ Βαρνάβαν, καί τινας ἄλλους
ἐξ αὐτῶν, πρὸς τοὺς ἀποστόλους
καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ,
περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ 3
τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν Φοι-
νίκην καὶ Σαμάρειαν, ἐκδιηγού-
μενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν·
καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι
τοῖς ἀδελφοῖς.

Mense Tisri seu Septembri.

SECTIO XI.

Post adventum Pauli et Barnabæ concilium Hierosolymis cogitur. Insistitur rursus ab credentibus e Pharisæis, circumcidendos esse gentes, et legi Mosaïcæ subjiciendos. Contra quos, primum Petri, mox, interposito Pauli et Barnabæ de ministerio suo, et quibus signis ad gentes a Deo confirmatum erat, testimonio, Jacobi etiam oratio narratur: unde quibus in rebus, et quo usque, gentes necessaria legis observantia tenerentur, docetur[f]. *A. D.* 47.

Actuum xv. 4–21.

Mense Tisri, Septembri exeunte vel Octobri ineunte.

4 Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερου-
σαλὴμ ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ
τῶν πρεσβυτέρων· ἀνήγγειλάν τε
ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.
5 ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς
αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων, πεπι-
στευκότες, λέγοντες· Ὅτι δεῖ πε-
ριτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν
τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.
6 συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ
οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λό-
γου τούτου.
7 Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενο-
μένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς
αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοὶ ὑμεῖς
ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρ-
χαίων ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο
διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ
ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου,
καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ καρδιογνώ- 8
στης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς,
δοὺς αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,
καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ οὐδὲν διέ- 9
κρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν,
τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας
αὐτῶν. νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν 10
Θεὸν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν
τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε
οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύ-
σαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς 11
χάριτος Κυρίου, Ἰησοῦ Χριστοῦ,
πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρό-
πον κἀκεῖνοι.
Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος· 12
καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου
ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς
σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι
δι' αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι 13
αὐτοὺς, ἀπεκρίθη Ἰάκωβος, λέγων·

Sivan 10. Maii 29. A. D. 41.

[f] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 244.

ACTUUM XV.

Ἄνδρες ἀδελφοὶ ἀκούσατέ μου.
14 Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶ-
τον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν
ἐξ ἐθνῶν λαὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
15 αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ
λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέ-
16 γραπται· Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω
καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν
Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν· καὶ τὰ
κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομή-
17 σω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν· ὅπως
ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι
τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, καὶ
πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκλη-
ται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς· λέ-
γει Κύριος, ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα.
γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ 18
πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. διὸ ἐγὼ 19
κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ
τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν
Θεόν· ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ 20
ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων
τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ
τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μω- 21
σῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ
πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν
ἔχει· ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν
σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

SECTIO XII.

Scribuntur ab Apostolis et presbyteris litteræ, quæ sententiam suam complecterentur; et Judæ ac Silæ una cum Paulo et Barnaba Antiochiam perferendæ traduntur. Aliquanto post, dimittitur rursus in pace Judas: Silas Antiochiæ subsistit[g]. *A. D.* 47–48.

ACTUUM XV. 22–34.

22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκ-
κλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ
αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν
τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν
τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαβᾶν, καὶ
Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς
23 ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς
αὐτῶν τάδε· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ
πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς
κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν
καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς, τοῖς ἐξ
24 ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπειδὴ ἠκούσα-
μεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες
ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευά-
ζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες
περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νό-
μον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα· ἔδο- 25
ξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν,
ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς
ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν
Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις 26
παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν
ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλ- 27
καμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ
αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας
τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ 28
Πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον
ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν τῶν

[g] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 244.

Actuum xv.

29 ἐπάναγκες τούτων· ἀπέχεσθαι εἰ-
δωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνι-
κτοῦ καὶ πορνείας. ἐξ ὧν δια-
τηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε.
ἔῤῥωσθε.

Mense Marchesvan sive Octobri.

30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον
εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ συναγαγόν-
τες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπι-
31 στολήν· ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν
ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας δὲ καὶ 32
Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες,
διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν
τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ἐπεστήριξαν.
ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθη- 33 A. D. 48.
σαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους· ἔδοξε 34
δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.

SECTIO XIII.

Paulus et Barnabas, et ipsi Antiochiæ aliquantum diutius morati, ad invisendas denuo ecclesias, quas fundaverant inter gentes, de communi consilio accinguntur. Sed orta interea de associando Joanne Marco inter ipsos altercatione, Barnabas recepto Marco, Paulus ascito Sila, seorsum uterque proficiscitur[h]. *A. D.* 48.

Actuum xv. 35–40.

35 Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέ-
τριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες
καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ καὶ
ἑτέρων πολλῶν, τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου.
36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε
Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν· Ἐπι-
στρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα
τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, κατὰ πᾶσαν
πόλιν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν
λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι.
37 Βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμ-
παραλαβεῖν τὸν Ἰωάννην τὸν
καλούμενον Μάρκον· Παῦλος δὲ 38
ἠξίου, τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν
ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελ-
θόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ
συμπαραλαβεῖν τοῦτον. ἐγένετο 39
οὖν παροξυσμός· ὥστε ἀποχωρι-
σθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν
τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν
Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον·
Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν 40
ἐξῆλθε, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Sivan 7. Junii 7. Fer. 1.
Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.

[h] Cf. ad hanc sectionem et sequentes Dissertationes nostras, App. xix. Vol. iv. 133–137. 137–142. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 244–248.

SECTIO XIV.

Syriam et Ciliciam perambulat Paulus, dogmata ecclesiis tradens, quæ nuper ab Apostolis decreta erant. Derben et Lystram delatus, Timotheum, patre Græco, matre Judæa natum, sibi comitem assumturus, propter Judæos ante exeundum circumcidit. *A. D.* 48.

Actuum xv. 41–xvi. 5.

41 Διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ
Κιλικίαν, ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλη-
σίας.
1 Κατήντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ
Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν
Cf. 2 ad Tim. i. 5. ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυ-
ναικός τινος Ἰουδαίας πιστῆς, πα-
2 τρὸς δὲ Ἕλληνος· ὃς ἐμαρτυρεῖτο
ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκο-
3 νίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν ὁ
Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν· καὶ
λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν, διὰ τοὺς
Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τό-
ποις ἐκείνοις· ᾔδεισαν γὰρ ἅπαν-
τες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην
ὑπῆρχεν.
Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πό- 4
λεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσ-
σειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα
ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρε-
σβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.
Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερε- 5
οῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον
τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

SECTIO XV.

Phrygiam et Galatiam pertransit Paulus, cum jam infirmitate sua laboraret, de qua ad Corinthios Secunda, xii. 7. x. 10: et ad Galatas, iv. 13. vi. 17. In Asia (Proconsulari scilicet) ne verbum loquatur a Spiritu prohibetur. Bithynia similiter exclusus, tandem Mysiæ fines legens Alexandriam Troadem descendit. *A. D.* 49.

Actuum xvi. 6–8.

6 Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν
καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, κωλυ-
θέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος
λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ,
7 ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπεί-
ραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύ-
εσθαι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ
Πνεῦμα. παρελθόντες δὲ τὴν Μυ- 8
σίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα.

SECTIO XVI.

Troade agens, per visum noctis in Macedoniam se vocari colligit. Comitante Luca scriptore, e Troade solvit, primo Neapolim, deinde Philippos Macedoniæ delatus[i]. *A. D.* 49.

ACTUUM xvi. 9–12.

9 Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη
τῷ Παύλῳ. ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν
ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέ-
γων· Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βο-
10 ήθησον ἡμῖν. ὡς δὲ τὸ ὅραμα
εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελ-
θεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβι-
βάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς
ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐ-
τούς.
Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρω- 11
άδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμο-
θρᾴκην, τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς Νεάπο-
λιν, ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους· 12
ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς
Μακεδονίας πόλις, κολωνία.

SECTIO XVII.

Die sabbatorum extra Philippos ad flumen prædicat Paulus, in stato Proseuchæ loco. Lydia purpuraria, Thyatirena, Philippis agens, convertitur; et baptizata Paulum ac comitatum ejus ad se deverti cogit[k]. *A. D.* 49.

ACTUUM xvi. 12–15.

12 Ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει
13 διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν
ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμὸν,
οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι· καὶ
καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συν-
14 ελθούσαις γυναιξί. καί τις γυνὴ
ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πό-
λεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν
Θεὸν, ἤκουεν· ἧς ὁ Κύριος διή-
νοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς
λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὡς 15
δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς,
παρεκάλεσε λέγουσα· Εἰ κεκρί-
κατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι,
εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου
μείνατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

[i] Ad hanc sectionem, præter Dissertationem laudatam, confer etiam Diss. ii. Vol. i. 90–96.

[k] Ad hanc quoque sectionem adhibe Diss. ii. Vol. i. 180–182.

SECTIO XVIII.

Post aliquot dies, ejecto a Paulo ex ancilla quadam spiritu Pythone, apprehensi a dominis ejus Paulus et Silas ad duumviros civitatis trahuntur, et virgis cæsi in carcerem concluduntur. Media nocte fit terræ motus, carceris fores aperiuntur, et vinctis catenæ decidunt. Quo miraculo convertitur custos carceris, et omnis domus ejus. Postridie liberant eos e custodia ipsi per se urbis magistratus; deprecantes, atque ut civitatem suam egrediantur orantes. *A. D.* 49.

ACTUUM xvi. 16–40.

16 Ἐγένετο δὲ, πορευομένων ἡμῶν
εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ
ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος ἀπαν-
τῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν
παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς, μαν-
17 τευομένη. αὕτη, κατακολουθήσασα
τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέ-
γουσα· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι
τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν· οἵ-
τινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν
18 σωτηρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ
πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ
ὁ Παῦλος, καὶ ἐπιστρέψας, τῷ
πνεύματι εἶπε· Παραγγέλλω σοι,
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

19 Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι
ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας
αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον
καὶ τὸν Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν
20 ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας. καὶ
προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατ-
ηγοῖς εἶπον· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν,
21 Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες· καὶ καταγ-
γέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν
παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν, Ῥω-
22 μαίοις οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ
ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατη-
γοὶ, περιῤῥήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμά-
τια, ἐκέλευον ῥαβδίζειν· πολλάς 23
τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβα-
λον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες
τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν
αὐτούς. ὃς παραγγελίαν τοιαύτην 24
εἰληφὼς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν
ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς πό-
δας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ
ξύλον.

Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦ- 25
λος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕ-
μνουν τὸν Θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ
αὐτῶν οἱ δέσμιοι. ἄφνω δὲ σει- 26
σμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευ-
θῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτη-
ρίου· ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα
αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ
δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμε- 27
νος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνε-
ῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς,
σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν
ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπε-
φευγέναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε 28
δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέ-
γων· Μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κα-
κόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.
αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, 29
καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέ-
πεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ· καὶ 30

ACTUUM xvi.

προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· Κύ-
ριοι τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;
31 οἱ δὲ εἶπον· Πίστευσον ἐπὶ τὸν
Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ σω-
32 θήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ
ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ
Κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ
33 αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν
ἀπὸ τῶν πληγῶν· καὶ ἐβαπτίσθη
αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παρα-
34 χρῆμα. ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς
τὸν οἶκον αὐτοῦ παρέθηκε τρά-
πεζαν· καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικὶ,
πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ.
35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστει-
λαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδού-
χους, λέγοντες· Ἀπόλυσον τοὺς
36 ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλε δὲ
ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τού-
τους πρὸς τὸν Παῦλον· Ὅτι ἀπε-
στάλκασιν οἱ στρατηγοὶ, ἵνα ἀπο-
λυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πο-
ρεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος 37
ἔφη πρὸς αὐτούς· Δείραντες ἡμᾶς
δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους
Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς
φυλακήν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς
ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλ-
θόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.
ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ 38
ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ
ἐφοβήθησαν, ἀκούσαντες ὅτι Ῥω-
μαῖοί εἰσι. καὶ ἐλθόντες παρεκά- 39
λεσαν αὐτούς· καὶ ἐξαγαγόντες
ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως.
Ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλα- 40
κῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν Λυδίαν· καὶ
ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλε-
σαν αὐτοὺς, καὶ ἐξῆλθον.

SECTIO XIX.

A Philippis primum Amphipolim et Apolloniam, deinde Thessalonicam pergunt. Ibi magno cum fructu verbum prædicatur; usque dum a Judæis zelantibus concitato in Paulum tumultu, ipso quidem latente, Jason hospes ejus coram principibus civitatis sistitur, atque ad satisfactionem dandam adigitur[1]. *A. D.* 49–50.

ACTUUM xvii. 1–9.

1 Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπο-
λιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς
Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συνα-
γωγὴ τῶν Ἰουδαίων.
2 Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ
εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ
σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς
ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοίγων καὶ 3
παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν
ἔδει παθεῖν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ
νεκρῶν· καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ
Χριστὸς, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγ-
γέλλω ὑμῖν. καί τινες ἐξ αὐτῶν 4
ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθη-

[1] Cf. ad hanc sectionem, Diss. ii. Vol. i. 180, 181.

Actuum xvii.

σαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ· τῶν
τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ
πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων
οὐκ ὀλίγαι.
5 Ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες
Ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν
ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηρούς,
καὶ ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν
τὴν πόλιν. ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ
Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν
6 εἰς τὸν δῆμον· μὴ εὑρόντες δὲ
αὐτοὺς ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καί
τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρ-
χας, βοῶντες· Ὅτι οἱ τὴν οἰκου-
μένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ
ἐνθάδε πάρεισιν· οὓς ὑποδέδεκται 7
Ἰάσων. καὶ οὗτοι πάντες ἀπέ-
ναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος
πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτε-
ρον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ 8
τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας
ἀκούοντας ταῦτα· καὶ λαβόντες 9
τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ
τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

SECTIO XX.

A Thessalonica noctu dimissi, Paulus et Silas Berœam migrant. Berœensium nobilior indoles facit ut plurimi ex illis ad fidem convertantur. *A. D.* 50.

Actuum xvii. 10–12.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς
νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον
καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν. οἵτινες
παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγω-
γὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπῄεσαν.
11 Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι
τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ· οἵτινες ἐδέ-
ξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προ-
θυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρί-
νοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα
οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν 12
ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων
γυναικῶν, τῶν εὐσχημόνων, καὶ
ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

SECTIO XXI.

Judæi Thessalonicenses Paulum Berœam usque persectantur, turbas in eum concitaturi. Paulus ad mare dimittitur, Sila et Timotheo Berœæ subsistentibus. Mari Athenis constituitur Paulus, unde Silæ et Timotheo sese conveniendi mandatum mittit. *A. D.* 50.

Actuum xvii. 13–15.

13 Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς
Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ
ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ
Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον
κἀκεῖ, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.
εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπ- 14
έστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι
ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον

Actuum xvii.

δὲ ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος
ἐκεῖ.
Mense Martio ineunte.
15 Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦ-
λον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν·
καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν
Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τά-
χιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, ἐξῄε-
σαν.

SECTIO XXII.

Inter exspectandum, Paulus Athenis cum Judæis in synagoga, in foro quotidie cum iis qui aderant, disputat. Mox a philosophis Epicureis et Stoicis ad Areopagum deductus, orationem habet, unde Dionysius Areopagita, et quidam alii convertuntur. Silas et Timotheus, id quod ex Prima ad Thessalonicenses colligi potest, prout ipsis a Paulo mandatum erat, Athenas advecti, aliquantum postea iterum ab Athenis in Macedoniam mittuntur, Paulo solo relicto[n]. *A. D.* 50.

Actuum xvii. 16–34.

Mense Martio.
16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, ἐκδεχο-
μένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου παρω-
ξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ,
θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν
17 πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ
συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς
σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρα-
τυγχάνοντας.
18 Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ
τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέ-
βαλλον αὐτῷ. καί τινες ἔλεγον·
Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος
οὗτος λέγειν; οἱ δέ· Ξένων
δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶ-
ναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν
ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο.
19 ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν
Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες·
Δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ
αὕτη, ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη, δι-
20 δαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέ-
ρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλό-
μεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι
ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες, 21
καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι, εἰς
οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν
τι καὶ ἀκούειν καινότερον.
Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ 22
τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη· Ἄνδρες
Ἀθηναῖοι κατὰ πάντα ὡς δεισι-
δαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. δι- 23
ερχόμενος γὰρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ
σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βω-
μὸν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο· Ἀγνώστῳ
Θεῷ. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσε-
βεῖτε τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω
ὑμῖν.
Ὁ Θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν κόσμον 24
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐ-
ρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων
οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοι-
κεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων 25
θεραπεύεται, προσδεόμενός τινος·

[n] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 248–251.

Actuum xvii.

αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν
26 κατὰ πάντα. ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς
αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων,
κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον
τῆς γῆς, ὁρίσας προτεταγμένους
καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς
27 κατοικίας αὐτῶν· ζητεῖν τὸν Κύ-
ριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν
αὐτὸν καὶ εὕροιεν· καίτοιγε οὐ
μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν
28 ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν
καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν· ὡς καί
τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρή-
κασι· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.
29 Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ
Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν
χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαρά-
γματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀν-
θρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.
τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας 30
ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τανῦν παραγ-
γέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι παν-
ταχοῦ μετανοεῖν· διότι ἔστησεν 31
ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν
οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀν-
δρὶ ᾧ ὥρισε· πίστιν παρασχὼν
πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νε-
κρῶν.

Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νε- 32
κρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον· οἱ δὲ
εἶπον· Ἀκουσόμεθά σου πάλιν
περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ Παῦλος 33
ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς 34
δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπί-
στευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ
Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι
Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

SECTIO XXIII.

Profectus Athenis Paulus Corinthum migrat; ubi apud Aquilam et Priscillam, ejusdem cujus ipse erat artis opifices, devertitur: et Judæis in synagoga prædicare instituit[o]. *A. D.* 50.

Actuum xviii. 1–4.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ
Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν
Jar 24. Maii 3. Fer. 3. 2 εἰς Κόρινθον. καὶ εὑρών τινα Ἰου-
δαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν
τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα
ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν
γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατετα-
χέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάν-
τας τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῆς Ῥώμης,
προσῆλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμό- 3
τεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς
καὶ εἰργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνο-
ποιοὶ τὴν τέχνην.

Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ 4
κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε
Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

o De hac sectione et sequentibus confer Dissertationes nostras, App. Diss. xix. Vol. iv. 133–137. 139. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 251–254.

SECTIO XXIV.

Silas et Timotheus, a Macedonia reversi, Paulo Corinthi consociantur. Eo magis ad prædicandi susceptum opus exstimulatur Paulus. Prima ad Thessalonicenses, quæ inter Epistolas Paulinas agmen ducit, nunc ipsum scribitur; et mox etiam Secunda. Contradicentibus Judæis et calumniantibus, tandem ad gentes sese recipit, apud Justum quendam deversus. Dominus Jesus per visum noctis Paulum consolatur et confirmat. Sedet Corinthi Paulus, ab hoc usque tempore, non minus quam annum et menses sex[o]. *A. D.* 50–51.

ACTUUM xviii. 5–11.

Thamuz exeunte, Julio ineunte. A. D. 50.
5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μα-
κεδονίας ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμό-
θεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ
Παῦλος· διαμαρτυρόμενος τοῖς
Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.
6 ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ
βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος
Ab 2. Julii 9. Fer. 7.
τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς· Τὸ
αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν·
καθαρὸς ἐγώ. ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ
Ab 3. Julii 10. Fer. 1.
7 ἔθνη πορεύσομαι. καὶ μεταβὰς
ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς
ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου τὸν
Θεὸν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα
τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρ- 8
χισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ
σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πολ-
λοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπί-
στευον καὶ ἐβαπτίζοντο.
Εἶπε δὲ ὁ Κύριος δι' ὁράματος 9
ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ· Μὴ φοβοῦ, Ab 4. Julii 10. vel 11.
ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς·
διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδ- 10 Fer. 2.
εὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί
σε· διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισέ τε ἐνι- 11
αυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων ἐν
αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

SECTIO XXV.

Gallione proconsulatum Achaiæ gerente, consurgunt in Paulum Judæi. Gallio tricarum verborum, et legis Judaïcæ, cognitorem se fore negans, accusatores ejus a tribunali abigit[p]. *A. D.* 52.

ACTUUM xviii. 12–17.

12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος
τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμο-
θυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ,
Tebeth 30. Jan. 19. Fer. 6.
καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα,
13 λέγοντες· Ὅτι παρὰ τὸν νόμον
οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους
σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος 14
δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα
εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰου-
δαίους· Εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι

[o] Cf. Dissertationes nostras, App. xix. Vol. iv. 142, 143. 157–160.
[p] Cf. ad hanc sectionem, App. xix. Vol. iv. 145–147. et Diss. ii. Vol. i. 174–176.

Actuum xviii.

ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρὸν ὦ Ἰου-
δαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην
15 ὑμῶν· εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ
λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου
τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί·
κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βού-
16 λομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐ-
τοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλα- 17
βόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες
Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον
ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος·
καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι
ἔμελεν.

SECTIO XXVI.

Digressus Corintho, comitantibus Aquila et Priscilla, Syriam navigat Paulus. Ephesum delatus, Judæis rogantibus ut apud se aliquamdiu moraretur, de præsenti excusationem illis facit, reditum tamen Deo volente pollicetur. Cæsaream appulsus, Hierosolymam inde ascendit: qui est quartus ejus post conversionem adventus; de quo ad Galatas ipse, ii. 1. Mox Antiochiam ab Hierosolymis proficiscitur; ubi, non multum postea, Petrus quoque, qui idem est Cephas, eum consequitur. De quorum apud istam civitatem uno tempore præsentia, Epistola ad Galatas, ii. 11–21[q]. *A. D.* 52.

Actuum xviii. 18–22.

18 Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας
ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπο-
Sebat 30. Feb. 18. Fer. 1. ταξάμενος, ἐξέπλει εἰς τὴν Συ-
ρίαν· καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κε-
φαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ
19 εὐχήν. κατήντησε δὲ εἰς Ἔφεσον,
κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ. αὐτὸς
Adar 20. Mar. 9. Fer. 7. δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν
20 διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτών-
των δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον
μεῖναι παρ' αὐτοῖς οὐκ ἐπένευ-
σεν· ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς, εἰ- 21
πών· Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν
τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερο-
σόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς
ὑμᾶς, τοῦ Θεοῦ θέλοντος. καὶ
ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου. καὶ 22
κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς Ad diem Paschæ,
καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν Nisan 14.
κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. April. 2. Fer. 3.

[q] Ad hanc sectionem adhibendæ sunt Dissertationum nostrarum non tantum App. xix. Vol. iv. 143–145. 148. sed etiam Diss. ii. Vol. i. 109–112. Item Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 254–257.

SECTIO XXVII.

Antiochia rursus profectus, Galatiæ et Phrygiæ circuitum instituit Paulus. Divus etiam Petrus, circa idem tempus, in iter suum Evangelicum egreditur, de quo Prima ipsius et Catholica, i. 1: comitante Silvano seu Sila, et Marco Evangelista, quod ex eadem Epistola, v. 12, 13. colligi potest. Apollos sive Apollonius Alexandrinus, Ephesum delatus, Christum prædicat, sciens tantum baptisma Joannis; donec ab Aquila et Priscilla, ad se assumtus, de via Domini plenius eruditur. Mox litteris a fratribus commendatitiis instructus, Corinthum migrat; ubi Judæos vehementer convincit, ostendens ex Scripturis Christum esse Jesum[r]. *A. D.* 52–53.

Actuum xviii. 23–28.

Circa Sivan 9. Maii 26. Fer. 1.

23 *Καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξ-*
ῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς τὴν
Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν·
ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθη-
τάς.
24 *Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνό-*
ματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ
λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον·
25 *δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗ-*
τος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ
Κυρίου· καὶ ζέων τῷ πνεύματι
ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ
περὶ τοῦ Κυρίου, ἐπιστάμενος μό-
26 *νον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οὗτός*
τε ἤρξατο παῤῥησιάζεσθαι ἐν τῇ
συναγωγῇ· ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ
Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα προσ-
ελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστε-
ρον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ
ὁδόν.
Βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν 27 A. D. 53.
εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι
οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθη-
ταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παρα-
γενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς
πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος·
εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις δια- 28
κατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς
διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χρι-
στὸν Ἰησοῦν.

SECTIO XXVIII.

Interea Paulus, peragratis superioribus Asiæ regionibus, Ephesum tandem venit; ubi discipulis quibusdam, ab Apollonio forsan conversis, et Joannis baptismate tantum imbutis, per baptisma Jesu et manuum impositionem Spiritum Sanctum impertit[s]. *A. D.* 53.

Actuum xix. 1–7.

1 *Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ*
εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελ-
θόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν Adar 24.
εἰς Ἔφεσον. καὶ εὑρών τινας Mar. 2. Fer. 1.

[r] Cf. ad hanc sectionem, App. xix. Vol. iv. 148. Item Diss. xix. Vol. ii. 170. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 257, 258.

[s] Cf. Dissertationes nostras, App. xix. 118, 119. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 258–267.

Actuum xix.

2 μαθητὰς εἶπε πρὸς αὐτούς· Εἰ
Πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύ-
σαντες; οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν·
Ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα ἅγιον ἐστὶν,
3 ἠκούσαμεν. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς·
Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ
εἶπον· Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.
4 εἶπε δὲ Παῦλος· Ἰωάννης μὲν
ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας,
τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμε-
νον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι·
τουτέστιν εἰς τὸν Χριστὸν, Ἰη-
σοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθη- 5
σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ 6
Παύλου τὰς χεῖρας ἦλθε τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς,
ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προ-
εφήτευον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες, ἄν- 7
δρες ὡσεὶ δεκαδύο.

SECTIO XXIX.

Per tres menses, Judæis in synagoga prædicat Paulus. Quorum nonnullis ad incredulitatem obstinatis, discipulos segregat, atque apud scholam Tyranni disputare incipit. Ab hoc usque tempore, biennium et supra Ephesi actum. Cujus biennii anno primo labente, Petrus seu Cephas Corinthum delatus Evangelium ibi prædicat, ab Apollonio secundus, a Paulo tertius: labente autem anno secundo, de Corintho Romam migrat. Interea Ephesi, Paulo ministrum agente, omnibus ferme, qui Asiam provinciam habitabant, innotescit verbum Dei. Miræ virtutes per manus Pauli fiunt. Filii Scevæ, Judæi ac principis sacerdotum, in nomine Jesu, quem Paulus prædicabat, dæmonium conati ejicere, nudi ac vulnerati a dæmonio profligantur. Credentium Ephesi, qui curiosas seu magicas artes sectati erant, libros suos in medium congestos comburunt. Rescitis illis quæ Paulo ab iis qui erant Chloës indicata fuerant, Timotheus Corinthum mittitur. Mox allatis ad Paulum Corinthiorum litteris, Prima ad Corinthios scribitur, et quidem circa Pascha, Nisan 14, Martii 30, A. D. 55. Neque multo post, Titus quoque ipse ad Ephesum delatus Pauli rogatu Corinthum proficiscitur. Quæ quidem omnia, etsi prætermissa in Actibus, tamen ex Epistolis colligi et suppleri possunt[t]. *A. D.* 53–55.

Actuum xix. 8–20.

Adar 30. Mar. 8. Fer. 7. 8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγω-
γὴν ἐπαῤῥησιάζετο, ἐπὶ μῆνας
τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ
περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς 9
δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπεί-
θουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐν-

[t] Cf. ad hanc sectionem, Dissertationes nostras, ii. Vol. i. 190, 191: et Append. Diss. xix. Vol. iv. 148–156: 160–165: 179–181.

Actuum xix.

Thamuz 1. Junii 5. Fer. 5. A. D. 53.

Usque ad Thamuz 1. Junii 13. Fer. 1. A. D. 55.

ώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ'
αὐτῶν ἀφώρισε τοὺς μαθητάς·
καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ
σχολῇ Τυράννου τινός.
10 Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο·
ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας
τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε
11 καὶ Ἕλληνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς
τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν
12 χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ
τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι
ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια
ἢ σιμικίνθια· καὶ ἀπαλλάσσεσθαι
ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε
πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι
ἀπ' αὐτῶν.
13 Ἐπεχείρησαν δέ τινες ἀπὸ τῶν
περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκι-
στῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας
τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες· Ὁρ-
κίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν ὁ
14 Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ τινες
υἱοὶ Σκευᾶ Ἰουδαίου, ἀρχιερέως,
15 ἑπτὰ οἱ τοῦτο ποιοῦντες. ἀπο-
κριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν
εἶπε· Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ
τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ
τίνες ἐστέ; καὶ ἐφαλλόμενος ἐπ' 16
αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ
πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυ-
ριεύσας αὐτῶν, ἴσχυσε κατ' αὐ-
τῶν· ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυ-
ματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου
ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνω- 17
στὸν πᾶσιν, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλ-
λησι, τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον·
καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας
αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. πολλοί τε 18
τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξ-
ομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλον-
τες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ 19
δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων
συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατ-
έκαιον ἐνώπιον πάντων. καὶ συν-
εψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ
εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.
οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ 20
Κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

SECTIO XXX.

Cum jam Paulus, Macedonia et Achaia perlustrata, de itinere ad Hierosolymam et postea ad Romam cogitaret; Timotheum (jam antea Corintho reversum) et Erastum in Macedoniam mittit; ipse aliquantum diutius Ephesi moraturus[u]. *A. D.* 55.

Actuum xix. 21, 22.

21 Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο
ὁ Παῦλος ἐν τῷ Πνεύματι, διελ-
θὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν,
πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰ-

[u] Vide App. Diss. xix. Vol. iv. 161–163.

Actuum xix.

πών· Ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με
ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.
Thamuz 1. Junii 13. Fer. 1. 22 ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδο-
νίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ,
Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς
ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

SECTIO XXXI.

Interea Demetrius faber argentarius, coacta opificum manu, gravem adversus Paulum seditionem Ephesi movet: quam Scriba civitatis tempestiva oratione componit: et populum dimittit[x]. *A. D.* 55.

Actuum xix. 23–41.

r. pleni-nium. hamuz 16. nii 28. er. 2.
23 Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν
ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ
24 τῆς ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνό-
ματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς
ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρείχετο
τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλί-
25 γην. οὓς συναθροίσας, καὶ τοὺς
περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν·
Ἄνδρες ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης
τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν
26 ἐστι· καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε
ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχε-
δὸν πάσης τῆς Ἀσίας, ὁ Παῦλος
οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν
ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ
27 διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον
δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος
εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ
τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος
ἱερὸν εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλ-
λειν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν
μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ
Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
28 Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι
πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον, λέγοντες·
Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.
29 καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη συγ-
χύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν
εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες
Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδό-
νας, συνεκδήμους τοῦ Παύλου.
Τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου 30
εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἴων
αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ 31
τῶν Ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῷ φίλοι,
πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκά-
λουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ
θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι 32
ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγ-
κεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ
ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύ-
θεισαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προ- 33
εβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβα-
λόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ
δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν
χεῖρα ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ
δήμῳ· ἐπιγνόντων δὲ ὅτι Ἰου- 34
δαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ
πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο, κραζόν-
των· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-
σίων.
Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς 35
τὸν ὄχλον φησίν· Ἄνδρες Ἐφέ-
σιοι τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὃς

[x] Vide App. Diss. xix. Vol. iv. 149–156.

Actuum xix.

οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν
νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς
Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;
36 ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων
δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους
ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς
37 πράττειν. ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄν-
δρας τούτους, οὔτε ἱεροσύλους
οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὰν
38 ὑμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ
οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρός τινα
λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται,
καὶ ἀνθύπατοι εἰσίν· ἐγκαλείτω-
σαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἑτέ- 39
ρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ
ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ 40
κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στά-
σεως περὶ τῆς σήμερον· μηδενὸς
αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ δυνη-
σόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συ-
στροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν 41
ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

SECTIO XXXII.

Paulus Macedoniam pergit, ubi Tito Corintho redeunti occurrit. Peragratis regionibus illis Græciam et Achaiam secunda vice invisit. Quo temporis intervallo Secunda ad Corinthios scribitur, atque ut verisimillimum videtur, Epistola etiam ad Galatas[y]. Marcus quoque, cum Petro Romæ agens, Evangelium suum litteris mandat[z]. *A. D.* 55.

Actuum xx. 1, 2.

Thamuz 16. Junii 28. Fer. 2.

1 Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν
θόρυβον προσκαλεσάμενος ὁ Παῦ-
λος τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀσπασάμε-
νος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν
Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη 2
ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς
λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα.

Chisleu: Dec. 6. Fer. 2.

SECTIO XXXIII.

Petrus Roma Ægyptum contendit, comitantibus Marco et Silvano. Actis autem in Græcia tribus mensibus, tanquam navigaturus in Syriam Paulus Epistolam ad Romanos scribit; et quidem Cenchreis. Patefacta vero Judæorum conjuratione, qui navem soluturo insidiabantur, consilium mutat, et per Macedoniam pedibus iter facere decernit[a]. *A. D.* 56.

Actuum xx. 3–5.

Adar 30. Mar. 5. Fer. 1.

3 Ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενο-
μένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν
Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι
εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμη

[y] Vide App. Diss. xix. Vol. iv. 156: 166–168: 173–189.
[z] Cf. Diss. ii. Vol. i. 98–168.
[a] Cf. et Diss. ii. Vol. i. 98–168. et App. xix. Vol. iv. 169–173. et Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 267, 268.

ACTUUM XX.

τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.
4 συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀ-
σίας Σώπατρος Βεροιαῖος, Θεσ-
σαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ
Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος Δερβαῖος
καὶ Τιμόθεος· Ἀσιανοὶ δὲ Τυ-
χικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗτοι προ- 5
ελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι.

SECTIO XXXIV.

Post azymorum dies Philippis egressus, comitante Luca etiam scriptore, Troadem appellit. Ubi, cum crastino die exiturus concionaretur, et sermonem usque ad mediam noctem extenderet, Eutychus adolescens, somno oppressus, de tertio cœnaculo deorsum cadit. Quem Paulus resuscitat, et vivum præstat[b]. *A. D.* 56.

ACTUUM XX. 6–12.

Nisan 22. Mar. 27. Fer. 2.
6 Ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ
τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλ-
ίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς
εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρις ἡμερῶν
Nisan 27. April. 1. Fer. 7.
πέντε· οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας
ἑπτά.
Jar 6. April. 8. Fer. 1. ineunte.
7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων,
συνηγμένων τῶν μαθητῶν τοῦ
κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέ-
γετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ
ἐπαύριον. παρέτεινέ τε τὸν λόγον
April. 9.
8 μέχρι μεσονυκτίου· ἦσαν δὲ λαμ-
πάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ
9 ἦσαν συνηγμένοι. καθήμενος δέ
τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ
τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ
βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου
ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ
ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου
κάτω· καὶ ἤρθη νεκρός. καταβὰς 10
δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ
συμπεριλαβὼν εἶπε· Μὴ θορυ-
βεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν
αὐτῷ ἐστιν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλά- 11
σας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ᾽
ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς,
οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν 12
παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν
οὐ μετρίως.

[b] Ad hanc et sequentes sectiones conferendæ sunt Dissertationes nostræ, App. xix. Vol. iv. 189–191. et inprimis App. Diss. xxv. Vol. iv. 516–524. ubi de toto hoc itinere a Philippis ad Hierosolymam usque singillatim, etsi strictim, actum est; quam dum in præsenti relegimus, parum aut nihil retractandum nobis occurrit. Confer etiam Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 268–273.

SECTIO XXXV.

A Troade pedibus Assum profectus, ibi conscensa nave, primo Mitylenen, deinde Chium, mox Samum prætervehitur. A Samo Miletum trajicit. *A. D.* 56.

ACTUUM XX. 13–16.

Jar 6. 13 Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ
April. 9. πλοῖον ἀνήχθημεν εἰς τὴν Ἄσ-
Fer. 1. σον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμ-
βάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν
διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πε-
14 ζεύειν. ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς
Jar 7. τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν
April. 10. Fer. 2. 15 ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην. κἀκεῖθεν
Jar 8, 9. ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατην-
April. 11, 12. Fer. 3, 4. τήσαμεν ἀντικρὺ Χίου. τῇ δὲ ἑτέρᾳ
παρεβάλομεν εἰς Σάμον· καὶ μεί-
ναντες ἐν Τρωγυλλίῳ τῇ ἐχομένῃ Jar 10.
ἤλθομεν εἰς Μίλητον. ἔκρινε γὰρ 16 April. 13 Fer. 5.
ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφε-
σον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρο-
νοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε
γὰρ, εἰ δυνατὸν ἦν, αὐτῷ τὴν ἡμέ-
ραν τῆς Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς
Ἱεροσόλυμα.

SECTIO XXXVI.

Miletum presbyteros ecclesiæ Ephesiæ ad se arcessit. Arcessitos sermone gravissimo, amoris et affectus pleno, alloquitur : prædicto inter alia quod non essent ipsum omnes amplius visuri. *A. D.* 56.

ACTUUM XX. 17–38.

17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας
εἰς Ἔφεσον μετεκαλέσατο τοὺς
18 πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς
Jar 12. δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν
April. 15. Fer. 7. αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ
Id est ab πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς
Adar 24. τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν
Mar. 2. A. D. 53, 19 πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων
usque ad Thamuz 16. τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινο-
Junii 28. A. D. 55. φροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων
καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβάντων
μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰου-
20 δαίων· ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην
τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγ-
γεῖλαι ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δη-
μοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρ- 21
τυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλ-
λησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν,
καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύ-
ριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ 22
νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ Πνεύ-
ματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ,
τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ
εἰδὼς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ 23
ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί
λέγον· Ὅτι δεσμά με καὶ θλί-
ψεις μένουσιν. ἀλλ' οὐδενὸς λό- 24
γον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν
μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι
τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ

ACTUUM XX.

τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ
εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.
25 Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι
οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου
ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κη-
ρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
26 διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον
ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ
27 αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστει-
λάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν
πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.
28 προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ
τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα
τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποι-
μαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ,
ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου
29 αἵματος. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι
εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν
μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ
30 φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες,
λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀπο-
σπᾷν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.
31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι
τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ
ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθε-
τῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ ταννῦν πα- 32
ρατίθεμαι ὑμᾶς ἀδελφοὶ τῷ Θεῷ
καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ,
τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι, καὶ
δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς
ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ 33
χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπε-
θύμησα· αὐτοὶ δὲ γινώσκετε ὅτι 34
ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι
μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες
αὗται. πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι 35
οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβά-
νεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημο-
νεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε· Μακάριόν
ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβά-
νειν.

Καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γό- 36
νατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς
προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο 37
κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπιπεσόν-
τες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου
κατεφίλουν αὐτόν· ὀδυνώμενοι μά- 38
λιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι
οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ
αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

SECTIO XXXVII.

A Mileto primo Cöum, deinde Rhodum, mox Patara Lyciæ, ordine advectus, postremo Tyrum appellit: ubi septem dies moratur. *A.D.* 56.

ACTUUM XXI. 1–4.

Jar 12. April. 15. Fer. 7.

1 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς
ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυ-
δρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶν,
τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν
εἰς Πάταρα. καὶ εὑρόντες πλοῖον 2
διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες

Jar 13, 14. April, 16, 17. Fer. 1. 2.

Actuum xxi.

Jar 14. 3 ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν
April. 17. Fer. 2. Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν
εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν,
Jar 17. καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε
April. 20. Fer. 5. γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον
τὸν γόμον. καὶ ἀνευρόντες τοὺς 4
μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέ-
ρας ἑπτά· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλε-
γον, διὰ τοῦ Πνεύματος, μὴ ἀνα-
βαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ.

SECTIO XXXVIII.

A Tyro Ptolemaïdem navigat: ubi diem unum manet. *A. D.* 56.

Actuum xxi. 5–7.

5 Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι
Jar 23. τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευό-
April. 26. Fer. 4. μεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω
τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα
ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσηυξάμεθα.
6 καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐπέ-
βημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ
ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.
Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαν- 7
τες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς
Πτολεμαΐδα· καὶ ἀσπασάμενοι
τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν Jar 24.
μίαν παρ' αὐτοῖς. April. 27. Fer. 5.

SECTIO XXXIX.

Postridie Cæsaream proficiscitur. Ibi apud Philippum, diaconum et evangelistam, cum comitatu suo devertitur. Cæsareæ vaticinatur Agabus de Paulo Hierosolymis ab Judæis devinciendo; qui tamen neque precibus neque lacrymis flecti potest quin illuc pergat ire, non tantum vinciri, sed etiam mori, pro nomine Domini Jesu paratus. *A. D.* 56.

Actuum xxi. 8–14.

Jar 25–27. 8 Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες οἱ
April. 28–30. περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Και-
Fer. 6–1. σάρειαν. καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν
οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ,
τοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν
9 παρ' αὐτῷ· τούτῳ δὲ ἦσαν θυγα-
τέρες παρθένοι τέσσαρες, προφη-
τεύουσαι.
10 Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας
πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰου-
δαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος·
καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας 11
τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας τε
αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας
εἶπε· Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον· Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ
ζώνη αὕτη οὕτω δήσουσιν ἐν Ἱε-
ρουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παρα-

ACTUUM xxi.

12 δώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὡς
δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦ-
μεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ
μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερου-
13 σαλήμ. ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος·
Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συν-
θρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ
γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ
ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοί-
μως ἔχω, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ 14
αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες· Τὸ
θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

SECTIO XL.

De Cæsarea Hierosolymam tandem pervenit; ubi a fratribus cum gaudio excipitur: qui est quintus ejus post conversionem reditus[d]. *A. D.* 56.

ACTUUM xxi. 15–17.

Sivan 4. Maii 6. Fer. 1. 15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας
ἀποσκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς
Post 6h. 41'. P.M. 16 Ἱερουσαλήμ· συνῆλθον δὲ καὶ
τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν
ἡμῖν· ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν,
Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ
μαθητῇ. γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς 17 Sivan 5. Maii 8. Fer. 2.
Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἐδέξαντο
ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.

SECTIO XLI.

Postridie ad Jacobum et seniores intrat: ubi, eo consilio ut falsis rumoribus occurreretur, qui de Paulo ad vulgus sparsi erant, suadetur illi, cum Nazaræis ipsorum quatuor se ipsum sanctificet, et voti explendi sumtus in se recipiat. Quibus morem gerit Paulus, templum cum viris istis postero die purificatus ingressus: et usitata exinde faciens, donec dierum expletio adventaret. *A. D.* 56.

ACTUUM xxi. 18–26.

Sivan 6. Maii 9. Fer. 3. 18 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ, εἰσῄει ὁ Παῦλος
σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον· πάντες
τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι.
19 καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο
καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ
Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς δια-
κονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες 20
ἐδόξαζον τὸν Κύριον· εἶπόν τε
αὐτῷ· Θεωρεῖς ἀδελφὲ πόσαι
μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πε-
πιστευκότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ
τοῦ νόμου ὑπάρχουσι. κατηχήθη- 21

[d] Vide App. xix. Vol. iv. 118–124. 124–133. Proleg. iv. Part. ii. 269–273.

Actuum xxi.

σαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν
διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ
τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων
μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,
22 μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. τί οὖν
ἐστί; πάντως δεῖ πλῆθος συνελ-
θεῖν· ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυ-
23 θας. τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέ-
γομεν. εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες
24 εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν· τούτους
παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς,
καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς· ἵνα ξυ-
ρήσωνται τὴν κεφαλὴν, καὶ γνῶσι
πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ
σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς
καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων.
περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν 25
ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μη- A. D. 47.
δὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰ μὴ
φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδω-
λόθυτον, καὶ τὸ αἷμα καὶ πνικτὸν,
καὶ πορνείαν.

Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν 26
τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ Sivan 7. Maii 10. Fer. 4.
σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς
τὸ ἱερὸν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλή-
ρωσιν τῶν ἡμέρων τοῦ ἁγνισμοῦ·
ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκά-
στου αὐτῶν ἡ προσφορά.

SECTIO XLII.

Quibus diebus ad finem appropinquantibus, Judæi ex Asia turbas in Paulum cient. Raptus e templo, et jam periturus, decursu cohortis et tribuni militum Romani populo sævienti eximitur. Mox facultate ad plebem verba faciendi impetrata, orationem habet, quæ primo benignis auribus audita, postea seditionem acrius intendit. Defertur tribuni jussu in castra Paulus; ubi dum flagellis inquisitionem in eum habere parat, monitus quod civis Romanus esset, et quidem ingenuus, desistit. *A. D.* 56.

Actuum xxi. 27–xxii. 29.

27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι
συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας
Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ
ἱερῷ συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον,
καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐ-
Sivan 10. Maii 13. Fer. 7. Cir. solis occasum, 6h. 47'. P. M. 28 τὸν, κράζοντες· Ἄνδρες Ἰσραηλῖ-
ται βοηθεῖτε. οὗτός ἐστιν ὁ ἄν-
θρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ
νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάν-
τας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε
καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ
ἱερὸν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον
τόπον τοῦτον. ἦσαν γὰρ προεω- 29
ρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον
ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμι-
ζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ
Παῦλος. ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, 30
καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ.
καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου
εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ Sivan 11. Maii 13. Fer. 1. ineunte. Post solis occasum.
εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.

Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖ- 31
ναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ
τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέχυται

Actuum xxi. xxii.

32 Ἱερουσαλήμ. ὃς ἐξαυτῆς παραλα-
βὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρ-
χους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ
δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς
στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες
33 τὸν Παῦλον. τότε ἐγγίσας ὁ χι-
λίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ
ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί·
καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί
34 ἐστι πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο
τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνά-
μενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ
τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι
αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.

35 Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀνα-
βαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐ-
τὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν
36 βίαν τοῦ ὄχλου. ἠκολούθει γὰρ
τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον· Αἶρε
37 αὐτόν. μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς
τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει
τῷ χιλιάρχῳ· Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν
τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη· Ἑλληνιστὶ
38 γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰ-
γύπτιος, ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν
ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς
τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους
39 ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ
Παῦλος· Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι
Ἰουδαῖος Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας,
οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέο-
μαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆ-
σαι πρὸς τὸν λαόν.

40 Ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦ-
λος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατ-
έσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς
δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε
τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, λέγων·
1 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκού-
σατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπο-
λογίας. ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ 2
Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει
αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν.
καί φησιν· Ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ 3
Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ
τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ
ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς
πόδας Γαμαλιήλ· πεπαιδευμένος
κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῴου νό-
μου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ,
καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον.
ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι 4
θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδι-
δοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ
γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρ- 5
τυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέ-
ριον. παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δε-
ξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς
Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ A.D. 37.
τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς
Ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν.
ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ, καὶ 6
ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ, περὶ μεσ-
ημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν
περὶ ἐμέ· ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδα- 7
φος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης
μοι· Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις;
ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἶ Κύριε; 8
εἶπέ τε πρός μέ· Ἐγώ εἰμι Ἰη-
σοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις.
οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς 9
ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο·
τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ
λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ· Τί ποι- 10
ήσω Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπε
πρός μέ· Ἀναστὰς πορεύου εἰς
Δαμασκόν· κἀκεῖ σοι λαληθήσε-

Actuum xxii.

ται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι
11 ποιῆσαι. ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον
ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου,
χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόν-
των μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν.
12 Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐσεβὴς
κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος
ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων
13 Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρὸς μὲ καὶ
ἐπιστὰς, εἶπέ μοι· Σαοὺλ ἀδελφὲ
ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
14 ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν·
Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προ-
εχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα
αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ
ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος
15 αὐτοῦ· ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς
πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας
16 καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις;
ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι
τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος
17 τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. ἐγένετο δέ
μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσα-
A. D. 41. λὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν
τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστά-
18 σει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι·
Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ
Ἱερουσαλήμ· διότι οὐ παραδέξον-
ταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ.
19 κἀγὼ εἶπον· Κύριε αὐτοὶ ἐπίσταν-
ται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων, καὶ
δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς, τοὺς
20 πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξε-
χεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρ-
τυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφε-
στὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναι-
ρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσσων τὰ
ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.
καὶ εἶπε πρὸς μέ· Πορεύου· ὅτι 21
ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ
σε.

Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου 22
τοῦ λόγου· καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν
αὐτῶν λέγοντες· Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς
τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκον αὐ-
τὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, 23
καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ
κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέ-
ρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος 24
ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν· εἰ-
πὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν,
ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως
ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὡς δὲ προέτει- 25
νεν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς
τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦ-
λος· Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ
ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστί-
ζειν; ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος, 26
προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλι-
άρχῳ, λέγων· Ὅρα τί μέλλεις
ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος
Ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ 27
χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ· Λέγε μοι
εἰ σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη· Ναί.
ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος· Ἐγὼ 28
πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν
ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος
ἔφη· Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.
εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ 29
οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ
ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς
ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι καὶ ὅτι ἦν αὐ-
τὸν δεδεκώς.

SECTIO XLIII.

Postridie coram concilio Judæorum abs tribuno sistitur. Ananiam, principem sacerdotum, cum eum in faciem percuti jussisset, acriter reprehendit. Contestatus se Pharisæum esse, et de spe ac resurrectione mortuorum cummaxime judicari, litis et discordiæ semina inter Pharisæos, qui aderant, et Sadducæos jacit: unde e concilio rursus in castra a tribuno tollitur[t]. *A. D.* 56.

Actuum xxii. 30–xxiii. 10.

Sivan 11. Maii 14. Fer. 1.

30 Τῇ δὲ ἐπαύριον, βουλόμενος
γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς, τὸ τί κατη-
γορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔ-
λυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν· καὶ
ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ
καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν
εἰς αὐτούς.
1 Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ
συνεδρίῳ εἶπεν· Ἄνδρες ἀδελφοὶ
ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πε-
πολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης
2 τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνα-
νίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν
αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.
3 τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε·
Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε
κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων
με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανο-
4 μῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ
παρεστῶτες εἶπον· Τὸν ἀρχιερέα
5 τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ
Παῦλος· Οὐκ ᾔδειν ἀδελφοὶ ὅτι
ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γάρ·
Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς
κακῶς.
6 Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν
μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, τὸ δὲ
ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ
συνεδρίῳ· Ἄνδρες ἀδελφοὶ ἐγὼ
Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου·
περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως
νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τοῦτο δὲ 7
αὐτοῦ λαλήσαντος ἐγένετο στά-
σις τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδ-
δουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ 8
εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον
μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμο-
λογοῦσι τὰ ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ 9
κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες
οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν
Φαρισαίων διεμάχοντο, λέγοντες·
Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ
ἀνθρώπῳ τούτῳ. εἰ δὲ πνεῦμα
ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ
θεομαχῶμεν.
Πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, 10
εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ δια-
σπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν
ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβὰν
ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν,
ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν.

[t] Cf. præter Dissertationes jam laudatas, etiam App. xix. Vol. iv. 118–124.

SECTIO XLIV.

Proxima nocte Dominus assistit Paulo, et bono animo esse jubet: testificaturum enim de se Romæ, quemadmodum etiam in Jerusalem. Postridie initur in Paulum abs quadraginta e Judæis conjuratio, qui se neque manducaturos, neque bibituros, devotionis nodo astringunt, donec eum occiderint. Quorum insidiis primo ad Paulum, deinde ad tribunum, per sororis Pauli filium delatis, noctu quam primum a tribuno stipatus militibus Cæsaream mittitur; datis etiam ad Felicem proprætorem de eo litteris. *A. D.* 56.

ACTUUM xxiii. 11–35.

Sivan 12. Maii 14. Fer. 2. ineunte.

11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐπιστὰς
αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε· Θάρσει
Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ
περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω
σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

Sivan 12. Maii 15. Fer. 2.

12 Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαν-
τές τινες τῶν Ἰουδαίων συστρο-
φὴν ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέ-
γοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν
ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον·
13 ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ
ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιη-
14 κότες. οἵτινες προσελθόντες τοῖς
ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
εἶπον· Ἀναθέματι ἀναθεματίσα-
μεν ἑαυτοὺς, μηδενὸς γεύσασθαι
ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον.
15 νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χι-
λιάρχῳ, σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως
αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑ-
μᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν
ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς
δὲ, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοι-
μοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.
16 Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελ-
φῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παρα-
γενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν
παρεμβολὴν ἀπήγγειλε τῷ Παύ-
17 λῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦ-
λος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων ἔφη·
Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς
τὸν χιλίαρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγ-
γεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλα- 18
βὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χι-
λίαρχον· καί φησιν· Ὁ δέσμιος
Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠ-
ρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγα-
γεῖν πρὸς σὲ, ἔχοντά τι λαλῆσαί
σοι. ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς 19
αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος, καὶ ἀναχωρή-
σας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο· Τί
ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;
εἶπε δέ· Ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέ- 20
θεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔ-
ριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς
τὸν Παῦλον, ὡς μέλλοντές τι
ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ
αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· 21
ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν
ἄνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οἵ-
τινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε
φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλω-
σιν αὐτόν· καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι
προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγ-
γελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέ- 22
λυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας
μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ταῦτα ἐνε-
φάνισας πρὸς μέ.

Actuum xxiii.

23 Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς
τῶν ἑκατοντάρχων εἶπεν· Ἑτοιμά-
σατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως
πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ
ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολά-
βους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
24 τῆς νυκτός· κτήνη τε παραστῆσαι,
ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον δια-
σώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα·
25 γράψας ἐπιστολὴν, περιέχουσαν
26 τὸν τύπον τοῦτον· Κλαύδιος Λυ-
σίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι
27 χαίρειν. τὸν ἄνδρα τοῦτον συλ-
ληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ
μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν,
ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξει-
λόμην αὐτόν· μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός
28 ἐστι. βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν
αἰτίαν, δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ,
κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον
29 αὐτῶν· ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον
περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν,
μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν
30 ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέ
μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλ-
λειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,
ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρὸς σέ· παραγ-
γείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν
τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἔῤῥωσο.

Id est, 9h. 24'. 30''. P. M.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ 31
τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλα-
βόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ
τῆς νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα.
τῇ δὲ ἐπαύριον, ἐάσαντες τοὺς 32
ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέ-
στρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. οἵ- 33
τινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισά-
ρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπι-
στολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν
καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς 34
δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ
ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθό-
μενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας· Διακού- 35
σομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατή-
γοροί σου παραγένωνται. ἐκέλευ-
σέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ
Ἡρώδου φυλάσσεσθαι.

Sivan 13. Maii 15. Fer. 3. ineunte. 9h. 24'. P. M.

Sivan 13. Maii 16. Fer. 3. Post 5h. 11'. A. M.

SECTIO XLV.

Post quinque dies, ab primoribus Judæorum accusatur apud Felicem, Tertullo rhetore causam ipsorum dicente; quibus Paulus respondet, negans objecta sibi crimina, Christianitatis autem reum se confessus[u]. *A. D.* 56.

Actuum xxiv. 1–23.

Sivan 18. Maii 21. Fer. 1.

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας, κατέβη
ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, μετὰ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτύλ-
λου τινός· οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ
ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου.
Κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο 2
κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος, λέγων·
Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ 3

[u] Cf. App. Diss. xix. Vol. iv. 191. et xxv. Vol. iv. 524.

ACTUUM xxiv.

σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων
τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προ-
νοίας, πάντη τε καὶ πανταχοῦ
ἀποδεχόμεθα κράτιστε Φῆλιξ
4 μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ
μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρα-
καλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως
5 τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γὰρ τὸν
ἄνδρα τοῦτον, λοιμὸν, καὶ κινοῦν-
τα στάσιν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις
τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτό-
στάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων
6 αἱρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπεί-
ρασε βεβηλῶσαι· ὃν καὶ ἐκρατή-
σαμεν καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον
7 νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. παρ-
ελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος
μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν
8 ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς
κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ
σέ· παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρί-
νας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶ-
ναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.
9 συνέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι,
φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.
10 Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος, νεύ-
σαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν·
Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν
τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐ-
θυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπο-
11 λογοῦμαι· δυναμένου σου γνῶναι
ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ
δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνή-
12 σων ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὔτε ἐν
τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα δια-
λεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦν-
τα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγω-
13 γαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν· οὔτε
παραστῆσαί με δύνανται περὶ ὧν

Ad diem sc. Sivan 6. Maii 9.

νῦν κατηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ 14
δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν
ἣν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτω λα-
τρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων
πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς
προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα 15
ἔχων εἰς τὸν Θεὸν, ἣν καὶ αὐτοὶ
οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν
μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων
τε καὶ ἀδίκων· ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς 16
ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔ-
χειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ 17
πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημο-
σύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου
καὶ προσφοράς· ἐν οἷς εὗρόν με 18
ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ
ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου. τινὲς
δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς 19
δεῖ ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγο-
ρεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς μέ· ἢ αὐτοὶ 20
οὗτοι εἰπάτωσαν εἴ τι εὗρον ἐν
ἐμοὶ ἀδίκημα, στάντος μου ἐπὶ
τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύ- 21
της φωνῆς, ἧς ἔκραξα, ἑστὼς ἐν
αὐτοῖς· Ὅτι περὶ ἀναστάσεως
νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ'
ὑμῶν.
Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ 22
ἀνεβάλετο αὐτοὺς, ἀκριβέστερον
εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών·
Ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος κατα-
βῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς·
διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ 23
τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε
ἄνεσιν· καὶ μηδένα κωλύειν τῶν
ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρ-
χεσθαι αὐτῷ.

SECTIO XLVI.

Mox ab ipso Felice arcessitur, coram se, et Drusilla uxore sua, de fide in Christum audiendus. Cujus sermone tremefactus Felix, rem in aliud tempus differt; subinde tamen Paulum, etiam postea, vocat, pecuniam sibi ab eo oblatum iri sperans. *A. D.* 56.

Actuum xxiv. 24–26.

Mense Sivan vel Thamuz, Maio vel Junio.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς, παρα-
γενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, οὔσῃ Ἰουδαίᾳ,
μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ
ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χρι-
στὸν πίστεως.
25 Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ
δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας, καὶ
τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσε-
σθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ
ἀπεκρίθη· Τὸ νῦν ἔχον πορεύου·
καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέ-
σομαί σε· ἅμα δὲ καὶ ἐλπίζων ὅτι 26
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ
Παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν. διὸ
καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπό-
μενος ὡμίλει αὐτῷ.

SECTIO XLVII.

Post biennium, Porcio Festo Felici successore dato, Felix Judæis gratiam præstare cupiens, Paulum vinctum relinquit[x]. *A. D.* 56–58.

Actuum xxiv. 27.

Sivan 18. Maii 29. Fer. 4. A. D. 58.

27 Διετίας δὲ πληρωθείσης, ἔλαβε
διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆ-
στον· θέλων τε χάριτας καταθέ-
σθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέ-
λιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

SECTIO XLVIII.

Mox, Festo Hierosolymam invisente, petunt ab eo Judæi, Paulum illuc adduci juberet; insidias scilicet in eum struentes. Quibus, ipsi potius Cæsaream ad se descenderent, ibique contra Paulum res suas coram se agerent, respondet[y]. *A. D.* 58.

Actuum xxv. 1–5.

Sivan 22. Junii 2. Fer. 1.

1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱε-
ροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνε- 2
φάνισαν δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ

Sivan 25 Junii 5. Fer. 4.

[x] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 273.

[y] Cf. Dissertationes nostras, App. xix. Vol. iv. 191, 192. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 274.

Actuum xxv.

οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ
Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν,
3 αἰτούμενοι χάριν κατ᾽ αὐτοῦ ὅπως
μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερου-
σαλήμ· ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν
4 αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν
Φῆστος ἀπεκρίθη, τηρεῖσθαι τὸν
Παῦλον ἐν Καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ
μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.
οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, 5
συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ
ἀνδρὶ τούτῳ κατηγορείτωσαν αὐ-
τοῦ.

SECTIO XLIX.

Festus pro tribunali accusatores Pauli atque ipsum Paulum Cæsareæ audit. Qui cum reo electionem dare videretur, Hierosolymam secum adeundi, ibique coram se causam suam agendi, Paulus Cæsarem appellat. Festus, cum concilio collocutus, ad Cæsarem iturum pronuntiat[z]. *A. D.* 58.

Actuum xxv. 6–12.

6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας
Thamuz 7. Junii 16. Fer. 1. πλείους ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Και-
σάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ
τοῦ βήματος ἐκέλευσε τὸν Παῦ-
λον ἀχθῆναι.
Thamuz 10. Junii 19 Fer. 4. 7 Παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περι-
έστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κα-
ταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ
βαρέα αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ
Παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι·
8 ἀπολογουμένου αὐτοῦ· Ὅτι οὔτε
εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε
εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι
9 ἥμαρτον. ὁ Φῆστος δὲ τοῖς Ἰου-
δαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι,
ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπε· Θέ-
λεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ
περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ᾽ ἐμοῦ;
εἶπε δὲ ὁ Παῦλος· Ἐπὶ τοῦ βή- 10
ματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με
δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν
ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπι-
γινώσκεις. εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ 11
ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ
παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ
οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί
μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς
χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦ-
μαι. τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας 12
μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη·
Καίσαρα ἐπικέκλησαι· ἐπὶ Καί-
σαρα πορεύσῃ.

[z] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 274.

SECTIO L.

Interea Agrippa rex, et Bernice, ad salutandum Festum Cæsaream veniunt. De Paulo ad Agrippam refert Festus; qui et ipse desiderio eum audiendi se teneri testatur[a]. *A. D.* 58.

ACTUUM XXV. 13–22.

13 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τι-
νῶν, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ
Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισά-
ρειαν, ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.
14 Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτρι-
Cir. Ab 9. Julii 18. Fer. 5. βον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ
ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέ-
γων· Ἀνήρ τις ἐστὶ καταλελειμ-
15 μένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, περὶ
οὗ, γενομένου μου εἰς Ἱεροσό-
λυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων,
16 αἰτούμενοι κατ᾽ αὐτοῦ δίκην· πρὸς
οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος
Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρω-
πον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατη-
γορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι
τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπο-
λογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλή-
17 ματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν
ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιη-
σάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ
βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν
ἄνδρα. περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατή- 18
γοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον
ὧν ὑπενόουν ἐγώ· ζητήματα δέ 19
τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας
εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ περί τινος
Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ
Παῦλος ζῇν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ 20
εἰς τὴν περὶ τούτου ζήτησιν ἔλε-
γον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς
Ἱερουσαλὴμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ
τούτων; τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλε- 21
σαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν
τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέ-
λευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ
πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀ- 22
γρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη·
Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώ-
που ἀκοῦσαι. ὁ δέ· Αὔριον, φησὶν,
ἀκούσῃ αὐτοῦ.

SECTIO LI.

Igitur postridie coram Agrippa a Festo producitur Paulus; et venia ab rege concessa, causam suam admirabili oratione defendit; cunctis, qui aderant, atque inprimis ipso Agrippa, dimitti eum potuisse consentientibus, nisi ad Cæsarem provocasset. *A. D.* 58.

ACTUUM XXV. 23–XXVI. 32.

Ab 10. Julii 19. Fer. 6. 23 Τῇ οὖν ἐπαύριον, ἐλθόντος τοῦ
Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ
πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόν-
των εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε
τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς
κατ᾽ ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ

[a] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 275.

κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ
24 Παῦλος. καί φησιν ὁ Φῆστος·
Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ
συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεω-
ρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆ-
θος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι
ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε·
ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μη-
25 κέτι. ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μη-
δὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπρα-
χέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικα-
λεσαμένου τὸν Σεβαστὸν, ἔκρινα
26 πέμπειν αὐτόν. περὶ οὗ ἀσφαλές
τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ
προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ
μάλιστα ἐπὶ σοῦ βασιλεῦ Ἀγρίπ-
πα· ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομέ-
27 νης σχῶ τι γράψαι. ἄλογον γάρ
μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον μὴ
καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας ση-
μᾶναι.

1 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον
ἔφη· Ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυ-
τοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἀπε-
2 λογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα· Περὶ
πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰου-
δαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἥγημαι
ἐμαυτὸν μακάριον μέλλων ἀπολο-
3 γεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον· μάλι-
στα γνώστην ὄντα σε πάντων
τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ
ζητημάτων. διὸ δέομαί σου, μα-
κροθύμως ἀκοῦσαί μου.

4 Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ
νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομέ-
νην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν Ἱεροσο-
λύμοις, ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι·
5 προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν
θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν
ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέ-
ρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος.
καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς 6
πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος·
εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν 7
ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λα-
τρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ
ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ
Ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. τί 8
ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ
Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ἐγὼ μὲν 9
οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα
Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ
ἐναντία πρᾶξαι· ὃ καὶ ἐποίησα ἐν 10
Ἱεροσολύμοις. καὶ πολλοὺς τῶν
ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα,
τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν
λαβών· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν
κατήνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πά- 11
σας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τι-
μωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλα-
σφημεῖν. περισσῶς τε ἐμμαινό-
μενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς
τὰς ἔξω πόλεις.

Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς 12
τὴν Δαμασκὸν, μετ' ἐξουσίας καὶ
ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιε-
ρέων, ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν 13
ὁδὸν εἶδον βασιλεῦ οὐρανόθεν
ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου
περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς σὺν
ἐμοὶ πορευομένους. πάντων δὲ 14
καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν
ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς μὲ,
καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραΐδι δια-
λέκτῳ· Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώ-
κεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα
λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον· Τίς εἶ 15

Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγώ εἰμι
16 Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνά-
στηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας
σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι,
προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ
μάρτυρα ὧν τε εἶδες ὧν τε ὀφθή-
17 σομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ
τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν· εἰς οὓς
18 νῦν σε ἀποστέλλω, ἀνοῖξαι ὀ-
φθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι
ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξου-
σίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν·
τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρ-
τιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμέ-
νοις, πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
19 Ὅθεν βασιλεῦ Ἀγρίππα οὐκ
ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ
20 ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ
πρῶτον καὶ Ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶ-
σάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας,
καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἀπαγγέλλων με-
τανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν
Θεὸν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα
21 πράσσοντας. ἕνεκα τούτων με οἱ
Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ
ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι.
22 ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ
τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης
ἕστηκα, μαρτυρούμενος μικρῷ τε
καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων
ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελ-
23 λόντων γίνεσθαι, καὶ Μωσῆς, εἰ
παθητὸς ὁ Χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ
ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει
καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς
ἔθνεσι.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμέ- 24
νου ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ
ἔφη· Μαίνῃ Παῦλε· τὰ πολλά σε
γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.
ὁ δέ· Οὐ μαίνομαι, φησὶ, κρά- 25
τιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ
σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγο-
μαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ 26
βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παῤῥησια-
ζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γὰρ αὐ-
τόν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐδέν·
οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμέ-
νον τοῦτο. πιστεύεις βασιλεῦ Ἀ- 27
γρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι
πιστεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς 28
τὸν Παῦλον ἔφη· Ἐν ὀλίγῳ με
πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι. ὁ 29
δὲ Παῦλος εἶπεν· Εὐξαίμην ἂν
τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν
πολλῷ, οὐ μόνον σε ἀλλὰ καὶ
πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σή-
μερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος
κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν
τούτων.

Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ 30
ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν,
ἥ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμε-
νοι αὐτοῖς. καὶ ἀναχωρήσαντες 31
ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες·
Ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δε-
σμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.
Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη· 32
Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρω-
πος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καί-
σαρα.

SECTIO LII.

Paulus centurioni Romano Julio traditus, Italiam versus navigare incipit, comitante insuper Luca scriptore. Quæ deinceps acta sunt, eo usque dum naufragio in insulam Meliten, amissa quidem nave, incolumes tamen omnes ejecti sunt[b]. *A. D.* 58.

ACTUUM xxvii. 1–xxviii. 1.

Mense Augusto labente. Elul Judaïco.

1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν
ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν
τόν τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους
δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι
2 Ἰουλίῳ, σπείρης Σεβαστῆς. ἐπι-
βάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ,
μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν
Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν· ὄντος
σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος
3 Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἑτέρᾳ
κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα· φιλαν-
θρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ
χρησάμενος ἐπέτρεψε πρὸς φί-
λους πορευθέντα ἐπιμελείας τυ-
4 χεῖν. κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπε-
πλεύσαμεν τὴν Κύπρον, διὰ τὸ
5 τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους. τό
τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν
καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες
κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.
6 κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος
πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον, πλέον εἰς
τὴν Ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς
εἰς αὐτό.

7 Ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυ-
πλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι
κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος
ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν
8 τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην· μό-
λις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλ-
θομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον
Καλοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις
Λασαία.

Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομέ- 9
νου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
τοῦ πλοός, διὰ τὸ καὶ τὴν νη- Id est Tisri 10. Sept. 16.
στείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄ-
νει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς· Ἄν- 10
δρες θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ
πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φόρ-
του καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν
ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν ἔσεσθαι τὸν
πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυ- 11
βερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο
μᾶλλον ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου
λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ τοῦ λι- 12
μένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχει-
μασίαν, οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν
ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν· εἴπως δύ-
ναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα
παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρή-
της βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ
χῶρον.

Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δό- 13
ξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέ-
ναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο Marchesvan 24. Oct. 29. Fer. 3.
τὴν Κρήτην. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ 14
ἔβαλε κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος τυφωνι-
κός, ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων.
συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, 15 Marchesvan 25. Oct. 29. Fer. 4. ineunte.
καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν
τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.

[b] Confer ad hanc sectionem, e Dissertationibus nostris, tum App. xix. Vol. iv. 192–197. tum Diss. ii. Vol. i. 184–188. Item Prolegom. Cap. iv. Part. ii. 275–280.

Actuum xxvii.

16 νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, κα-
λούμενον Κλαύδην, μόλις ἰσχύ-
σαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς
17 σκάφης· ἣν ἄραντες βοηθείαις
ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον.
φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν σύρτιν
ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος
οὕτως ἐφέροντο.

18 Σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν,
19 τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο· καὶ
τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν
20 τοῦ πλοίου ἐῤῥίψαμεν. μήτε δὲ
ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων
ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε
οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν
περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώ-
ζεσθαι ἡμᾶς.

21 Πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχού-
σης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν
μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· Ἔδει μέν, ὦ
ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ
ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης· κερ-
δῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ
22 τὴν ζημίαν. καὶ τανῦν παραινῶ
ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυ-
χῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν
23 τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ
νυκτὶ ταύτῃ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, οὗ
24 εἰμί, ᾧ καὶ λατρεύω, λέγων· Μὴ
φοβοῦ Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ
παραστῆναι· καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί
σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας
25 μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες·
πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως
ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί
26 μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς
ἐκπεσεῖν.

27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ
ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν
τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς
ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν
τινὰ αὐτοῖς χώραν· καὶ βολίσαν- 28
τες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι. βραχὺ
δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολί-
σαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε.
φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς 29
τόπους ἐκπέσωσιν, ἐκ πρύμνης
ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ηὔ-
χοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ 30
ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ
πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκά-
φην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει
ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας
ἐκτείνειν, εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ 31
ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώ-
ταις· Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν
τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύ-
νασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέ- 32
κοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης,
καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

Ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα 33 Chisleu 8. Nov. 12. Fer. 3. Ante mane.
γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος
ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέ-
γων· Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμε-
ρον ἡμέραν προσδοκῶντες, ἄσιτοι
διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι.
διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν 34
τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμε-
τέρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδενὸς
γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς
πεσεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ 35
λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησε τῷ
Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας
ἤρξατο ἐσθίειν· εὔθυμοι δὲ γενό- 36
μενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσε-
λάβοντο τροφῆς. ἦμεν δὲ ἐν τῷ 37
πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι
ἑβδομηκονταέξ. κορεσθέντες δὲ 38

ACTUUM xxvii. xxviii.

τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκ-
βαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν
θάλασσαν.
Chisleu 8. Nov. 12. Fer. 3. 39 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν
γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ
τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν,
εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο, εἰ δύναιντο,
40 ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύ-
ρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θά-
λασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτη-
ρίας τῶν πηδαλίων· καὶ ἐπάραντες
τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον
41 εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ
εἰς τόπον διθάλασσον ἐπώκειλαν
τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν πρῴρα ἐρεί-
σασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ
πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν
κυμάτων. τῶν δὲ στρατιωτῶν βου- 42
λὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας
ἀποκτείνωσι, μήτις ἐκκολυμβήσας
διαφύγοι· ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βου- 43
λόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον
ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλή-
ματος. ἐκέλευσέ τε τοὺς δυνα-
μένους κολυμβᾷν ἀποῤῥίψαντας
πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι· καὶ 44
τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν,
οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ
πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάν-
τας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ 1
διασωθέντες τότε ἐπέγνωσαν ὅτι
Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται.

SECTIO LIII.

Paulus a vipera manum percussus nihil mali patitur. Publii, principis insulæ, patrem morbo jacentem sanat; et mox complures alios[c]. *A.* D. 58–59.

ACTUUM xxviii. 2–10.

Chisleu 8. Nov. 12. Fer. 3. 2 Οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ
τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν·
ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελά-
βοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν
τὸν ἐφεστῶτα, καὶ διὰ τὸ ψῦχος.
3 συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου
φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος
ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἐκ τῆς θέρ-
μης ἐξελθοῦσα καθῆψε τῆς χειρὸς
4 αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι
κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χει-
ρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους·
Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος
οὗτος· ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θα-
λάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ 5
μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς
τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· οἱ 6
δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν
πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω
νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσ-
δοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν
ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μετα-
βαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν
εἶναι.
Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον 7
ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ

[c] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 280, 281.

Actuum xxviii.

Chisleu 8–10. Novemb. 12–14. Fer. 3–5.

τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ· ὃς
ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας
8 φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ
τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς
καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατα-
κεῖσθαι· πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελ-
θὼν, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς
τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν.
τούτου οὖν γενομένου καὶ οἱ λοι- 9
ποὶ, οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ
νήσῳ, προσήρχοντο καὶ ἐθερα-
πεύοντο· οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς 10
ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις
ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

SECTIO LIV.

Post tres menses, iter ad Romam repetit Paulus, primo Syracusas, deinde Rhegium, postremo Puteolos mari delatus. Inde post septem dies Romam contendit. Romæ Præfecto Prætorii traditus, veniam accipit sibimet manendi, cum custodiente se milite[d]. *A. D.* 59.

Actuum xxviii. 11–16.

Adar 9. Feb. 9. Fer. 1.

11 Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας, ἀνήχθημεν
ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ
νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ
12 Διοσκούροις. καὶ καταχθέντες εἰς
Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας
13 τρεῖς· ὅθεν περιελθόντες κατηντ-
τήσαμεν εἰς Ῥήγιον· καὶ μετὰ

Adar 13. Feb. 13. Fer. 5.

μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου
δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους·

Adar 16. Feb. 16. Fer. 1.

14 οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς παρεκλή-
θημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας
ἑπτά. καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην
ἤλθομεν. κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ 15

Adar 23. Feb. 23. Fer. 1.

ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἐξῆλ-
θον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις
Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερ-
νῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος, εὐχαρι-
στήσας τῷ Θεῷ, ἔλαβε θάρσος.
Ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς Ῥώμην, ὁ 16

Adar 28. Feb. 28. Fer. 6.

ἑκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δε-
σμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ. τῷ δὲ
Παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυ-
τὸν, σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν
στρατιώτῃ.

[d] Vide Dissertationes nostras, App. xix. Vol. iv. 197–201. et cf. Diss. ii. Vol. i. 183. 188–190. Prolegomena, Cap. iv. Part. ii. 276. 281, 282.

SECTIO LV.

Post triduum, convocatis ad se principibus Judæorum causam suam iisdem exponit: mox die ab ipsis præstituto, de fide in Jesum ex Lege et Prophetis a mane usque ad vesperum ad eos disserit. Qui cum de dictis parum inter se concordes abirent, contestatur Paulus Salutare Dei ad Gentes missum esse, atque ab illis receptum iri[e]. *A. D.* 59.

Actuum xxviii. 17–29.

Adar 30. 17 Ἐγένετο δὲ, μετὰ ἡμέρας τρεῖς,
Mar. 2. συγκαλέσασθαι τὸν Παῦλον τοὺς
Fer. 1. ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους.
συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγε
πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοὶ
ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ
λαῷ, ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις,
δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδό-
θην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων·
18 οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβού-
λοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν
αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.
19 ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων
ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καί-
σαρα· οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου
20 ἔχων τι κατηγορῆσαι. διὰ ταύτην
οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς,
ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν
γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν
21 ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ
πρὸς αὐτὸν εἶπον· Ἡμεῖς οὔτε
γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ
τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός
τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ
ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν.
22 ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ
φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέ-
σεως ταύτης γνωστόν ἐστιν ἡμῖν
ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.
Veadar 6. 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν
Mar. 8. ἧκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν
Fer. 7. πλείονες. οἷς ἐξετίθετο διαμαρ-
τυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ
τοῦ Ἰησοῦ, ἀπό τε τοῦ νόμου
Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ
πρωῒ ἕως ἑσπέρας. καὶ οἱ μὲν 24
ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ
ἠπίστουν. ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες 25
πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόν-
τος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν· Ὅτι
καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλά-
λησε διὰ Ἠσαΐου τοῦ προφήτου
πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγον· 26
Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον
καὶ εἰπέ· Ἀκοῇ ἀκούσατε καὶ οὐ
μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέ-
ψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη 27
γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμ-
μυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ
τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέ-
ψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. γνω- 28
στὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς
ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον
τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.
καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλ- 29
θον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες
ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν.

e Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 282.

SECTIO LVI.

Finis historiæ Actuum Apostolorum. Biennium Romæ a Paulo in conducto suo actum; de fide in Christum ad omnes qui sibi accederent prædicante, ab nemine autem prohibito. Hujus biennii anno primo scripta est Prima Petri ac Catholica Epistola, et quidem Babylone Ægyptia[f]. Labente autem anno secundo, scribitur Evangelium Lucæ atque Actus Apostolorum[g], et quatuor ex Epistolis ipsius Pauli, Epistola ad Ephesios, Epistola ad Colossenses, Epistola ad Philemonem, et Epistola ad Philippenses[h]; atque omnes quidem Romæ[i]. *A. D.* 59–61.

ACTUUM xxviii. 30, 31.

Ab Adar 28. Feb. 28. Fer. 6. A. D. 59, usque ad Adar 26. Mar. 6. Fer. 1. A. D. 61.

30 Ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν
ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι· καὶ ἀπε-
δέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευο-
31 μένους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων
τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκω-
λύτως.

[f] Cf. Dissertationes nostras, Diss. ii. Vol. i. 103–124. 157–168.
[g] Cf. Diss. ii. Vol. i. 168–193.
[h] Cf. Diss. App. xix. Vol. iv. 201–217.
[i] Prolegomena, Cap. iv. Pars ii. 282–284.

INDICES IV EVANGELIORUM

ATQUE

ACTUUM PERPETUI,

UNDE APPAREBIT QUÆVIS EORUM PARS UBI IN HARMONIA REPERIENDA SIT.

INDEX PRIMUS.

INDEX SECUNDUS.

INDEX TERTIUS.

INDEX QUARTUS.

INDEX QUINTUS.

Ejusdem Auctoris.

FASTI TEMPORIS CATHOLICI AND ORIGINES KALENDARIÆ. In four volumes. General Tables of the Fasti Catholici, or Fasti Temporis Perpetui, from B. C. 4004 to A. D. 2000. In one vol. 4to. Introduction to the Tables of the Fasti Catholici, both the General and the Supplementary. In one vol. 8vo. Oxford, at the University Press. M.DCCC.LII.

ORIGINES KALENDARIÆ ITALICÆ: Nundinal Calendars of Ancient Italy, Nundinal Calendar of Romulus, Calendar of Numa Pompilius, Calendar of the Decemvirs, Irregular Roman Calendar, and Julian Correction. Tables of the Roman Calendar, from U. C. 4 of Varro B. C. 750 to U. C. 1108 A. D. 355, with explanations. In four volumes. Oxford, at the University Press. M.DCCC.LIV.

PROLEGOMENA AD HARMONIAM EVANGELICAM, sive de primariis nonnullis, ad Chronologiam Evangelicam spectantibus, Dissertationes quatuor. Accedunt Kalendarii Anni Sacri, ab anno A. Ch. N. 1511 usque ad A. D. 94, in annis expansis Tabulæ LXXXV: Neomeniarum Anni Sacri Tabulæ Synopticæ VI: Characterum Mensium Anni Sacri Tabula Generalis I. Oxonii, e Typographeo Academico. M.DCCC.XL.

SUPPLEMENTARY DISSERTATIONS UPON THE PRINCIPLES AND ARRANGEMENT OF AN HARMONY OF THE GOSPELS. In one volume. Oxford, at the University Press. M.DCCC.XXXIV.

DISSERTATIONS UPON THE PRINCIPLES AND ARRANGEMENT OF AN HARMONY OF THE GOSPELS. In four volumes. Second Edition. Oxford, at the University Press. M.DCCC.XXXVII.

AN EXPOSITION OF THE PARABLES AND OF OTHER PARTS OF THE GOSPELS. In five volumes. Oxford, by S. Collingwood, Printer to the University. M.DCCC.XXXV.

JOANNIS MILTONI FABULÆ, SAMSON AGONISTES ET COMUS, GRÆCE. Oxonii, excudebat S. Collingwood, Academiæ Typographus. M.DCCC.XXXII.

September, 1880.

Clarendon Press, Oxford.

BOOKS

PUBLISHED FOR THE UNIVERSITY BY

HENRY FROWDE,

AT THE OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE,

7 PATERNOSTER ROW, LONDON.

ALSO TO BE HAD AT THE

CLARENDON PRESS DEPOSITORY, OXFORD.

LEXICONS, GRAMMARS, &c.

(*See also Clarendon Press Series* pp. 24, 26.)

A Greek-English Lexicon, by Henry George Liddell, D.D., and Robert Scott, D.D. *Sixth Edition, Revised and Augmented.* 1870. 4to. *cloth*, 1*l*. 16*s*.

A copious Greek-English Vocabulary, compiled from the best authorities. 1850. 24mo. *bound*, 3*s*.

A Practical Introduction to Greek Accentuation, by H. W. Chandler, M.A. 1862. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Etymologicon Magnum. Ad Codd. MSS. recensuit et notis variorum instruxit Thomas Gaisford, S.T.P. 1848. fol. *cloth*, 1*l*. 12*s*.

Suidae Lexicon. Ad Codd. MSS. recensuit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1834. fol. *cloth*, 2*l*. 2*s*.

Scheller's Lexicon of the Latin Tongue, with the German explanations translated into English by J. E. Riddle, M.A. 1835. fol. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

A Latin Dictionary, founded on Andrews' edition of Freund's Latin Dictionary, revised, enlarged, and in great part rewritten by Charlton T. Lewis, Ph.D., and Charles Short, LL.D., Professor of Latin in Columbia College, New York. 1879. 4to. *cloth*, 1*l*. 11*s*. 6*d*.

Scriptores Rei Metricae. Edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Sold separately:

Hephaestion, Terentianus Maurus, Proclus, cum annotationibus, etc. Tomi II. 10*s*. Scriptores Latini. 5*s*.

The Book of Hebrew Roots, by Abu 'L-Walîd Marwân ibn Janâh, otherwise called Rabbî Yônâh. Now first edited, with an Appendix, by Ad. Neubauer. 1875. 4to. *cloth*, 2*l*. 7*s*. 6*d*.

A Treatise on the use of the Tenses in Hebrew. By S. R. Driver, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Thesaurus Syriacus: collegerunt Quatremère, Bernstein, Lorsbach, Arnoldi, Field: edidit R. Payne Smith, S.T.P.R.

Fasc. I–V. 1868–79. sm. fol. *each*, 1*l*. 1*s*.
Vol. I, containing Fasc. I–V. sm. fol. *cloth*, 5*l*. 5*s*. *Just Published.*

A Practical Grammar of the Sanskrit Language, arranged with reference to the Classical Languages of Europe, for the use of English Students, by Monier Williams, M.A., Boden Professor of Sanskrit. *Fourth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 15*s*.

A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically arranged, with special reference to Greek, Latin, German, Anglo-Saxon, English, and other cognate Indo-European Languages. By Monier Williams, M.A., Boden Professor of Sanskrit. 1872. 4to. *cloth*, 4*l*. 14*s*. 6*d*.

Nalopákhyánam. Story of Nala, an Episode of the Mahá-Bhárata: the Sanskrit text, with a copious Vocabulary, and an improved version of Dean Milman's Translation, by Monier Williams, M.A. *Second Edition, Revised and Improved.* 1879. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Sakuntalā. A Sanskrit Drama, in seven Acts. Edited by Monier Williams, M.A. *Second Edition*, 1876. 8vo. *cloth*, 21*s*.

An Anglo-Saxon Dictionary, by the late Joseph Bosworth, D.D., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *New edition. In the Press.*

An Icelandic-English Dictionary, based on the MS. collections of the late Richard Cleasby. Enlarged and completed by G. Vigfússon. With an Introduction, and Life of Richard Cleasby, by G. Webbe Dasent, D.C.L. 1874. 4to. *cloth*, 3*l*. 7*s*.

A List of English Words the Etymology of which is illustrated by comparison with Icelandic. Prepared in the form of an Appendix to the above. By W. W. Skeat, M.A., *stitched*, 2*s*.

A Handbook of the Chinese Language. Parts I and II, Grammar and Chrestomathy. By James Summers. 1863. 8vo. *half bound*, 1*l*. 8*s*.

Cornish Drama (The Ancient). Edited and translated by E. Norris, Esq., with a Sketch of Cornish Grammar, an Ancient Cornish Vocabulary, etc. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

The Sketch of Cornish Grammar separately, *stitched*, 2*s*. 6*d*.

An Etymological Dictionary of the English Language, arranged on an Historical Basis. By W. W. Skeat, M.A., Elrington and Bosworth Professor of Anglo-Saxon in the University of Cambridge. To be completed in Four Parts. Parts I–III, 4to. 10*s*. 6*d*. each.

Part IV. *In the Press.*

GREEK CLASSICS, &c.

Aeschyli quae supersunt in Codice Laurentiano quoad effici potuit et ad cognitionem necesse est visum typis descripta edidit R. Merkel. 1861. Small folio, *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Aeschylus: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. *Second Edition*, 1851. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Aeschylus: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1841. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Aeschylus: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. 1851. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Sophocles: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione et cum commentariis Guil. Dindorfii. *Third Edition*, 2 vols. 1860. fcap. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Each Play separately, *limp*, 2*s*. 6*d*.

The Text alone, printed on writing paper, with large margin, royal 16mo. *cloth*, 8*s*.

The Text alone, square 16mo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Each Play separately, *limp*, 6*d*. (See also p. 26.)

Sophocles: Tragoediae et Fragmenta cum Annotatt. Guil. Dindorfii. Tomi II. 1849. 8vo. *cloth*, 10*s*.

The Text, Vol. I. 5*s*. 6*d*. The Notes, Vol. II. 4*s*. 6*d*.

Sophocles: Scholia Graeca:

Vol. I. ed. P. Elmsley, A.M. 1825. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Vol. II. ed. Guil. Dindorfius. 1852. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Euripides: Tragoediae et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi II. 1834. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Euripides: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1840. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Euripides: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. Tomi IV. 1863. 8vo. *cloth*, 1*l*. 16*s*.

Euripides: **Alcestis,** ex recensione Guil. Dindorfii. 1834. 8vo. *sewed*, 2*s*. 6*d*.

Aristophanes: **Comoediae** et Fragmenta, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi II. 1835. 8vo. *cloth*, 11*s*. (*See page* 27.)

Aristophanes: Annotationes Guil. Dindorfii. Partes II. 1837. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Aristophanes: Scholia Graeca, ex Codicibus aucta et emendata a Guil. Dindorfio. Partes III. 1839. 8vo. *cloth*, 1*l*.

Aristophanem, Index in: J. Caravellae. 1822. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Metra Aeschyli Sophoclis Euripidis et Aristophanis. Descripta a Guil. Dindorfio. Accedit Chronologia Scenica. 1842. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Anecdota Graeca Oxoniensia. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 1835. 8vo. *cloth*, 1*l*. 2*s*.

Anecdota Graeca e Codd. MSS. Bibliothecae Regiae Parisiensis. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi IV. 1839. 8vo. *cloth*, 1*l*. 2*s*.

Apsinis et Longini Rhetorica. E Codicibus MSS. recensuit Joh. Bakius. 1849. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Aristoteles; ex recensione Immanuelis Bekkeri. Accedunt Indices Sylburgiani. Tomi XI. 1837. 8vo. *cloth*, 2*l*. 10*s*.

The volumes (except vol. IX.) may be had separately, price 5*s*. 6*d*. each.

Aristotelis Ethica Nicomachea, ex recensione Immanuelis Bekkeri. Crown 8vo. *cloth*, 5*s*.

Choerobosci Dictata in Theodosii Canones, necnon Epimerismi in Psalmos. E Codicibus MSS. edidit Thomas Gaisford, S.T.P. Tomi III. 1842. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Demosthenes: ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi I. II. III. IV. 1846. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Demosthenes: Tomi V. VI. VII. Annotationes Interpretum. 1849. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Demosthenes: Tomi VIII. IX. Scholia. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Harpocrationis Lexicon, ex recensione G. Dindorfii. Tomi II. 1854. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Heracliti Ephesii Reliquiae. Recensuit I. Bywater, M.A. Appendicis loco additae sunt Diogenis Laertii Vita Heracliti, Particulae Hippocratei De Diaeta Libri Primi, Epistolae Heracliteae. 1877. 8vo. *cloth*, price 6*s*.

Herculanensium Voluminum Partes II. 1824. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Homerus: Ilias, cum brevi Annotatione C. G. Heynii. Accedunt Scholia minora. Tomi II. 1834. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Homerus: Ilias, ex rec. Guil. Dindorfii. 1856. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Homerus: Scholia Graeca in Iliadem. Edited by Prof. W. Dindorf, after a new collation of the Venetian MSS. by D. B. Monro, M.A., Fellow of Oriel College.

Vols. I. II. 1875. 8vo. *cloth*, 24*s*. Vols. III. IV. 1877. 8vo. *cloth*, 26*s*.

Homerus: Odyssea, ex rec. Guil. Dindorfii. 1855. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Homerus: Scholia Graeca in Odysseam. Edidit Guil. Dindorfius. Tomi II. 1855. 8vo. *cloth*, 15*s*. 6*d*.

Homerum, Index in: Seberi. 1780. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Homer: A Complete Concordance to the Odyssey and Hymns of Homer; to which is added a Concordance to the Parallel Passages in the Iliad, Odyssey, and Hymns. By Henry Dunbar, M.D., Member of the General Council, University of Edinburgh. 1880. 4to. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Oratores Attici ex recensione Bekkeri:

I. Antiphon, Andocides, et Lysias. 1822. 8vo. *cloth*, 7*s*.
II. Isocrates. 1822. 8vo. *cloth*, 7*s*.
III. Isaeus, Aeschines, Lycurgus, Dinarchus, etc. 1823. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Scholia Graeca in Aeschinem et Isocratem. Edidit G. Dindorfius. 1852. 8vo. *cloth*, 4*s*.

Paroemiographi Graeci, quorum pars nunc primum ex Codd. MSS. vulgatur. Edidit T. Gaisford, S.T.P. 1836. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Plato: **The Apology**, with a revised Text and English Notes, and a Digest of Platonic Idioms, by James Riddell, M.A. 1878. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Plato: **Philebus**, with a revised Text and English Notes, by Edward Poste, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Plato: **Sophistes and Politicus**, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. 1866. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Plato: **Theaetetus**, with a revised Text and English Notes, by L. Campbell, M.A. 1861. 8vo. *cloth*, 9*s*.

Plato: **The Dialogues**, translated into English, with Analyses and Introductions, by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *A new Edition in* 5 *volumes*, medium 8vo. 1875. *cloth*, 3*l*. 10*s*.

Plato: **Index to.** Compiled for the Second Edition of Professor Jowett's Translation of the Dialogues. By Evelyn Abbott, M.A. 1875. 8vo. *paper covers*, 2*s*. 6*d*.

Plato: **The Republic**, with a revised Text and English Notes, by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. Demy 8vo. *Preparing*.

Plotinus. Edidit F. Creuzer. Tomi III. 1835. 4to. 1*l*. 8*s*.

Stobaei Florilegium. Ad MSS. fidem emendavit et supplevit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 1822. 8vo. *cloth*, 1*l*.

Stobaei Eclogarum Physicarum et Ethicarum libri duo. Accedit Hieroclis Commentarius in aurea carmina Pythagoreorum. Ad MSS. Codd. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 1850. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Thucydides: History of the Peloponnesian War, translated into English by B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek. *In the Press*.

Xenophon: Historia Graeca, ex recensione et cum annotationibus L. Dindorfii. *Second Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Xenophon: Expeditio Cyri, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. *Second Edition*, 1855. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

Xenophon: Institutio Cyri, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1857. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

Xenophon: Memorabilia Socratis, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1862. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

Xenophon: Opuscula Politica Equestria et Venatica cum Arriani Libello de Venatione, ex rec. et cum annotatt. L. Dindorfii. 1866. 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

THE HOLY SCRIPTURES, &c.

The Holy Bible in the earliest English Versions, made from the Latin Vulgate by John Wycliffe and his followers: edited by the Rev. J. Forshall and Sir F. Madden. 4 vols. 1850. royal 4to. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

Also reprinted from the above:

The New Testament in English, according to the Version by John Wycliffe, about A.D. 1380, and Revised by John Purvey, about A.D. 1388. With Introduction and Glossary by W. W. Skeat, M.A. 1879. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*.

The Book of Job, Psalms, Proverbs, Ecclesiastes, and Solomon's Song: according to the Version by John Wycliffe, Revised by John Purvey. *In the Press.*

The Holy Bible: an exact reprint, page for page, of the Authorized Version published in the year 1611. Demy 4to. *half bound*, 1*l*. 1*s*.

Vetus Testamentum Graece cum Variis Lectionibus. Editionem a R. Holmes, S.T.P. inchoatam continuavit J. Parsons, S.T.B. Tomi V. 1798–1827. folio, 7*l*.

Vetus Testamentum ex Versione Septuaginta Interpretum secundum exemplar Vaticanum Romae editum. Accedit potior varietas Codicis Alexandrini. Tomi III. *Editio Altera*. 18mo. *cloth*, 18*s*.

Origenis Hexaplorum quae supersunt; sive, Veterum Interpretum Graecorum in totum Vetus Testamentum Fragmenta. Edidit Fridericus Field, A.M. 2 vols. 1867–1874. 4to. *cloth*, 5*l*. 5*s*.

Libri Psalmorum Versio antiqua Latina, cum Paraphrasi Anglo-Saxonica. Edidit B. Thorpe, F.A.S. 1835. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Libri Psalmorum Versio antiqua Gallica e Cod. MS. in Bibl. Bodleiana adservato, una cum Versione Metrica aliisque Monumentis pervetustis. Nunc primum descripsit et edidit Franciscus Michel, Phil. Doct. 1860. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The Psalms in Hebrew without points. 1879. Crown 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Libri Prophetarum Majorum, cum Lamentationibus Jeremiae, in Dialecto Linguae Aegyptiacae Memphitica seu Coptica. Edidit cum Versione Latina H. Tattam, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. *cloth*, 17*s*.

Libri duodecim Prophetarum Minorum in Ling. Aegypt. vulgo Coptica. Edidit H. Tattam, A.M. 1836. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece. Antiquissimorum Codicum Textus in ordine parallelo dispositi. Accedit collatio Codicis Sinaitici. Edidit E. H. Hansell, S.T.B. Tomi III. 1864. 8vo. *half morocco*, 2*l*. 12*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece. Accedunt parallela S. Scripturae loca, necnon vetus capitulorum notatio et canones Eusebii. Edidit Carolus Lloyd, S.T.P.R., necnon Episcopus Oxoniensis. 18mo. *cloth*, 3*s*.

The same on writing paper, with large margin, cloth, 10*s*. 6*d*.

Novum Testamentum Graece juxta Exemplar Millianum. 18mo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

The same on writing paper, with large margin, cloth, 9*s*.

Evangelia Sacra Graece. fcap. 8vo. *limp*, 1*s*. 6*d*.

The New Testament in Greek and English. Edited by E. Cardwell, D.D. 2 vols. 1837. crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

Novum Testamentum Coptice, cura D. Wilkins. 1716. 4to. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Evangeliorum Versio Gothica, cum Interpr. et Annott. E. Benzelii. Edidit, et Gram. Goth. praemisit, E. Lye, A.M. 1759. 4to. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Diatessaron; sive Historia Jesu Christi ex ipsis Evangelistarum verbis apte dispositis confecta. Ed. J. White. 1856. 12mo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Canon Muratorianus: the earliest Catalogue of the Books of the New Testament. Edited with Notes and a Facsimile of the MS. in the Ambrosian Library at Milan, by S. P. Tregelles, LL.D. 1868. 4to. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The Five Books of Maccabees, in English, with Notes and Illustrations by Henry Cotton, D.C.L. 1833. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Horae Hebraicae et Talmudicae, a J. Lightfoot. *A new Edition*, by R. Gandell, M.A. 4 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

FATHERS OF THE CHURCH, &c.

Liturgies, Eastern and Western. Edited, with Introduction, Notes, and a Liturgical Glossary, by C. E. Hammond, M.A. 1878. Crown 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

An Appendix to the above. 1879. Crown 8vo. *paper covers*, 1*s*. 6*d*.

St. Athanasius: Orations against the Arians. With an Account of his Life by William Bright, D.D., Regius Professor of Ecclesiastical History, Oxford. 1873. Crown 8vo. *cloth*, 9*s*.

St. Athanasius: Historical Tracts. With an Introduction by William Bright, D.D., Regius Professor of Ecclesiastical History, Oxford. *In the Press.*

St. Augustine: Select Anti-Pelagian Treatises, and the Acts of the Second Council of Orange. With an Introduction by William Bright, D.D. Crown 8vo. *cloth*, 9s.

The Canons of the First Four General Councils of Nicaea, Constantinople, Ephesus, and Chalcedon. 1877. Crown 8vo. *cloth*, 2s. 6*d.*

Catenae Graecorum Patrum in Novum Testamentum. Edidit J. A. Cramer, S.T.P. Tomi VIII. 1838–1844. 8vo. *cloth*, 2*l.* 4s.

Clementis Alexandrini Opera, ex recensione Guil. Dindorfii. Tomi IV. 1869. 8vo. *cloth*, 3*l.*

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in XII Prophetas. Edidit P. E. Pusey, A.M. Tomi II. 1868. 8vo. *cloth*, 2*l.* 2s.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini in D. Joannis Evangelium. Accedunt Fragmenta Varia necnon Tractatus ad Tiberium Diaconum Duo. Edidit post Aubertum P. E. Pusey, A.M. Tomi III. 1872. 8vo. 2*l.* 5s.

Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Commentarii in Lucae Evangelium quae supersunt Syriace. E MSS. apud Mus. Britan. edidit R. Payne Smith, A.M. 1858. 4to. *cloth*, 1*l.* 2s.

The same, translated by R. Payne Smith, M.A. 2 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 14s.

Ephraemi Syri, Rabulae Episcopi Edesseni, Balaei, aliorumque Opera Selecta. E Codd. Syriacis MSS. in Museo Britannico et Bibliotheca Bodleiana asservatis primus edidit J. J. Overbeck. 1865. 8vo. *cloth*, 1*l.* 1s.

Eusebii Pamphili Evangelicae Praeparationis Libri XV. Ad Codd. MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi IV. 1843. 8vo. *cloth*, 1*l.* 10s.

Eusebii Pamphili Evangelicae Demonstrationis Libri X. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. Tomi II. 1852. 8vo. *cloth*, 15s.

Eusebii Pamphili contra Hieroclem et Marcellum Libri. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1852. 8vo. *cloth*, 7s.

Eusebius' Ecclesiastical History, according to the text of Burton, with an Introduction by William Bright, D.D. 1872. Crown 8vo. *cloth*, 8s. 6*d.*

Eusebii Pamphili Hist. Eccl.: **Annotationes Variorum.** Tomi II. 1842. 8vo. *cloth*, 17s.

Evagrii Historia Ecclesiastica, ex recensione H. Valesii. 1844. 8vo. *cloth*, 4s.

Irenaeus: The Third Book of St. Irenaeus, Bishop of Lyons, against Heresies. With short Notes and a Glossary by H. Deane, B.D., Fellow of St. John's College, Oxford. 1874. Crown 8vo. *cloth*, 5s. 6*d.*

Origenis Philosophumena; sive omnium Haeresium Refutatio. E Codice Parisino nunc primum edidit Emmanuel Miller. 1851. 8vo. *cloth*, 10s.

Patrum Apostolicorum, S. Clementis Romani, S. Ignatii, S. Polycarpi, quae supersunt. Edidit Guil. Jacobson, S.T.P.R. Tomi II. *Fourth Edition*, 1863. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1s.

Reliquiae Sacrae secundi tertiique saeculi. Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi V. *Second Edition*, 1846–1848. 8vo. *cloth*, 1*l*. 5*s*.

Scriptorum Ecclesiasticorum Opuscula. Recensuit M. J. Routh, S.T.P. Tomi II. *Third Edition*, 1858. 8vo. *cloth*, 10s.

Socratis Scholastici Historia Ecclesiastica. Gr. et Lat. Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1853. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Socrates' Ecclesiastical History, according to the Text of Hussey, with an Introduction by William Bright, D.D. 1878. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Sozomeni Historia Ecclesiastica. Edidit R. Hussey, S.T.B. Tomi III. 1859. 8vo. *cloth*, 15*s*.

Theodoreti Ecclesiasticae Historiae Libri V. Recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1854. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Theodoreti Graecarum Affectionum Curatio. Ad Codices MSS. recensuit T. Gaisford, S.T.P. 1839. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Dowling (J. G.) Notitia Scriptorum SS. Patrum aliorumque vet. Eccles. Mon. quae in Collectionibus Anecdotorum post annum Christi MDCC. in lucem editis continentur. 1839. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

ECCLESIASTICAL HISTORY, BIOGRAPHY, &c.

Baedae Historia Ecclesiastica. Edited, with English Notes by G. H. Moberly, M.A. 1869. crown 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Bingham's Antiquities of the Christian Church, and other Works. 10 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

Bright (W., D.D.). Chapters of Early English Church History. 1878. 8vo. *cloth*, 12*s*.

Burnet's History of the Reformation of the Church of England. *A new Edition*. Carefully revised, and the Records collated with the originals, by N. Pocock, M.A. 7 vols. 1865. 8vo. 4*l*. 4*s*.

Burnet's Life of Sir M. Hale, and Fell's Life of Dr. Hammond. 1856. small 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Cardwell's Two Books of Common Prayer, set forth by authority in the Reign of King Edward VI, compared with each other. *Third Edition*, 1852. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Cardwell's Documentary Annals of the Reformed Church of England; being a Collection of Injunctions, Declarations, Orders, Articles of Inquiry, &c. from 1546 to 1716. 2 vols. 1843. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Cardwell's History of Conferences on the Book of Common Prayer from 1551 to 1690. *Third Edition*, 1849. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

Councils and Ecclesiastical Documents relating to Great Britain and Ireland. Edited, after Spelman and Wilkins, by A. W. Haddan, B.D., and W. Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford. Vols. I. and III. 1869–71. Medium 8vo. *cloth*, each 1*l*. 1*s*.

Vol. II. Part I. 1873. Medium 8vo. *cloth*, 10s. 6*d*.

Vol. II. Part II. 1878. Church of Ireland; Memorials of St. Patrick. *stiff covers*, 3s. 6*d*.

Formularies of Faith set forth by the King's Authority during the Reign of Henry VIII. 1856. 8vo. *cloth*, 7s.

Fuller's Church History of Britain. Edited by J. S. Brewer, M.A. 6 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1*l*. 19*s*.

Gibson's Synodus Anglicana. Edited by E. Cardwell, D.D. 1854. 8vo. *cloth*, 6s.

Hussey's Rise of the Papal Power traced in three Lectures. *Second Edition*, 1863. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Inett's Origines Anglicanae (in continuation of Stillingfleet). Edited by J. Griffiths, M.A. 3 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 15s.

John, Bishop of Ephesus. The Third Part of his Ecclesiastical History. [In Syriac.] Now first edited by William Cureton, M.A. 1853. 4to. *cloth*, 1*l*. 12*s*.

The same, translated by R. Payne Smith, M.A. 1860. 8vo. *cloth*, 10s.

Knight's Life of Dean Colet. 1823. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Le Neve's Fasti Ecclesiae Anglicanae. *Corrected and continued from* 1715 *to* 1853 by T. Duffus Hardy. 3 vols. 1854. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

The Liturgy and Ritual of the Celtic Church. By F. E. Warren, B.D., Fellow of St. John's College, Oxford. *In the Press.*

Missale Vetus Anglo-Saxonicum: the Liturgy of the Anglo-Saxon Church. By the same Editor. *In Preparation.*

Noelli (A.) Catechismus sive prima institutio disciplinaque Pietatis Christianae Latine explicata. Editio nova cura Guil. Jacobson, A.M. 1844. 8vo. *cloth*, 5s. 6*d*.

Prideaux's Connection of Sacred and Profane History. 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10s.

Primers put forth in the Reign of Henry VIII. 1848. 8vo. *cloth*, 5s.

Records of the Reformation. The Divorce, 1527—1533. Mostly now for the first time printed from MSS. in the British Museum and other Libraries. Collected and arranged by N. Pocock, M.A. 1870. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 16s.

Reformatio Legum Ecclesiasticarum. The Reformation of Ecclesiastical Laws, as attempted in the reigns of Henry VIII, Edward VI, and Elizabeth. Edited by E. Cardwell, D.D. 1850. 8vo. *cloth*, 6s. 6d.

Shirley's (W. W.) Some Account of the Church in the Apostolic Age. *Second Edition*, 1874. fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6d.

Shuckford's Sacred and Profane History connected (in continuation of Prideaux). 2 vols. 1848. 8vo. *cloth*, 10s.

Stillingfleet's Origines Britannicae, with Lloyd's Historical Account of Church Government. Edited by T. P. Pantin, M.A. 2 vols. 1842. 8vo. *cloth*, 10s.

Stubbs (W.). Registrum Sacrum Anglicanum. An attempt to exhibit the course of Episcopal Succession in England. 1858. small 4to. *cloth*, 8s. 6d.

Strype's Works Complete, with a General Index. 27 vols. 1821–1843. 8vo. *cloth*, 7l. 13s. 6d. Sold separately as follows:—

Memorials of Cranmer. 2 vols. 1840. 8vo. *cloth*, 11s.
Life of Parker. 3 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.
Life of Grindal. 1821. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
Life of Whitgift. 3 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 16s. 6d.
Life of Aylmer. 1820. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
Life of Cheke. 1821. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
Life of Smith. 1820. 8vo. *cloth*, 5s. 6d.
Ecclesiastical Memorials. 6 vols. 1822. 8vo. *cloth*, 1l. 13s.
Annals of the Reformation. 7 vols. 8vo. *cloth*, 2l. 3s. 6d.
General Index. 2 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 11s.

Sylloge Confessionum sub tempus Reformandae Ecclesiae editarum. Subjiciuntur Catechismus Heidelbergensis et Canones Synodi Dordrechtanae. 1827. 8vo. *cloth*, 8s.

ENGLISH THEOLOGY.

Beveridge's Discourse upon the XXXIX Articles. *The third complete Edition*, 1847. 8vo. *cloth*, 8s.

Bilson on the Perpetual Government of Christ's Church, with a Biographical Notice by R. Eden, M.A. 1842. 8vo. *cloth*, 4s.

Biscoe's Boyle Lectures on the Acts of the Apostles. 1840. 8vo. *cloth*, 9s. 6d.

Bull's Works, with Nelson's Life. Edited by E. Burton, D.D. *A new Edition*, 1846. 8 vols. 8vo. *cloth*, 2l. 9s.

Burnet's Exposition of the XXXIX Articles. 1845. 8vo. *cloth*, 7s

Burton's (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Divinity of Christ. *Second Edition*, 1829. 8vo. *cloth*, 7s.

Burton's (Edward) Testimonies of the Ante-Nicene Fathers to the Doctrine of the Trinity and of the Divinity of the Holy Ghost. 1831. 8vo. *cloth*, 3s. 6*d.*

Butler's Works, with an Index to the Analogy. 2 vols. 1874. 8vo. *cloth*, 11*s.*

Butler's Sermons. 8vo. *cloth*, 5*s.* 6*d.*

Butler's Analogy of Religion. 8vo. *cloth*, 5*s.* 6*d.*

Chandler's Critical History of the Life of David. 1853. 8vo. *cloth*, 8s. 6*d.*

Chillingworth's Works. 3 vols. 1838. 8vo. *cloth*, 1*l.* 1*s.* 6*d.*

Clergyman's Instructor. *Sixth Edition*, 1855. 8vo. *cloth*, 6*s.* 6*d.*

Comber's Companion to the Temple; or a Help to Devotion in the use of the Common Prayer. 7 vols. 1841. 8vo. *cloth*, 1*l.* 11*s.* 6*d.*

Cranmer's Works. Collected and arranged by H. Jenkyns, M.A., Fellow of Oriel College. 4 vols. 1834. 8vo. *cloth*, 1*l.* 10*s.*

Enchiridion Theologicum Anti-Romanum.

Vol. I. Jeremy Taylor's Dissuasive from Popery, and Treatise on the Real Presence. 1852. 8vo. *cloth*, 8*s.*

Vol. II. Barrow on the Supremacy of the Pope, with his Discourse on the Unity of the Church. 1852. 8vo. *cloth*, 7*s.* 6*d.*

Vol. III. Tracts selected from Wake, Patrick, Stillingfleet, Clagett, and others. 1837. 8vo. *cloth*, 11*s.*

[Fell's] Paraphrase and Annotations on the Epistles of St. Paul. 1852. 8vo. *cloth*, 7*s.*

Greswell's Harmonia Evangelica. *Fifth Edition*, 1856. 8vo. *cloth*, 9*s.* 6*d.*

Greswell's Prolegomena ad Harmoniam Evangelicam. 1840. 8vo. *cloth*, 9*s.* 6*d.*

Greswell's Dissertations on the Principles and Arrangement of a Harmony of the Gospels. 5 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 3*l.* 3*s.*

Hall's (Bp.) Works. *A new Edition*, by Philip Wynter, D.D. 10 vols. 1863. 8vo. *cloth*, 3*l.* 3*s.*

Hammond's Paraphrase and Annotations on the New Testament. 4 vols. 1845. 8vo. *cloth*, 1*l.*

Hammond's Paraphrase on the Book of Psalms. 2 vols. 1850. 8vo. *cloth*, 10*s.*

Heurtley's Collection of Creeds. 1858. 8vo. *cloth*, 6*s.* 6*d.*

Homilies appointed to be read in Churches. Edited by J. Griffiths, M.A. 1859. 8vo. *cloth*, 7*s.* 6*d.*

Hooker's Works, with his Life by Walton, arranged by John Keble, M.A. *Sixth Edition*, 1874. 3 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 11*s*. 6*d*.

Hooker's Works; the text as arranged by John Keble, M.A. 2 vols. 1875. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Hooper's (Bp. George) Works. 2 vols. 1855. 8vo. *cloth*, 8*s*.

Jackson's (Dr. Thomas) Works. 12 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 3*l*. 6*s*.

Jewel's Works. Edited by R. W. Jelf, D.D. 8 vols. 1847. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Patrick's Theological Works. 9 vols. 1859. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Pearson's Exposition of the Creed. Revised and corrected by E. Burton, D.D. *Sixth Edition*, 1877. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Pearson's Minor Theological Works. Now first collected, with a Memoir of the Author, Notes, and Index, by Edward Churton, M.A. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Sanderson's Works. Edited by W. Jacobson, D.D. 6 vols. 1854. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Stanhope's Paraphrase and Comment upon the Epistles and Gospels. *A new Edition*. 2 vols. 1851. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Stillingfleet's Origines Sacrae. 2 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 9*s*.

Stillingfleet's Rational Account of the Grounds of Protestant Religion; being a vindication of Abp. Laud's Relation of a Conference, &c. 2 vols. 1844. 8vo. *cloth*, 10*s*.

Wall's History of Infant Baptism, with Gale's Reflections, and Wall's Defence. *A new Edition*, by Henry Cotton, D.C.L. 2 vols. 1862. 8vo. *cloth*, 1*l*. 1*s*.

Waterland's Works, with Life, by Bp. Van Mildert. *A new Edition*, with copious Indexes. 6 vols. 1857. 8vo. *cloth*, 2*l*. 11*s*.

Waterland's Review of the Doctrine of the Eucharist, with a Preface by the present Bishop of London. 1868. crown 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Wheatly's Illustration of the Book of Common Prayer. *A new Edition*, 1846. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Wyclif. A Catalogue of the Original Works of John Wyclif, by W. W. Shirley, D.D 1865. 8vo. *cloth* 3*s*. 6*d*.

Wyclif. Select English Works. By T Arnold, M.A 3 vols. 1871. 8vo. *cloth*, 2*l* 2*s*.

Wyclif. Trialogus. *With the Supplement now first edited.* By Gotthard Lechler. 1869. 8vo. *cloth*, 14*s*.

ENGLISH HISTORICAL AND DOCUMENTARY WORKS.

British Barrows, a Record of the Examination of Sepulchral Mounds in various parts of England. By William Greenwell, M.A., F.S.A. Together with Description of Figures of Skulls, General Remarks on Prehistoric Crania, and an Appendix by George Rolleston, M.D., F.R.S. 1877. Medium 8vo. *cloth,* 25*s.*

Two of the Saxon Chronicles parallel, with Supplementary Extracts from the Others. Edited, with Introduction, Notes, and a Glossarial Index, by J. Earle, M.A. 1865. 8vo. *cloth,* 16*s.*

Magna Carta, a careful Reprint. Edited by W. Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History. 1879. 4to. *stitched,* 1*s.*

Britton, a Treatise upon the Common Law of England, composed by order of King Edward I. The French Text carefully revised, with an English Translation, Introduction, and Notes, by F. M. Nichols, M.A. 2 vols. 1865. royal 8vo. *cloth,* 1*l.* 16*s.*

Burnet's History of His Own Time, with the suppressed Passages and Notes. 6 vols. 1833. 8vo. *cloth,* 2*l.* 10*s.*

Burnet's History of James II, with additional Notes. 1852. 8vo. *cloth,* 9*s.* 6*d.*

Carte's Life of James Duke of Ormond. *A new Edition,* carefully compared with the original MSS. 6 vols. 1851. 8vo. *cloth,* 1*l.* 5*s.*

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. To which are subjoined the Notes of Bishop Warburton. 7 vols. 1849. medium 8vo. *cloth,* 2*l.* 10*s.*

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. 7 vols. 1839. 18mo. *cloth,* 1*l.* 1*s.*

Clarendon's (Edw. Earl of) History of the Rebellion and Civil Wars in England. Also His Life, written by Himself, in which is included a Continuation of his History of the Grand Rebellion. With copious Indexes. In one volume, royal 8vo. 1842. *cloth,* 1*l.* 2*s.*

Clarendon's (Edw. Earl of) Life, including a Continuation of his History. 2 vols. 1857. medium 8vo. *cloth,* 1*l.* 2*s.*

Clarendon's (Edw. Earl of) Life, and Continuation of his History. 3 vols. 1827. 8vo. *cloth,* 16*s.* 6*d.*

Calendar of the Clarendon State Papers, preserved in the Bodleian Library. *In three volumes.* 1869–76.

Vol. I. From 1523 to January 1649. 8vo. *cloth,* 18*s.*
Vol. II. From 1649 to 1654. 8vo. *cloth,* 16*s.*
Vol. III. From 1655 to 1657. 8vo. *cloth,* 14*s.*

Calendar of Charters and Rolls preserved in the Bodleian Library. 1878. 8vo. *cloth*, 1*l.* 11*s.* 6*d.*

Freeman's (E. A.) History of the Norman Conquest of England; its Causes and Results. *In Six Volumes.* 8vo. *cloth*, 5*l.* 9*s.* 6*d.*

Vols. I–II together, 3rd edition, 1877. 1*l.* 16*s.*
Vol. III, 2nd edition, 1874. 1*l.* 1*s.*
Vol. IV, 2nd edition, 1875. 1*l.* 1*s.*
Vol. V, 1876. 1*l.* 1*s.*
Vol. VI. Index. 1879. 8vo. *cloth*, 10*s.* 6*d.*

Lloyd's Prices of Corn in Oxford, 1583–1830. 8vo. *sewed*, 1*s.*

Luttrell's (Narcissus) Diary. A Brief Historical Relation of State Affairs, 1678–1714. 6 vols. 1857. 8vo. *cloth*, 1*l.* 4*s.*

May's History of the Long Parliament. 1854. 8vo. *cloth*, 6*s.* 6*d.*

Rogers's History of Agriculture and Prices in England, A.D. 1259–1793. Vols. I and II (1259–1400). 8vo. *cloth*, 2*l.* 2*s.* Vols. III and IV *in the Press.*

Sprigg's England's Recovery; being the History of the Army under Sir Thomas Fairfax. 1854. 8vo. *cloth*, 6*s.*

Whitelock's Memorials of English Affairs from 1625 to 1660. 4 vols. 1853. 8vo. *cloth*, 1*l.* 10*s.*

Protests of the Lords, including those which have been expunged, from 1624 to 1874; with Historical Introductions. Edited by James E. Thorold Rogers, M.A. 1875. 3 vols. 8vo. *cloth*, 2*l.* 2*s.*

Enactments in Parliament, specially concerning the Universities of Oxford and Cambridge. Collected and arranged by J. Griffiths, M.A. 1869. 8vo. *cloth*, 12*s.*

Ordinances and Statutes [for Colleges and Halls] framed or approved by the Oxford University Commissioners. 1863. 8vo. *cloth*, 12*s.*—Sold separately (except for Exeter, All Souls, Brasenose, and Corpus), at 1*s.* each.

Statuta Universitatis Oxoniensis. 1879. 8vo. *cloth*, 5*s.*

The Student's Handbook to the University and Colleges of Oxford. *Fifth Edition.* 1879. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* 6*d.*

Index to Wills proved in the Court of the Chancellor of the University of Oxford, &c. Compiled by J. Griffiths, M.A. 1862. royal 8vo. *cloth*, 3*s.* 6*d.*

Catalogue of Oxford Graduates from 1659 to 1850. 1851. 8vo. *cloth*, 7*s.* 6*d.*

CHRONOLOGY, GEOGRAPHY, &c.

Clinton's Fasti Hellenici. The Civil and Literary Chronology of Greece, from the LVIth to the CXXIIIrd Olympiad. *Third edition*, 1841. 4to. *cloth*, 1*l*. 14*s*. 6*d*.

Clinton's Fasti Hellenici. The Civil and Literary Chronology of Greece, from the CXXIVth Olympiad to the Death of Augustus. *Second edition*, 1851. 4to. *cloth*, 1*l*. 12*s*.

Clinton's Epitome of the Fasti Hellenici. 1851. 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Clinton's Fasti Romani. The Civil and Literary Chronology of Rome and Constantinople, from the Death of Augustus to the Death of Heraclius. 2 vols. 1845, 1850. 4to. *cloth*, 3*l*. 9*s*.

Clinton's Epitome of the Fasti Romani. 1854. 8vo. *cloth*, 7*s*.

Cramer's Geographical and Historical Description of Asia Minor. 2 vols. 1832. 8vo. *cloth*, 11*s*.

Cramer's Map of Asia Minor, 15*s*.

Cramer's Map of Ancient and Modern Italy, on two sheets, 15*s*.

Cramer's Description of Ancient Greece. 3 vols. 1828. 8vo. *cloth*, 16*s*. 6*d*.

Cramer's Map of Ancient and Modern Greece, on two sheets, 15*s*.

Greswell's Fasti Temporis Catholici. 1852. 4 vols. 8vo. *cloth*, 2*l*. 10*s*.

Greswell's Tables to Fasti, 4to., and Introduction to Tables, 8vo. 1852. *cloth*, 15*s*.

Greswell's Origines Kalendariæ Italicæ. 1854. 4 vols. 8vo. *cloth* 2*l*. 2*s*.

Greswell's Origines Kalendariæ Hellenicæ. 6 vols. 1862. 8vo. *cloth*, 4*l*. 4*s*.

MATHEMATICS, PHYSICAL SCIENCE, &c.

Archimedis quae supersunt omnia cum Eutocii commentariis ex recensione Josephi Torelli, cum novâ versione Latinâ. 1792. fol. *cloth*, 1*l*. 5*s*.

Bradley's Miscellaneous Works and Correspondence. With an Account of Harriot's Astronomical Papers. 1832. 4to. *cloth*, 17*s*.

Reduction of Bradley's Observations by Dr. Busch. 1838. 4to. *cloth*, 3*s*.

Astronomical Observations made at the University Observatory, Oxford, under the direction of C. Pritchard, M A., Savilian Professor of Astronomy. No. 1. 1878. Royal 8vo. *paper covers*, 3s. 6d.

Treatise on Infinitesimal Calculus. By Bartholomew Price, M.A., F.R.S., Professor of Natural Philosophy, Oxford.

Vol. I. Differential Calculus. *Second Edition*, 8vo. *cloth*, 14s. 6d.

Vol. II. Integral Calculus, Calculus of Variations, and Differential Equations. *Second Edition*, 1865. 8vo. *cloth*, 18s.

Vol. III. Statics, including Attractions; Dynamics of a Material Particle. *Second Edition*, 1868. 8vo. *cloth*, 16s.

Vol. IV. Dynamics of Material Systems; together with a Chapter on Theoretical Dynamics, by W. F. Donkin, M.A., F.R.S. 1862. 8vo. *cloth*, 16s.

Rigaud's Correspondence of Scientific Men of the 17th Century, with Table of Contents by A. de Morgan, and Index by the Rev. J. Rigaud, M.A., Fellow of Magdalen College, Oxford. 2 vols. 1841–1862. 8vo. *cloth*, 18s. 6d.

Daubeny's Introduction to the Atomic Theory. 1850. 16mo. *cloth*, 6s.

Vesuvius. By John Phillips, M.A., F.R.S., Professor of Geology, Oxford. 1869. Crown 8vo. *cloth*, 10s. 6d.

Geology of Oxford and the Valley of the Thames. By the same Author. 1871. 8vo. *cloth*, 21s.

Synopsis of the Pathological Series in the Oxford Museum. By H. W. Acland, M.D., F.R.S., 1867. 8vo. *cloth*, 2s. 6d.

Thesaurus Entomologicus Hopeianus, or a Description of the rarest Insects in the Collection given to the University by the Rev. William Hope. By J. O. Westwood, M.A., F.L.S. With 40 Plates. 1874. Small folio, *half morocco*, 7l. 10s.

Text-Book of Botany, Morphological and Physiological. By Dr. Julius Sachs, Professor of Botany in the University of Würzburg. Translated by A. W. Bennett, M.A. and S. H. Vines, M.A., and edited by W. T. Thiselton Dyer, M.A. Royal 8vo. *Second Edition, in the Press.*

Johannes Müller on Certain Variations in the Vocal Organs of the Passeres that have hitherto escaped notice. Translated by F. J. Bell, B.A., and edited with an Appendix, by A. H. Garrod, M.A., F.R.S. With Plates. 1878. 4to. *paper covers*, 7s. 6d.

BIBLIOGRAPHY.

Ebert's Bibliographical Dictionary, translated from the German. 4 vols. 1837. 8vo. *cloth*, 1*l*. 10*s*.

Cotton's List of Editions of the Bible in English. *Second Edition*, corrected and enlarged. 1852. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

Cotton's Typographical Gazetteer. 1831. 8vo. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Cotton's Typographical Gazetteer, Second Series. 1866. 8vo. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Cotton's Rhemes and Doway. An attempt to shew what has been done by Roman Catholics for the diffusion of the Holy Scriptures in English. 1855. 8vo. *cloth*, 9*s*.

MISCELLANEOUS.

Bacon's Novum Organum. Edited, with English notes, by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. *cloth*, 9*s*. 6*d*.

Bacon's Novum Organum. Translated by G. W. Kitchin, M.A. 1855. 8vo. *cloth*, 9*s*. 6*d*. (See also p. 35.)

The Works of George Berkeley, D.D., formerly Bishop of Cloyne; including many of his writings hitherto unpublished. With Prefaces, Annotations, and an Account of his Life and Philosophy, by Alexander Campbell Fraser, M.A. 4 vols. 1871. 8vo. *cloth*, 2*l*. 18*s*.

The Life, Letters, &c. 1 vol. *cloth*, 16*s*. *See also* p. 35.

The Logic of Hegel; translated from the Encyclopaedia of the Philosophical Sciences. With Prolegomena by William Wallace, M.A. 1874. 8vo. *cloth*, 14*s*.

Smith's Wealth of Nations. A new Edition, with Notes, by J. E. Thorold Rogers, M.A. 2 vols. 1870. *cloth*, 21*s*.

A Course of Lectures on Art, delivered before the University of Oxford in Hilary Term, 1870, by John Ruskin, M.A., Slade Professor of Fine Art. 8vo. *cloth*, 6*s*.

A Critical Account of the Drawings by Michel Angelo and Raffaello in the University Galleries, Oxford. By J. C. Robinson, F.S.A. 1870. Crown 8vo. *cloth*, 4*s*.

Sturlunga Saga, including the Islendinga Saga of Lawman Sturla Thordsson and other works. Edited with Prolegomena, Appendices, Tables, Indices, and Maps, by Dr. Gudbrand Vigfusson. In 2 vols. 1878. 8vo. *cloth*, 2*l*. 2*s*.

Casauboni Ephemerides, cum praefatione et notis J. Russell, S.T.P. Tomi II. 1850. 8vo. *cloth*, 15*s*.

The Ormulum; with the Notes and Glossary of Dr. R. M. White. Edited by Rev. R. Holt, M.A. 1878. 2 vols. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 21*s*.

The Sacred Books of the East. Translated by various, Oriental Scholars, and edited by F. Max Müller.

Vol. I. **The Upanishads.** Part I. The *Kh*andogya-upanishad, The Talavakara-upanishad, The Aitareya-ara*n*yaka, The Kaushitaki-brahma*n*a-upanishad, and The Va*g*asaneyi-sa*m*hita-upanishad. Translated by F. Max Müller. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Vol. II. **The Sacred Laws of the Aryas**, as taugh in the Schools of Apastamba and Gautama. Translated by Georg Bühler. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Vol. III. **The Sacred Books of China.** The Texts of Confucianism. Part I. The Shu King, The Shih King, and The Hsiao King. Translated by James Legge. 8vo. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Vol. IV. **The Zend-Avesta.** Part I. The Vendîdâd. Translated by James Darmesteter. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Vol. V. **Pahlavi Texts.** Part I. The Bundahi*s*, Bahman Yast, and Shâyast-lâ-Shâyast. Translated by E. W. West. 8vo. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

Vol. VII. **The Institutes of Vish*n*u.** Translated by Julius Jolly. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The following Volumes are also in the Press :—

Vol. VI. **The Qur'ân.** Part I. Translated by Professor E. H. Palmer.

Vol. VIII. **The Bhagavadgîtâ** with other extracts from the Mahâbhârata. Translated by Kashinath Trimbak Telang.

Vol. IX. **The Qur'ân.** Part II. Translated by Professor E. H. Palmer.

Vol. X. **The Suttanipâta, etc.** Translated by Professor Fausböll.

Vol. XI. **The Mahâparinibbâna Sutta**, The Tevi*gg*a Sutta, The Mahâsudassana Sutta, The Dhamma-*K*akkappavattana Sutta. Translated by T. W. Rhys Davids.

Clarendon Press Series.

The Delegates of the Clarendon Press having undertaken the publication of a series of works, chiefly educational, and entitled the Clarendon Press Series, have published, or have in preparation, the following.

Those to which prices are attached are already published; the others are in preparation.

I. ENGLISH.

A First Reading Book. By Marie Eichens of Berlin; and edited by Anne J. Clough. Extra fcap. 8vo. *stiff covers, 4d.*

Oxford Reading Book, Part I. For Little Children. Extra fcap. 8vo. *stiff covers, 6d.*

Oxford Reading Book, Part II. For Junior Classes. Extra fcap. 8vo. *stiff covers, 6d.*

An Elementary English Grammar and Exercise Book. By O. W. Tancock, M.A., Head Master of Norwich School. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 1*s.* 6*d.*

An English Grammar and Reading Book, for Lower Forms in Classical Schools. By O. W. Tancock, M.A., Head Master of Norwich School. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

Typical Selections from the best English Writers, with Introductory Notices. *Second Edition.* In Two Volumes. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.* each.

Vol. I. Latimer to Berkeley. Vol. II. Pope to Macaulay.

The Philology of the English Tongue. By J. Earle, M.A., formerly Fellow of Oriel College, and Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 7*s.* 6*d.*

A Book for the Beginner in Anglo-Saxon. By John Earle, M.A., Professor of Anglo-Saxon, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

An Anglo-Saxon Reader. In Prose and Verse. With Grammatical Introduction, Notes, and Glossary. By Henry Sweet, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8s. 6*d*.

Specimens of Early English. A New and Revised Edition. With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By R. Morris, LL.D., and W. W. Skeat, M.A.

Part I. *In the Press.*

Part II. From Robert of Gloucester to Gower (A.D. 1298 to A.D. 1393). *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

Specimens of English Literature, from the 'Ploughmans Crede' to the 'Shepheardes Calender' (A.D. 1394 to A.D. 1579). With Introduction, Notes, and Glossarial Index. By W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

The Vision of William concerning Piers the Plowman, by William Langland. Edited, with Notes, by W. W. Skeat, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Chaucer. The Prioresses Tale; Sir Thopas; The Monkes Tale; The Clerkes Tale; The Squieres Tale, &c. Edited by W. W. Skeat, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Chaucer. The Tale of the Man of Lawe; The Pardoneres Tale; The Second Nonnes Tale; The Chanouns Yemannes Tale. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*. (See also p. 22.)

Old English Drama. Marlowe's Tragical History of Dr. Faustus, and **Greene's** Honourable History of Friar Bacon and Friar Bungay. Edited by A. W. Ward, M.A., Professor of History and English Literature in Owens College, Manchester. 1878. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s. 6*d*.

Marlowe. Edward II. With Introduction, Notes, &c. By O. W. Tancock, M.A., Head Master of Norwich School. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

Shakespeare. Hamlet. Edited by W. G. Clark, M.A., and W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers*, 2s.

Shakespeare. Select Plays. Edited by W. Aldis Wright, M.A. Extra fcap. 8vo. *stiff covers.*

The Tempest, 1s. 6*d*.
King Lear, 1s. 6*d*.
As You Like It, 1s. 6*d*.
A Midsummer Night's Dream, 1s. 6*d*.
Julius Cæsar, 2s.
Coriolanus. 2s. 6*d*.
Richard the Third, 2s. 6*d*. *Just Published.*

(For other Plays, see p. 23.)

Milton. Areopagitica. With Introduction and Notes. By J. W. Hales, M.A., late Fellow of Christ's College, Cambridge. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.*

Bunyan. Holy War, Life and Death of Mr. Badman, &c. Edited by E. Venables, M.A. *In Preparation.* (See also p. 23.)

Addison. Selections from Papers in the Spectator. With Notes. By T. Arnold, M.A., University College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

Burke. Four Letters on the Proposals for Peace with the Regicide Directory of France. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 5*s.* (See also p. 23.)

Also the following in paper covers :—

Goldsmith. The Deserted Village. 2*d.*

Gray. Elegy, and Ode on Eton College. 2*d.*

Johnson. Vanity of Human Wishes. With Notes by E. J. Payne, M.A. 4*d.*

Keats. Hyperion, Book I. With Notes by W. T. Arnold, B.A. 4*d.*

Milton. With Notes by R. C. Browne, M.A.
Lycidas, 3*d.* L'Allegro, 3*d.* Il Penseroso, 4*d.* Comus, 6*d.*
Samson Agonistes, 6*d.*

Parnell. The Hermit. 2*d.*

A SERIES OF ENGLISH CLASSICS,

Designed to meet the wants of Students in English Literature, by the late Rev. J. S. Brewer, M.A., *of Queen's College, Oxford, and Professor of English Literature at King's College, London.*

1. **Chaucer.** The Prologue to the Canterbury Tales; The Knightes Tale; The Nonne Prestes Tale. Edited by R. Morris, Editor of Specimens of Early English, &c., &c. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.* (See also p. 21.)

2. **Spenser's Faery Queene.** Books I and II. Designed chiefly for the use of Schools. With Introduction, Notes, and Glossary. By G. W. Kitchin, M.A.

   Book I. *Eighth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

   Book II. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

3. **Hooker.** Ecclesiastical Polity, Book I. Edited by R. W. Church, M.A., Dean of St. Paul's; formerly Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.*

4. **Shakespeare.** Select Plays. Edited by W. G. Clark, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge; and W. Aldis Wright, M.A., Trinity College, Cambridge. Extra fcap. 8vo. *stiff covers.*

I. The Merchant of Venice. 1*s.*

II. Richard the Second. 1*s.* 6*d.*

III. Macbeth. 1*s.* 6*d.* (For other Plays, see p. 21.)

5. **Bacon.**

I. Advancement of Learning. Edited by W. Aldis Wright, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo, *cloth,* 4*s.* 6*d.*

II. The Essays. With Introduction and Notes. By J. R. Thursfield, M.A., Fellow and formerly Tutor of Jesus College, Oxford.

6. **Milton.** Poems. Edited by R. C. Browne, M.A. 2 vols. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 6*s.* 6*d.*

Sold separately, Vol. I. 4*s.*; Vol. II. 3*s.* (See also p. 22.)

7. **Dryden.** Select Poems. Stanzas on the Death of Oliver Cromwell; Astræa Redux; Annus Mirabilis; Absalom and Achitophel; Religio Laici; The Hind and the Panther. Edited by W. D. Christie, M.A. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

8. **Bunyan.** The Pilgrim's Progress, Grace Abounding, Relation of the Imprisonment of Mr. John Bunyan. Edited, with Biographical Introduction and Notes, by E. Venables, M.A. 1879. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 5*s.*

9. **Pope.** With Introduction and Notes. By Mark Pattison, B.D., Rector of Lincoln College, Oxford.

I. Essay on Man. *Sixth Edition.* Extra fcap. 8vo. 1*s.* 6*d.*

II. Satires and Epistles. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. 2*s.*

10. **Johnson.** Rasselas; Lives of Pope and Dryden. Edited by Alfred Milnes, B.A. (London), late Scholar of Lincoln College, Oxford. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

11. **Burke.** Select Works. Edited, with Introduction and Notes, by E. J. Payne, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Fellow of University College, Oxford.

I. Thoughts on the Present Discontents; the two Speeches on America. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

II. Reflections on the French Revolution. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 5*s.* (See also p. 22.)

12. **Cowper.** Edited, with Life, Introductions, and Notes, by H. T. Griffith, B.A., formerly Scholar of Pembroke College, Oxford.

I. The Didactic Poems of 1782, with Selections from the Minor Pieces, A.D. 1779–1783. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.*

II. The Task, with Tirocinium, and Selections from the Minor Poems, A.D. 1784–1799. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.*

II. LATIN.

An Elementary Latin Grammar. By John B. Allen, M.A., Head Master of Perse Grammar School, Cambridge. *Third Edition, Revised and Corrected.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

A First Latin Exercise Book. By the same Author. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Anglice Reddenda, or Easy Extracts, Latin and Greek, for Unseen Translation. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*.

Passages for Translation into Latin. For the use of Passmen and others. Selected by J. Y. Sargent, M.A., Fellow and Tutor of Magdalen College, Oxford. *Fifth Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

First Latin Reader. By T. J. Nunns, M.A. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*.

Second Latin Reader. *In Preparation.*

Caesar. The Commentaries (for Schools). With Notes and Maps. By Charles E. Moberly, M.A.

Part I. The Gallic War. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Part II. The Civil War. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

The Civil War. Book I. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*.

Cicero. Selection of interesting and descriptive passages. With Notes. By Henry Walford, M.A. In three Parts. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*. *Each Part separately, limp*, 1*s*. 6*d*.

Part I. Anecdotes from Grecian and Roman History.

Part II. Omens and Dreams: Beauties of Nature.

Part III. Rome's Rule of her Provinces.

Cicero. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Cicero. Select Orations (for Schools). With Notes. By J. R. King, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Cornelius Nepos. With Notes. By Oscar Browning, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Livy. Selections (for Schools). With Notes and Maps. By H. Lee-Warner, M.A. Extra fcap. 8vo. *In Parts, limp, each* 1*s*. 6*d*.

Part I. The Caudine Disaster.

Part II. Hannibal's Campaign in Italy.

Part III. The Macedonian War.

Ovid. Selections for the use of Schools. With Introductions and Notes, and an Appendix on the Roman Calendar. By W. Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A., Professor of Humanity, Glasgow. *Second Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 5*s*. 6*d*.

Pliny. Selected Letters (for Schools). With Notes. By the late C. E. Prichard, M.A., and E. R. Bernard, M.A. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*.

Virgil. Edited with Notes, etc., by T. L. Papillon, M.A., Fellow of New College, Oxford. *In Preparation.*

Catulli Veronensis Liber. Iterum recognovit, apparatum criticum prolegomena appendices addidit, Robinson Ellis, A.M. 1878. Demy 8vo. *cloth*, 16*s*.

A Commentary on Catullus. By Robinson Ellis, M.A. 1876. Demy 8vo. *cloth*, 16*s*.

Catulli Veronensis Carmina Selecta, secundum recognitionem Robinson Ellis, A.M. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Cicero de Oratore. With Introduction and Notes, by A. S. Wilkins, M.A., Professor of Latin, Owens College, Manchester. Book I. 1879. 8vo. *cloth*, 6*s*. Book II. *In the Press.*

Cicero's Philippic Orations. With Notes. By J. R. King, M.A. *Second Edition.* 1879. 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

Cicero. Select Letters. With English Introductions, Notes, and Appendices. By Albert Watson, M.A. *Second Edition.* 1874. Demy 8vo. *cloth*, 18*s*.

Cicero. Select Letters. *Text.* By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*.

Cicero pro Cluentio. With Introduction and Notes. By W. Ramsay, M.A. Edited by G. G. Ramsay, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

Horace. With a Commentary. Volume I. The Odes, Carmen Seculare, and Epodes. By Edward C. Wickham, M.A., Head Master of Wellington College. *Second Edition.* 1877. 8vo. *cloth*, 12*s*.

Also a small edition for Schools.

Livy, Books I–X. By J. R. Seeley, M.A., Regius Professor of Modern History, Cambridge. Book I. *Second Edition.* 1874. 8vo. *cloth*, 6*s*.

Also a small edition for Schools.

Persius. The Satires. With a Translation and Commentary. By John Conington, M.A. Edited by Henry Nettleship, M.A. *Second Edition.* 1874. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Selections from the less known Latin Poets. By North Pinder, M.A. 1869. Demy 8vo. *cloth*, 15*s*.

Fragments and Specimens of Early Latin. With Introductions and Notes. 1874. By John Wordsworth, M.A. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Tacitus. The Annals. Books I–VI. With Essays and Notes. By T. F. Dallin, M.A., Tutor of Queen's College, Oxford. *Preparing.*

Vergil: Suggestions Introductory to a Study of the Aeneid. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1*s*. 6*d*.

Ancient Lives of Vergil; with an Essay on the Poems of Vergil, in connection with his Life and Times. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 2*s*.

The Roman Satura: its original form in connection with its literary development. By H. Nettleship, M.A. 8vo. *sewed*, 1*s*.

A Manual of Comparative Philology. By T. L. Papillon, M.A., Fellow and Lecturer of New College. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 6*s*.

The Roman Poets of the Augustan Age. By William Young Sellar, M.A., Professor of Humanity in the University of Edinburgh. VIRGIL. 1877. 8vo. *cloth*, 14*s*.

The Roman Poets of the Republic. By the same Author. *In the Press.*

III. GREEK.

A Greek Primer, for the use of beginners in that Language. By the Right Rev. Charles Wordsworth, D.C.L., Bishop of St. Andrews. *Sixth Edition, Revised and Enlarged.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 1*s*. 6*d*.

Graecae Grammaticae Rudimenta in usum Scholarum. Auctore Carolo Wordsworth, D.C.L. *Nineteenth Edition*, 1877. 12mo. *bound*, 4*s*.

A Greek-English Lexicon, abridged from Liddell and Scott's 4to. edition, chiefly for the use of Schools. *Eighteenth Edition. Carefully Revised throughout.* 1879. Square 12mo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Greek Verbs, Irregular and Defective; their forms, meaning, and quantity; embracing all the Tenses used by Greek writers, with references to the passages in which they are found. By W. Veitch. *Fourth Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The Elements of Greek Accentuation (for Schools): abridged from his larger work by H. W. Chandler, M.A., Waynflete Professor of Moral and Metaphysical Philosophy, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

A Series of Graduated Greek Readers;—

First Greek Reader. By W. G. Rushbrooke, M.L., formerly Fellow of St. John's College, Cambridge, Second Classical Master at the City of London School. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

Second Greek Reader. By A. M. Bell, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6*d*.

Third Greek Reader. *In Preparation.*

Fourth Greek Reader; being Specimens of Greek Dialects. With Introductions and Notes. By W. W. Merry, M.A., Fellow and Lecturer of Lincoln College. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Fifth Greek Reader. Part I. Selections from Greek Epic and Dramatic Poetry, with Introductions and Notes. By Evelyn Abbott, M.A., Fellow of Balliol College. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Part II. By the same Editor. *In Preparation.*

The Golden Treasury of Ancient Greek Poetry; being a Collection of the finest passages in the Greek Classic Poets, with Introductory Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 8s. 6*d*.

A Golden Treasury of Greek Prose, being a collection of the finest passages in the principal Greek Prose Writers, with Introductory Notices and Notes. By R. S. Wright, M.A., and J. E. L. Shadwell, M.A. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 4s. 6*d*.

Aeschylus. Prometheus Bound (for Schools). With Introduction and Notes, by A. O. Prickard, M.A., Fellow of New College. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s.

Aeschylus. Agamemnon (for Schools), with Introduction and Notes by Arthur Sidgwick, M.A., Lecturer at Corpus Christi College, Oxford; late Assistant Master at Rugby School, and Fellow of Trinity College, Cambridge.

Aristophanes. In Single Plays, edited, with English Notes, Introductions, etc., by W. W. Merry, M.A. Extra fcap. 8vo.

The Clouds, 2s. The Acharnians, 2s. *Just Published.*

Other Plays will follow.

Arrian. Selections (for Schools). With Notes. By J. S. Phillpotts, B.C.L., Head Master of Bedford School.

Cebes. Tabula. With Introduction and Notes by C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

Euripides. Alcestis (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

Euripides. Helena (for Schools). By the same Editor. *In the Press.*

Herodotus. Selections from. Edited, with Introduction, Notes, and a Map, by W. W. Merry, M.A., Fellow and Lecturer of Lincoln College. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

Homer. Odyssey, Books I—XII (for Schools). By W. W. Merry, M.A. *Nineteenth Thousand.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*
Book II, *separately,* 1*s.* 6*d.*

Homer. Odyssey, Books XIII–XXIV (for Schools). By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 5*s.*

Homer. Iliad, Book I (for Schools). By D. B. Monro, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.*

Homer. Iliad, Book XXI. Edited with Notes, etc., for the use of Schools, by Herbert Hailstone, M.A., late Scholar of St. Peter's College, Cambridge. Extr. fcap. 8vo. *cloth,* 1*s.* 6*d.* *Just Published.*

Lucian. Vera Historia (for Schools). By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 1*s.* 6*d.*

Plato. Selections (for Schools). With Notes. By B. Jowett, M.A., Regius Professor of Greek; and J. Purves, M.A., Fellow and late Lecturer of Balliol College, Oxford. *In the Press.*

Sophocles. In Single Plays, with English Notes, &c. By Lewis Campbell, M.A., and Evelyn Abbott, M.A. Extra fcap. 8vo. *limp.*

Oedipus Rex, Oedipus Coloneus, Antigone, 1*s.* 9*d.* each.
Ajax, Electra, Trachiniae, Philoctetes, 2*s.* each.

Sophocles. Oedipus Rex: Dindorf's Text, with Notes by the present Bishop of St. David's. Ext. fcap. 8vo. *limp,* 1*s.* 6*d.*

Theocritus (for Schools). With Notes. By H. Kynaston, M.A. (late Snow), Head Master of Cheltenham College. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

Xenophon. Easy Selections (for Junior Classes). With a Vocabulary, Notes, and Map. By J. S. Phillpotts, B.C.L., and C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

Xenophon. Selections (for Schools). With Notes and Maps. By J. S. Phillpotts, B.C.L., Head Master of Bedford School. *Fourth Edition.* Ext. fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

Xenophon. Anabasis, Book II. With Notes and Map. By C. S. Jerram, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.*

Aristotle's Politics. By W. L. Newman, M.A., Fellow of Balliol College, Oxford.

Aristotelian Studies. I. On the Structure of the Seventh Book of the Nicomachean Ethics. By J. C. Wilson, M.A., Fellow of Oriel College, Oxford. 1879. Medium 8vo. *stiff,* 5*s.*

Demosthenes and Aeschines. The Orations of Demosthenes and Æschines on the Crown. With Introductory Essays and Notes. By G. A. Simcox, M.A., and W. H. Simcox, M.A. 1872. 8vo. *cloth*, 12*s.*

Homer. Odyssey, Books I–XII. Edited with English Notes, Appendices, etc. By W. W. Merry, M.A., and the late James Riddell, M.A. 1876. Demy 8vo. *cloth*, 16*s.*

Homer. Odyssey, Books XIII–XXIV. With Introduction and Notes. By S. H. Butcher, M.A., Fellow of University College.

Homer. Iliad. With Introduction and Notes. By D. B. Monro, M.A., Vice-Provost of Oriel College, Oxford. *Preparing.*

A Homeric Grammar. By D. B. Monro, M.A. *In the Press.*

Sophocles. The Plays and Fragments. With English Notes and Introductions, by Lewis Campbell, M.A., Professor of Greek, St. Andrews, formerly Fellow of Queen's College, Oxford. 2 vols.

Vol. I. Oedipus Tyrannus. Oedipus Coloneus. Antigone. *Second Edition.* 1879. 8vo. *cloth*, 16*s.* Vol. II. *In the Press.*

Sophocles. The Text of the Seven Plays. By the same Editor. Ext. fcap. 8vo. *cloth*, 4*s.* 6*d.*

A Handbook of Greek Inscriptions, illustrative of Greek History. By E. L. Hicks, M.A., formerly Fellow of Corpus Christi College, Oxford. *In Preparation.*

IV. FRENCH.

An Etymological Dictionary of the French Language, with a Preface on the Principles of French Etymology. By A. Brachet. Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 7*s.* 6*d.*

Brachet's Historical Grammar of the French Language. Translated into English by G. W. Kitchin, M.A. *Fourth Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.* 6*d.*

Historical Outlines of French Literature. By George Saintsbury, M. A. *In Preparation.*

A Primer of French Literature. By the same Author. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* *Just Published.*

French Classics, Edited by GUSTAVE MASSON, B.A.

Corneille's Cinna, and **Molière's** Les Femmes Savantes. With Introduction and Notes. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* 6*d.*

Racine's Andromaque, and **Corneille's** Le Menteur. With Louis Racine's Life of his Father. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* 6*d.*

Molière's Les Fourberies de Scapin, and **Racine's** Athalie. With Voltaire's Life of Molière. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s.* 6*d.*

Selections from the Correspondence of **Madame de Sévigné** and her chief Contemporaries. Intended more especially for Girls' Schools. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s.*

Voyage autour de ma Chambre, by **Xavier de Maistre**; Ourika, by **Madame de Duras**; La Dot de Suzette, by **Fievée**; Les Jumeaux de l'Hôtel Corneille, by **Edmond About**; Mésaventures d'un Écolier, by **Rodolphe Töpffer.** Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

Regnard's Le Joueur, and **Brueys** and **Palaprat's** Le Grondeur. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

Louis XIV and his Contemporaries; as described in Extracts from the best Memoirs of the Seventeenth Century. With English Notes, Genealogical Tables, &c. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

V. GERMAN.

LANGE'S *German Course. By* HERMANN LANGE, *Teacher of Modern Languages, Manchester:*

The Germans at Home; a Practical Introduction to German Conversation, with an Appendix containing the Essentials of German Grammar. *Second Edition.* 8vo. *cloth*, 2s. 6*d*.

The German Manual; a German Grammar, a Reading Book, and a Handbook of German Conversation. 8vo. *cloth*, 7s. 6*d*.

A Grammar of the German Language. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

This 'Grammar' is a reprint of the Grammar contained in 'The German Manual,' and, in this separate form, is intended for the use of students who wish to make themselves acquainted with German Grammar chiefly for the purpose of being able to read German books.

German Composition; Extracts from English and American writers for Translation into German, with Hints for Translation in footnotes. *In the Press.*

Lessing's Laokoon. With Introduction, English Notes, etc. By A. HAMANN, Phil. Doc., M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Wilhelm Tell. A Drama. By Schiller. Translated into English Verse by E. Massie, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5s.

Also, *Edited by* C. A. BUCHHEIM, *Phil. Doc., Professor in King's College, London:*

Goethe's Egmont. With a Life of Goethe, &c. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s.

Schiller's Wilhelm Tell. With a Life of Schiller; an historical and critical Introduction, Arguments, and a complete Commentary. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6*d*.

Lessing's Minna von Barnhelm. A Comedy. With a Life of Lessing, Critical Analysis, Complete Commentary, &c. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3s. 6*d*.

Schiller's Historische Skizzen; Egmonts Leben und Tod, and Belagerung von Antwerpen. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Goethe's Iphigenie auf Tauris. A Drama. With a Critical Introduction and Notes. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*.

In Preparation.

Schiller's Maria Stuart. With Notes, Introduction, &c.

Schiller's Jungfrau von Orleans. With Notes, Introduction, &c.

Selections from the Poems of **Schiller** and **Goethe.**

Becker's (K. F.) Friedrich der Grosse.

A German Reader, in Three Parts. Part I. *In the Press.*

VI. MATHEMATICS, &c.

Figures Made Easy: a first Arithmetic Book. (Introductory to 'The Scholar's Arithmetic.') By Lewis Hensley, M.A., formerly Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. Crown 8vo. *cloth*, 6*d*.

Answers to the Examples in Figures made Easy, together with two thousand additional Examples formed from the Tables in the same, with Answers. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 1*s*.

The Scholar's Arithmetic; with Answers to the Examples. By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

The Scholar's Algebra. An Introductory work on Algebra, By the same Author. Crown 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

Book-keeping. By R. G. C. Hamilton, Financial Assistant Secretary to the Board of Trade, and John Ball (of the Firm of Quilter, Ball, & Co.), Co-Examiners in Book-keeping for the Society of Arts. *New and enlarged Edition.* Extra fcap. 8vo. *limp cloth*, 2*s*.

A Course of Lectures on Pure Geometry. By Henry J. Stephen Smith, M.A., F.R.S., Fellow of Corpus Christi College, and Savilian Professor of Geometry in the University of Oxford.

Acoustics. By W. F. Donkin, M.A., F.R.S., Savilian Professor of Astronomy, Oxford. 1870. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

A Treatise on Electricity and Magnetism. By J. Clerk Maxwell, M.A., F.R.S., Professor of Experimental Physics in the University of Cambridge. A New Edition in the Press, edited by W. D. Niven, M.A., Fellow of Trinity College, Cambridge.

An Elementary Treatise on the same subject. Edited, from the materials left by Professor Clerk Maxwell, by W. Garnett, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. *Preparing.*

A Treatise on Statics. By G. M. Minchin, M.A., Professor of Applied Mathematics in the Indian Engineering College, Cooper's Hill. *Second Edition, Revised and Enlarged.* 1879. 8vo. *cloth*, 14*s*.

A Treatise on the Kinetic Theory of Gases. By Henry William Watson, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Cambridge. 1876. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

A Treatise on the Application of Generalised Coordinates to the Kinetics of a Material System. By H. W. Watson, M.A., and S. H. Burbury, M.A., formerly Fellow of St. John's College, Cambridge. 1879. 8vo. *cloth*, 6*s*.

Geodesy. By Colonel Alexander Ross Clarke, C.B., R.E. 1880. 8vo. *cloth*, 12*s*. 6*d*.

VII. PHYSICAL SCIENCE.

A Handbook of Descriptive Astronomy. By G. F. Chambers, F.R.A.S. *Third Edition.* 1877. Demy 8vo. *cloth*, 28*s*.

A Cycle of Celestial Objects. An enlarged and revised edition of vol. II. of Admiral Smyth's work. By G. F. Chambers, F.R.A.S. *In the Press.*

Chemistry for Students. By A. W. Williamson, Phil. Doc., F.R.S., Professor of Chemistry, University College, London. *A new Edition, with Solutions.* 1873. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

A Treatise on Heat, with numerous Woodcuts and Diagrams. By Balfour Stewart, LL.D., F.R.S., Professor of Natural Philosophy in Owens College, Manchester. *Third Edition.* 1876. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Lessons on Thermodynamics. By R. E. Baynes, M.A., Senior Student of Christ Church, Oxford, and Lee's Reader in Physics. 1878. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Forms of Animal Life. By G. Rolleston, M.D., F.R.S., Linacre Professor of Physiology, Oxford. Illustrated by Descriptions and Drawings of Dissections. Demy 8vo. *cloth*, 16*s*.

Exercises in Practical Chemistry. Vol. I. Elementary Exercises. By A. G. Vernon Harcourt, M.A., F.R.S., Senior Student of Christ Church, and Lee's Reader in Chemistry; and H. G. Madan, M.A., Fellow of Queen's College, Oxford. *Third Edition.* Revised by H. G. Madan, M.A. Crown 8vo. *cloth*, 9*s*.

Crystallography. By M. H. N. Story-Maskelyne, M.A., Professor of Mineralogy, Oxford; and Deputy Keeper in the Department of Minerals, British Museum. *In the Press.*

VIII. HISTORY.

The Constitutional History of England, in its Origin and Development. By William Stubbs, D.D., Regius Professor of Modern History. *Library Edition.* Three vols. demy 8vo. *cloth*, 2*l*. 8*s*.

Also in 3 vols. crown 8vo. price 12*s*. each.

Select Charters and other Illustrations of English Constitutional History, from the Earliest Times to the Reign of Edward I. Arranged and Edited by W. Stubbs, M.A. *Third Edition.* 1876. Crown 8vo. *cloth*, 8*s*. 6*d*.

A History of England, principally in the Seventeenth Century. By Leopold Von Ranke. Translated by Resident Members of the University of Oxford, under the superintendence of G. W. Kitchin, M.A., and C. W. Boase, M.A. 1875. 6 vols. 8vo. *cloth*, 3*l*. 3*s*.

A Short History of the Norman Conquest of England. By E. A. Freeman, M.A. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

Genealogical Tables illustrative of Modern History. By H. B. George, M.A. *Second Edition.* Small 4to. *cloth*, 12*s*.

A History of France. With numerous Maps, Plans, and Tables. By G. W. Kitchin, M.A. *In Three Volumes.* 1873–77. Crown 8vo. *cloth*, each 10*s*. 6*d*.

Vol. 1. Down to the Year 1453. Vol. 2. From 1453–1624.
Vol. 3. From 1624–1793.

A History of Germany and of the Empire, down to the close of the Middle Ages. By J. Bryce, D.C.L., Regius Professor of Civil Law in the University of Oxford.

A History of British India. By S. J. Owen, M.A., Reader in Indian History in the University of Oxford.

A Selection from the Despatches, Treaties, and other Papers of the Marquess Wellesley, K.G., during his Government of India. Edited by S. J. Owen, M.A., formerly Professor of History in the Elphinstone College, Bombay. 1877. 8vo. *cloth*, 1*l*. 4*s*.

A Selection from the Despatches, Treaties, and other Papers relating to India of Field-Marshal the Duke of Wellington, K.G. By the same Editor. 8vo. *cloth*, 24*s*. *Just Published.*

A History of the United States of America. By E. J. Payne, M.A., Barrister-at-Law, and Fellow of University College, Oxford. *In the Press.*

A History of Greece from its Conquest by the Romans to the present time, B.C. 146 to A.D. 1864. By George Finlay, LL.D. A new Edition, revised throughout, and in part re-written, with considerable additions, by the Author, and Edited by H. F. Tozer, M.A., Tutor and late Fellow of Exeter College, Oxford. 1877. 7 vols. 8vo. *cloth*, 3*l*. 10*s*.

A Manual of Ancient History. By George Rawlinson, M.A., Camden Professor of Ancient History, formerly Fellow of Exeter College, Oxford. *Second Edition.* Demy 8vo. *cloth*, 14*s*.

A History of Greece. By E. A. Freeman, M.A., formerly Fellow of Trinity College, Oxford.

Italy and her Invaders, A.D. 376–476. By T. Hodgkin, Fellow of University College, London. Illustrated with Plates and Maps. 2 vols. 8vo. *cloth*, 1*l*. 12*s*.

IX. LAW.

The Elements of Jurisprudence. By Thomas Erskine Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and Fellow of All Souls College, Oxford. 1880. Demy 8vo. *cloth*, 10*s*. 6*d*.

The Institutes of Justinian, edited as a recension of the Institutes of Gaius. By the same Editor. 1873. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 5*s*.

Gaii Institutionum Juris Civilis Commentarii Quatuor; or, Elements of Roman Law by Gaius. With a Translation and Commentary by Edward Poste, M.A., Barrister-at-Law, and Fellow of Oriel College, Oxford. *Second Edition*. 1875. 8vo. *cloth*, 18*s*.

Select Titles from the Digest of Justinian. By T. E. Holland, D.C.L., Chichele Professor of International Law and Diplomacy, and Fellow of All Souls' College, Oxford, and C. L. Shadwell, B.C.L., Fellow of Oriel College, Oxford. *In four Parts*.

Part I. Introductory Titles. 8vo. *sewed*, 2*s*. 6*d*.
Part II. Family Law. 8vo. *sewed*, 1*s*.
Part III. Property Law. *8vo. sewed*, 2*s*. 6*d*.
Part IV. Law of Obligations (No. 1). 8vo. *sewed*, 3*s*. 6*d*.

An Introduction to the Principles of Morals and Legislation. By Jeremy Bentham. Crown 8vo. *cloth*, 6*s*. 6*d*.

Elements of Law considered with reference to Principles of General Jurisprudence. By William Markby, M.A., Judge of the High Court of Judicature, Calcutta. *Second Edition, with Supplement*. 1874. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*. Supplement *separately*, 2*s*.

Alberici Gentilis, I. C. D., I. C. Professoris Regii, De Iure Belli Libri Tres. Edidit Thomas Erskine Holland I. C. D., Iuris Gentium Professor Chicheleianus, Coll. Omn. Anim. Socius, necnon in Univ. Perusin. Iuris Professor Honorarius. 1877. Small 4to. *half morocco*, 21*s*.

International Law. By William Edward Hall, M.A., Barrister-at-Law. Demy 8vo. *cloth*, 21*s*.

An Introduction to the History of the Law of Real Property, with original Authorities. By Kenelm E. Digby, M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. *Second Edition*. 1876. Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*.

Principles of the English Law of Contract. By Sir William R. Anson, Bart., B.C.L., Vinerian Reader of English Law, and Fellow of All Souls College, Oxford. 1879. Crown 8vo. *cloth*, 9*s*.

X. MENTAL AND MORAL PHILOSOPHY.

Bacon. Novum Organum. Edited, with Introduction, Notes, &c., by T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. 1878. 8vo. *cloth*, 14*s*.

Locke on the Conduct of the Understanding. Edited by T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. *In Preparation.*

Selections from Berkeley, with an Introduction and Notes. For the use of Students in the Universities. By Alexander Campbell Fraser, LL.D. *Second Edition.* Crown 8vo. *cloth*, 7*s*. 6*d*. (*See also* p. 18.)

The Elements of Deductive Logic, designed mainly for the use of Junior Students in the Universities. By T. Fowler, M.A., Professor of Logic in the University of Oxford. *Seventh Edition*, with a Collection of Examples. Extra fcap. 8vo. *cloth*, 3*s*. 6*d*.

The Elements of Inductive Logic, designed mainly for the use of Students in the Universities. By the same Author. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 6*s*.

A Manual of Political Economy, for the use of Schools. By J. E. Thorold Rogers, M.A., formerly Professor of Political Economy, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 4*s*. 6*d*.

XI. ART, &c.

A Handbook of Pictorial Art. By R. St. J. Tyrwhitt, M.A., formerly Student and Tutor of Christ Church, Oxford. With coloured Illustrations, Photographs, and a chapter on Perspective by A. Macdonald. *Second Edition.* 1875. 8vo. *half morocco*, 18*s*.

A Music Primer for Schools. By J. Troutbeck, M.A., Music Master in Westminster School, and R. F. Dale, M.A., B. Mus., Assistant Master in Westminster School. Crown 8vo. *cloth*, 1*s*. 6*d*.

A Treatise on Harmony. By Sir F. A. Gore Ouseley, Bart., Professor of Music in the University of Oxford. *Second Edition.* 4to. *cloth*, 10*s*.

A Treatise on Counterpoint, Canon, and Fugue, based upon that of Cherubini. By the same Author. *Second Edition.* 4to. *cloth*, 16*s*.

A Treatise on Musical Form and General Composition. By the same Author. 4to. *cloth*, 10*s*.

The Cultivation of the Speaking Voice. By John Hullah. *Second Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth*, 2*s*. 6*d*.

XII. MISCELLANEOUS.

The Construction of Healthy Dwellings; namely Houses, Hospitals, Barracks, Asylums, etc. By Douglas Galton, late Royal Engineers, C.B., F.R.S., etc. Demy 8vo. *cloth,* 10s. 6*d.*

River and Canal Engineering. By Leveson Francis Vernon Harcourt, M.A., C.E. *Preparing.*

A System of Physical Education: Theoretical and Practical. By Archibald Maclaren. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 7*s.* 6*d.*

Specimens of Lowland Scotch and Northern English. By Dr. J. A. H. Murray. *Preparing.*

English Plant Names from the Tenth to the Fifteenth Century. By J. Earle, M.A., Professor of Anglo-Saxon in the University of Oxford. Small fcap. 8vo. *cloth,* 5*s.*

An Icelandic Prose Reader, with Notes, Grammar, and Glossary by Dr. Gudbrand Vigfusson and F. York Powell, M.A. 1879. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 10*s.* 6*d.*

Dante. Selections from the Inferno. With Introduction and Notes. By H. B. Cotterill, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

Tasso. La Gerusalemme Liberata. Cantos i, ii. With Introduction and Notes. By the same Editor. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 2*s.* 6*d.*

The Modern Greek Language in its relation to Ancient Greek. By E. M. Geldart, B.A. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

The Book of Tobit. A Chaldee Text, from a unique MS. in the Bodleian Library; with other Rabbinical Texts, English Translations, and the Itala. Edited by Ad. Neubauer, M.A. 1878. Crown 8vo. *cloth,* 6*s.*

Outlines of Textual Criticism applied to the New Testament. By C. E. Hammond, M.A., Fellow and Tutor of Exeter College, Oxford. *Third Edition.* Extra fcap. 8vo. *cloth,* 3*s.* 6*d.*

A Handbook of Phonetics, including a Popular Exposition of the Principles of Spelling Reform. By Henry Sweet, President of the Philological Society, Author of a 'History of English Sounds,' &c. Extra fcap. 8vo. *cloth,* 4*s.* 6*d.*

LONDON: HENRY FROWDE,
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, 7 PATERNOSTER ROW,
OXFORD: CLARENDON PRESS DEPOSITORY,
116 HIGH STREET.

The DELEGATES OF THE PRESS *invite suggestions and advice from all persons interested in education; and will be thankful for hints, &c. addressed to the* SECRETARY TO THE DELEGATES, *Clarendon Press, Oxford.*

Bibles Printed at the Clarendon Press.

THE

OXFORD BIBLE FOR TEACHERS.

THREE NEW EDITIONS, ON INDIA PAPER,
EXTREMELY THIN AND LIGHT.

IS. *and professions of obedience.*

ǀuicken thou me according to thy
ord. — u ver. 40. Ps. 143. 11.
6 I have declared my ways, and thou
ardest me: x teach me thy statutes. — x ver. 12. Ps. 25. 4. & 27. 11. & 86. 11.
7 Make me to understand the way
thy precepts: so y shall I talk of
y wondrous works. — y Ps. 145. 5, 6.
8 z My soul 2 melteth for heaviness:
rengthen thou me according unto thy
ord. — z Ps. 107. 26. 2 Heb. *droppeth.*
9 Remove from me the way of lying:
d grant me thy law graciously.
0 I have chosen the way of truth:

PSALMS. *and professions of obedience.*

LORD; *endur-* ... *ayers, ence.* ... filed in the law ... eep his m with ... : they

u quicken thou me according to thy word. — u ver. 40. Ps. 143. 11.
26 I have declared my ways, and thou heardest me: x teach me thy statutes. — x ver. 12. Ps. 25. 4. & 27. 11. & 86. 11.
27 Make me to understand the way of thy precepts: so y shall I talk of thy wondrous works. — y Ps. 145. 5, 6.
28 z My soul 2 melteth for heaviness: strengthen thou me according unto thy word. — z Ps. 107. 26. 2 Heb. *droppeth.*
29 Remove from me the way of lying: and grant me thy law graciously.
30 I have chosen the way of

PSALMS. *and professions of obedience.*

to the LORD; mercy *endureth* ... 9. ... *indry prayers, of obedience.* ... undefiled in lk in the law ... hat keep his eek him with ... niquity: they

u quicken thou me according to thy word. — u ver. 40. Ps. 143. 11.
26 I have declared my ways, and thou heardest me: x teach me thy statutes. — x ver. 12. Ps. 25. 4. & 27. 11. & 86. 11.
27 Make me to understand the way of thy precepts: so y shall I talk of thy wondrous works. — y Ps. 145. 5, 6.
28 z My soul 2 melteth for heaviness: strengthen thou me according unto thy word. — z Ps. 107. 26. 2 Heb. *droppeth.*
29 Remove from me the way of lying: and grant me thy law graciously.
30 I have chosen the way of truth:

No. 2A. Minion 8vo. THIN.
(SUPERINTENDENT'S EDITION.)

Size, 7¾ *inches long,* 5¼ *inches broad, and* 1 *inch thick. Weight* 22 *ounces.*

	£	s.	d.
Paste grain morocco, limp	0	13	6
Persian morocco, limp	0	15	6
Turkey morocco, limp	0	18	0
Turkey morocco, flap edges	1	1	0
Levant morocco, lined calf, flap edges	1	4	0
Ditto, very flexible, silk sewed, red under gold in the round—the most durable binding extant	1	11	6
With Apocrypha, extra	0	3	0
With Prayer-Book, extra	0	3	0

No. 5A. Ruby 16mo. THIN.
(POCKET EDITION.)

Size, 6½ *inches long,* 4½ *inches broad, and* 1 *inch thick. Weight* 15 *ounces including binding.* 1456 pp.

	£	s.	d.
Paste grain morocco, limp	0	9	0
Persian morocco, limp	0	11	0
Turkey morocco, limp	0	12	0
Turkey morocco, flap edges	0	15	0
Levant morocco, lined calf, flap edges	0	18	0
Ditto, very flexible, silk sewed, red under gold in the round—the most durable binding extant	1	2	6
With Apocrypha, extra	0	2	3
With Prayer-Book, extra	0	2	3

No. 6A. Pearl 16mo. THIN.
(SMALLEST EDITION.)

Size, 5½ *inches long,* 3¾ *inches broad, and* 1 *inch thick. Weight* 12¼ *ounces.*

	£	s.	d.
Paste grain morocco, limp	0	7	0
Persian morocco, limp	0	8	0
Turkey morocco, limp	0	10	0
Turkey morocco, flap edges	0	12	0
Levant morocco, lined calf, flap edges	0	14	6
Ditto, very flexible, silk sewed, red under gold in the round—the most durable binding extant	0	18	0
With Apocrypha, extra	0	2	3
With Prayer-Book, extra	0	2	3

Specimen leaves will be sent on application.

THE

OXFORD BIBLE FOR TEACHERS

CONTAINS THE FOLLOWING

HELPS TO THE STUDY OF THE BIBLE.

I. NOTES ANALYTICAL, CHRONOLOGICAL, HISTORICAL, GEOGRAPHICAL, ZOOLOGICAL, BOTANICAL, AND GEOLOGICAL.

1. Notes on the Old Testament:—
   - i. Title of the Bible.
   - ii. Hebrew Divisions of the Bible:—
     - (a) The Law.
     - (b) The Prophets.
     - (c) The Scriptures.
   - iii. Divisions of the English Bible:—
     - (a) The Pentateuch.
     - (b) The Historical Books.
     - (c) The Poetical Books.
     - (d) The Prophetical Books.

     Analysis and Summary of each.
2. Summary of the Interval between the Old and New Testaments.
3. Family of the Herods.
4. Jewish Sects, Parties, &c.
5. Chronology of the Old Testament.
6. Chronology of the Acts and Epistles.
7. Historical Summary.
8. Miracles and Parables of the Old Testament.
9. Miracles and Parables of Our Lord.
10. Names, Titles, and Offices of Christ.
11. Prophecies relating to Christ.
12. Special Prayers found in Scripture.
13. Notes on the New Testament:—
    - i. Early Copies.
    - ii. Divisions of the New Testament:—
      - (a) Constitutional and Historical.
      - (b) Didactic.
      - (c) Prophetic.

      Analysis and Summary of each.
14. Harmony of the Gospels.
15. Paul's Missionary Journeys.
16. „ Voyage to Rome.
17. Geography and Topography of Palestine.
18. Mountains of Scripture, with their Associations.
19. Rivers and Lakes of Scripture, and Events connected with each.
20. Ethnology of Bible Lands.
21. Quadrupeds named in the Bible, with Description of each.
22. Summary of Mammalia of the Bible.
23. Fisheries of Palestine, with their Products.
24. Aquatic Animals mentioned in the Bible.
25. Birds found in Palestine.
26. Reptiles of Scripture.
27. Insects of Palestine.
28. Trees, Plants, Flowers, &c., of Palestine.
29. Geology of Bible Lands:—
    - i. Mineral Substances, &c.
    - ii. Metals.
    - iii. Precious Stones.
30. Music and Musical Instruments:—
    - i. Stringed Instruments.
    - ii. Wind Instruments.
    - iii. Instruments of Percussion.
31. Tables of Weights, Measures, Time, and Money.
32. The Jewish Year.
33. Words Obsolete or Ambiguous.
34. Words used Symbolically.
35. Blank Leaves for MS. Notes.

II. AN INDEX TO THE HOLY BIBLE.

III. THE NEW OXFORD CONCORDANCE.

IV. DICTIONARY OF SCRIPTURE PROPER NAMES, WITH THEIR PRONUNCIATION, MEANINGS, AND REFERENCES.

V. SCRIPTURE ATLAS (INDEXED).

1.—The Nations of the Ancient World.
2.—Armenia, Assyria, Babylonia, Syria, &c., in the Patriarchal Ages.
3.—Canaan in the Patriarchal Ages.
4.—Egypt and the Sinai Peninsula, illustrating the Journeys of the Israelites to the Promised Land.
5.—Canaan as divided among the Tribes.
6.—Dominions of David and Solomon.
7.—The Kingdoms of Judah and Israel.
8.—Assyria and the Adjacent Lands, illustrating the Captivities.
9.—Jerusalem and its Environs.
10.—Palestine in the Time of Our Saviour.
11.—The Roman Empire in the Apostolic Age.
12.—Map illustrating the Travels of St. Paul.

THE OXFORD BIBLE FOR TEACHERS.

Extracts from Opinions.

"The large collection of varied information which you have appended to the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS, in a form so readily available for reference, has evidently been compiled with the greatest care; and the testimony which you have received to its accuracy is a guarantee of its high value. I cannot doubt that the volume, in its various forms, will be of great service."—THE ARCHBISHOP OF CANTERBURY.

"The notion of including in one volume all the helps that a clergyman or teacher would be likely to want for the study of the Bible has never been realised before with the same success that you have attained in the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS. In the small edition (Ruby 16mo. thin), by the use of paper very skilfully adapted to the purpose, there is a Bible with an Atlas, a Concordance, an Index, and several Tractates on various points of Biblical antiquity, the whole, in a very solid binding, weighing a pound and an ounce: no great weight for what is really a miniature library. The clergy will probably give the preference to the larger book, marked No. 4. This includes the Apocrypha, with all the helps to the use of the Bible that distinguish the series. Its type is excellent. Many clergymen are obliged to write sermons when travelling from place to place. This volume would serve as a small library for that purpose, and not too large for the most moderate portmanteau. I think that this work in some of its forms should be in the hands of every teacher. The atlas is very clear and well printed. The explanatory work and the indices, so far as I have been able to examine them, are very carefully done. I am glad that my own University has, by the preparation of this series of books, taken a new step for the promotion of the careful study of the Word of God. That such will be the effect of the publication I cannot doubt."—THE ARCHBISHOP OF YORK.

"It would be difficult, I think, to provide for Sunday-School Teachers, or indeed for other students of the Bible, so much valuable information in so convenient a form as is now comprised in the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS."—THE BISHOP OF LONDON.

"The idea of a series of Bibles in different types, corresponding page for page with one another, is one which the Dean has long wished to see realised for the sake of those who find the type of their familiar copies no longer available . . . . The amount of information compressed into the comparatively few pages of the Appendix is wonderful. And the Dean is glad to hear that the help of such eminent contributors has been available for its compilation. The Concordance seems to be sufficiently full for reference to any text that may be required."—THE DEAN OF ROCHESTER.

"Having by frequent use made myself acquainted with this edition of the Holy Scriptures, I have no hesitation in saying that it is a most valuable book, and that the explanatory matter collected in the various appendices cannot but prove most helpful, both to teachers and learners, in acquiring a more accurate and extensive knowledge of the Word of God."—THE BISHOP OF LICHFIELD.

"I have examined the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS with very great care, and congratulate you upon the publication of so valuable a work. It contains within a reasonable compass a large mass of most useful information, arranged so conveniently as to be easily accessible, and its effect will be not merely to aid, but also, I think, to stimulate the studies of the reader. The book is also printed so beautifully, and is so handsome in every way, that I expect it will be greatly sought after, as a most acceptable present to any who are engaged in teaching in our Sunday Schools and elsewhere."—THE DEAN OF CANTERBURY.

THE OXFORD BIBLE FOR TEACHERS.

Extracts from Opinions (*continued*).

"I have examined with some care a considerable portion of the 'Helps to the Study of the Bible,' which are placed at the end of the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS, and have been much struck with the vast amount of really useful information which has there been brought together in a small compass, as well as the accuracy with which it has been compiled. The botanical and geological notices, the account of the animals of Scripture, &c., seem to be excellent, and the maps are admirable. Altogether, the book cannot fail to be of service, not only to teachers, but to all who cannot afford a large library, or who have not time for much independent study."—THE DEAN OF PETERBOROUGH.

"I have been for some time well aware of the value of the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS, and have been in the habit of recommending it, not only to Sunday-School Teachers, but to more advanced students, on the ground of its containing a large mass of accurate and well-digested information, useful and in many cases indispensable to the thoughtful reader of Holy Scripture; in fact, along with the Bible, a copious Index, and a Concordance complete enough for all ordinary purposes, this one volume includes a series of short but comprehensive chapters equivalent to a small library of Biblical works."—THE BISHOP OF LIMERICK.

"Having examined the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS carefully, I am greatly pleased with it. The 'Helps to the Study of the Bible' at the end contain a great amount of most valuable information, well calculated not only to lead to a good understanding of the text, but to stimulate the student to further efforts. It differs from many publications in this, that the information is so admirably arranged, that it is well suited for reference, and is easily available for the student. The edition would be most useful to Sunday-School Teachers, a great help to those who desire that the young shall have a real knowledge of the Word of God."—THE BISHOP OF CORK.

"The OXFORD BIBLE FOR TEACHERS may, I think, without exaggeration, be described as a wonderful edition of the Holy Scriptures. The clearness and beauty of the type, and the convenient shape of the volume, leave nothing to be desired. I know nothing of the same compass which can be compared to the 'Helps to the Study of the Bible' for fulness of information and general accuracy of treatment. It is only real learning which can accomplish such a feat of compression."—THE BISHOP OF DERRY AND RAPHOE.

"I consider the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS to be simply the most valuable edition of the English Bible ever presented to the public."—THE VEN. ARCHDEACON REICHEL.

"The OXFORD BIBLE FOR TEACHERS is in every respect, as regards type, paper, binding, and general information, the most perfect volume I have ever examined."—THE REV. PREBENDARY WILSON, *of the National Society's Depository*.

"The essence of fifty expensive volumes, by men of sacred learning, is condensed into the pages of the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS."—THE REV. ANDREW THOMSON, D.D., *Edinburgh*.

"The latest researches are laid under contribution, and the Bible Student is furnished *with the pith* of them all."—DR. STOUGHTON.

"The whole combine to form a Help of the greatest value."—DR. ANGUS.

"I cannot imagine anything more complete or more helpful."—DR. W. MORLEY PUNSHON.

"I congratulate the teacher who possesses it, and knows how to turn its 'Helps' to good account."—DR. KENNEDY.

THE OXFORD BIBLE FOR TEACHERS.

Extracts from Opinions (*continued*).

"The OXFORD BIBLE FOR TEACHERS is the most valuable help to the study of the Holy Scriptures, within a moderate compass, which I have ever met with. I shall make constant use of it; and imagine that few who are occupied with, or interested in the close study of the Scriptures, will allow such a companion to be far from their side."—THE REV. BALDWIN BROWN.

"I do not think I shall ever leave home without the OXFORD BIBLE FOR TEACHERS, for one can scarcely miss his ordinary books of reference when this Bible is at hand. I know no other edition which contains so much valuable help to the reader."—THE REV. A. H. CHARTERIS, D.D., *Dean of the Chapel Royal.*

"The OXFORD BIBLES FOR TEACHERS are as good as ever we can expect to see."—THE REV. C. H. SPURGEON.

"The modest title of the work scarcely does justice to the range of subjects which it comprehends, and the quality of their treatment. As a manual of Biblical information and an auxiliary of Biblical study, it is unrivalled. It is as exhaustive as it is concise,—no irrelevant matter has been introduced, and nothing essential to Biblical study seems to have been omitted,—and in no instance, so far as I can judge, has thoroughness or accuracy been sacrificed to the necessities of condensation."—THE REV. ROBERT N. YOUNG, *of Headingley College, Leeds.*

"The OXFORD BIBLE FOR TEACHERS is really one of the greatest boons which in our day has been offered to the reading public. The information given is so various, and so complete, as scarcely to leave a single desideratum. To Christians, in their quiet researches at home, or in the course of extensive journeys, or in preparation for the duties of tuition, it is simply invaluable, and constitutes in itself a Biblical Library. The range of topics which it seeks to illustrate is very great, while the care and accuracy manifest in the articles deserves the highest praise. It is no exaggeration to say, that to the mass of Christian people it saves the expense of purchasing and the toil of consulting a library of volumes. At the same time, I know no book more likely to stimulate enquiry, and to give the power of appreciating further research into the history, structures, and meaning of the Sacred Oracles."—DR. GOOLD, *of Edinburgh.*

"I have only recently possessed one of the OXFORD BIBLES FOR TEACHERS; and after a most patient examination of it, am astonished at the immense amount of accurate and carefully digested matter it contains: and that, too, of a kind precisely adapted to the Teacher's needs. Would that such a Bible had been within my reach when I first began my teaching life; and would that I had possessed one earlier, since I began to write for Teachers. As I look at its upwards of 300 pages of 'Helps to the Study of the Bible,' I recall my toilsome pilgrimage through many volumes, at much expenditure of time, for what is here so distinctly stated and tabulated. With such a desk companion I might have done so much more, and done it so much better. All I can do now is to entreat all Teachers who need a perfectly reliable Bible for study or class purposes, to procure one of the OXFORD BIBLES FOR TEACHERS. This I do most earnestly. And I would add that as a presentation volume by a class to its Teacher, or by a School to its Superintendent, no gift would be better appreciated or more appropriate than the small quarto size with its wide margin, and magnificent type, and superb flexible binding."—The REV. JAMES COMPER GRAY, *Author of "Class and Desk," "Topics for Teachers," "Biblical Museum," &c., &c.*

"These admirable Bibles must tend to extend the fame even of the Oxford Press."—THE RIGHT HON. W. E. GLADSTONE, M.P.

THE OXFORD BIBLE FOR TEACHERS

IS RECOMMENDED BY

The ARCHBISHOP of CANTERBURY.
The ARCHBISHOP of YORK.
The BISHOP of LONDON.
The BISHOP of WINCHESTER.
The BISHOP of BANGOR.
The BISHOP of CARLISLE.
The BISHOP of CHICHESTER.
The BISHOP of ELY.
The BISHOP of GLOUCESTER and BRISTOL.
The BISHOP of LICHFIELD.
The BISHOP of LLANDAFF.
The BISHOP of MANCHESTER.
The BISHOP of OXFORD.
The BISHOP of PETERBOROUGH.
The BISHOP of RIPON.
The BISHOP of ROCHESTER.
The BISHOP of SALISBURY.
The BISHOP of ST. ALBANS.
The BISHOP of ST. ASAPH.
The BISHOP of ST. DAVID'S.
The BISHOP of WORCESTER.
The BISHOP of SODOR and MAN.
The BISHOP of BEDFORD.
The DEAN of CANTERBURY.
The DEAN of DURHAM.
The DEAN of BANGOR.
The DEAN of WELLS.
The DEAN of ELY.
The DEAN of EXETER.
The DEAN of HEREFORD.
The DEAN of LICHFIELD.
The DEAN of LLANDAFF.
The DEAN of MANCHESTER.
The DEAN of NORWICH.
The DEAN of PETERBOROUGH.
The DEAN of RIPON.
The DEAN of ROCHESTER.
The Late DEAN of WORCESTER.
CANON LIDDON.
CANON GREGORY.
The ARCHBISHOP of ARMAGH.
The ARCHBISHOP of DUBLIN.
The BISHOP of MEATH.
The BISHOP of DOWN and CONNOR.
The BISHOP of KILLALOE.
The BISHOP of LIMERICK.
The BISHOP of TUAM.
The BISHOP of DERRY and RAPHOE.
The BISHOP of CASHEL.
The BISHOP of KILMORE.
The BISHOP of CORK.
The BISHOP of OSSORY.
The VEN. ARCHDEACON REICHEL.
The PRINCIPAL of the THEOLOGICAL COLLEGE, GLOUCESTER.
The PRINCIPAL of the NATIONAL SOCIETY'S TRAINING COLLEGE, BATTERSEA.
The CANON IN CHARGE of the DIVINITY SCHOOL, TRURO.
The PRINCIPAL of ST. BEES COLLEGE.
The PRINCIPAL of the THEOLOGICAL COLLEGE, WELLS.
The PRINCIPAL of LICHFIELD THEOLOGICAL COLLEGE.
The PRINCIPAL, ST. DAVID'S COLLEGE.
The RIGHT HON. WILLIAM EWART GLADSTONE, M.P., LL.D.
The REV. A. H. CHARTERIS, D.D., *Professor of Biblical Criticism in the University of Edinburgh.*
DR. LEE, *Professor of Ecclesiastical History in the University of Glasgow.*
The RIGHT HON. JOHN INGLIS, D.C.L., LL.D., *Chancellor of the University of Edinburgh.*
The EARL of SHAFTESBURY.
DR. ANGUS.
DR. STOUGHTON.
The REV. C. H. SPURGEON.
DR. RIGG, *of the Westminster Normal Institution.*
DR. KENNEDY.
The REV. EDWIN PAXTON HOOD.
The REV. W. MORLEY PUNSHON, LL.D.
The REV. HORATIUS BONAR, D.D.
DR. GOOLD, *of Edinburgh.*
PROFESSOR BINNIE, D.D.
PROFESSOR BLAIKIE, D.D.
DR. ANDREW THOMSON, *of Edinburgh.*
DR. DAVID BROWN, *Principal of Free Church College, Aberdeen.*
PROFESSOR SALMOND, *of Free Church College, Aberdeen.*
DR. W. LINDSAY ALEXANDER.
DR. ALEXANDER MACLAREN.
The REV. PRINCIPAL RAINY, D.D., *of New College, Edinburgh.*
DR. JAMES MACGREGOR, *of Edinburgh.*
DR. ANTLIFF, *Principal of the Theological Institute, Sunderland.*
DR. NEWTH, *of New College.*
The REV. E. E. JENKINS, M.A., *President of the Wesleyan Conference.*
The REV. M. C. OSBORN, *Secretary of the Wesleyan Conference.*
DR. GEORGE OSBORN, *of the Theological Institution, Richmond.*
The REV. R. GREEN.
The REV. W. HUDSON.
The REV. F. GREEVES.
DR. W. P. POPE, *Professor of Theology, Didsbury.*
DR. GERVASE SMITH.
The REV. GEORGE MARTIN.
DR. FALDING.
DR. CHARLES STANFORD.
DR. LANDELS.
The REV. JOHN H. GODWIN.
The REV. J. C. HARRISON.
The REV. JOSEPH WOOD, M.A.
DR. CUMMING.
The REV. COLIN CAMPBELL MCKECHNIE.
The REV. R. TUCK, B.A.
The REV. PRINCIPAL MCALL, *of Hackney College.*
The REV. ROBERT N. YOUNG, *of Headingley College, Leeds.*
The REV. R. VAUGHAN PRYCE, M.A., LL.D., *of Cheshunt College.*
The REV. PROFESSOR REYNOLDS, B.A., D.D., *of Cheshunt College.*
The Late DR. JOSEPH MULLENS, *Foreign Secretary of the London Missionary Society.*
The REV. T. G. ROOKE, B.A., *President of the Baptist College, Rawdon, Leeds.*
The REV. CHARLES CHAPMAN, M.A., *of Western College, Plymouth.*
The REV. ALEXANDER HANNAY, *Secretary of the Congregational Union of England and Wales.*
The REV. W. H. GRIFFITH, M.A., *Principal of Independent College, Taunton.*
DR. ALEXANDER THOMSON, *Professor of Hebrew in the Lancashire Independent College.*
The REV. JAMES COMPER GRAY, *Author of "Class and Desk," "Topics for Teachers," "Biblical Museum," &c., &c.*
The REV. J. BALDWIN BROWN, B.A.
SIR CHARLES REED, *Chairman of the London School Board.*
W. H. GROSER, *Chairman of the Publication Committee of the Sunday School Union.*